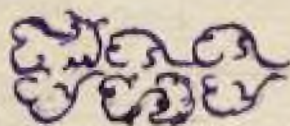
APOLOGIA FRATRIS ARCHANGELI DE BVRGONOVO AGRI Placentini Ordinis Minorum pro defensione doctrinæ Cabalæ contra Reuerendum D. Petrum Garziam Episcopum Vssellensem Mirandulam impugnantem sed minime lædentem.

&

CONCLVSIONES CABALIsticæ numero lxxi. secundum opinionem propriam eiusdem Mirandulæ ex ipsius Hebræorum sapientum fundamentis Christianam religionem maxime declarantes per eundem fratrem Archangelum acutissime declaratæ & elucidatæ.

BONONIAE,
Per Alexandrum Benaccium.
1564.

SIT CVM NEGOTIO OTIVM
SIT CVM OTIO NEGOTIVM.

IOAN. BAPT. CAMPEGIVS

EPISCOPVS MAIORICEN.

ILLVSTR. AC REVEREND.MO IOANNI

Baptistæ campegio Episcopo Maioricensium. Frater Archangelus de Burgonouo Franciscanus Minorita

S. P. D.

VIS ignorat quot, ac quantis tabifici liuoris ictibus, quotque mordacis iniuriæ seuissimis procellis sit obnoxia preceps sors, & misera scriptorum omnium conditio? quorum nemo à conditis literarum monumentis vsq; ad hanc diem maleuolorum hominum difficilem nasum effugere ualuit? germinant inuidorum vepreta, atque hamati obtrectatorum rubi: emer-

gunt, vbique ſcioli, quibus amur-
melius olet quam alabaſter vngue-
ti plenus, qui librato veſtigio, ac d
morſis labiis cũcta cauillantur, atq
inceſſunt: qui alienæ ſcientiæ obt
ctatione famam ſibi aucupantes
ſubdunt interim affanias, ac ſuos
tores, quibus & ſubuertunt omni
atque fædant. hæc inter rethia, h
que inter tricas incidit eruditorum
nobiliſsimus, nobilium eruditiſs
mus unicus phænix ſui æui picus M
randula, qui priſcis ſapientibus el
quentior, clarior, ſanctior, & in om
ni vitæ, doctrinæq; genere terſio
multiplicis eruditionis libellos p
tius gemmeos, quam aureos in l
cem edidit, in medium protulit a
diſciplinæ propagationẽ, & ad com
munem ſtudiorum vtilitatem d
doctrina cabaliſtica de cæleſti arca

na

na illa hrierachia, atque abditissi-
mis cæli adytis: Quæ omnia admi
ratus in raptu vas electionis Paulus,
ea audivit, atque ea vidit, quæ non
licet homini loqui: iis in libellis pa-
tet ubique quanta fuerit in eo viro
prope omnium doctissimo libera-
litas naturæ; sapientia animi, mag-
nitudo consilij, excellentia doctri-
næ, scientia rerum, innocentia vi-
tæ, & religionis obseruantia, hoc
igitur vnicum, tam sacrum, & tam
diuinum arcanarum literarum O-
raculum, stupidi ingenij, impoliti-
que ac indecori animi impudentis-
sima temeritate maleuoli cuiusdam
hominis violatum; tantis ab iniu-
rijs extrahere; uindicare, tueri sum
conatus: Laborauique pro virili,
vt hæ præclarissimæ dotes coelitus
communicatæ claritudine sua ful-

gerent, gloria coruſcarent, virtute rutilarent, ſapientia aureſcerent: & proſpiciens quantum vtilitatis ad res magnas, atque arduas intelligendas afferret diligens horum librorum lectio, omnem aciem eo direxi, ne præclara ingenia obſcuris blatteronum ambagibus, atque inuolucris, & vt verius dicam deliramentis inflexuoſos Meandros, inque tenebras cimmerias deducerentur. Has meas lucubratiunculas. ſucciſiuis temporibus excogitatas (quæcunque hæ ſint) felix, ac ſapientiſsime præſul, nomini, ac numini tuo conſecrandas curauimus. nam quibus in ramis tutius nidulari poterant? aut quo patrocinio aduerſus cauillantes (ſi qui forte ſunt;) protegi? Tu inter omnes alios literarium ſtudium vnus amplecteris, atque

foues;

foues; namque siue id fato, siue diuina prouidẽtia, fiat; multis ab hinc annis tuo Illustr. ac nobiliss. sanguini proprium fuit, & quodammodo peculiare, atque hæreditarium bonarum literarum suscipere patrocinium, atque igeniis fauere, necesse est autem idẽ semper esse quod semper idẽ fuit, quo circa æqui boniq; facias Reuerend. præsul munusculum nostrum, à candida puri animi sinceritate oblatum perlegitoq́; frontis serenitate: interim Vale, & viue ter beatus, & supra nestorem senesce. Datum Ferrariæ ad IIII. Idus Iunij.

A ✝

ADMODVM REVERENDO AC celebri Theologo Archangelo Franciscano à Burgonouo Hieronimus Pallanterius Franciscanus conuentualis à castello Bon. Theologorum minimus.

S. P. D.

Elebratissimis in vnaquaque facultate uiris æquari posse clarissimum quidem est, eisdem tamen prestare, ac præferri longè clarius, ac celebrius existimatur, nam, cum tria sint hominum genera quorum alij ne quantum quidem debuerunt scire procurauerunt, alij tantum optime norunt, alii quid amplius sunt ingenio assecuti, quemadmodum primum genus

cum

cum brutis, alterum cum hominibus, ita tertiū cūcœlitibus ipsis est connumerādum, quapropter, cum tu non solum in diuina illa sapientia circa quam passim Theologi versantur sed in sublimiori, ac secretiori (quæ Cabala dicitur) tantum profeceris, quantum nostra ætate alius nemo, maximos, qui possint mortalibus exhiberi honores meritus es; nam si tantopere commendandi erant ij, quibus in ora tanquā nutricum præmansa à Deo opt. Max. vel Mose, vel successoribus, (vnde etiam nomen Cabala sortita est) sine vllo sui ipsorum sudore studio, aut labore huiusmodi scientia subministrata fuisset, quanto magis laudandus, extollendus, ac celebrandus, is est, qui postquam sublimis ille communicandi modus desiit,

hanc

hanc eandem diurnis, nocturnisq; vigiliis sit assecutus? Primos quidē Dei ipsius amicissimos existimabamus, eo q; arcana cælestia solis Deo carissimis cōsueuerint patefieri, hunc verò, & Deo gratissimum, & studiosi laboris amantissimū conijcere possumus; quo duplici nomine mirificis laudibus ipse afficiēdus es, præterquāquodā enim si malitia præditus esses anima huiusmodi sapientia non esses imbutus, vt etiā strenue insudasses adeo in ea vt perfecisses, cuius profectus, cū tam munificus ac liberalis fueris propalator, omnes nostræ tempestatis studiosi tibi se minimè immodum debere fatentur, ac monstrum illud, vel potius miraculum naturæ Joan. Fran. Picum Mirand. bonum fatum fortissimum prædicant, quippe cui du-

dum

dũ vita functę tuo studio industria; ac opa per doctorũ virorũ manus magis quã antea copioso ac facũdo vagari cõtingat; de tuo hoc ingenio, ac doctrina plenãq; fratri tuo Aloysio nũq; satis laudato viro, & mei amãtissimo gratulatus sũ, audacterq; mentali, me nõ adeò letari, dũ penes ipsum summã Reip. vestrę in vniuersa Italia esse sentio, quã cum ip. te talẽ, ac tantum fratrem, qui in omni virtutũ genere cũ referas nactus sit recorder; Et quãquam ei optimũ bonũ, ac beatissimũ in Rep. Christiana optari tum ra nitẽ, vt in sanctã literariũ quo fruebat otio, & studio degeret magis vellem sed quoniã omnium vota, ac suffragia in hoc cõsentientia ipsum ad id muneris Dei opt. Max. nutu vocatũ censebã: mi acquiescẽs, vt vestrũ vtriq; diu feliciter incolumẽ supplices fere voces rõ donnã. Vale Bon. Oct. Id. Ianuar. 1564.

CONCLVSIONES CABALISTICAE NVMERO LXXI secundum opinionem Mirandulae ex fundamentis Hebraeorum sapientum Christianam religionem maxime confirmantes, per Iacobum Archangelum de Burgonouo agri Placentini, Ord. Minorum exposite ad salutem legentium.

Quicquid dicant ceteri Cabalistae ego prima diuisione scientiam Cabalae in scientiam Sephirot et Semot, tanquam in practicam et speculatiuam distinguerem. pagina 18.

Quicunque alij Cabalistae, ego partem speculatiuam Cabalae quadruplicem diuiderem, correspondentem quadruplici partitioni philosophiae, quam ego solitus sum afferre. Prima est scientia, quam ego uoco Alphabetariae reuolutionis, correspondentem parti philosophiae quam ego philosophiam catholicam uoco. Secunda, tertia, et quarta pars est triplex Merchiaua, correspondentes triplici philosophiae particularis, de diuinis, de medijs, et sensibilibus naturis. pag. 29.

Scientia quae est practica Cabalae practicat totam metaphysicam formalem et theologiam inferiorem. pag. 31.

Ter.

[illegible] quod est [illegible] ab [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]-ta. pag. 36

Quilibet [illegible] Cabalista secundum principia, et dicta scientie Cabale, cogitur inevitabiliter concedere de Trinitate, et qualibet persona divina, patre, filio, et spiritu sancto, precise id sine additione, diminutione, aut variatione quod ponit fides catholica Christianorum.

Corrolarium. Non solum qui negant Trinitatem, sed qui aliter eam ponunt, quam ponit ecclesia catholica, sicut Arriani, Sabelliani et similes, redargui possunt manifeste, si admittantur principia Cabale. pag. 21.

Tria magna Dei nomina quaternaria, que sunt in secretis Cabalistarum, per mirabilem appropriationem tribus personis Trinitatis ita debere attribui, ut nomen אהיה sit patris, nomen יהוה sit filii, nomen אדני sit spiritus sancti, intelligere potest, qui in scientia Cabale fuerit profundus. pag. 18

Nullus Hebreus Cabalista potest negare, quod nomen Iesu, si eum secundum modum et principia Cabale interpretemur, hoc totum precise et nihil aliud significat, id est, Deum Dei filium patrisque sapientiam per tertiam divinitatis personam, que est ardentissimus amoris ignis, nature humane in unitate suppositi unitum. pa. 37.

Ex precedenti conclusione intelligi potest, cur di-

xerit

[illegible] Cabalis[illegible] [illegible] in Cabala. pag. 19.

[illegible] pag. 41.

[illegible] הכמה [illegible] Orpheo [illegible], Zoroastre [illegible], Mercurio [illegible], Pythagora [illegible], Parmenide [illegible] pag. 44.

[illegible] Archangelum [illegible] pag. 45.

Non potest operari per puram Cabalam, [illegible] pag. 52.

Qui operatur in Cabala [illegible] Alardo [illegible] pag. 53.

[illegible]

Per litteram Scin, quae mediat in nomine Iesu, signi-
ficatur nobis Cabalistice, quod tunc perfecte quie-
vit tanquam in sua perfectione mundus, cum Iod
coniunctum est cum Vau, quod factum est in Chri-
sto, qui fuit verus Dei filius, et homo. pag. 57.
Per nomen Iod, he, vau, he, quod est nomen ineffabile,
quod dicunt Cabaliste futurum esse nomen Messie,
evidenter cognoscitur futurum eum Deum Dei filium
per Spiritum sanctum hominem factum, et post eum
ad perfectionem humani generis super homines
paraclitum descensurum. pag. 61.
Ex mysterio trium litterarum, quae sunt in dictione
Sabath, id est שבת, possumus interpretari Ca-
balistice, tunc sabbatizare mundum, cum Dei filius
fit homo, et ultimum futurum sabbatum, cum ho-
mines in Dei filium regenerabuntur. pag. 64.
Qui sciverit quid est vinum purissimum apud Caba-
listas, sciet cur dixerit David: inebriabor ab uber-
tate domus tuae, et quam ebrietatem dixerit an-
tiquus vates Musaeus esse felicitatem, et quid signi-
ficent tot Bacchi apud Orpheum. pag. 67.
Qui coniunxerit Astrologiam Cabale, videbit quod
sabbatizare et quiescere convenientius sit post
Christum die dominico quam die sabbati. pag. 73.
Si dictum illud propheticum, Vendiderunt iustum argen-
to, Cabalistice interpretamur, nihil aliud potest si-
gnificari quam quod Deus redemptor venditus
fuit argento. pag. 76.
Si interpretationes [illegible] adduxerint Cabaliste super hoc
[illegible]

[illegible], [illegible] quod significat [illegible] quod est in [illegible]
[illegible] [illegible] p. 78.
Qui [illegible] Cabalistarum [illegible],
quae [illegible], quod [illegible] Christus et re-
demptor, [illegible] Thalmudi-
starum [illegible], quod [illegible] justus [illegible]
[illegible] quod illud quod fuit in Ipso
praefiguratum, post adimpletum in Christo, [illegible]
[illegible] Deus [illegible]. pag. 56.
Per [illegible] Cabalistarum, [illegible] Ipsum est [illegible]
[illegible] illud quod est [illegible] Bereschith, quod
Ipsum [illegible] et [illegible] de
[illegible] est [illegible]
[illegible] quod Christus [illegible]
[illegible]
[illegible] pag. 75.
Per [illegible] Hebraeis, [illegible]
[illegible] Cabalistarum [illegible]
[illegible] quod Deum [illegible] et [illegible]
[illegible] pag. 85.
Per [illegible] Cabalistarum [illegible]
in libro Neemias [illegible]
[illegible] Mariae [illegible]
[illegible] Moyses [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] pag. 90.
Quilibet [illegible] habet [illegible] quod [illegible]

[illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] pag. 97.

[illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] Messiae [illegible] pag. 105.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod per [illegible] Messiae [illegible] [illegible] [illegible] pag. 143.

[illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] In principio creavit Deus caelum et terram, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] caeli et terrae.

Quod dicitur a Cabalistis quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Necessario debent concedere Cabalistae [illegible] [illegible], quod [illegible] Messiae [illegible] est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod est Deus, et Dei filius. pag. 107.

Cum [illegible] Cabalistas [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] per [illegible] ad [illegible] non per [illegible]. pag. 111.

Si [illegible] [illegible] quod est in [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] quod est in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quod est in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] intelligimus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Messiam [illegible] [illegible] fuit Iesus Nazarenus. pag. 118.

Per

Per hanc dictionem, quae scribitur per Aleph, sed, et Sin (et significat ignem) quae Deo attribuitur, cum dicitur ur bell, de trinitatis mysterio per viam Cabale perfectissime illuminamur. pag. 117 35

Per nomen quod tribus literis scribitur, he, vau, et aleph, quod nomini Dei per praestantiam attribuitur, et maxime convenienter non solum ad Cabalistas, qui hoc expressi saepius dicunt, sed etiam ad theologiam Dionysii Areopagitae per viam Cabale trinitatis mysterium cum possibilitate incarnationis nobis declaratur. pag. 120.

Si Deus in se ut infinitum ut unum et secundum se intelligatur, ut sic nihil intelligimus ab eo procedere sed separationem a rebus et omnimodam sui in seipso clausionem, et extremam in remotissimis suae divinitatis recessu profunditatem ac solitariam retractionem, de eo intelligimus ipso penitissime in abysso sacrorum tenebrarum se contrahente, et nullo modo in dilatationem ac profusionem suarum bonitatum ac fontanii splendoris se manifestante. pag. 123. 36

Ex praecedenti conclusione intelligi potest cur dicatur apud Cabalistas, quod Deus induit se decem vestimentis quando creavit seculum. pag. 125. 37

Qui intellexerit in divinali coordinatione sub ordinationem pietatis ad sapientiam perfecte intelliget per viam Cabale, quomodo Abraam in die sua per rectam lucem, vidit diem Christi, et gavisus est. pag. 132. 38

Illas qui sunt sequuti post mortem Christi dicunt 39

conuincere quemlibet Cabalistam quod Iesus Nazarenus fuit uerus Messias. pag.133.

40 Ex hac conclusione & trigesima superius posita sequitur quod quilibet Cabalista habet concedere, quod interrogatus Iesus quis esset, rectissime respondit dicens. ego sum principium qui loquor uobis. pag.139.

41 Hoc habet ineuitabiliter concedere Cabalista, quod uerus Messias per aquã homines purgabit p.143

42 Scire potest in Cabala per mysteriũ Mem clausi, cur post se Christus miserit paracletum. pag.147.

43 Scitur per fundamẽta Cabalæ qui recte dixerit Iesus antequam nasceretur Abraham, ego sum. pa.151

44 Per mysteriũ duarum literarum, Vau, & Iod, scitur quomodo ipse Messias ut Deus fuit principiũ sui ipsius ut homo. Pag.154.

45 Scitur ex Cabala per mysterium partis septentrionalis, cur iudicabit Deus seculum per ignẽ. pa.156

46 Scitur in Cabala aptissime, cur Dei filius cũ aqua baptismi uenerit, et spiritus sanctus cũ igne. 160

47 Per eclipsim solis, quæ accidit in morte Christi, sciri potest secundum fundamẽta Cabalæ, quod tunc passus est filius Dei & uerus Messias pag.165.

48 Qui sciet proprietatẽ Aquilonis in Cabala, sciet cur Sathan Christo promiserit regna mũdi, si cadens eum adoraret. pag.171.

49 Quicquid dicant cæteri Cabalistæ, ego decem spheras sic decem numerationibus correspõdere dico, ut ab ædificio incipiendo, Iupiter sit quartæ, Mars quintæ, Sol sextæ, Saturnus septimæ, Venus octauæ

Mer-

Mercurius nonae, luna decimae, tunc supra aedi-ficium firmamentum tertiae, primum mobile secun-dae, caelum empyreum primae. pag. 176.

Qui sciverit correspondentiam decem praeceptorum 50 ad [illegible] per communicationem veritatis Astro-logiae cum veritate theologica videbit ex funda-mentis istis praecedentis conclusionis, quicquid alii dicant cabalistae, primum praeceptum primae numerationi correspondere, secundum secundae, tertium tertiae, quartum septimae, quintum quar-tae, sextum quintae, septimum nonae, octavum octavae, nonum sextae, decimum decimae. pa. 184

Cum dicunt cabalistae, a septima et octava produci 51 filios, ita dicere in sermonibus inferiorum accipi ut ... ita probabat poterit intelligere ex praecedentibus conclusionibus quae fuerunt intelligentes in Astro-logia et cabala. pag. 192.

Sicut fuit Luna plena in Salomone, ita fuit plenus 52 sol in vero Messia, qui fuit Iesus, et de contractione lunae ad diminutionem in Sedechia potest quis evidentius persuadere in cabala. pag. 193.

Ex praecedenti conclusione intelligi potest cur Evan- 53 gelista Matthaeus in quartodecimo illo generati-onum ante Christum posuerit ... p. 197.

Cum sint lucem aliud sit aliud quam participare lucem 54 communem est valde utile ... ut intelligat lux per lucem spiritualem lucis intelligentiae, et in hac falsa est lux, spiritualis lucis. p. 200

Quod dicunt cabalistae manifestandum est in spiritualis 55 luna-

lucente reposito sanctis in futuro seculo, idem est
precise fundamento fundamenta verū cū eo quod nos
dicimus beatificandos sanctos in filio. pag. 204.

Quod dicunt Cabaliste lumen repositum in septuplo
lucere plusquam lumen relictum, mirabiliter con
venit Arithmetice pithagorice. pag. 209

Qui sciverit explicare quaternarium in denarium,
habebit modum si sit peritus Cabale deducendi
ex nomine ineffabili nomen lxxij. literarū. p. 214

Per precedentem conclusionem potest intelligens in A-
rithmetica formali intelligere, quod operari per
Semaphoras est proprium rationalis nature. 214.

Rectius foret illud vocabulum, quod ponit glosa Cal-
daica super dictione Bresit exponente de sapientia sed
dar idcirco quia de tragetera duabus unit ut dicunt alij
Cabaliste utrūq; tamē est rectū in Cabala pa. 217

Qui profunde consideraverit quadruplicē rerum sta-
tum, primo unionis & stabilitatis mansionis, secun
do processionis, tertio reversionis, quarto beatifi-
ce reunionis, videbit litteram Beth cum prima li
tera primum commodius, mediante cum ultimis,
ultima operari. pag. 221.

Ex precedenti conclusione potest contemplativus homo
intelligere cur lex Dei à Beth litera incipit, de
qua scribitur, quod est immaculata quod erat cum
ea conta elpenens, quod est convertens animas
quod facit dare fructum in tempore suo. pa. 226

Per eandem conclusionē, sciri potest, quod idem filius,
qui est Sapientia patris, est qui omnia unit cū pa
tre, & per quē omnia facta sunt, et a quo omnia

cōtinētur, & in quā domū sabatizant omnia. 233

Qui profunde cōsiderauerit nonariā beatitudinū numerationē de qua apud Matthæū in euāgelio, uidebit eas mirabiliter conuenire nonariæ numerationi, quæ sunt infra primam quæ est inaccessibilis diuinitatis abyssus. pag. 234. 63

Sicut Aristoteles diuiniorem philosophiam, quā philosophi antiqui sub fabulis & apologis uelarunt, ipse sub philosophicæ speculationis facie dissimulauit et uerborum breuitate obscurauit, ita Rabi Moyses Aegyptius in libro, qui a latinis dicitur dux neutrorū dum per superficialem uerborū corticem uidetur cum philosophis ambulare per latentes profundi sensus intelligētias mysteria complectitur Cabalæ pag. 242 64

In textu audi Israel dominus Deus noster dominus unus rectius est ut intelligatur illa collectio ab inferiori ad superius & a superiori ad inferius quā ab inferiori ad superius dir. pag. 241. 65

Rectius est, ut autem Tipheret dicat & regnū ut per ... numeri ostenditur, quam quod dicat regnū ... ut quidam uolunt. pag. 247. 66

Ego animam nostram sic decem Sephiroth adapto, ut per unitatē suam sit cum prima, per intellectum cum secunda, per rationē cum tertia, per superiorem concupiscibilē cum quarta, per superiorē irascibilem cū quinta, per liberū arbitrium cum sexta, & per hoc totum ut ad superiora se conuertitur cum septima, ut ad inferiora cum octaua, & mixtum ex utroq; potius per indifferentiā uel altern-

APOLOGIA FRATRIS ARCANGELI DE BVRGO-NOVO AGRI PLACENTINI

Or. Mi. pro defensione doctrinæ Cabalę, contra Reuerendum D. Petrum Garziam Epm Vuiceiensis Mirandulam impugnantem, sed minime lędentem.

NTIQVORVM studium fuit Dei sacramenta & naturę semper obtegere, & sibi Dei eloquia credita in corde suo abscondere, ne peccarēt. Quam legē ex indis obseruarunt Brachmanæ Aethyopes, persæ, & Aegyptij. Hinc eorũ splendor Mercurius dicebat. Tractatum tota numinis maiestate plenissimum, irreligiosæ mentis est multorum conscientiæ publicare. Orpheus, & Vates omnes Antiqui, hinc Pythagoras, Socrates, Plato Aristoxenus, Ammonius inuiolabili fide obseruauere (vt de-

 de-

deducit magister meus Reueren. Georgius in suo de Armonia mundi) Hinc Herennius, Plotinus, & origenes (vt scribit Porphirius in de educatione & disciplina Plotini) iurarunt, ne Ammonij dogmata æderent. Ex quibus Plotinus violato iureiurãdo ab Ammonio prestito, sacramẽta publicauit, in transgressionis pœnam (vt non nulli asserunt) horrendo pediculorum edulio cõsumptus est. Gloriatur & dux Peripateticorũ, se Alexandro (Temistio referente) ea lege sua naturalia instituta tradidisse, vt nemo intelligeret, nisi ipso qui tradidit interpretante. Sed externis omissis, summus omnium Doctor Iesus Dei filius discipulos docet ne dẽt sanctum canibus; nec margaritas exponant porcis conculcandas. Quæ magistri monumenta, vt seruarent discipuli, aut non scripserunt, aut, quæ solum ad miracula, mores componendos, & legis instituta pertinent, ab omnibus obseruanda tradiderũt. Sic fecere Apostoli, & Euangelistæ omnes, Paulo, & Iohanne exceptis: nam Paulus, paucos elegit discipulos: de quibus ait. nos autem reuelata facie gloriam Domini speculantes &c. Et de Hebræis adhuc rudibus, conqueritur, dicens. Est nobis grandis sermo, & interpretabilis ad dicendum, quia inbecilles facti estis ad audiendum; &

cum

cū deberetis esse magistri propter tempus, rursum indigetis, vt doceamini quæ sint elementa exordij sermonum Dei. Et facti estis, quibus lacte opus est, non solido cibo. Secundum [illegible] Apostolus perfectiores discipulos inter quos loquitur ea, quæ ad superiorem sapientiā pertinēt, sicuti veri magistri discipulus, qui domum Dei patris manifestauit eis, eo modo quo ipse pater docuerat. Et eos delegit quibus loquebatur mysteria regni Dei, ab eis, quos in parabolis docebat. Sic Ezræ legimus (vt in eius volumine quarto legimus) Reuelans reuelatus sum super rubum, & locutus sum Moysi, quū populus meus seruiebat in Aegypto: & adduxi eū super montē Sinai: & detinui eū apud me diebus multis: & enarraui ei mirabilia multa, & ostēdi ei temporum secreta, & finem: & præcepi ei dicens. Hæc in palam facies verba, & hæc abscondes. In palam enim fecit legis præcepta, christi genealogiam, aliquas breuissimas priscorum patrum historias, recluso tamen earum sacramento: item sacrificia, cærimonias, arcę fabricā, bellū cū Amalechitis, & cū cæteris diuersarum nationū regibus. Et hanc literatores Hebræi vocāt, tora Scebictab תורה שבכתב id est, legē scriptam: in qua infinitos sensus cōtinetur quū multa excogitent.

 Quorum

Quorum sensuum notitiã præfati sapientes dicunt, torá Scebehal pé שבעל פה תורה id est, legem ore reuelatam. Hanc reserauit Moses ore septuaginta senioribus: quorum successio durauit vsque ad captiuitatem factam à Nabucdonosor; quo tempore cessauit, aut diminuta fuit vsq; ad cyrum: tunc enim (diuino spiritu suggerente assignatis vasis templi quinq; millibus quadringentis, solutaque captiuitate, & remissis familijs ad numerum quadraginta duorũ millium, trecentorum & septuaginta, exceptis seruis, & ancillis) sub manu Zorobabel, Neemiæ, & Ezræ readificari coeptum est templum Dñi: Quo resarcito, & restauratis sacris (iubente Domino) doctrinam illam in septuaginta volumina, iuxta numerum seniorum redegit, ne dispergerentur. Hac tamen Dei viuentis lege, vt rudibus non exponerentur. nã prima (inquit) quæ scripsisti, textũ scilicet legis in palã pones, legant digni, & indigni: nouissimos autem septuaginta libros cõseruabis, vt tradas eos sapientibus de populo tuo. In his enim est vena intellectus, sapientiæ fons, & scientiæ flumen: quæ diuino, & inexcogitabili artifitio sunt occlusa sub cortice. Et ordo tradendi hanc sapientiam fuit talis, prout narrat Rabbi Moses Aegyptius in libro

libro Misnaim: vbi sic incipit (secundum
quod docuit nos Paulus Riccius in traditio
ne fragmentorum Talmudicorum, primo
itaque literarum Mosis cellam intrauit, di-
scẽdi cupidine frater eius Aharon, cui mox
aliquam legis sectiunculam, cum omnibus
ad eam spectantibus glossulis, Moses expo
suit, quibus acceptis, sese illico ad dextrã
Mosis latera recepit, & continuo duo eius
accesserunt gnati, Eliazar nomine atq; Ita-
mar, quibus omnia ad amussim tradidit
Moses, quae & fratri primo aperuerat. Ex-
inde alter illorum ad sinistram declinabat
Mosis, alter ad dexteram parentis sui Aha-
ron: Quo facto, confestim septuaginta in
trabant seniores, eadem à Mose audituri,
quae & Aharon & gemini eius filij, didice-
rant. Vltimo denique loco tota docilis &
studiosa Israelitarum multitudo accessit,
quibus sĩngula, item ter Mosis ore expolita,
quatenus is ipse recensuit. Ita quod cuncta do-
cumenta, viua Mosis voce tradita, quadrifa
riã audiuerit Aharon, ter eius filij, bis senio
res, & alia multitudo semel. Abeunte igi-
tur inde Mose ea, quae acceperat vniuersis
astãtibus Aharon ipse resumpsit, quo vtriq;
recedente, eadem ab integro tradiderunt se
nioribus caeterisque auditoribus ambo Aha
ronis filij Eliazar atq; Itamar: Quibus ab-

euntibus, omnia denuo interpretabantur auditorum multitudini septuaginta seniores. Quo factum est, vt singuli literariũ Mosis tabernaculum ingressi, legis explanationem quater repetita lectione acceperint. Deinceps vero mutuo sese eo diebus auditorum conuentus scedulis mandatorũ cadicijs committendo, & eorundem sensa memoreacore (iuxta accepta à Mose dogmata) reuoluendo trutinandoq;. omnia namque (vt sapientes tradunt) & singula & communia legis instituta, pariter & commentaria, tradita sunt Mosi in monte Synai. Scenopegię (vt pote) mandatum precepit in Leuiticis Moses. In vmbraculis (inquiens) habitabitis diebus septem. Quis autem huiusmodi mandato obstringitur, & ex quibus, qualique forma, quantę amplitudinis, & quo modo fabricari debeant vmbracula, litera legis prorsus conticescit, sed ore ad ipsum Mosen aperuit, docendo eiuscemodi pręceptum, non femineum genus, non aduersa valetudine laborantes, neque iter agẽtes concernere. Sic vtique non ex lapidibus, non ex lanificio, aut serico, vel alia aliqua suppellectili, non puluillis, culcitra, & id genus lectisternijs, sed solum terrę nascentibus vmbraculorum tegmẽ fabricari licet. Cibum quoque, potum, somnũ continuis diebus

diebus septem, non nisi in umbraculis sumere fas est eorum vero amplitudo nõ minus sit palmis septem in longum, totidẽ in latum, & in altitudinẽ decem. Quẽadmodũ itaque scenopegiæ mandatum, una cum his suis appendicibus, traditum fuit Mosi in monte Synai, sic de singulo sex centorum & tredecim mandatorum, cum omnibus accessione sibi annexis iudicandum, ꝙ ipsa videlicet radicalia precepta, auditores scripta acceperint: annexa vero, ore exposita, didicerint.

Cum Moses ultimũ clausisset diẽ, docendi & regnandi sceptrum transtulit in Iosuã Mosis ministrum, qui omnia vivo Mosis oraculo audita, tradidit senioribus, seniores prophetis, prophetæ magnæ sinagogæ viris, quorum extitit novissimus Simeon Pontifex magnus, qui dicebatur iustus. Is eadem Antignadi Sacheo commisit, & hac denique docendi serie, alter alteri legis exposuit interpretamẽta ad usque Rabbi Iehuda, qui ob singularem doctrinam & vitæ morumque mundiciem sanctus omnium ore dicebatur magister. Is omnia, Mosis voce in posteros transfusa, & cuncta quæ nova temporum, locorum, personarumque exigentiam fuerint adiecta, in unum conflavit codicem, quem misna

(quod iterata sonat lectio) appellari voluit. Et liber iste Misna, in sex partes dividitur, seu ordines, quorū primus ē Seder Zeraim id est, ordo sementum, utpote de terræ nascentibus, de promiscue satis, insitisq; , de terræ remissione & eius præputio, de primitijs ac decimis, aliisque distribuendis singulis tractat. pars secunda, dicta Seder Zemanim, id est, ordo temporum, qui de anni temporibus, de festis diebus, deque varia illorum obseruantiæ conditione consyderat. Tertia, vocata Seder nasohim, id est, ordo mulierum, qui connubii, libelli repudii, & omnium eorum, quæ inter coniuges versantur, iura & statuta examinat. Quarta nuncupata Seder nesikim, id est, ordo damnorum, qui ea omnia quæ lites commutationesque, & mutua hominum commercia respiciunt pertractat. Quinta, dicta Seder Kodaschim, id est, ordo sacrorum, qui e sacrificiorum & oblationum leges ritumque exponit. sexta, vocata Seder Teharoth, id est, ordo expiationum, quæ pollutionum emundationumq; normam & obseruantiam declarat. Quæ si ad eum, qui intus & sub ænigmate, typum latitat, perspicacius quis mentem adhibeat, sublimia sanæ & recōdita sapientiæ penetrabit oracula, quæ ænigmatis & allegoriæ velamine circumtecta

omnia secreta tradũtur, ne hallucinatores, atq; ignobile vulgus veritatis sacramenta inquinet polluatque immundum mundo. Et hęc sapientiã, aliud non est quam cabala, quã multi coluerunt. Et multa scripta posteris reliquerunt. Primo citantur a fide dignis Henoch liber de quo meminit Thadeus in epistola, & Origenes in periarchon. Abrahã patriarcha de formatione compendiosum, & grauidum volumen edidit (qđ ego exposui) quamuis aliqui existimant eius auctorem Rabbi Achiba, de mente tamen Abrahę: Quin & Moses allegat libros bellorum domini. Iosue librum iustorum, & ciuitatem literarum librorum Kiriath Sephanim, quam Athniel duce Caleb expugnauit. Assuerus libros memorabilium. Ionathas in Machabęis libros sanctos de Spartiatis. Paralipomena commemorant libros lamentationum. Libros Samuel videntis, & Nathan prophetę, & Gad videntis & Semeię prophetę, & Hiddo vidẽtis, & ahiæ silonitis, & libros Iehu filij Hanani, qui omnes nusquam sunt, dempto libro Abrahę patri exemplo innumeri nostro sęculo authores cabalę periere (vt deducit Reuchlin) tametsi non dubitamus superesse plurima, quę ipsi nos christiani ignoramus. Alij doctores huius sapientię sunt. Abraham Alaphia.

Abraham

Abrahã aben Ezra . Rabbi Azariel. Rabbi Akiba . Rabbi Amai ben hannina . Rabbi Aaron Mechubal. Rabbi Ama Rabbi Abraham de hol3 alia. Rabbi Bona dies de massa auri. Rabbi Hetriel. Rabbi Bachaie. Rabbi Simeon ben Iochai , q in antro quatuor annos supra viginti latens Zohar (quod luminare dicitur) scripsit . Rabbi Elchana . Rabbi Ioseph carnitole. Rabbi Azariel garonẽsis. Rabbi Hai gaon . Rabbi Reuben Hispanus. Rabbi Iahacob de amictu. Rabbi Mair merut. Rabbi Mair filius Theodori. Rabbi Moses gerundensis Rabbi Ioseph cicatilla . Rabbi Manahen ricanati. Rabbi Iehuda nagid q sctũs dicitur. Rabbi Ioseph albo. Rabbi Iahacob coenim Sepher Ietcira Abrahæ. Rabbi Moses. Rabbi Isachar. Rabbi Tedacus Leui. Rabbi Samuel. At cõsilio doctorũ: nemo vnq̃uã de ipsa scripsit arte vsq; dudũ artificiosius, nemo distinctius, nemo lucidius, quã Rabbi Ioseph Bar Abrahã Castiliẽsis ciuis Salernitanus (quẽ sequutus sum in tractatu de modo cabalizandi) tria huius facultatis cabalæ volumina studiose molitus: quibus omnem cabalistarũ institutionẽ fecit clariorẽ . primũ de dictionibus ; Secundum de literis : & tertiũ volumen de punctis . Eius libri titulus est, Genat agoz גנת אגוז , id est, Hortus nucis. Iuxta Salo

monis

monis cantica. In hortũ nucis descendi, vt viderem amena virgulti. Apparet nucem hanc esse vt pomũ aureũ argẽteo retiaculo inclusum, vt legitur in prouerbiis, Mala aurea in lectis argenteis verbum prolatum iuxta modos suos. Ita est cabala pomum illud aureum atque diuinum argenteis filis videlicet ingeniosis institutionibus & humanis artibus circumligatũ, quale fieri conspicimus aurificũ opificio, qui subtilibus celaturis aureum boni odoris pomum non omnino tegunt aut operiunt argento, vt nihil eius videri queat: sed cauatis quibusdã foraminibus & argenteis cancellis tum pomi colorem enitere, tum ambrę odorem afflare sinunt. Aspicientibus tamen longinq; totũ id quod reticulatũ est, videtur argentũ esse integrũ: propius autem inuẽtes, si studiose intuentur, simul aurũ quoq; reperient: & quo magis aurum ab argento distat, eo longe plus ab arte Talmudica probatur differre cabala: quãuis ambas species vnũ genus spiritualis intellectus cõplectatur. Sed altera pręcedit alteram, vt oraculũ Hierophantas, vtq; vnius generis aurũ id quidẽ bonũ est, illud autẽ optimũ, ad quem modum in pentateucho de Heuila narratur, quod aurum terrę illius bonũ est: non enim illic scribitur optimũ, vt quidam legunt, sed bonũ.

Et in Isaia de Ophir, Dignabor hominem plusquã aurum optimũ & aurũ de Ophir. Ita quicquid de sacra scriptura homines optimarum artium amatores scientia naturali addiscunt, auro homo par est: & appellatur opus de Beresith. Quod verò scientia spirituali recipimus, opus de Mercaua dicitur, & auro æquatur optimo atque purissimo. Scribunt enim Cabalistæ ita. Opus de Beresith est sapientia naturę, & opus de Mercaua est sapientia Diuinitatis. Et quia vtraque sapientia vtcunque circa mundum & ea quæ consistunt in mundo versatur. Estque Talmudistarum & cabalistarum ea in re vnanimis arbitratus, quod duo sunt mundi: primus intellectualis, qui vocatur עולם הבא, id est, Mundus ille venturus, scilicet quo ad nos. Et secundus sensibilis, qui dicitur עולם הזה id est, Mũdus ille præsens: quod ex verbis sapientum cabalistarum recepimus de nominis diuini quadraginta duarũ literarũ studioso cultore sic dicentiũ: quod talis dubio procul existat dilectus sursum & deorsum, & hæreditans duos Mundos, mundum præsentem & mundũ futurum, Idcirco diuiduntur Thalmudistæ & Cabalistæ secedentes in duas facultates: tametsi ex credulis receptionibus ambæ similiter oriantur & emanent. nam vtrique maiorũ

suorum

suarum traditionibus fidem habent, etiam nulla ratione reddita. sed hac distinguuntur deputationis ordinatione, quod omne studium, omnem operam, omne consilium, laborem & diligentiam, vniuersam quoq; mentis suæ intentionem (Cabalista felix ille atque beatus à Mundo sensibili finaliter ad Mundum intellectualem transfert & traducit. Thalmudista verò in Mundo sensibili permanet, ac animam vniuersi huius mundi non transcendit. quod si quandoq; licenter ad Deum & beatos spiritus pergat, non tamen ad Deū ipsum immanentem & absolutū accedit: sed vt opificem causamq; rerum, & circa sua creata occupatum. Et ne quæ diximus tanquam apocrypha contemnantur, videamus quid Dionysius in huius rei fauorem deponat. Decentissimū (inquit) erat diuina & incomprehensibilia per ænigmata occultari: & in viam multis ponere sacram abditamque, supramundanorum intellectuū veritatem. Est enim non omnis sacer, neque omnium (vt eloquia aiunt) scientia: & aliquantulū progressus sit. O Thimothee diuinus in diuina doctrina factus, secreto animi quę sancta sunt circumtegens ex immunda multitudine, tanquam vniformia hæc custodi. non enim fas est in porcos projicere inuisibilium margaritarum

ritarum

ritatē incōfusam, & luciformē beneficijq;
ornatū. Huic opinioni subscribit Origenes,
cuius testimoniū in his, in quibus ab eccle
sia recipitur, est validissimum, quia vbi be-
nē, nemo melius. Hic ergo super illud
Pauli ad Romanos .3. Quid ergo amplius
Iudeo, aut quæ vtilitas circumcisionis?
multum per omnem modum, primū qui-
dem, quia credita sunt illis eloquia Dei.
Dicit Origenes. considerandum est, quia
non dixerit literas esse creditas, sed elo-
quia Dei. Ex quo dicto Origenis patet,
quod præter literalem legē, aliud quid tra
ditum fuit Iudæis, quod hic vocat Paulus,
eloquia Dei. Literas enim id est, literalem
legem eis fuisse traditam nemo negat, sed
non imputatur eis ad prærogatiuam, quia
litera per se occidit, & nisi adsit spiritus vi
uificans, omnino per se est mortua. Sed
præter has literas tradita sunt eis eloquia
Dei: de quibus merito gloriantur, quæ
nihil aliud sunt quam quod apud Hebræ-
os dicitur Cabala, id est verus legis sensus
ab ore Dei acceptus. Addit Origenes in
loco præallegato dicens. De Mose prophe
tisque, & cæteris horum similibus hæc intel
ligenda sunt dici, quibus sunt credita eloqa
Dei. Adde & quis apud eos sapiens & intel
ligens auditor & mirabilis consiliarius fuit.

Hęc

Hęc Origenes. Per hos autem mirabiles consiliarios illi intelliguntur (secundum Mirandulam principem) quos vocant Hebręi Sinedrim, id est, septuaginta, illos seniores, quos elegit Moses ex pręcepto Dñi, locum quorum, videntur tenere cardinales in nostra Ecclesia, & ad immitationem numeri illorum septuaginta seniorum (vt supra dixi) fuerunt redacta mysteria cabalę in septuaginta libros tẽpore Ezrę. Vsq; ad tempus Ezrę, de ista doctrina nihil scriptum erat, sed solum, vt dixi, per successiuã receptionẽ tradebantur. Vnde Cabalę nomẽ accepit. Habetur de isto concilio, in quo fuerunt scripti isti libri mentio lata & diffusa apud Hebręos in libro, qui dicitur. Seder olam. id est, liber seculorum, vbi habetur, qui sederunt in concilio: & deniq; totius concilij gesta & ordo. Ex quibus omnibus patet, non esse confictum à viro Illustri Ioãne Mirãdulę principe, (vt sibi impegit Reuerẽ. D. Petrus Garsias Eps Vsselensis, vt infra clarius patebit) quod preter legem scriptam Moses veram quoque legis expositionem à Deo acceperit, & quod illa deinceps per successionẽ à Mose L X X. senioribus: & ab illis alijs suis successoribus fuerit reuelata: & tempore Ezrę in plures libros fuerit redacta, qui dicuntur libri

Cabalę

cabalæ: quos prædictus Mirandula summa impensa sibi comparauit (vt ipse met testatur in sua Apologia defensiua suarum conclusionum) neque enim eos Hebræi Latinis nostris communicare volunt: in quibus quidem libris, ipse Mirandula (vt idem ait) inuenit multa, immo pene omnia consona fidei nostræ, & sacræ scripturæ, in sensu saltem allegorico uel anagogico. Sicut enim apud nos est quadruplex modus exponendi sacram scripturam, literalis videlicet, mysticus siue allegoricus, tropologicus, & anagogicus: ita & apud Hebræos literalis apud eos dicitur pesat: quẽ modum tenent apud eos Rabbi Salomon, Rabbi chemai, & similes. Allegoricus Midras, vnde apud eos sæpe audies. Midras Ruth, Midras tylim, Midras coelet, id est, expositio per Midras, id est, mystica super Ruth, super psalmos, super Ecclesiasten &c. Et istum modum sequuntur maximè doctores Thalmudici. Tropologicus dicitur Sechel: quẽ sequuntur Abraham Gerson, & multi alij: & ante omnes Rabbi Moses Aegyptius. Anagogicus dicitur cabala. Et hoc quia illa expositio, quę dicitur ore Dei tradita Mosi, & per successionem accepta modo prędicto, quasi semper sensum sequitur Anagogicum: qui etiã inter omnes est sublimior & diuinior,

sursum

sursum nos docens à terrenis ad celestia, a sensibilibus ad intelligibilia, à temporalibus ad æterna, ab infimis ad suprema, ab humanis ad diuina, à corporalibus ad spiritualia. Et hinc est quòd validissima inde argumenta habentur contra Iudæos, quia discordia quæ est inter nos & eos, vt maximè patet in Epistolis Pauli, hinc tota precipue dependet, quòd ipsi sequuntur literam occidentem, nos autem spiritum viuificantem: quod vnico exemplo sufficiat nunc declarasse nam cum eis in prophetijs promittitur, quod Messias eos liberabit de captiuitate, & adducet in terram promissionis & in Hierusalem, & in templo gaudebunt & congregabuntur. Ipsi hæc literaliter intelligentes dici de captiuitate mundana & de terra promissionis quæ est Iudæa terrestris: similiter de ciuitate materiali Hierusalem & templo non possunt credere illum fuisse Messiam, per quem eiecti sunt de illa terra promissionis: & ciuitas destructa: & dirutum fuit templum. Quod si voluerint simul cum cabalistis anagogicè exponendo scripturam intelligere, illa de celesti Hierusalem, de captiuitate spirituali, de celesti terra viuentium cognoscant, & confiteantur necesse est illum verum fuisse Messiam: per quem penè totius orbis de manu dæmonis, cui per idola-

niam seruiebat, fuit liberatus. Quem fore effectum precipuum aduentus Christi ipsorum cabalistarum firma est opinio. Ita cognoscetur esse de omnibus alijs, si conclusionum cabalisticarũ videatur mea declaratio, nullũ esse pene articulũ in quo nobiscũ Iudei, per cabalistarum authoritatem sentire non cogantur. Quãta et, & quam solida veritatis fidei testimonia vltra predicta prebeat hoc cabaleorum dogma, facile videre licet cuiq; amplissima illorũ volumina tractanti. Ea siquidem non obscure Trinitatis in vnitate enunciant sacramentum, de Patre Filio, & spiritu sancto, de vnigeniti generatione æterna, de peccato originis, quo mors intrauit in orbem, de redemptione per passionẽ, & sanguinẽ Messię, de eius resurrectione: de virgine q̃ si Regina alma: de mystico Ecclesiæ corpore, quod sancti templũ sunt Dei, & membra Christi, de iudicio, & mundi consummatione de pœnitentia & peccatorũ remissione, de mortuorum resurrectione: de dono prophetię, scientiæ & sapientię, de allegoria, & spiritali sacri eloquij sensu, quo cabala ipsa non modo verba & singula verborum elementa, sed apices, puncta & quęque illis adiecta, ad sublimia & diuina tollit oracula. Vnde assidua meditatione exercetur & stabilitur mens humana in sa-

peris

peris. De linguarum insuper & curationũ virtute: de Angelica Hierarchia, de mundis & immundis spiritibus: tradit documenta. Et hoc quidem peragit Cabalista tribus variisque considerandi modis: quos qui dijudicare & discernere nequeunt, inextricabilibus sane ambiguitatum & errorũ implicant sese nodis. Quorũ vnus considerandi modus est, quẽ verborum contextus & literalis intelligentia expostulat. Alius quem allegoriæ typus deposcit. Alius, quem prophetandi atq; inhærendi superis [illegible] requirit. Quos modos supra tetigimus: Et hæc omnia patent in declaratione cõclusionum cabalistarum. Et omnia supradicta, ac multa alia quodammodo infinita sunt, quę per hanc sapientiam cabalæ dilucidantur: Vtpote, quare in primordijs operibus, nusquam cõmemoratũ sit incõmunicabile nomen Tetrag. יהוה, aut quoduis sanctiorum nominum, præter illud, quod & creaturis cõmunicari solet, nomẽ Elohim אלהים, quod bis & trigesies in illis primordijs operibus se cundum repetitum legimus, cum tamen creatio opus sit solius creatoris Dei, cui propriũ est incommunicabile Tetrag. יהוה. Vbi vero secundo capite, cæli & terræ generationem resumit. Tetrag. nomen præmittit nomini Elohim. Istę (inquitũ) sunt generationes

 cæli

cęli & terræ, quãdo creatæ sunt in die, quo fecit Tetragrāmaton Deus Elohim, cęlum & terram. Et licet vtrumque candē, & summæ simplicitatis essentiam designet, non tñ eandem essentiæ rationem, eamdemue humanæ intelligentiæ conditionem enunciãt: quẽadmodum hanc ipsam incomprahensibili vtilitate essentiam indicat nomen El Sadai (id est, Deus, qui satis, siue omnipotẽs, eandem & Tetrag. nomen oñdit, in vno tñ nomine El Sadai innotuit patriarchis, quos latuit in nomine Tetrag. Iuxta illud Exodi. Apparui Abrahæ, Ishac, & Iahacob in El Sadai, & nomē meum Tetrag. nō indicaui, rectius, nō cognitus fui eis: pari vtiq; lege de singulis sacrorum Dei nominũ iudicandum, quod causa scrutanda sit qua propheta nunc explicet nomen Eheie, nunc nomē Iah, sępius inuocat Tetrag. cum punctis Elohim יהוה, quãque cũ punctis Adonai, יהוה: iuxta illud Mosis. Dixit Abraham: Adonai Elohim (Dñe Deus) quid dabis mihi? Multoties insuper ad vnum impetrãdũ vocum orat nomine El, ad aliud noie Elohim, ad illud Zeuaot, ad istud Sadai, & nomine Adonai: Horum similiumq; discriminum rationes, causasq; petẽdas fore nullus quidẽ idoneus sacri eloquij scrutator ignorauerit. Quandoquidem & hi qui phisica

corpora,

corporea, sensibiliumque rerū naturas contemplantia, singulas in his portiunculas, & minima quæque eorum scrutantur symptomata: & rōnes causasque passim requirunt. Longe ideo accuratiori diligentiæ studio sacri, & perpetuo diuinæ menti inscripti eloquij, inspiciendæ sunt partes, earumq; dictiones, & singula discernenda sunt elementa. prophetæ enim (vt primo de libero arbitrio Augustino placet) legunt in libro vitæ. Constat autem, quæ sunt in libro vitæ, non esse mortali voce prolata; quia illa sūt paradigmata, atq; ideę, quæ caducis his vocibus, literisq;, veluti exemplaria, & sempiternæ rationes diuinæ mēti inscriptæ respōdent, quibus allegorizans & anagogizans Cabaleus & spiritalis sacri eloquij contemplator maximè inuigilat, & circa illas vniuersum eius negotium studiumq; versatur: quod plane ad Galatas Apostolus docuit: duo per allegoriam enuncians testamenta, quorum vnum traditum est in mōte Synai, qui terrestri & seruili iunctus est Ierusalem alterum datum in monte sancto, iuncto ei, quæ sursum & libera est mater nostra, Ierusalem. Vnde Cabalæus, exercet mentē, denudatq; animi vires à cogitatione terrena & tollit eas ad superos, vt illis adhæreant. Et propterea in hoc (si aduertis) glossematum

genere multis modis dissentiunt Cabalei, alij numerũ, alij figuram, nonnullis positionem, permutationem, ac combinationem multimode meditantibus, viresq; animi exercentibus. Et hęc est ratio, quare multi in exponendo sacram scripturam errant, & se dissentiunt, qa eorum aduertũt vim cõtemplandi, & admirantes, multis varijsque, & inutilibus quęstiunculis sese inuoluunt, & aberrant à tramite recto. Nota tñ, tametsi consona & prorsus necessaria sint singula huius generis inuenta, nõ tñ necessariũ existimãt cabalei, id eo in loco literali, vel allegorico, vel anagogico intellectu sensisse, pphetã. Contẽplando (puta) Tetragrãmati elemēta יהוה. Alij affirmãt ipsũ Iod י, ideo primã positam esse literã Tetragrãmati, quod indiuisibilem punctũ vnitatemq; referẽdo, indiuiduam summę vnitatis essentiam designet. Alij iccirco hanc primam autumant, quia decem vnitates numero ostendit, qui scilicet denarius numerus vnitas quędam est, totum numerorum ambitum virtute cõplectens, principium & finem. Alij propterea primum inter Tetragrãmati elementa poni presumunt, quo tenui suo cacumine, & vix sensu percepto apice, quasi indiuiduam, & incomprehensibilem diuinam essentiam denunciet. Denarius vero ele-

mentum

menti numerus decem sephiroth, tres scilicet diuinæ essentię personas, & septẽ sancti spiritus dona insinuet: Hęc horumque similia, licet comperta, & solidæ sint veritatis sacramenta (summa siquidem vnitate & simplicitate esse diuinam essentiam principium & finem, incomprehensibilem, trinamque personis, & dona spiritus dari sit necesse, non tamen prorsus necessarium arbitramur per ipsum Iod, hæc pręcipue docere & insinuare voluisse prophetam. Simili modo de alijs huius generis meditationibus iudicandum, quod non ad literę, vel allegoriæ intelligentiam, sed solum exercendi, seu aptandi animi, superisque adhærẽdi cupidine excogitantur. Qui igitur, hoc genus contemplandi scripturas attendit, & ea quæ in his fidei orthodoxæ prębentur testimonia, ac saluberrima vitę bonorumque morum documenta considerat, & doctrinã Saluatoris nostri in omnibus (Apostoli iussu) ędificari & honorari desyderat, minime profecto ludicrum, perfidumque eiuscemodi Cabalicorum dogma præsumet, sed crebris potius laude, præconioque extollet, & tanquam pietatis doctrinã amplectetur & fouebit, quę ad hoc vnum tendit, vt mortalium animos, à prætereuntibus huius caduci orbis vmbraculis, ad cælestia,

& immortalia nomina tollat, iterque pādat æternæ salutis.

Ea verò quibus rigidus ille & atrox cabalæ oppugnator Dn̄s Petrus Garzias Episcopus, id dogmatis retundere, & perfidiā persuadere molitur, quam inconsiderata, & viro sapienti indigna sint, facile est cognoscere inspicienti. Vt autem inania, quæ vir ille in suis, de cabalistica (ut ipse effutit) perfidia commentiçijs ad ignominiā & confusionem cabaleorum cōmemorat reticescam, ne friuolis, minimeq; frugiferis lectiunculis, benignas lectoris aures occupem. Breuibus dicta eius ponam. Et sunt.

P.G. De ista doctrina seu scientia miror cur Iosephus in libris antiquitatum Iudaicarum non fecerit mentionem: nec nostri Doctores, si tam sancta, tam vera, & tam consona fidei nostræ, vt iste cabalistorum, princeps affirmat & prædicat.

Y.A. Si quis attendat, & ratiocinium illud recte consideret, inueniet idipsum non modo perperam, & falso discurrere, sed ēt falsa & vana figmenta adsumere: Falso quidem discurrit, quia ab hominis eloquio veritas nō dependet naturæ, vt fas sit dicere, quòd homo quantumlibet sapiētia & spiritu polēs: non profert, id non est: sed econuerso qđ nō est, id sapiens nō loqtur, nā dicūt logici

Argu-

Argumētū ab authoritate, negatiue, nō te
net, sed affirmatiue. Idcirco rudis nimiū &
inconsyderata argumētatio est, dicere. Apo-
stolus cabalā nō tractat, neq; de ea cōmemo
rat: ergo cabalam respuit & contemnit: simi
liter Iosephus non illam tangit, ergo illā
respuit, vel tunc non erat &c. Quemadmo
dum turpe & longe execrandum est dicere:
qa Apostolus de sacrata & deipera virgine,
de indiuidua trinitate (videlicet ob gentiū
ruditatem) nihil vel non satis explicat, ideo
admittenda non esse. Quia insuper Aposto
lus Ambrosius, Augustinus, Hieronymus,
aut quisquam veterum Theologorū de cæ-
lesti & Angelica Hierarchia nihil exacte e-
nuntiant, quàm modo amplissima Diony
sij volumina pandunt, propterea respuen
da sunt: quandoquidem plures sanctorum
sapientumq; fidelium hæc ipsa tanquā cœ
lestia oracula amplectantur & fouēt. Eadē
vtique lege de contemnenda & vana illa contra
cabalam argutia iudicandum. Quod autem
hæc ipsa argumentatio falsa, vanaq; figmen
ta alliciat: palam constat inspicienti: pro
ponit enim nullum Apostolum, neque alī
quem primorum sapientum quicquam de
cabaleorum tradere vel innuere dogmate:
quod aperte quidem falsum & cōmentitiū
à quouis illorum scripta sedulo lectitanti di
gnoscitur

gnoscitur. Omnium siquidem, et sanctorũ sapientumq; anxia sollicitudo & cura potissime hoc verum intendit, vniuersam scilicet Mosis legem: cęterasq; prophetarũ Agiographa, à literali atque terreno intellectu ad allegoriam & spiritalem transferre intelligentiam, admonente Apostolo: Litera (inquiẽs) occidit spiritus aũt viuificat. Cum igitur hunc spiritalem Anagogicũ & Allegoricũ sacri eloquij sensum Cabalã vocitari liberie, claro argumento reuincatur: Apostolorum traditionẽ, & sapientũ sanctorũq; glossemata, & eorum sacri eloquij interpretamẽta, omni diligentia studio circa cabaleum versari dogma. Et ideo falsa assumit contradictor, atq; ignarius & nominis quidẽ cabalę. nec te moueat, & suspicantem reddat nouissima patefactio nominis & doctrinę cabalę: quemadmodum nec tarda Ariopagitę voluminũ euulgatio Nosti.n. (vt Paulo ante retuli) qua cura atq; solertia conati sunt prouidi primorum sapientum velare & circũtegere fidei & veritatis Mysteria ad pręcauẽdum id, quod iam turbulenta & misera hac nostra tempestate contingere longè lateque experimur. Qua de causa primorum allegorizantium seu Anagogizantiũ, seu cabaleorum tradictionem: quemadmodum & Dionysij monumenta çdere, & in vulgũ da

re minime permissum erat, solũ prouidis, sapientia & morum honestate viris: id clam & cum silentij pacto reserare fas erat: donec (turbato exinde rerum euentu, & seditiosorum tyrannorumque præualente audacia) hæc archana & abscondita sapientum volumina, ad circumforaneos & ad insipientum manus peruenisse, qui quæstus, & inanis gloriæ libidine ea in publicum proferre, violare, & corrumpere ausi sunt: quo tandem factum est, vt iam singuli qui sibi aliquid literaturę præsumunt: etiam mulierculę, lanij & cerdones rudesque agricolę, de maximis fidei misterijs altercari & asserere: vanisque & perniciosissimis opinionum inuolucris cuncta prophanare, & imbecillium multitudinem in lubricum & præcipitium deducere non formident. Et propterea nulla te capiat admiratio, quòd Rabbi Simonis principis cabaleorum, pariter & diui Dionysij monumenta, tanto tẽporis tractu latibulis & tenebrarũ caligine abscondita iacuerũt. Quod si Ecclesiasticas, simul & Thalmudeorũ historias inspicias, & Dionysij scripta cũ Rabbi Simonis dogmate conferas, planè reperies vtrunq; Coetaneos, & circa sacratissimę crucis Domini, & Hierosolymitani excidij tempora floruisse. amborum quoque dictata, pari tenore, & si-

& ſimili contemplandi lege tractare rerũ ar-
cana, ſpiritalemque ſacri eloquij tradere
intelligentiam. Eorumdem ẽt ſcripta, æqua-
lj ferme annorum ſpacio latitaſſe, & eodem
quaſi tempore prodijſſe in lucem. Idipſum
(ſi aduertis) iuſtinianis ſanctionibus cũ Tal
mudeorum codice (neſcio quo æmulãti ſy-
dere, vel qua latente cauſarum ſerie) conti-
giſſe dignoſces: & tu cõſidera ꝙ oĩa quęcũq;
ſcripta sũt, ad noſtrã doctrinã ſcripta sũt (te
ſte Paulo) hoc ẽ dictũ: ad intelligẽtiã Euãge
lici eloquij ſacræ Theologię. Ideo fundamẽ
ta ſcẽtię Mercurij, Platonis & cæterorũ hu
iuſcemodi, nõ deuiãt à fundamẽtis diuinæ
Theologiæ noſtræ. Quicquid nãq; dixere de
diuinis antiqui, illud deprõpſerunt ex lege
moſaica: & recentiores à Iohanne noſtro.

F.C. Contentio inter chriſtianos & Iudęos de
aduẽtu Meſſiæ, & de trinitate perſonarũ, nõ
fundatur in ſenſu myſtico veteris teſtamen
ti, vt mirandula dicit: quia ex tali ſenſu nõ
poſſunt cõuinci Iudæi: ſed fundatur in ſen
ſu literali, qui cõmunis eſt nobis & Iudęis.

F.A. Rerum archana p Moſis legem inſinuan
tur, hoc varia ſapientum monſtrat authori-
tas. Hec (inquit Moſes Deute. 4.) eſt ve-
ſtra ſapientia & intelligentia corã populis:
qui audientes vniuerſa præcepta hæc dicẽt,
En populus ſapiens & intelligens, gens ma-
gna.

gna. cum igitur sapientia nihil aliud sit
quam altissimarum causarum notio: In-
telligentia vero dicatur, qua per cognitas
rerum causas, cetera quæ sequuntur depre
hendimus, renunciatur vniuersæ legis man-
data altissimarum causarum notitiam, & re
rum inde pendentium cognitionē insinua-
re: cui alludit illud Apostoli. confidis te-
ipsum eē ducē cæcorum, lumen eorū, qui
in tenebris sunt, eruditorem insipientium,
magistrum infantium, habentē formā scien
tiæ & veritatis in lege. Adstipulantur et his
qui fuerunt Iudæi: Vñ Rabbi Moses Ae-
gyptius in præfatione libri directoris, sic ait.
Literalis legis intelligētia sic refertur ad sen
sum certitudinis in ea latitantē, sicut obscu-
ra & tenebrosa domus ad preciosam marga
ritam in ea reconditam. Hæc ille. Et huic
simile est illud quod dicit saluator in Mat.
simile ē regnum cælorum thesauro abscon-
dito in agro, quē qui inuenit homo, abscon
dit &c. Itaque sub ænigmatibus & figuris sic
fecere prophetæ, & qui de diuinis loquuti
sunt. vnde supradictus Rabbi Moses vbi su
pra, sic Diuinæ namque legis sollicitudo est
veridica de Deo & Angelorum ordine tra-
dere documenta, & ita hominem erudire,
vt vniuersum orbem suo ad amussim ordi-
ne deprehendat. Sermo enim prophetarū

sermo

sermo, transposito literarum ordine, aliisque
insolitis quibusdam signaculis, grandia quidē sapientiae archana designat. Hęc ille. cap.
41. Ex quibus tu collige quod bipertito re
cipit & acceptat veritatem archana auditor
Iudęorum cabalista: vno quidem modo, quo
firmis credulitate suscipit dependentiā & or
dinem uniuersi, ita seipsa consistere sicut sa-
piens tradit cabaleus. Alio modo, quo absque
nulla hęsitatione acceptat: hūc ipsum rerū or-
dinē Mosen insinuasse, typico sensu legis:
cui adstipulatur Gerundini Rabbi Mosis in
Genesim auctoritas, codice votorū (super il-
lud psalmi. Et minuisti eū paulominus a
Diis) Quinquaginta, inquiens, sunt ianuę
prudentię, quę omnes (vna dempta) tradi
tę fuerunt Mosi, easque palā vel signaculis
quibusdam lex ipsa ostendit. Hęc ille per
ianuas prudētię gradus indicat, quibus vni
uersus rerum ordo consistit: vna vero, quā
demptam ait, est tertia illa ex sublimioribus
sephiroth, cui pręcipue nomen prudentię
adscribitur: quę trinitatem cū unitate crea-
toris insinuat. Et ideo hanc pentecosten,
atque incomprehensibilem Trinitatis ianu
am: nec ipse maximus quidē prophetarū
Moses penetrare meruit, qui posteriora
duntaxat (totum scilicet creaturarū ambi
tum, perlustrauit fidelis existēs in omni do

mo eius, nõ aũt in ipso, qui fabricauit eam: ait enim. Videbis posteriora mea, facies aũt mea non videntur. Ex quibus clare patet quã male impugnet iste Reueren. Epus Caballicomasseñ. Iohãnẽ Mirandulã, cabalanco rũ principẽ (ut eo loco vocat illũ supradictus Epus. Trinitas enim personarũ, & Angelorũ creatio, & similiũ, de difficili cõprobari possunt ex sensu literę, quæ tñ omnia fidei nostrę archana probari possunt: vt patet profundanti in cabala. Et conuinci possunt Iudei huiusmodi cabalę cõcedens fundamenta. Quapp stat veritas Mirandulę, scilz q̃ ex sensu cabalistico scripturę cõuinci possunt Iudei. Et sic contradicenti appa ret eius futilis argumentatio. Quia Christus sapientia Patris manifestari nõ põt nisi per sapientiam, quę vt vidimus nõ consistit tñ in literali sensu, quin etiam & in mystico, vt supra patuit. Quare &c.

P.C. Paulus, ait litera occidit, spiritus aũt viuificat. per literam occidentem & spiritum viuificantem, nõ intelligit Apostolus, sensũ literalem & spiritualẽ seu cabalisticũ legis mosaicæ (sicut credidit mirandula, sed legẽ veterem & nouam.

P.A. Lex qua condeens est, & qua regitur orbis, quam cabalei (super illud prouerbiorum VIII. Ab æterno ordinata sum) ante

ante mundi constitutionem extitisse enun-
ciant, est ipsa lex, quam primo de libero ar
bitrio Augustinus summam esse dicit rerū
omnium rationem, diuinæ menti inscriptā.
Et eandem Ethnicus ille cordubensis ma-
gnus peripatetici dogmatis interpres, diui-
nam artem vocat, cuius solum vmbram ha
bet lex ista in Arabiæ monte tradita. De cu
ius mandato scribitur. Deute. 30. non[que] su-
pra te est, nec in cælo situm. De illa vero
lege æterna dictum est psalmo. 118. Lex
tua veritas: custodiam legem tuam semper
in seculum, & in seculum seculi. Beati im-
maculati in uia, qui ambulant in lege Dñi.
hic loquitur de lege reuelata, cui sequuta
est Lex euangelica, quæ bona est annuntia-
tio scilicet salutis, quę salus minime daba-
tur per legem scriptam, quę neminem du
cebat ad perfectionem (vt docet Paulus)
Beati ergo sunt qui ambulant in lege euan-
gelica, quę ianuam cęli aperuit, quod mi
nime facit lex scripta, quę occidit: Euange
lica vero lex cuius preambulum est cabala,
quę spiritus dicitur, viuificat. Huius caba
lę arcana audiuit paulus in raptu, cui nō li-
cuit ea loqui homini, vulgari scilicet. quid
quęso interest inter Euangelium & cabalā?
profecto nihil. nam christus volens hoc o-
stendere, qui auctor fuit euangelij, ait. Iota
vnum

unum aut unus apex non præteribit à lege. Et quis est qui puncta, apices, literas & huiusmodi diligenter discutit & examinat nisi cabalista (ut patet in declaratione conclusionum cabalisticarum) neminem vidi ex nostris doctoribus his incumbentem, præter hunc virum omnium plane doctissimũ Mirandulam (iudicio tamen meo) quæ forte alii quidam ex multis insequuntur. Obmutescant igitur lucifugæ oblectare doctrinæ tanti viri, sed potius sui insiti accusent, manet igitur suo in robore veritas Mirandulæ scilicet quod per literam intelligatur lex Mosaica, & per spiritum cabala. Unde Paulus, ad Hebræos, ait: Umbram habet lex futurorum bonorũ, futura bona vocat cælestia, & sempiterna, prout paulo ante in eadem Epistola declarat, dicendo: Quæ exemplari & umbræ deserviunt cælestium. videlicet superni testamenti & legis: quam ad Galatas .4. Apostolus liberam matrem nostram & cælestem vocat Hierusalem: de qua scribitur in psalmo. Lex Dei immaculata, convertens animas. De alio vero tradito in mõte Synai testamento, subiungit: Testimonium Dei fidele, sapientiam præstans parvulis. Testimonium namque certitudinem præstat de re non visa, quod cum firma & stabili fide recipitur, quoniam ille qui perhibet

testimonium, sapientia, & vitæ mundicia probatior habetur, longe magis pficit syncerum veritatis indagatorem fides, & firma per testimonium credulitas, quàm Syllogistica & ratiocinatiua de re cognitio. Quare eloquium legis per Mosen traditæ, & Iudeorum multitudini promulgatæ, cũ vicissitudine, varijsq; mutationis modis obnoxiũ sit aliam & longe quidem diuersam esse legem Mosi, a superna & vera Dei lege (quæ cabala & euangelium) necesse est. Vnde cabalistę euangelium pręcedentes, & si mysteria particularia Christi ignorabant, habebant nihilominus fundamēta ex quibus de facili probare illa poterant. Sicut fecit Rabbi Hachados in Galerazea, ad Antoniũ Romę cõsulem: in quo pene omnia fidei nostrę archana declarat per scientiam cabalę. Quapropter ęternã illã Dei legẽ, veluti Archetypũ, atq; ideam ex ista mãdatorũ lege tanquã per vmbrosa quadam imagine cõnscere oportet. Vnde Hieremias ait. Ipse n. est Deus viuens, Rex sempiternus, q dixit. ego Deus, & non mutor, & ideo eius quoq; verbũ in æternũ stat (vt ait psaltes) De quo Apostolus. Audiui (inquit) archana verba, quæ nõ licet homini loqui. Et archana ista, seu verbũ illud, est idem quod Deus: Ideo hoc vocat (super Esaiam 8.) glossa sanctorũ

librum

librum pręscientię, de quo legunt prophe-
tę. Eundem primo de libero arbitrio Au-
gustinus, legem ęternam appellat, quæ nõ
potest cuipiam intelligenti non incommuta-
bilis videri. Legis aũt susceptor Homo, cũ
paruum mundus ad vniuersi habitum, adq;
imaginem, & similitudinem Dei factus sit,
ideo perfectio & salus eius requirit, vt magnũ
mundum & conditorem suũ facto opereq;
referat & imitetur. Imitabitur autẽ, si con-
formi & simili lege actus suos moderetur,
qua regitur orbis, & per quam ipse rerum
opifex condidit, & gubernat vniuersa. Quē-
admodum igitur paruus mundus homo,
summi conditoris & vniuersi orbis simula-
chrum atq; imaginẽ designat: sic cõsequens est
vt eiusdẽ mycrocosmi lex, externam magni
mundi legẽ despiciet, quod nõ aliunde quã
per allegoriã, & mysticã intelligentiã, seu ca
balam tradi, & doceri in lege potuit.

P.O. Cabala subjuncto genere doctrinarum
continetur, ergo talis nullius est auctorita
tis, ergo falsa, & a Iudęis hęreticis conficta
& inuenta.

F.A. Hęc Cabaleorum dogma, tametsi ex iu
niorum Iudęorum inscitia, & mentis hebe-
tudine incomposita, & quasi vetusta qua
dam rubigine tectæ, id tamen in se multo-
rũ allegorizantiũ traditione, auctoritate,

eruditione: tum & facilitate aptandi mortalium animum ad cælorū regna, superat & longe antecellit. Authoritate quidem ex eo quod Moses quemadmodum, primus erat diuinæ legis pronunciator, sic & eiusdem (haud dubio) archanæ intelligentiæ explanator: qui cum fuerit omniū prophetarum maximus, cōstat illius auctoritatem aliorum allegorizantium traditioni longe esse anteponendam. Ideo eruditione præcellit, ex eo quod vniuersa & singula diuinarum humanarumque rerum primordia ac elemēta considerat, eaque sensim nectit, & suo ordine pandit, quod hactenus a nullo allegorizantium interpretum ita exacte traditum cognouimus. si enim cabaleorum scripta & dogmata attendas, aperte intelliges ianuas, seu gradus & limites rerum insinuari in lege: quibus anima humana (quę est omnium spiritalium creaturarum vltima) & ipsum organicum eius corpus (quod est totius corporei orbis extrema propago) descendunt ab ipso vniuersorum conditore Deo, iterumque illuc (quasi per scalam, quam viderat Iahacob) ascendunt, & suum repetunt principium, atque æterne vitæ originē. Docet in Gene. primo, cabaleorum princeps Rabbi Simeon. Et libro candoris, Rabbi Nehunia, atque iunior caba

leorum

rem. Rabbi Rechanates: quomodo Bet a
litera, primum libri Genesis elementū, suo
apice paternum principium, quod supre-
mum diadema vocant, designet, quodque
tota illa dictio bereshith filialem refert hy-
postasim, quam & ipsi sapientiam appellāt.
Secunda dictio Bara (id est, creauit) pro-
cessum seu emanationem, significet. Tertia
dictio Elohim (id est, Deus, siue Dii) in-
dicat Dei spiritum. Ab hac igitur indiuidua
& sempiterna trinitate vniuersum creatura
rum ambitum, cælo & terra cōprehensum
creari, seu emanare singulatim exinde lex
ipsa explicat, vocato primum omniū cor-
porum hypostasim thohu, quod interpreta-
tur admirabile, seu inane: Id aūt, quo il-
lud inane distinctionem & existentiam ha-
bet Bohu appellat: quod Etymologia so-
nat, quod illud est, scilicet id quod peripa
tetici formam vocant, per tenebras, priua-
tionem insinuat: per sex dies operum pri-
mordij, sex mobilium rerum genera: Et per
sabbatum, septimum genus: quo cessatur a
motu designat. Quumque statim postea vni
uersi opificium (Epilogi instar) resumit.
Hę (inquiens) sunt generationes cęli & ter
ræ. in humanæ fabricæ (vt omnium eorū
generabilium, vniuersæ legis finis) historiā
digreditur, eiusdem pedetentim ortū, pro

gressum, occasum, atq; regressum enúcleata. Hæc & similia sublimiora clare perpendes si sequentia mea perlegeris glossemata. Ac licet cabaleorum ædita volumina, hunc præcise rerum ordinem, & hanc causarum seriem nullibi continuo & claro stylo (ne insipientium & arrogantium temeritas, veritatis corromperet sacramenta) minus exprimere, & persoluere videantur. Attamen, qui illorum scripta, & docendi modum diligentius consyderat, illorūque documenta hinc & illinc in vnum cōferat: plane perpendet vniuersum horum allegorizātium & anagogizātium dogma ad hoc vnū (quasi ad scopum) dirigi, quo primarū causarum, & rerum (vel maxime) humanarum inde pendentium ordinē, egressum atq; regressum insinuet. Ex quorum omnium recta, & syncera intelligentia, tota humana salus, atq; æterna mortalium pendet fęlicitas. Vn̄ pz quā perperā ille Reueren. Ep̄us supradictā protulerit conclusionem.

F.G. Expositiones mysticę doctorū Hebręorū sunt false: ergo cabala est falsa & respōdēda.

F.A. Cabalæ facultas facilitate ascēdi ad cęlorū regna digna reputatur, q̄a viā aperit, & semitam monstrat, qua ille qui cęleste vitā desyderat, absq; anxia, vaga & titubāte sūmis adagine, sese cōformē reddat supernę naturæ,

nitę, & individuę Trinitatis imagini. Huius dogmatis, pars vna theoretica, quę speculabilium rerũ penetralia cõsyderat: pars altera actiuosa, quæ animũ, & corporis vires, pro spiritualibus donis, & huius vitę cõmodis impetrãda adaptat. Theoretica (quẽadmodũ & reliqua doctrinarũ genera) altiora primo, & latẽtia, per notiora nobis denunciat. notiora sunt ea quę claro & assiduo experimẽto in nobis ipsis deprehẽdimus: vñ vniuersa legis mãdata numero & proportione, humanę cõpaginis partibus ad amussim respondere cõspicimus. Est.n. vulgata cabaleorũ assertio, tot esse affirmatiua & prosequendorũ operũ in lege mandata, quot solida quæ corpus humanũ consistũt mẽbra & ossa, numero scilicet ducẽta & quadraginta octo. Tot insuper prohibẽtia & cauẽdorũ operũ mãdata quot neruorũ venarũq; meatus, trecenta solis & sexaginta quinq; quibus decẽ primaria membra & vniuersum organicũ corpus nectuntur & cõstituũtur in vnũ. potiora & sempiterna legis mẽbra sunt decẽ, perpetuo obseruãda mãdata decalogi. Terreni vero hominis mẽbra, quæ & speciẽ perpetuant, & indiuiduũ conseruant, quoq; decẽ enumerant cabaleis: vz. cerebrũ, pulmo, cor, stomachus epar, fel splen, ren, genitale, matrix cũ annexis. sic & primaria celestis hõinis mẽbra decẽ annumerã-

ant. Intellectuale, seu empyreũ celũ, mobile primum, firmamentum, Saturnum, Iouem Martem, Solem, Venerem, mercuriũ, Lunam cum visceribus suo orbe contentis. At christi hominis membra decẽ sunt. Decẽ sunt Angelorum ordines. Cunctę denique hoc expositę decades, à decem sanctissimis, exemplaribusque Dei nominibus ducunt Originem: ad eaque respiciunt, & tendunt vniuersa. Hoc est, hebraie, Iah, Tetragrãmatõ prolatũ Elohim, El, Eloha, Tetragrãmatõ Zebaoth, Elohim, Zebaoth, Sadai, Adonai. Eiusdemmodi decẽ Dei nõia, decem sephirot vocant cabalei, quarum singulis varia attribuuntur cognomenta, quibus plena est sacra scriptura. Videas ergo qua ratione, quo ue fundamento. Reuerend. ille, flocipendit hanc diuinam sapientiam, ipsam appellãdã falsam, respuendam, tanquã vanam, superstitiosam, fraudulentissimam, reuelatione dæmonum inuentam, & quantum ad eam nominis illicitam & prohibitam. Addit ẽt quòd, idem significatur per uocabulũ, cabala, quòd per vocabulum magus & druydas. Et quod expositiones mysticæ doctorum Hebræorum sunt falsę cum innumerabiles mysticas expositiones proferant verissimas, de Messiah, quamuis negent Christum Messiam. Et quando in his errant, hoc

hæc non prouenit ex fundamentis veræ cabalæ, sed ex mala illorũ applicatione, sicut faciunt hæretici.

P.G. Si doctrina Cabalistica fuerit viuæ vocis oraculo Mosi tradita: ergo est maioris authoritatis quàm mystica expositio doctorũ Hebræorum, & per consequens cabala non continetur sub doctrina expositiua canonis, sed sub doctrina Thalmudica: quæ falsa est, & fidei nostræ contradicens.

P.A. Dico quod expositiones mysticæ doctorũ Hebræorum probatæ secundum regulas & fundamenta cabalæ, pari passu ambulant cũ cabala. Et sicut istæ expositiones continentur sub doctrina expositiua (allegorice vel anagogice) canonis, similiter & cabala.

P.G. Si Cabala fuit ab ore Dei tradita, illi non licet contradicere: ergo cabala nõ pertinet ad expositionem anagogicam, vel allegoricam sacræ scripturæ: quia talibus expositionibus licet quandoq; contradicere.

P.A. Non licet contradicere Cabalæ, nec expositioni anagogicæ, siue allegoricæ, hoc est fundamentis eius: nec expositionibus non contradicentibus talibus fundamentis, sicut non licet Christiano contradicere expositioni sacræ scripturæ, quæ omnino sacræ scripturæ sequitur fundamenta vera.

P.G. Falsum est, quòd ex sensu anagogico vel

Allegorico, quem cabalista considerat, in sacra scriptura, efficacissima argumenta habentur contra Iudæos.

Non est inconueniens ex libris Thalmudicis, & expositionibus doctorum Hebræorum contra Christianos pugnantium sumere argumenta contra perfidiam eorum: quia tales libri quamuis contra nos scripti sint, multa vero, & fidei nostræ consona continent.

T.A. Hæ duæ positiones, mihi contradicere videntur. Si non est inconueniens sumere argumenta contra Iudæos ex libris Thalmud, qui secundum illum hominem, omnino sunt falsi: quare non licebit, assumere huiuscemodi argumenta contra prædictos ex sensu allegorico siue cabalistico, quã doctrinam ipsi admittunt tanquam veram ab ore Dei traditam? Et si Thalmud per totum est falsum, vt Reuerendus ille asserit: Quomodo in eo sunt multa consona fidei nostræ? nam quod consonat vero, sapit veritatem: non mirum igitur videtur, si vir ille contradicit Mirandulæ, nam nulli conuenit, qui secũ dissidet, ait Cato.

P.G. Sensus Anagogicus, siue allegoricus non se extendit ad quemlibet passum sacræ scripturæ: ergo cabala non pertinet ad expositionem anagogicam vel allegoricam Mosi reuelatam: quia tunc non fuisset sufficiens doctor

doctor illius legis.

F.A. Negatur hic consequentia; nã cabalista non tenet q Mosi fuerit reuelatus sensus anagogicus, vel allegoricus circa omnes legis particulas: sed tantũ circa illas, quibus competit talis sensus: ideo non sequitur: ergo Moses non fuit sufficiens doctor illius legis. Cognouit nempe Moses omnia quæ ventura erant in nouo testamento in dupliciquantitu (vt declaratũ in conclusionibus) & hoc, aliqua ex sensu literali, alia ex sensu tropologico, alia ex sensu anagogico, & alia ex sensu allegorico &c.

F.G. Doctores Hebreorũ, quos Hieronymus, Augustinus, Eusebius, Clemẽs, & Origenes, ad cõprobationem fidei nostre alegãt, non sunt doctores Cabalisticĩ, sed Thalmudici: aut veritatis Hebraicę expositores.

F.A. Est aduertendũ (vt & admonet Mirandula) q nunquã inuenies, aut rarissimè doctorẽ aliquẽ, ex nostris: loquor de antiquis, aliquẽ ex Hebręis nominatim allegantẽ, sed in vniuersali tãtũ vadebis, dicẽtes. Sic dicũt Hebręi: Hęc est sententia Hebræorũ. Et mi candidula meminit rãtũ semel inuenisse apud Origenẽ: qui semel allegat Hucliũ patriarchum coætaneũ suũ, Quare nihil mirũ, si & authores cabalę ab eis nunquã audias nominatim allegari. cũ ergo doctores nostri antiqui

&qui, allegant doctores Hebraeos, nihil dubitandum est de doctoribus cabalae eos intelligere. Est enim omnis schola Hebraeorum in tres sectas diuisa. In philosophos & cabalistas, & in Thalmudicos. Thalmudicos allegari ab antiquis doctoribus nostris nõ est credendum. Tum quia Clemẽs & alij, qui Hebraeos allegant, fuerunt ante cõpositionẽ ipsius Thalmud, p 140. ãnos. Tum quia doctrina Thalmudica est contra fidem nostrã cõficta, & talẽ honorẽ nõ detulissent nostri illi. philosophos pariter certum est eos nõ allegare, quia & illi, qui secundum philosophiã exponere coeperunt Bibliã, coeperunt à modico tempore. primus enim fuit Rabbi Moses de Aegypto, quo adhuc viuente, floruit Auerroes cordubensis. Relinquitur ergo, vt haec Hebraeorum doctrina, cui doctores Catholici ex Hieronymi testimonio tantum deferunt, & quã adeò approbãt, sit illa quam ipsimet nostri doctores fatentur, & credunt à Deo Mosi, & à Mose p successionem alijs sapientibus fuisse reuelatam: & est illa, quae ex hoc modo tradendi dicitur cabala.

7.G. Papa Innocentius Quartus, & Gregorius, mandauerunt comburi librum quem Iudaei vocant Thalmud, in quo multae hereses continentur: & puniri illos qui

qui docerent illas hęreses, vel seruarent. hoc idē sentiendum & tenendū est de libris cabalæ.

3.a. Parcat mihi tantus vir, si dixero ipsum ignorasse logicam. Sic sic: Licet sanè sic inferre consequentiam. Alchoranus debet comburi, quia multa continet absurda, Ergo & Euangelium, ac si Euangelium absurda contineret, quod absurdum est dicere. Sic etiā contigit in illa illatione cabalę, cum ex eis fundamentis non nisi concinna euangelio contineantur.

3.c. Qui sequuntur scientiam cabalæ habendi sunt tanquā suspecti de perfidia Iudaica

5.a. Litera namque (quia auertit à cælesti vita) occidit. Spiritus aūt (inquit Apostolus) viuificat, animumq; restituit sempiternę vitæ Origini. Quo igitur maiori diligentia, quis mentem exercet in superis, & illic refigit animum, eo fusius stillant, & irrigant superna fluenta, datque largiter cælestis agricola Deus incrementum. Hanc aūt assiduā meditationem & stabilitatem, seu permanentiam mentis in superis peragere nescit fragilis & terrena mortaliū conditio, nisi in his operibus carnis, quasi in tenui quodam simulacro, & umbrosa archetypi imagine supercœlestia prospiciat exemplaria, atque iugi cogitatione mandata æternę legis contempletur

templetur: Alioquin seiungunt & distrahunt animum hæc terrena opera, à riuulis supercœlestiũ aquarũ, & ab ipsa æternitatis origine. Iuxta illud Iacobi. Qui autẽ perspexerit in lege perfectæ libertatis, & permanserit in ea, non auditor obliuiosus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit. Factiũ igitur & externi operis beatitudo ex hoc maxime pendet, q operis factor (quasi speculi inspector, exemplarẽ & perfectæ libertatis prospicit legem & in ea manet: quã Apostolus ad Galatas, per allegoriã seu cabalam cœleste testamentũ, & liberã vocat matrem nostram, quæ sursum est Ierusalem. Si ergo factor operis illã perfectæ libertatis legẽ, cuius umbram (vt Paulus ait) habet lex ista mandatorum, minus perspexerit, neq; in ea permanserit, infelix nimirum & miser operator in facto suo erit. Qui enim nõ ponit Deum (vt psaltes admonet) in cõspectu suo, & à dextris suis semper, illius animus mox labitur, tenditque in præceps & corruit. propterea omne (inquit Paulus) quodcunque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini nostri Iesu Christi facite. Hæc autem perficere & docere optime nouerunt Allegorizantes, qui singula externa opera, immò & vniuersa sacri eloquij verba & elementa referunt, tolluntq;

hominique ad superos: ita vt per hanc operandi & contemplandi legem, quasi ligones, & vomeres frugiferum vigil agri colonus de arido hoc solo, effodiat, & eruat: & ad superorum aquarum riuulos atque fluenta transplantet, vnde locupletius fructum suo tempore promat eiusque folia (vt canit psaltes) non computrescant: & quicquid faciet prosperetur. Et enim quae a sensu prouehuntur ad intellectum, diligentia quadam studiorum & artificiali cote colliguntur (secundū Lorgensem) vltra vero quę ab intellectu ad mentem & ad eius lumen pertingunt, quasi diuinam induunt personam, & idcirco carent humano, vt ijs queat nihil a nobis cogitari profundius. Super ea igitur re ingemuisse visus est idem Salomon cum ait. Alta profunditas, seu profunda profunda (ita enim Hebraice legitur) quis inueniet eam? non dixit, quis habebit eam: nonnulli enim habuerunt. Sed quis inueniet, tanquam difficile, non autem quoquomodo impossibile: quia Dominus dat sapientiam, & beati qui inueniunt eam, vt est in sacris oraculis, paucorum est igitur inuenire illam, & eorum quidem beatorum, super quos non suis meritis, sed dono Dei coruscat tam vene-

venerandi luminis splendor. nõ est .n. multitudinis audire sermonem Dei: quapropter clamabant ad Mosen, Loquere tu nobis, & audiemus, non loquatur nobis Deus. Te (inquiunt) audiemus: quod Onkelus interpretatur Nekabel. Quare in capitulis patrum ita legitur Mose Kabel, id est, Moses audiuit, & accepit legē de Synai. Vnde Cabala dicitur ab auditu acceptio. Vnde cabalista ille Azariel Bar Selomo Garonensis scribit. nõ quidem prophetę omnes fuerunt potentes audire sermonē ab ore Dei, nisi Moses. non mirum igitur est, si Rezeren iste Esius perperam protulerit superadictā conclusionem, quia animi datur sapientia paucis. vnde verius potest dici, q̄ eius positio sapiat ignorantiam, quā quod positio Mirandulę sapiat suspitionem perfidię Iudaicę: facile nempe contemnitur quod ignoratur, nā nemo bene iudicat de re quā penitus ignorat. Hæc nolui dixisse ex liuore vindictæ, neque quasi in verbis Mirandulæ lucrauerim, sed tantū in verbis veritatis. Dico igitur concludendo, rem valde necessariam humano generi cælitus indultam esse cabalam, sine qua nemo tam raram, tam difficilem adipisci queat apprehensionem diuinorum, quæ certe non sunt mortaliū ratiocinum probationibus, non sensuoliū

manium

inanium verborum contentionibus: nō humano syllogismis propter eorū diuinitatē subiecta, quin immo tam magna, tā grādia tam infinita, vt vna hominū ætate vel si libeat denique pluribus omniū quantūcunque indefesso labore superari non possit. etiam si anni vitę nostrę tendant in multa sæcula, nobis plane in hac argilla & densi corporis coemento spirantibus, & corporeo sensu cuncta præsumentibus. Aiunt enim sapientes Hebræorum Magistri, quòd ad explicandum virtutē operis de Beresith carni & sanguini ē impossibile. Quanto magis de Merchiaua. Et vt sic inuenias scrie dci.

Legim9 eñ: ad manus tuae peruenerint, quę scripsi, quæ sunt,

Expositio, Sepher Iezira Abrahe.
Expō quinquaginta portarū intelligētię
Expō trigīta duarū semitarū sapīę dei.
Expō Sem ammephoras siue nomīs expāsi
Expositio literarum Hebraicarum.
Expositio Menora, siue candelabri.
Expositio Ilan, seu arboris Sephirot.
Expō cōclusionū cabalisticarū mirādule
Expō dictorū notabiliū precipuorum ca
balorum.
Expositio numeri formalis & diuini.
Expō nōis Iesu, et oīum diuinorū noīum
Expositio Merchaua, siue Glorie.
Expositio Sera hora, id est porte lucis.
Expositio nominis Tetragrammaton.
Expositio Apocalypsis cabalistica.
Introductio Cabale.
Apologia pro deffensione Cabale.
Expō duplicis in principio Iohānis uide-
licet & Mosis.
Liber contra Iudeos.
De immortalitate anime.
De prouidentia Dei.

CONCLVSIONES CABALISTICAE NVMERO LXXI.

SECVNDVM OPINIONEM PROPRIAM IPSIVS MIRANDVLAE, EX IPSIS Hebraeorum sapientium fundamentis Christianam religionem maxime confirmantes.

1619. 17. septembris Venetijs. —
Emi hunc Librum Lig[illegible] à D. Baptista
Marasso Bibliopola ad [illegible]
[illegible] in mercaria. —

n.10. Quicquid dicant cæteri cabalistæ, ego prima diuisione scientiam cabalæ in scientiam Sephirot, & Semot, tanquam in practicã, & speculatiuam distinguerem.

P.A.

CIENTIA est qualitas quædam, vel habitus in anima existens, quo, habens, facilè, & delectabiliter operatur, promptè & expeditè ita, quod inclinat ad speculandum conclusionem, de qua est talis habitus. et hæc dicitur speculatiua. pratica verò scia, siue praxis est operatio alterius potentię ab intellectu, naturaliter posterior intellectione, nata conformiter elicitã rationi rectę ad hoc, quod sit recta: nullus ergo actus intellectus est praxis: q intellectus, se extendendo, fit practicus: ad suã autẽ operationem nullus intelligens potest se extendere: quia intellectus non potest regulare operationem priorem naturaliter intellectione igitur nulla intellectus operatio est praxis. intellectus enim sola extẽsione fit practicus id est, dicitur practicus ab operatione quã regulat, mediante actu, vel habitu practico, vt p3. 3. de anima. praxis igitur propriè dicta, est actus voluntatis elicitus: hoc est pro

ductus ab ipsa voluntate siue imperatus vo-
luntatis, vt velle dare eleemosynam: vel im
peratiue, quia volitio actus est naturaliter po
sterior intellectione, & sic conformis rationi re-
ctae, ad hoc, vt sit bonum. & talis est actus, p
ductus ab aliqua potentia mediante impe-
rio voluntatis, vt audire missam a voluntate
imperatum. & sic nulla mala operatio dici-
tur esse praxis, cuiusmodi est velle furari, oc-
cidere. Vnde Aristot. 6. Ethi. dicit. Electio
recta necessario requirit rationem rectam, vn-
de per electionem intelligit volitionem quae
est praxis. Speculatio contrario modo se ha-
bet: est enim speculatio intellectus operatio
ad nihil aliud extra genus contemplationis
seu intellectionis, vel actus intellectus finali
ter ordinatae. nulla igitur operatio alterius
potentiae quam intellectus est speculatio: ideo
nullum videre, audire, nullum velle est specula-
tio. Ad propositum igitur conclusionis, di-
co secundum mentem doctorum, quod cabala diui-
ditur in speculatiuam, & practicam: non tamen
in differentias essentiales ipsius cabalae. prac-
ticam enim non dicit formaliter nisi duplicem
respectum aptitudinalem ad praxim. & cohaeren
tiam [illegible] naturalis, ideo, est apta
nata [illegible] dirigere, &
opus [illegible] praxi [illegible]
ratione. practica igitur non dicit aliquid prae
vnum

enim: ideo sunt passiones supplentes nobis proprias differentias. quia practicū ē qd relatiuū, seu respectiuū operationis, q nunquā ē de essentia absoluti: nonnā m. est absolutū qd de prima specie qualitatis: nā speculatiuū dicit negationē eorū respectuū, q sunt practice scie: sic videlicet, qd illa scia dicitur speculatiua, que nō ē nata pcedere praxim, neq; regulatiua praxis, cuiusmōi est notitia qua cognosco hoiem eē animal. speculatiuū igitur nō ē de essentia notitie, cū negatio nō sit de essentia absoluti: & p cōsequēs nō ē differentia eius essentialis. practicū ergo & speculatiuū nō sunt essentiales drīe cabale, sicq; nō est in genere diuisio p suas drias: sed ē quali diuisio alicuius termini cōis p proprias inferiorū suorū passiones: velut si diuidatur numerus p par, & impar, & linea p rectā, & curuā. Cabala speculatiua dicitur notitia sephirot & semot. practica vero notitia [illegible] id ē, notitia [illegible] nōibus an consilii adiūcta [illegible] p meliorē operabātur, nō pro ses plena potētia operatus ē p nomē dei Tetragram: Iosue itē Dauid &c. & in nouo instrumēto Apostoli in noīe Iesu totum mundum ad fidem conuerterunt.

r.v. Quicquid dicant alij cabaliste ego partem speculatiuam cabale

Sophirot
Semot

quadruplicem diuiderem corre-
spondentẽ quadruplici partiõni
philosophiæ, quã ego solitus sũ
afferre. prima est scientia, quam
ego voco alphabetariæ reuolu-
tionis corrispõdentem parti phi-
losophiæ, quã ego, philosophiã
catholicam voco secunda, tertia
& quarta pars est. triplex mercha
ua corrispõdẽtes tribus philoso-
phie particulis, de diuinis, de me
dijs, & sensibilibus naturis.

5. A. 2 QVadrifariam philosophia in vniuer
sali distinguitur, in philosophiam
videlicet naturalẽ, moralẽ, mixtã,
& diuinam: prima ab Aristotele in phisicis
traditur. secunda ab eodem in Ethi. Ter-
tia, de Angelis in parte sua Metha. Quarta
tractat de Deo, in reliqua parte Metaphi.
A simili, cabala, sensum literalem docens,
dicitur naturalis: Docens sensum moralem
historię, moralis dicitur: Applicãs ad Mes
siam, dicitur allegorica: historiã ad ęterna
deducẽs, dicitur anagogicalis scientia ita q̃d
sensus literalis, dicitur naturalis moralis tro
pologicus

allegoria
tropologia
anagogia

pologicus. allegoricus dicitur mixtus: quia tractat de Angelis, & de Messiah: anagogicus diuinus dicitur. Ad propositũ cõclusionis, dico quod cabala est duplex, vna est de Beresith, rerum creatarum naturalium, cęlestiumque virtũ explicans, & legis archana plurimis rationibus exponens: & in hac peritus Salomon: Legitur nanque in sacris Hebraeorum historijs, ille disputare solitus erat à cedro libani, vsque ad hyssopum, itẽ de iumentis, volucribus, reptilibus & piscibus. Et Moses Aegyptius, & plures alij Talmudistę hanc secuti sunt. Hanc vocat doctor noster cabalam alphabetarię reuolutionis correspõdentẽ parti philosophię, quam chatolicam vocat. philosophia dicitur chatolica, id est, vniuersalis: quia omniũ quiditatum abstractarum cognitionem in se cõprehendit: et est scientia Metaphisicalis: & hæc reuolutioni alphabetarię correspondet: vnde Iudęi viginti duobus modis alphabetum suum voluunt: & per illam reuolutionẽ omnium rerum quiditates ostendunt, ac earum proprietates: patet in libro Midras Ruth, voluendo enim literas, paradisi ordinẽ, ac inferni poenas demonstrant. Adam igitur huius artis perdoctus, nomina ex hisce literis constituta, rebus secundum earum proprietates imposuit. Sicut ergo

Beresith. ę

Ruc.Tur

Metaphisica, de omnium quidditatibus rerum tractat, sic & resolutio alphabetaria. Altera est pars cabalæ, quæ dicitur de Mercaua, quæ secundum hunc doctorem est triplex: & includit secundum, tertium, & quartum modum: quorum prima est de diuinis sublimationibus, de decē scilicet sephiroth, siue dimensionibus, & illa est de sacrorum nominum contemplationibus: in quibus literæ, numeri, figuræ, res, & elementorum apices, acimæ, puncta, & accentus, omnia sunt profundissimarum rerum, magnorumque archanorum significatiua. Secunda est de mediis s. de Angelicis virtutibus, ac eorum nominibus, & signaculis, ac etiam animarum conditionibus. & qui hanc norit, admirandis pollet virtutibus: ita quod dum velit, futura omnia præscit, toti naturæ imperat, in demones & Angelos ius habet, & miracula facit. Huius eadem Moses tot signa & portenta edidit: virgam in colubrum, aquas in sanguinē vertit: scinifes, locustas, pediculos, ranas, muscas, ignitas cum grandine, vesicas, & tabes Aegypto immisit: omne primogenitū ab homine ad pecus interemit: suosq; deduxit, mare aperuit, fontem de petra, coturnices de cælo, pluit, &c. Hac imbutus Iosue miraculorum artis Hæc solem præcepit stare

etiam

etiam ignem in aduersarios e caelo deuoca[illegible] mortuum puerum vitae restituit. Daniel leones domuit. Harum ratio est de sensibus [illegible] naturis [illegible] litterarum cognitione, sapientum, & huiusmodi, quae veniunt com[illegible] [illegible] quoniam de quiddita[illegible] simplicium, deque eorum mixtione tractat, atque de hac arte in conclusione se[illegible] aliqua dicemus.

r.a. Scientia quae est pars practicae cabalae, practicat totam metaphysicam formalem & Theologiam inferiorem.

r.b. Metaphysicalis scientia est, quae habetur de propositionibus [illegible], sicut de eo [illegible] quia non habet definitionem: Est ergo metaphysica notitia quidditatis purae ab omni accidente separatae, vt hic, & nunc, & huiusmodi. metaphysica vero cabala practica, est [illegible] docens operari mediantibus huiusmodi abstractis quiddita[illegible] [illegible] quidditatem [illegible] [illegible] quidditatis [illegible] [illegible] quidditates co[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sed quiddi[illegible] [illegible]

est efficatior parte maiori non purgatâ, & huius est ratio, quod in quiditate, & non in accidentibus consistit virtus. Cabala igitur quę per huiuscemodi agentes ad passum operari docet, dicitur metaphysica practica cabala, & solus Deus hoc modo est metaphysicus, vt docet Aristoteles, soli enim Deo sunt cognitæ quiditates. Et, si quis hac scientia pollet, hoc fit diuinitus reuelatione, non intellectus indagine: multa tamen per experientiam addiscuntur, & cabalistice operantur, sicut Dęmonum expulsione, ab obsessis per suffumigationes rutę, & bombicis. Quare autem huiusmodi creata talem obtineant virtutē contra malignos spiritus, soli Deo est cognitū. Cabala igitur practica metaphysica, hæc omnia posita docet, nominis tamen Dei inuocatione, Tetrag, videlicet. Adonai, Elohim &c. hunc modum Christus docuit, terram cum sputo liniendo, cęci nati oculos aperuit. & hoc fecit ex conuenientia quadam terrę, & sputi cum oculo, occulta nobis, nota in Christo, qui sapientia est patris; Et, hoc virtute nominis Dei, quod est Iesus. Et, hanc cabalā suos docuit Apostolos ipsemet Christus, dicens. In nomine meo Demonia eiicient. &c. accipiendo actiua passiuis conuenientia operabimini: quod tamen in nomi

ne

ne meo, quod est Dei fiat. Idem fecit Christus in nuptijs, aquam in vinum commutãdo. hę namque quiditates symbolum habẽt: quia vinum est aqua per vitem lambicata siue stillata: & talis notitia dicitur practica: quia in opus ad extra dirigit, & supra naturam: vt fuerit Symonis præsentanea sanatio, quod opus creato agenti repugnat: quoniam in tempore agit. Ad conclusionem. (scientia, quæ est pars practica cabalę, practicat totam metaphysicam formalẽ) hoc est operari docet omne factibile p quarumcunque quiditatum coniunctionem: & præterea practicat totam (theologiam inferiorem) quæ .i. est notitia effectus per cabalam operatã, perq; determinatã agentis applicationem, ad determinatum passum, cũ Dei nominis inuocatione, ad talem effectum appropriati: vt patet de resuscitatis ab Helisco, & de lapidum descensione, & de mirandis à Mose in Aegypto factis.

7.4. Ensoph non est alijs numerationibus connumeranda: quia est illarum numerationum vnitas abstracta, & communicata, nõ vnitas coordinata.

Decem

Decem sunt dimensiones diuinæ, siue Sephirot, quæ propriè indumenta quædam Diuinitatis appellari consueuere à sapientibus: quarum suprema, quæ absolutissima essentia dicitur, à Cabalistis, Ensoph nuncupatur, cùm sit ipsa essentia in abysso tenebrarum retracta, & immanens, unusque, vel (vt aiunt) ad nihil respiciens: idcirco dicitur (en) id est, nihil, siue non ens, Soph, id est, finis: quia nos tam tenui erga res Diuinas ingenij paupertate mulctati de his, quæ non apparent haud secus, atque de his, quæ non sunt, iudicamus: quoniam Deus est super omnem ordinem existentium: ergo per nihil existentium comprehendi potest: sicut enim intelligibilia, sunt incomprehensibilia, & incontemplabilia per ea, quæ sunt in compositione, & figura idem, quę sunt composita, & figurata: sic Deus, qui est ipsa veritas, quasi existens unus per suam essentiam superponitur mentibus, scilicet angelicis: ab eis namque existens incomprehensibilis à fortiori à nobis. Diuina talis essentia, ab omnibus respectibus abstracta in coordinatione Sephirot locanda non est: nam ea, quæ coordinantur, dicuntur, idem sibi ipsi non coordinatur, essentia autem

Diuina

Diuina ab aliqua dimensionum illarum non diuiditur: immo ipsa omnia identificat: ergo non ponitur in illa coordinatione, seu distinctione. Alia ratio est, quia est vnitas super omnes dimensiones, sicut ens respectu decem prædicamentorũ, & est vnitas per se subsistens, viuificans omnem vnitatem: etenim diffundit vnitatem in omnibus, quocumque modo vnitate participant. Et, decem illæ dimensiones ab illa Ensoph, vel Diuina essentia pendent: & per ipsam perfecta dicuntur: sola enim essentia in Diuinis est infinita formaliter: &, si quæ dimensiones illæ infinitæ dicuntur, hoc est respectu essentiæ, vt æternalis sapientia infinita dicitur: nam ab essentia principiis. Sic de misericordia [illegible], iustitia [illegible], &c. quæ ratio est infinita propterea quod [illegible] infinitæ vnitati identificantur, vt [illegible]. Sicut ergo ens nõ ponitur in prædicamentis: quia transcendit illa & superponitur illis, ita Ensoph essentia non ponitur in dimensionũ coordinatione, transcendit enim illas omnes & illis superponitur, & est vnitas illarum [illegible] infini[illegible] ratione essentiæ, in

qua

qua omnes vniuntur: abstracta tamen est ab eis: formaliter enim non est hæc, vel hęc: tamen dicitur (communicata) cætera enim in Diuinis infinita data: ab ipsa manq; emanāt, vel ipsi vniuntur: & sic vnum cum eis: quia numerationem non admittit in diuinis, omnia vnum in se facit: & hoc est, q Mosi dixit Deus. Ego sum, qui sum. Et Isaias 45: Ipsumquidem scilicet a se infinitum, hoc est nomen meum, gloriam meā alteri non dabo nam alium Deum faceret, si vnum aliud formaliter infinitum faceret, sicut est sua essentia.

5ª P. M. Quilibet Hebræus cabalista secundùm principia, & dicta scientiæ cabalæ; cogitur ineuitabiliter cōcedere de trinitate, & qualibet persona diuina, Patre, Filio, & Spiritu sancto, illud præcisè sine additione, diminutione, aut variatione: quod ponit fides catholica Christianorum.

P. A. Trinitas cabalisticè hoc modo probatur accipiendo primum legis verbū, quod Hebraicę dicitur beresith בראשית. interrogat Rabbi

Rabbi Symeon ben iochai: quare prima li-
tera legis sit beth ב: respondet idem, quia
beth ב prima litera domum significat, nam
bait בית constituit, quod domum signifi- Beth
cat, & repręsentat chocmah sapientiã supe- chocmah
rem in qua erant omnia, anteaquam redige
rentur in proprias formas: quod psaltes cõ
firmat: Omnia in sapientia fecisti, quę est
filius, teste Paulo, portans omnia verbo
virtutis suę. & alibi In ipso est omnis thesau-
rus sapientię, & scientię Dei: & Ioã. omnia
per ipsum facta sunt: quia quod factum est
in ipso vita erat. Et sicut beth duo in nu-
mero importat, ita filius est secunda perso-
na in diuinis. Sequens litera est res ר, quæ Res
in numero duo importat centenaria, & in-
nuit primam rem productam in rebus cras
sissimis, materiam vz. quę per dualitatem
apud pythagoręos denotatur. Tertio loco
ponitur aleph א litera diuinitatis, & primi Aleph
fontis omnium bonorum chetér Elion, in-
nuens quoniam producta materia interue-
nit dator formarum, influens in beth sapien
tiam chocmah, & res ר dat, vt materia vi-
uificetur per filium, qui est sapientia crea-
trix, & omnium rerũ vita: & iuncto aleph
cum beth אב ab constituit, quod patrem
significat: q Pater nõ põt esse sine filio &
in medio illarum literarum ab, est res, ר,

ruach

ruach, idest, spiritum significãs, qui est per
sona à patre, & filio procedẽs. Et sic Hebræi
trinitatem confitentur modo cabalistico.
Alio modo probatur in prædictis dictis be-
resith trinitas, duo enim sumuntur nomina
hoc modo. בר bar, & ראש ros, primum
significat filium, vt supra quia beth ב
sigillum est sapientiæ chochmah, quia si-
cut signa cælestia propriam habẽt caracteres
ipsa significantes, ita personæ diuinæ. Ros
significat caput, quod est pater, prima in di
uina persona, etiam, quia aleph א sibi po-
situm, est sigillum cheter patris. Beresit er-
go, id est, pater, & filius, Bara, id est, pro-
duxit, Elohim, id est spiritum sanctũ. Alio
probatur trinitas Exodi, vbi loquens Deus
[illegible] Mosi, ait. Ehie aser Ehie, אהיה אשר אהיה
hoc est (reddendo verbum verbo) ero qui
ero; nostra verò traductio habet: Ego sum
qui sum: quod minime stare potest, ibi n.
antepositum aleph, quod futurum tempus
facit. Ehie ergo, id est, filius, aser, אשר
quod cõuersum componit ros ראש quod
caput significat, & repræsentat patrẽ, caput
& prima diuinitatis persona. Ehie אהיה id
est, spiritus sanctus. Deus igitur in suo ma-
gno nomine Mosi trinitatem ostendit. Tri-
nitatem prodit Mercurius, dicens, Mentẽ
[illegible] prouenire ex humida natura, & ipsa altare,

His verbis mysterium trinitatis innuit, cujus persona media est filius, & sapientia Dei: quoq; aquæ naturam sapit: juxta illud. Et aqua sapientiæ salutaris potabit illum. Hæc igitur sapientia ex humida natura, id est, ex aqua, quæ Filius Dei est, scaturiens communicatur mortalibus: non quidem copia ea, & sublimitate, de qua meminit Christus, cũ ait, nemo nouit filium nisi pater: sed ea duntaxat, de qua alibi dixit. Quæcunque audiui a patre meo, nota feci vobis. Quem sapientiæ gradum inferiorẽ Ecclesiastes, doctor quidem in signis, vocat filiam, superiorẽ verò filium. Et vbi est pater, ibi adest filius, sunt enim correlatiua. Et de hac sapientia apertè subinfert Mercurius, dicens. Vocem quandam audiui dicentem. Lumen illud ego sum mens, Deus tuus, antiquior quàm natura humida: quæ filius est, vt diximus. Sed inter ipsum patrẽ, & filium est medius, & colligans amor, qui spiritus sanctus dicitur. Et quomodo hæc mens cum personis Diuinis se habeat, ipse declarat. Ait enim tunc egrediebatur, quàm ego luminis vocẽ [illegible]: & ex hac luminis voce verbum sanctum prodiit. Verùm hæc naturæ humidæ illabens, eam fouebat: ex humidæ autem naturæ visceribus syncerus ac leuis ignis euolans protinus alta petit, quod hæc

vera, Filius & sapientia dicitur. De quibus luminibus Ecclesia canit. Lumen de lumine, Deum verum, de Deo vero. Ab hoc sãit lumine primo (vt ipse Mercurius ait) verbum factum prodijt, posterius natura, quã ipsum primum lumen. Quod verbum paulo inferius, vocat mentis germen lucens, & Dei filium. postea de spiritu sancto subnectens ait: quod est syncerus ac leuis ignis, nunc ad ima descendens, nunc ad alta euolans. Quorum trium imaginem nos portamus; patris videlicet per supremam portionem, qua Deum intelligimus: Filij vero per cognitionem, & verbum de ipso Deo productum: spiritus autem sancti per amorem quo Deo afficimur: aut cum pro eius amore ad opus applicamur. Hic breuibus me expedio: quia alibi diffusius pertractaui.

P.M. Tria magna Dei nomina quaternarii, quæ sunt, in secretis cabalistarum per mirabilem appropriationem tribus personis Trinitatis ita debere attribui, ut nomen Eheie אהיה sit patris, nomen Iehouah יהוה sit filii, & Adonai אדני sit spiritus sancti. intelligere potest

test

test, qui in scientia cabalæ fuerit profundus.

84. Omnes gentes atque linguæ præcipuum Dei nomen quatuor solum pronunciarunt literis. Hinc Aegyptii, quē nos Deū, Theut nominant, persæ, Sire, magi, orsi, græci, theos Arabes Alla, Mahomet, Abdi: nos accepimus ab Angelo Iesū: Turci Esar, Hebræi illud quatuor vocalium יהוה ineffabile nomē utcunque possunt exprimunt per Adonai. Voluit Deus utique quatuor literis innotescere, & ipse per quatuor gradus cuncta disponit, scilicet essentia, esse, virtute, & actione. composuit cælestia item triplicitatibus signorum, quatuor ignea, quatuor aerea, quatuor aquea, & quatuor terrea: & quæ sub cælo sunt quatuor similiter elementa. Et hoc non potuit esse, ut omnes nationes in hoc uno convenerint nisi Divinitus inspirati fuissent. Hinc Lacedemonii summum Iovem quatuor auribus depingere solebant. Et apud Orpheum fertur, Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque sunt Divini furoris species a singulis numinibus procedentes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Idem Ezechiel propheta vidit quatuor animalia iuxta fluvium Cobar, & quatuor Cherubim

in quatuor rotis. Item Daniel quatuor vidit animalia, de mari ascendentia, & pugnãtes quatuor ventos. Item Iohannes in Apocalypsi, vidit quatuor animalia oculorũ plena ante, & retro, & stabant in circuitu Sedis Dei. & vidit quatuor Angelos, quibus datũ est nocere terræ, & mari, stantes sup quatuor angulos terræ tenentes quatuor vẽtos, ne flaret super terram, neque super mare, neque in vllam arborem: quæ omnia nomini quadrilitero competunt. De quibus alias in libro de numero triplici. In hoc ma-

he. ה gno nomine יהוה he ה litera duplicatur, significans spiritum sanctum habere duos effectus, primum ה significat spiritum sanctũ nexum esse patri, & filio. secundum he ה significat eundem spiritum sanctum connectere hominem cum Deo: & hoc est, quod dicit Christus. Regnum Dei intra vos est, id est, habitat in vobis spiritus sanctus, tanquam nexus connectens vos cum Deo; pro-

alchut pter hoc, locus spiritus sancti dicitur Malchut, hoc est regnum, cui Adonai אדני appropriatur, vt dicit conclusio. Iodheuauhe sine Iehouah יהוה congruit filio Messiæ, & patri, quod probans Christus, ait. pater manifestaui nomen tuũ hominibus, quod (intellige) incognitum erat illis. quod etiam sibi competat, probat, dicens. in nomine

meo

meo demonia eijcient, linguis loquentur
nouis, serpentes tollent, & si mortiferū qd
biberint, non eis nocebit &c. nomina enim
Diuina radij sunt Diuini esse, quæ sanctio-
res hominum animos penetrant: vnde Pla
to in phileb, Reuerentia mihi semper er-
gā Deorum nomina, non humana quędā
formido est, sed maximum quēque timorē
exuperat: Iodheuauch autem, & Iesu idē
ישו idem sunt, vt patet experto in cabala,
sicut clare deduxi in de nomine Iesu. Ali-
qua tamen est apparens differentia: nā Iesu
nomen aliqd admittit nominis Iodheuauhe
& aliquid superaddit, admittit duplex he הה
& addit literam sin ש, quod excelsum sic a
inclusit duplex he, sin ergo valet duplex
he ה, illa additio sin ש spiritus magni no
minis Tetrag. יהוה, quare sine ipso alioquin
proferri nequit, & hoc ē, quod dicit Esaias,
seret sibi nomen nouum, quod os Domini
nominauit, sicut patefacit lectio Euangeli-
ca, dicens. Quod vocatum est ab Angelo
Dei videlicet, vicem gerentem, priusquam
in vtero conciperetur: nouum ergo est di-
ctum Domini nomen, quo ad prolationē,
non tamen significatum variat. Alia ratio,
quamobrē sit additum sin ש est, quia sin
ש est prima litera dictionis sabbat שבת, qđ
requiem vel quiescere significat: & qa Chri

filius Messias venit tribuere requiem, vt ipsemet Christus testatus est, dicens. Ego veni vt vitam habeant. Venit enim filius hominis quærere, & saluum facere. i. genus humanum, quod perierat; ideo addita est illa litera scin ש duplex he ה includens. Sequitur ergo quod Iodheuauhe sit nomen filio appropriatum: nomen verò Eheie אהיה est patri appropriatum, & signant ero, tempus futurum, ratione aleph א antepositi, quare nec filius, nec spiritus sanctus, dicere potest, ero, nisi quatenus pater illis esse communicat: Eheie ergo patri Cheter appropriatur, tanquã primæ dimensioni, Iodheuauhe filio Chocmah, tanquàm medio. Adonai Malchut, spiritui sancto tanquam vltimæ Sephirah. Vide de nomine Iesu.

7.11. Nullus Hebræus cabalista potest negare, quod nomen Iesu ישו, si eũ secundum modum, & principia cabalæ interpretamur: hoc totũ præcisè, & nihil aliud significat, idem Deũ Dei filium, patrisque sapientiam per tertiam Diuinitatis personam, quæ est ardentissimus amoris ignis, naturæ humanæ

næ in vnitate suppositi vnitum.

b.1. Memini me alibi satis declarasse, nec literam, nec apicem in lege positos, vacare a mysterio: a fortiori attendendum est hoc, in nomine magno Tetrag. יהוה, vbi iod י litera prima nominis illius multa præsignat: Iod nam subtilis virgula illius literæ, sursum extenta, & inuisibilis patrem Chetter ostendit a creatis inuisibilem, vt testatur veritas dicens: quis nouit patrem, nisi filius, & cui f. spiritus dicto voluerit, filius reuelare: ideo reliqua duo capita literæ iod, filium, & spiritum sanctum præmonstrant: & ita iod totam ostendit Trinitatem. duplex he ה, duplicem vnionem nobis ostēdit, scilicet personarum Diuinarum admirabilem scilicet patris, & filij in vinculo amoris spiritus sancti: & vnionem factam hominis cum Deo per eundem spiritum sanctum. ponitur ēt illa vau ו quod vitæ arborem significat: qa vt ait Apostolus. Deus est in quo viuimus, mouemur, & sumus. similiter huiusmodi literæ sunt circulares: vt iod, idest decē impositar, decies 10, refert 100. he ה reddit quinque, & quinquies 5. reddit. 25. Itē vau, ו significat sex, & sexies. 6. reddit. 36. qđ est idem. sunt ergo literæ nominis magni circulares, ad modum et Dei, quod a sapientibus

he

Vau.

Iesus

pitibus dicitur esse figura circularis, cuius centrum est vbique, & circumferentia nusquam. Iod, י importat 10. numerum videlicet vltimum simplicium: vlterius enim non possumus in numeris simplicibus progredi: sic Deus est vltimus noster finis, & ei debentur decimę. Sed quoniam omnia nomina Diuina in nomine Iesu יהשוה continentur: ideo hoc aliqualiter adumbrabimus; sum nāq; hic inferius multa dicturus. In nomine Iesu sunt duæ literæ nominis Tetrag. scilicet iod & vau, יו, iod significat totam Diuinitatem in Christo esse: ideo ipse in Apoc. Ioannem alloquens, dixit. Ego sum alpha α, & omega ω, principium & finis: quæ soli Deo competunt. ponitur et vau, ו significans Christū esse vitę authorem, omnes beatificantem in requie illa æterna, vt testatur Ioānes: Hęc est vita ęterna, vt cognoscant te Deum, scilicet Christum, quo ad Diuinitatem, & quem misisti, scilicet visibilem in carnem Iesum Christum. & per hoc ex duplicā he ה, constitutū est scin ש, quod Sabbat constituit, & significat quiescere: (vt supra patuit) vt clarē nobis demōstraret, quod ipse daturus esset in se credentibus requiem vitę, scilicet æternæ: ideo ipse ait. Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos: nō

indiguit

indiguit ergo Christus duplici he ה, in suo
nomine: quia ab æterno, prima unio à spiri
tu sancto facta est, scilicet patris & filij: item
secunda, hominis, scilicet cum Deo: etiam
cum patriarchis, & prophetis facta prius fue-
rat, secreta Diuinitatis illis reuelando: sed
quia venit dare requiem æternam, ideo per
positionem sin ש, nomen Tetrag. inno-
uauerit, non quo ad significationē: idem
enim significatum habent literæ nominis
Tetrag. יהוה & ישו: Diuinitatem namque
significant: nomen igitur Iesu est nomen
antiquum, quod ante Abraham Adonai
vocabatur: post Abrahā vero Sadai שדי: Mo
si tempore Iodheuauhe יהוה: Christi tem-
pore Iesu ישו vocatum est. concludimus er
go, secundum conclusionem illam, quod
iod in nomine Iesu positum significat Chri
stum esse Dei filium, & patris sapientiam:
nam iod est sigillum chocmah sapientiæ di
uinæ: vau significat Christum esse vitæ au-
thorem. sin includens duplex he, denotat
Christum cum patre unitum per primum
he, & unitum humanitati per secundū, qui
venit, ut nos sabbatizaret, id est, requiem
daret nobis: Et sicut Tetrag. est nomen so-
li Deo competens, sic nomen Iesu soli Chri
sto competit, eo quod Diuinitatis nomen
sit puræ creaturæ repugnans: ideo nec ante
Chri-

Christum, nec post illius vnquam hoc nomine vocatus fuit. est enim Diuinitatis ex etymologiæ nomen quod est saluare; sic enim multi sunt vocati Iesuah vel Iehosuah et Iesugna idem est quod salutare, siue saluator.

P.M. Ex præcedenti conclusione intelligi potest, cur dixerit Paulus: Datum est Iesu nomen, quod est super omne nomen: & cur in nomine Iesu dictũ sit, omne genu flecti, cælestium, terrestriũ, & infernorum, quod etiam est maximè cabalisticum: & potest ex se intelligere, qui est profundus in cabala.

P.A. Nisi omnium nominum virtus in nomine Iesu includeretur, non dixisset Apostolus: Dedit illi nomen, quod est super omne nomen: est quidem super omne creaturarum omnium nomen, etiam Angelorũ, teste Paulo, tanto melior Angelis effectus, quanto differentius præ illis nomen hereditauit. & quoniam virtus nominum omniũ Diuinorum includitur in nomine Iesu, dicemus

cernus, quod hoc nomen sit super omnia nomina, attributa exprimens, vel proprietates particulares, nam, sicut illi dedit omnia pater, sic et ipsi donauit nomen illa omnia importans, et nomen sit nominato conueniens. illi ergo omnes creaturę genua flectere debent, quia (vt vidimus superius) Diuinum [illegible] est nomen: vt enim in præhabitis patuit Iesu est nomen Tetrag. quod stirps est, & [illegible] omnium enumerationum Diuinarum, quarum nomina sunt cognomina eius Tetrag. & lex ab ipso pendet, & prophetę: quare dicitur lex Tetragra. eo quod in suo nomine data sit. Et, qui hoc nomen distincte cognosceret, nouam legē formare sciret: & omnes creaturę ab ipso pendent in esse, & conseruari. idem de Iesu nomine asserendum est, cum idem sit, & consequenter omnia illi flectere tenentur genua, tanquam suo opifici, & conseruatori. Et dicta legis, ac prophetarum ab eo sunt: ergo est nomen super omne nomen: Vnde Paulus Colo. complacuit omnē plenitudinem habitare in eo: ideo est omnium creaturarum opifex, vt ait Apostolus portans omnia verbo virtutis suæ; donauit enim a[illegible] nomen [illegible] ideò primo De in [illegible] ideales formauit, quia hunc [illegible] quare Deus primo ideas creaturarum

tuetarũ, in intellectu suo formauit: qui intel
lectus productus est eius filius, cui pater om
nia cõmunicauit, ideo etiã & omnẽ ideã, fi-
lius verò cum patre spiritui sancto spiritus
sanctus executor existit rerum ad extra in
esse reale, quę prius fuerant in mente Di-
uina in esse ideali: &, nisi filius Chocmah,
spiritui sancto Binah tribuisset ideas, ip-
se spiritus sanctus ad extra in esse reali haud
eas posuisset: Filius igitur est huius causa
executionis: creata ergo. Christo tanquã
patri debentur: Lex itẽ, & prophetę a Iesu
pendent, sicut a Tetrag. patet per Augusti-
num. 12. de trinitate dicentem. Legẽ pre-
fuisse in verbo antea, quã daretur, ratio-
ne scil. idearum, a patre filio cõmunica-
tarum: Elchana idem affirmat, dicens: quod
Lex initium facit a beth ב, quod est sigil-
lum chocmah sapientię verbi. hoc nomen
igitur Iesu est super omne nomen. Alias
probatur legem a Iesu Mosi datam fuisse
sic: Magno mysterio liber Leuiti. in quo
de sacrificijs tractatur, incipit vaicra ויקרא,
Vaicra id est, vocauit; vbi non sine mysterio dicit
scriptura in voluminis huius principio. Et
vocauit Mosen, non exprimens quis voca-
uerit, sicut dicere consueuerat. et uocauit
Dominus, & loquutus ẽ Dominus, & huius
modi: vnde quis vocauerit inquirendum
est

est, si supputetur nisi per eius literas illius principij, quod est [illegible], mysterium incipit indagari. Dant enim illæ literæ in Hebręa, adiunctio aleph א, ubi innuitur Iesu ישו, quod nomen tantundem in numero reddit: & est illius nomen, qui sacrificijs victimam dedit, cui adiungitur aleph א, patrem significans cum filio existentem, & secum omnia operantem, ut ipsemet filius testatur; pater meus usque modo operatur, & ego operor, & iterum. A me ipso facio nihil, sed sicut docuit me pater, hæc loquor, scilicet Mosi, & prophetis. Et qui me misit scilicet ab initio, & qui illis mecū est. Ab illo igitur Christo paterni luminis pleno incipit liber, qui agit de sacrificijs offerendis ipsi patri, & typum gerentibus veri sacrificij, quod ipse Christus obtulit, & in veritate cuius illa sacrificia umbratica offerebantur. Hic ergo est, qui existens non tantum ante Mosem, sed antequā Abrahā fieret. Mosem vocauit, & excitauit, ut faceret ea, quę ipsum præfigurabant: &, ut de eo in capite libri primi scriberet, incipiē do legem a beth sigillo filij, ut dixi. Unde loquens Christus Iudæis perfidis, ait, ut habetur Ioan. Si crederetis Mosi, crederetis forsitan, & mihi: ille enim de me scripsit.

p.M. Si qua est de nouissimis temporibus humana coniectura intelligare possumus per secretissimã viam cabalæ futuram esse seculi consumationem hinc ad annos quingentos, & quattuordecim, & dies 25.

p.A. Carnis resurrectio omnem captum transcendit humanum: nec de ea plenam fidẽ habere poterimus, nisi à Diuinis oraculis edoceremur; vnde Iob, scio, quod redemptor meus viuit, & in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursũ circũdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum: Et Martha, scio quod resurget frater meus in nouissimo die Iohan. hoc idem affirmatur a cæteris Euangelistis, & in Epistolis Paulinis. si ergo carnis resurrectio est tantum credita, & tantummodo p sanctos edocta, multo magis dies determinata vniuersalis iudicij nos latebit. ideo dicit Christus. non est vestrum scire tempora, vel momenta, quæ pater posuit in sua potestate. & iterum de die illo, vel hora, nullus scit, neque Angeli cęlorũ, nisi pater solus, & ille cui scilicet reuelatur ab ipso patre.

Qui

Qui ergo a patre luminum sunt edocti, aliqua possunt prognosticari de illo examine extremo: inter quos est filius Dei, qui respondens Apostolis multa præuia docet, dicens. Audituri enim estis prælia: & subinfert de Pseudoprophetis, & de filio iniquitatis Antichristo: qui diem nouissimum per aliquos dies præcedet, vt affirmat ipsa veritas, dicens: Oportet primum hæc fieri, sed nondum statim finis. Et continuo subinfert signa propinquiora, dicens. Erunt signa in Sole, & Luna, & stellis, &c. Math. 24 dantur multa signa, siue enarrantur a Christo. Et sunt septem. primũ enim sunt prælia & conspirationes gentium in gentes. Secundum, bonorum persecutio. Tertiũ scandalum multorum. Quartum, odium inter proximos. Quintũ, seductio multa p Pseudoprophetas. Sextũ, frigefactio charitatis. Septimum, abominatio desolationis. Quæ omnia ab vna radice prouenire videntur: & vnã indicant sæuissimam pestem, quæ nos incautos, plerumque torquet, amorem videlicet propriũ & inordinatissimũ. prælia n. oriuntur, quando quis vult sibi vendicare, quod non debet: & tunc boni huic malo resistentes vexantur. Tertio, insurgunt scandala, quando homo sequitur inhonestũ appetitum suũ. Quarto sequitur odium inter

male

male litigantes. Quinto deceptio, seductio fraus. Iuxta illud poetę. Dolus an virtus quis in hoste requirat. Sexta frigescit charitas, radix omnium bonorum. quę omnia sunt dispositiones ad suscipiendam abominationem illam & filium iniquitatis: amota omni dispositione ad ueniam impetrandam, & ad tempus uindictę protrahendę. Signa ergo ista a patre edocentur, quia ordo iustitię uere exigit ut pęnitentibus differatur uel amoueatur pęna, & sententia pctō respondens. Quod est in sola potestate patris qui tenē tribunali iustitię presidet, a quo omnes iudicantes dependent. Vnde sicut mutari potest sententia, potest etiam mutari tēpus iudicandi. Et quia sic exigit iniquitas impij: vt ex improuiso in nequitia sua deprahendatur, sicut ipse iudex perhibet. Estote parati, quia qua hora non putatis, filius hominis veniet. Et iterum, sicut factū est in diebus Noeh, & in diebus Lot: Sic erit dies, in qua reuelabitur filius hominis, nec erit impijs iusta querella, si ex improuiso deprahenduntur, cum iam omnes premoniti fuerint, vt sint parati. Et id summa prouidentia factum est: vt non solū simus parati hora aduentus iudicij sed etiam toto tempore, vt semper benefacientes ipsum intrepidi expectemus. Vnde Augustinus, ait.

ait. Latet vnus dies, vt omnes obseruentur dies. cabalistæ secretiora sacræ paginæ perscrutantes, perhibent extremum diem, per dies mundialis fabricæ nec inconcinnè. Apud etiam recentiores Theologos sæpius millenarium annorū pro die computatur, iuxta illud Dauidici carminis: Quoniam mille anni in conspectu tuo, sicut dies externa quæ præterijt. Similiter Petrus in sua canonica clarè affirmat sex dies ad operandum hebdomadæ conceduntur, septimus verò dies requiei dedicatur. Et iterum sex anni pro colendis agris: septimo, & agro, & cultori requies indicitur. Non mirum igitur si postquam sex millia annorum varijs incommodis, aduersante satanâ procurante, laborauerit humanum genus, requiescet in septimo millennio: ligato tamen prius satana à Christo, vt ne amplius seducat genus humanum in illo felici millenario. Cum igitur sit, quod ex diligenti Hebræorum supputatione tum, quū doctor ille has posuit conclusiones, nō restabant de sex millenarijs, nisi anni quingenti & quatuordecim, & vigintiquinq; dies. sequitur qd post illos paucos dies intrabimus in septimū millenariū sabbatū, & quietis. Facta tamen prius discussione generalis iudicij. Hebræi etiam oraculū quoddam habent in

Eliæ prophetæ studiolo inuentum : in quo habetur, quod mundus durare habet duobus millibus annis sine lege, Et duobus millibus sub lege, & totidem sub Messiah. Christus tamen præuenit tempus sui aduentus per ducentos annos : & huius ratio fuit : quia Deus in conferendo dona, semper præuenit tempus : in mala inferendo, subsequitur, & lento gradu procedit. Et propter hãc præuentionem conquerentes Dæmones, ab obsessis a Christo expulsi, clamabant: Quid nobis, & tibi Christe. quare venisti ante tẽpus (id est, ante completum duplex millenarium à mose) torquere nos. Et si paulus dicat. At vbi venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, &c. hoc intelligitur de tempore clementiæ Dei, quæ semper præuenit, vt dixi : quæ per gratiam complet, quod per naturam fieri nequit. concludemus ergo quod post sex millia annorũ veniet Christus iudicare viuos, & mortuos : Et post iudicium durabit mundus mille annis in pace, hoc est in æternum, & in obseruantia legis, vt ait Sophonias: seruient ei humero vno. hæc sunt, quæ ex coniecturis à rebus inferioribus excerptis, de temporis extremi determinato cursu haberi possunt pro nunc.

Illud

1.M. Illud quod apud cabalistas dicitur chochmah חכמה, illud est sine dubio, quod ab Orpheo: pallas à Zoroastre, paterna mens: à Mercurio, Dei filius: à Pythagora, sapientia: à Parmenide, Sphæra intelligibilis nominantur.

1.A. Sapientia Diuina, quę filius est Dei, varijs nominibus à diuersis doctoribus nominatur: primo ab Hebræis Chocmah vocitatur; vnde sicut habet traductio nostra: omnia in sapientia fecisti: Hebræi habent, bechocmah, &c. Hæc sapiētia Diuinitatē ideam plenam significat, & primogenitum, & attribuitur filio. Orpheus illam appellat palladem, ex Iouis capite natam. hęc.n. est Dei patris imago altissima, quadā tamen relatione, aut aliquo absoluto intrinseco, tanquam genita à generante distincta: quæ apud Eccl. ait. Ego ex ore altissimi prodij ante omnem creaturam primogenitam. Nata est igitur pallas de Iouis cerebro, hoc est, à paterno intellectu: vnde intellectus Diuinus cognoscendo essentiam, tanquam sibi obiectum proportionatum, hanc notitiam genitam producit, quæ est filius. Azo-

realiter mens paterna vocatur; vñ mens est intellectus, essentiā hñs præsentē in rõne obiecti, & actu illā intelligens. A Mercurio dicitur filius Dei: vnde in Asclepio: Deus meus, atq; pater, mentē sibi aliā opificē pepit, & alibi Monas gignit monadem. i. Dei filiū primam mentem, Diuinum. q. intellectum: tradunt Plotinus, & Philo, à Deo patre manantem, quēadmodum a loquēte verbum, vel sicut a lumine lumen, hinc & verbum, & sermo, & splendor Dei patris, nomina accepit. Diuina enim mens, cum se vnico & nunquam interrupto actu, absque ulla intermotione aut vicissitudine, intelligit Diuinam essentiam, tanquam summum bonū prolem & filium in se progenerat: quæ est plena intelligentia, plena sui imago & plena mundi exemplar, quod Ioānnes noster & Mercurius verbum nominant, siue sermonem. Pythagoras sapientiam vocat. parmenides sphæram intellectualem, cuius centrum est vbique, circunferentia vero nusquam: quia ipse Deus, vera sphæra est, in ipsum terminans, a quo & principium habet, nam ipse est principium, & finis omnium. Hinc omnia creata, quæ Dei vestigium habent, ad rotunditatem tendunt: vt de cęlis, terra, cęterisque elementis manifestè patet. Et hoc idem est de alijs.

Quantum

Quamuis non ita clarè appareat. Centrū autem sphæræ huius, quod est tota hæc mundana machina, est vbique: quia omnem locum occupat: cum vltra mundū non sit locus. Circumferentia verò, quæ est ipse Deus omnia ambiens, nusquā est: quia à loco non capitur, sed ipse omnia capit: quia vt est capacissima figura, nec principium, nec finem habens, sic sapientia illa Diuina omneis cōtinet ideas, & ē infinita: diuersa ergo nomina eandem realitatem significant, sapientiam videlicet Diuinam. Est igitur idem, mens apud Mercurium, quod intellectus apud Plotinum, & sapientia apud authorem libri sapientiæ, dicitur. Quod patet bene perspicienti huiusmodi sapientum sententias. Ait, enim Mercurius. Quicunq; Dei munere mentē consecuti sunt (ô Tati) secundum operum comparationem pro mortalibus immortales habentur: intelligentiā sua cuncta complexi, quę in terra sunt, & quę in mari: & si quid est præter ea supra cęlum: Atque adeò seipsos exigunt, vt ipsum quoque bonum inueniunt. Quod hoc cum perspiciunt, eam, quia hic versantur, uitam miseriam quandam arbitrantur. Despicientes vtique tū cœlū corpora omnia, ad vnum solum feruntur, cui adstipulatur

Plotinus, dicens. Hęc est vita foelicium hominum, & eorum, qui intellectum adepti sunt, fuga solius ad solum, quod appetunt. multa quoque huiusmodi dicit in tractatu quem de pulchro edidit. nec ab his discrepat author libri sapientiæ, qui ait. Omnium enim artifex docuit me sapientiam. Et quicquid de Diuinis dixere philosophi, habuerunt à prophetis, variatis vocabulis: sic asseruit Aristoteles, de Diuinis loquens, dicens. sic docuerunt patres Chaldæi, qui fuerunt Iudæi. Quare illorum precipuus pater Abraham venit de Aram chaldeorum terra: Idem affirmat Eusebius, & quidam alius philosophus, de Platone verba faciens, dicit. Plato est alter Moses attica lingua loquens.

11 p.m. Modus, quo rationales animæ per Archangelum Deo sacrificantur qui à cabalistis non exprimitur, non est, nisi per animæ à corpore separationem, non corporis ab anima, nisi per accidens, vt cótingit in morte osculi: de quo scribitur, preciosa in conspectu Domini, mors sanctorū eius.

Chal-

f.d. Chaldeorum philosophi stupendā quē-
dam narrant mentis nostre potentiā, vt fie
ri posse, vt mēs ipsa tota acie in Deū defixa
Diuino numine impleatur: atq; sic lumine
impleta, effusis radijs per singula media,
vsque ad hoc crassum, tenebrosum, graue,
mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumi
ne circunfundat, reddatq; stellis simile, &
aequè coruscans, cum etiam radiorum suorū
copia, ac leuitate tollat in sublime, tāquam
stuppam eleuatam per ignis flammam: ali-
quando statim corpus, veluti spiritum ad
longinquas partes transferat: sicut de Phi-
lippo legitur in actibus Apostolorum, quā
do baptizato Eunucho in India, statim in-
uentus est Azoti: & de Habacuc, similiter pe
nes Danielem, sic de Petro Apostolo. Et de
alio petro exorcista praestantibus portas
clausas, custodes, euaserunt, & vincula. In
hoc admirari debet nullus: si enim melā-
cholici ambulant in somnis, & per inuia
vadunt, & ascendunt per inaccessa, & exer-
cent vigilantium opera: quorum non est
alia ratio in natura, quam fortis imaginatio
si inquam tanta est virtus imaginationis, vt
se possit insinuare, cui velit, nulla loci, nec
temporis intercapedine impedita, secū tra-
hit graue corpus, non est dubitandū, quin
maior sit potentia mentis, si quando fuerit

naturã suã assecuta, sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cęlestiũ stellarũ animę abundant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis: sic Mosis facies adeò splendebat, vt non possent intendere in illum filij Israel ob vultus eius splendorem: sic Socrates transfiguratum fuisse legitur, sic Zoroaster, sic Enoch, & Helias igneo quodã curru cęlos ascendisse: sic Paulus tertium cęlum raptũ esse: homo n. p corporis naturam sub fato est, per mentẽ vero est supra fatũ. Et mens spiritũ nostrũ animat. Vnde Mercurius asserit mens est adiutrix animarũ, eas in bonũ propriũ reuocat & adeo vnit eas cum Deo: similesque ei efficit, vt animę ex sui cognitione Deum cognoscant, & sint vti Deus in corpore humano. Hinc alibi dicit idem Mercurius, nisi te Deo ęquaueris: Deum nunquam intelliges, nam simile semper a simili suo cognoscitur. Expurgatus itaque, & menti, id est, radio diuino vinctus homo melior in Deum euadit, vnde ipse subnectens, ait. Extende teipsum in magnitudinem sine termino, emersus è corpore, totum supergredere tempus, ęternus existens: mente & contemplatione videlicet. sic Deum denique cognosces impossibile in teipso nihil existimans: teipsum immortalẽ puta cõprehendere cuncta potẽtẽ,

sciam

scientiam omnem, atque omnem pariter artem, omni sublimitate sublimior esse tius, omni fundo profundior, assistens omnibus mundi partibus, cęlo terraque, & mari. Quod Paulus tetigit dicens. Viuit verò in me Christus: verbum videlicet, in quo sunt omnia, & per quod omnia cõprehendi possunt. Quomodo verò mens nostra se habeat cum Deo, Mercurius id aperto sermone referat, dicens. qd mens nostra ab essentia Dei nullo modo diuisa est: sed ei est coniuncta, sicut radius Solis cum ipso Sole. nam hęc mens Deus est in hominibus. Hinc nonnulli ex hominum numero Dij dicuntur: eorumque humanitas diuinitati proxima est. propterea non ab re Iohannes ait. Dedit eis, scilicet hominibus potestatẽ filios Dei fieri. Et hoc tripliciter: primo si se a carne & sanguine dimouerit. Sc̃do si lucẽ, quę oẽs illuminat, susceperit. Tertio si regeneratus fuerit scd̃m Deũ. Animus itaque in mẽtẽ p cõnũ ascendit, vbi diuino lumine repletur: & tũc fieri põt, vt pars cõnalis animę (quã possibilẽ intellectũ pipatetici vocãt) ad hoc perueniat, vt sine cõuersiõe ad phãtasmata intelligat, & operetur. Habere mentem hoc modo, est habere regnum Dei, hoc significat dominus Christus, vbi de regno Dei, qd vocat vitam ęternam, agens ait. Hęc est vita

ęter-

æterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum. nam hęc cognitio haberi nequit sine mente, quã lumẽ Diuinum, & lucem illam omnes illuminantem esse diximus: sine quo lumine Deum cognoscere, vel contemplari nequimus: sicut nec Solem, nisi Solis lumine videre valemus: Hinc psalmographus canit. In lumine tuo, videbimus lumen. Regnum enim Dei est Diuinitatis habitatio in nobis per lumen, & amorem ipsius Dei. Quod lumen cum Christus nobis attulerit, non immerito de seipso loquens, dixit. Regnum Dei intra nos est. Et illa Diuinitatis habitatio in nobis, meritò vocatur Regnũ Dei: quia illud Diuinum quod in nobis habitat, venit a loco, qui apud secretiores theologos dicitur Malchut, quod Regnum significat. Regnum autem illud est numen, quod omnia inferiora diiudicat, & regit: eosque, quibus sese communicat, Reges facit: nam per virtutem Diuinitatis in nobis habitãtis, omnibus imperare, & dominari possumus. Iuxta illud Saluatoris: Ecce dedi vobis (per communicationem videlicet Diuinitatis) potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Quod autem hoc sit Regnum Dei, paulo inferius ipsemet declarat dicens. si in digito Dei

Dei eijcio demonia, profectò peruenit in vos Regnum Dei. Hęc enim virtus, & potestas prouenit ab illo numine, quod dicitur Regnum Dei. Quod quidem Regnum, ante omnia quaerendum est: cum ab ipso omnia bona dependeant: vt ipse Christus nobis insinuat, dicens. Quaerite primum Regnum Dei & hęc omnia adiicientur uobis. Tantum est denique ipsius rationis imperiū, vt quotiescunque aliquid incurrerit, vel in mentem, vel in naturam, vel in corpus, non potest transire in animam, nisi ratio sese ad hoc intendat. hoc modo in sensibus exterioribus, anima nec videre, nec audire, nec sentire, nec pati se quicquā percipit, donec ratio cogitatrix id prius percipiat: percipit autem, cū vacat. vt patet in iis, qui obuios sibi non aduertūt, dum aliud quippiā attentius cogitant. & ille est modus, quo rationales animę Deo sacrificantur, qui a cabalistis silentio pręteritum est. & est animę a corpore separatio modo prędicto: tunc, vt sensibus non vtitur, distracta a mente, non corporis ab anima: etenim anima non desinit informare corpus: & talis raptus, seu extasis dicitur mors preciosa, mors uictoria, & hanc mortem quaerebat Salomon, vt patet in cantico canticorum dicens. osculetur me osculo oris sui, reuelando mihi secreta Di-

uina

tina, quæ haberi non poſſunt, niſi quis mo-
riatur modo prædicto. prophetæ uerò reci-
piendo reuelationes, ſic moriebantur, alio-
quin minimè reuelationes recipere capaces
fuiſſent: ſicut ait Moſi Deus: non videbit
me homo, per mentis exceſſum, & viuet, ſ.
vita ſenſitiua, ut dixi: ideò prophetę in ſua-
rum principio reuelationũ, incipiunt Viſio
Eſaiæ prophetæ, & ſic de cæteris, & pro tūc
erant mortui; ideò in raptu Paulus erat
mortuus modo prædicto, & tunc vidit ar-
cana Dei, ſicut ipſe teſtatur, ſiue in corpo-
re, ſiue extra corpus neſcio Deus ſcit: quia
tales pro tunc extra hunc ſtatum exiſtunt.
Mercurius ſapientiam ſuam, quam mentē
vocat hauſit, non ex ſtudio literario, cum
ſapiens dicat. Omnis ſapientia, à Domino
Deo eſt: cui adſtipulatur Iacobus, dicens,
ſi quis indiget ſapientia, poſtulet à Deo:
qui dat omnibus affluenter: Et hoc modo
conuenit petat: præmiſſa videlicet animi
purificatione. nam in maleuolam animã,
non introibit ſapientia: nec habitabit in
corpore ſubdito peccatis: vt ſapiens inqt.
vnde, vt intelligamus ſapientiam hanc à
Deo venire, & ab inſufflatione, & chriſ-
mate ſpiritus ſancti ſubinfert ſapiens. ſpi-
ritus ſanctus diſciplinę, id eſt, infundens
diſciplinam, effugiet fictum. Viginti itaq;
&

& octo annis elaborauit Mercurius, ut mentem adipisceretur, illustraretur videlicet lumine Diuino. Vnde & sapiens effectus est. Et per mentem, intelligit Mercurius intellectum adeptum, vt peripatetici dicunt. vnde aduertendum est secundum academicos, & secretiores Theologos: quod homo præter rationalem discursum, illustratur diuino quodam radio: ut de Iohanne ait. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominē venientem in hunc mundum. Quam lucem Aristoteles vocat intellectum agentē: Plotinus simpliciter vocat intellectum. Hebræi verò neshamah [illegible], vel spiraculum vitarum: Augustinus autem portionem superiorem. Quæ lux & si omnibus insit, non tamen ab omnibus deprehenditur: vt Plotinus testatur, vbi eam vocat oculum, dicens, Quem oculum habent quidē omnes, vtuntur verò per pauci. Quod Iohannes antea dixerat. Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Qui autem animam suam expurgant, vt lucem illā videre possint, hi consequuntur mentem, adipiscuntur intellectum, & sapientiæ veræ compotes efficiuntur. Ad hunc gradum acquirendum, multa sunt præuia. Sunt enim necessariæ orationes, eleemosynæ, ieiunia, corporisque munditia.

Et

Et mens ista cum animali nostro quomodo se habeat, docet Trismegistus apertè. Quibuscunque animis (inquit) pręsidet, suo illos fulgore illustrat: eorum moribus, malisque resistens. Quemadmodum enim medicus eruditus ęgrotantis corpus doloribus afficit, urendo aliud, atque secando, recuperandę sanitatis gratia. sic quoque mens voluptuosam affligit animam, ut radices voluptatis evellat. Et hęc vera & collustrata conscientia, vel synderesis omni malo remurmurans. Subinfert autem idem Mercurius de iis, qui mentis sunt expertes. Quorumcumque (inquit) hominum animę mentē nequaquam sortitę sunt gubernatricem, eadem, quę & brutorum animę patiuntur. Dimittit enim eas mens cupiditatum imperio: ad quarum expletionem ardenti quodam impetu feruntur: ritu[q]; ferarum immoderatè irascuntur, & cupiunt, & (quod deterius est) nullum libidinibus finem imponunt, nullumque malorum passionum reperiunt terminum. His autem velut lictorem & iudicem: Deus legē dedit. Quę lex proponit ea, quę homo fugata & sopita mente cognoscere nequit. Et maximè genius proprius, & etiam tali influxui prępositus est maximè Archangelus Michael, vel cęteri inferiores Angeli, ei addicti, qui de-

ca nos operantur, opem ferendo nostro spiritui ad [illegible] cognitionem assequendam, & & hoc virtute Archangeli Michaelis, cui subsunt, agunt, tamen dicitur, quod est Michael, quia boni Angeli semper ad bonum trahunt, sicut mali ad malum, & hoc est, quod dicit Paulus, caro concupiscit aduersus spiritum, id est, Diabolus Satan incitat ad malum, spiritus autem aduersus carnem, id est, Michael incitat ad bonum. Cum corpus hoc nostrum menti contrarietur, quomodo debemus circa ipsum nos habere; id referat Mercurius. Ait enim nisi prius (o fili) tuum corpus oderis, teipsum amare non poteris. Quamprimum verò nō te, sed ipsum Deum dilexeris, mentem proximus consequeris. Et odio habendum est corpus, quia, (vt idem Mercurius subinfert) impossibile est vtriusque simul intendere, mortalibus videlicet atque Diuinis. Corpus enim mortale est, spiritus verò Diuinus. Electione autem vnius, alterum amittere, & quocunque vnius cura remittitur, alterius altius intenditur. hinc dixit Apostolus, Cum infirmor, in animali videlicet homine tūc fortior sum, scilicet in spirituali homine. Debilitandum est itaque illud animale, cum ea, quae Dei sunt, non percipiat, & tantum spirituale dilatabat, quan

eum in ipsum praeualet. Et ad hanc sapientiam adipiscendam, docet Mercurius filiū suum, dicens: Lauari oportet in patera, hanc rerum cognitionem vocat: tam creaturum videlicet quàm Diuinarum. Vnde ab illis Mercurii & alię Platonis idem videntur. Quomodo autem potest quis cognitione ablui, docet summus doctor, dicens: Iam vos mundi estis propter sermonem, quem ego locutus sum vobis. nec mirum si sermo & sapientia Dei abluat animas: cum ipsa sapientia dicatur aqua. in qua quidem aqua, lauamur in baptismate: nam huius verę & supramundanę aquę hęc elementaris est signum. Expurgat autem & pulchrā facit animam rerum cognitio, maximè Diuinarum: vt Zohar plerisque in locis docet, differens quandam purificationem, & vestitatem suscipit meditans in lege, sapientia plena. animę ergo sacrificantur per Archangelū, quando rapiuntur in extasi, & moriuntur modo prędicto: adiuuante ad hoc Michael, vel Angeli eius: & hoc semper fit, quando pars rationalis adhęret intellectuali siue superiori portioni: tunc enim relinquit nephes partem animalem: & tunc moritur talis per accidens, id est, per aliud hoc est realiter non separatur anima & corpus, sed separantur quo ad officium sensuū con-

corporalium (vt dixi); quare huiusmodi non videt &c. Quomodo autem Angeli nobiscum operentur ad talem transfigurationem, Olo-gi tradenda est doctrina. quare, &c.

D.M. Non potest operari per puram cabalam, qui non est rationaliter intellectualis.

F.A. In cabala operatio fit per potentiam intellectualem: nam illa operatio fit in virtute Diuinorum nominum, huiusmodi effectibus appropriatorum; talium enim nominum cognitio ad intellectum, & ad partem rationalem attinet. operari ergo per cabalam est a sensibilibus abstrahere insensibilia, hoc est intellectualia vt ait paulus. Inuisibilia Dei per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur. proculus vero vir vtriq. Christianissimus contrarium tenet .s. quod Deum venari non possumus per sensibilia argumenta: huius est ratio talis: quia omnis nostra argumentatio fit ex sensibilibus; nam secundum Aristotelis doctrinam, nihil est in intellectu quin prius fuerit sub sensu: natura vero diuina omnino est spiritualis: ergo nullam probabilem conuenientiam cum creatis sensibilibus habet. Alia est ratio, quia syllogismus est compositus ex maiori, minori, & operatio

conclusiones: per compositionem verò, rem merè spiritualem, & simplicem intelligere non possumus, ut est Deum. Hęc proculus, in libro de inuentione patris: ubi probat, quod verum patrem per sensibilia non possumus. pauli autem verba a Dionysio ita declarantur, per hęc posito Aristotelis dicto phys. 2. quod non possumus per philosophiam causam primam intelligere: sed hoc facere si volumus, oportet nos inducere aliud indumentum, vel habitum s. metaphysicum: ratio est, quia Deus est mouens, non motũ: physica verò scientia non considerat nisi de motis. sensus ergo pauli est secundũ Dionysium, quod a creatis oportet nos abstrahere illud totum, quod non est de eius quiditate, ut puta, considerare humanã naturã, siue humanitatem puram ab hinc, & nunc abstractam, non per argumentum, sed per intellectum: & sic inueniet, quod homo est Dei imago, et & mundus: nã cum sit unus Deus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundum creauit incorruptibilem, & æternũ: cum ipse sit immensus, mundum creauit omniũ maximũ: cum ipse sit summa vita, mundum etiã vitalibus exornauit seminibus, ex sese cuncta gignentem: & cum ipse sit omnipotẽs, sua sola voluntate

lantate, nõ illa naturæ necessitate mundũ, n[illegible] ex [illegible] materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas verbũ suum, quod est prima omnium rerum idea, optima sua voluntate [illegible] amore complexus mundum [illegible] extrinsecum ad exemplar mundi [illegible] perfecit, vt idealis fabricanti: de ideæ tamen essentia nihil extra mittendo, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit & Deus hominem ad imaginem suam; nam sicut Dei imago est mundus, sic imago mundi est homo; ideo homo ad imaginem, quasi imaginis imago est, [illegible] microcosmus dictus est, hoc est paruus mundus. Mundus animal est rationale immortale, ita & homo, dempta immortalitate: & est hæc non nullorũ opinio, [illegible] de hominis animo dicatur, quod sicut Deus nec tangi potest, nec auribus per[illegible], nec oculis cerni, neq; ab vllo compellit: ita nec hominis animus. hæc omnia cognoscit, qui probabiliter est intellectualis: quia secundum Aristo. homo maxime est intellectus. & per hunc intellectum abstrahentẽ cognoscimus Deum membra habere; de quibus satis dixi in prima Instit. & alibi. habet enim membra Deus, hoc est, virtutes operantes ad similitudinem membrorum nostrorũ, remotis tamen imperfectionibus,

quę sunt in nobis. Ad conclusionem igitur qui vult per cabalam operari, oportet adesse Diuinorum nominum loca, talibus effectibus dedicatorum, quare ait veritas. In domo patris mei mãsiones multę sunt, quę nominum attributa, & proprietates cognoscuntur, non per argumenta, sed per rationem, siue per intellectũ, patet Mosis exemplo: qui sanare volens Mariam sororẽ suã, à Deo lepra percussam, ob murmurationẽ, contra Moseu factam, eò quòd ęgrè ferret, Mosen coniugalem torum diuertisse, vt Diuino vacaret honori, & reuelacionibus, eò quòd ipsa quoque, & Aaron frater eius vacarent eiusmodi officio, sicut & Moses. & tamen obseruabant coniugia; quod cognoscens Deus, ipsam lepra percussit. propter quod Moses vir mitissimus ei compatiens, ad nomen pietatis accedens, pro ea orando dixit. Elna rapha nala אל נא רפא נא לה, hoc est dictu, ò Deus (misericordiæ) quæso sana eam, rogo. quod & obtinuit. Oportet ergo qui vult operari per cabalã, esse rationabiliter intellectualem, vt sciat distinctè cognoscere nominum attributa, quod sit per rationem: alioquin nihil fieret. Aliter, & doctius, prędicta conclusio sic declaratur. Cabala operatiua est potestatis plurimæ: & est altissimis plena mysterijs, & rerum profun-

fundissimam contemplationem secretissi-
marum complectitur, qualitatem, substan-
tiarum, virtutem, immo totius naturæ cogni-
tionem apprehendit, & quomodo res in-
ter se conueniant, & differant, & qualem
occultam proprietatem cũ Diuinis attribu-
tis habeant, ostendit. propter quod mira-
biles effectus, vniendo actiua passiuis pro-
portionata, interuenientibus Diuinis no-
minibus, facere docet. Hæc est ars artium,
scientia scientiarum ad cõsummatissimæ phi-
losophiæ primordia viam habens: philoso-
phia enim regulatiua diuiditur in physicã,
quę docet eorum, quæ sunt in mundo na-
turam, illorum causas, tempora, effectus,
loca, modos, euentus, &c. in mathemati-
cam, quæ docet nos tres dimensiones, in ter-
ram, & in cęlum porrectas; in theologiam,
quę docet, quid Deus sit, quid intelligen-
tia, quid mens, quid Angeli, quid Demones
quid anima, quid religio quid sacramenta,
quid mysteria, qđ virtutes theologicæ &c.
Hasce tres præcipuas & singularissimas fa-
cultates operatiua cabala cõplectitur, vnit,
& actuat. meritò igitur ab antiquis proba-
tissimis viris summa, sanctissimaq; scientia
est habita: Inter quos sunt Zoroaster, Tri-
smegistus Mercurius, Plotinus, proculus,
Orpheus Thracius, Appollonius Tyaneus,

H in Pytha-

Pythagoras, Plato, & complures alij philosophi. De Hebraeis multo excellentiores praedictis, primus Abraham senex, porta lucis, nebulas nubes, &c. Quicunque igitur in hac arte studere affectat, oportet quod in physica sit eruditus, in qua rerum qualitates demonstrantur, & cuiuslibet entis occultae proprietates aperiuntur: oportet etiam, quod sit in mathematicis imbutus, s. in stellarum aspectibus, à quibus virtus sublimis, & proprietas pendent: opus est praeterea, quod in scientia theologali valeat, ubi immortales substantiae manifestantur: quae omnia dispensant, & administrant. Qui ergo talibus non pollebit scientijs, non poterit esse rationaliter intellectualis: nullum enim opus ab eo exibit: quia non est aliquod opus vere magicum, quod hasce tres facultates non complectatur. Mirabilia huius artis non fiunt, nisi per unionem, & actuationem eorum, quae seminaliter, & separate sunt in natura, quod idem est, quod maritare mundum.

13 P.M. Qui operatur in cabala sine admixtione extranei, si diu erit in opere morietur ex binsica: & si errabit in opere, aut non purificatus acces-

acces-

accesserit, deuorabitur ab Alzazele per proprietatem iudicii.

12. Quando quis Deo vacat, debet tota mētis attentione, & spiritus sursum ascendere, vt in missarum, ac diuini officij celebratione fieri debet, & nullatenus impertinentiū phantasmatū debet ingressum permittere ac- Extranea
cedens ad cultum diuinum, vt docet veritas dicens, neminem per viam salutaueritis. Et Elisæus seruo suo Gezi, idem præcepit, ad nos admonendum, vt per nullam quāque rem mentem nostram interrumpere debemus nec cogitatione, nec locutione, nec sensu, nec verbo, nec opere: quia hoc est, extranea admixtio, siue impertinens: & qui diu in hac cōmunī sublimiorum contemplatione persistunt, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum incorporeæ sapientiæ coniungit, eatenus vehementioribus suis agitationibus ipsum seuocat a sensibilibus, & corpore, vt ait Plato, ita quod corpus quasi dissolui videatur. & talis sic perseuerans, moritur ex bikica, siue ex raptu, quæ est animæ abstractio, & alienatio & illustratio a Deo proueniens: per quē Deus animam a superis delapsam ad infera, & rursus ab inferis ad supera retrahit. & sic quasi semimortuus sensibus relinquitur. Et hoc

 est,

est, quod Pythag. docet, dicens. Si tu relin
quendo corpus in ætherem liberum transie-
ris, eris immortalis Deus, huic mundo mor
tuus. Sic legimus Zoroastrem, pythagorã,
Socratem, Heraclitum, Platonem, Plotinũ
rapti solitos se uocari; Et sic multarum rerũ
edidicere sapientiam. Apud Augustinum san
ctum legimus, prout ipse narrat de sacerdo
te calamensi; iacebat (inquit) simillimus
mortuo sine anhelitu: & cũ vreretur, & se-
caretur, non sentiebat. patet etiam de ra-
ptu multiplici sancti Francisci. Tanta est
igitur animæ imperium, quando .s. suam
naturam assecuta fuerit ita, quòd non fue-
rit sensuum grauata illecebris, vt virtute sua
non modo in corpore manens, sed aliquan-
do cõpedibus soluta extra corpus volitans
ad supercœlestem cohabitationem, vbi Deo
quamproxima, & quamsimillima, Diuinorũ
effecta receptaculum, diuino lumine oracu
lisque repletur: & tunc efficitur lumen Dei
secundum cabalistas: Et enim secundum
Ciceronem, quando peruenerit ad illũ sta-
tum, qui supremus est gradus contempla-
tiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus
creatis speciebus, & intelligit, non per spe-
cies acquisitas, sed per inspectionem ad ide-
as, omniaque idearum lumine cognoscit, cu
ius luminis Plato dicit paucissimos in hac
vita

lumen dei

vita homines participes fieri. Attentio tan-
tam vim habet in opere, vt secretiores theo-
logi dicant nihil fieri posse per verba & ora-
tiones sine illa attentione, quam ipsi cauan-
na eam vocant. Vnde est sapientium & com-
mune adagium quod imaginatio facit casum:
vt Auicena, & alij scribunt. Hinc Aposto-
lus dicebat. Orabo spiritu: orabo & mente:
psallam spiritu, psallam & mente. Vnde in-
quit: quod nisi mens attendat, oratio cassa
nullaque penitus est. Quamuis operando
in sacris nobis obsit et defectus istius attentio-
nis, quia tunc deficit numerus & harmonia
rationalis in opere efficacissima. Magis tamen ob-
stat quando opera domestica contrariantur
sacris: sicut per Isaiam Deus protestatur,
dicens: cum multiplicaueritis orationem, non
exaudiam: quia manus vestrae plenae sunt
sanguine. Si quis enim operatur in sacris
contrariante alio opere, aut vacante, errat,
& deuoratur (vt secretiores theologi dicunt)
ab Hazazele per proprietatem iudicij: pro-
prietas iudicij est talis, quod errantes in operi-
bus diuinis, dantur in manibus Alzazel, seu
Dubiel, qui virorum virga dicitur, vt ha-
betur 3. Reg. vbi dicitur. Quod Salo-
mon correptus fuit in virga virorum, & in
plagis filiorum hominum: nam & si vt ali-
qui dicunt Salomon sustinuerit aliquas ho-
stes

stes & inimicos: sed nullus hostis eum infestauit, neque ipsius domum dum viueret. Et licet Razon, Adadezer & Ierobolam inimicati fuerint ei: nihil tamen ei nocuerunt, ut habetur, tertio Regū. Corripere igitur in virga virorum & in plagis filiorū hominum (ut Zohar asserit) est aliquem tradere in interitum Sathanae secundū carnē, ut spiritus saluus fiat. Sicut paulus Corinthium illum tradi iussit. Et sic etiā (ut ipse Zohar asserit) traditus fuit Salomon in ditionem Asmodei: qui ipsum a regno eiectum per aliquos annos in deserto detinuit. Unde componens Ecclesiastē, dixit. Fui Rex in Ierusalem: ac si tunc non esset. Sic & Nabuchodonosor a regno expulsus fuit: ut Daniel refert. Tunc enim Asmodei effigiem & indumenta Regia indutus pro Rege iura reddebat. Hoc secretum referens paulus ait. Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit, non diiudicans corpus domini. Confert igitur multū in operibus Domini mentem attendere. nam intelligentiae a grauaminibus corporeis solutae sola mente operantur: sicut anima sola voluntate & intentione mouet pro libito omnia corporis membra. Et si a dextra per aliquod membrum operatur, utitur ipso, tanquam instrumento: dum corporeo carcere

cere

tere detinetur. nam si ab ipso corporis er-
gastulo absoluta esset, non indigeret instru-
mentis exterius membris: sed a se ipsa opera-
retur. Operatur quoque in bonum conso-
nantia ipsa, in malum vero dissonantia: si-
cut in lyra perfecta mistione unius, quia
dissonantiam eius sentit. Hinc est Hipocra-
ticum adagium, quod amici flatus confor-
tat: inimici autem perturbat. Et hæc est ra-
tio quare simplices & idiotæ aliquando for-
tius operantur, quam sapientes. Quia sim-
plices magis divino quam humano sensu dis-
cuntur, & magis dispositi sunt ad suscipien-
da divina charismata & illustrationes. Hinc
per Isaiam inquit Deus. Ad quem respiciã
nisi ad pauperculum, & contritum spiritu,
& trementem sermones meos. quia Deus
est magis illorum familiaris, dicente Christo.
Confiteor tibi pater Domine cœli & terræ:
quia abscondisti hæc a sapientibus, & pru-
dentibus, & revelasti ea parvulis. Requi-
ritur et puritas & purificatio in iis qui Deo
servire student, quod declarat Plotinus, di-
cens. si nondum cognoscis te pulchrum, &
mundum, statuarium imitabere. Hic enim,
ubi statuam optat pulchram, partim abscin-
dit partim quoque dirigit, & [illegible]
abradit, partim levigat, & abstergit: donec
eandem in statua expresserit [illegible] &

tu tolle superuacua, obliqua dirige, obscura purgando collustra: neque desinas circa statuam tuam elaborare, quousque diuinus virtutis fulgor tibi subeuntet. Si hoc ipsum euaseris, ac purus iam habitaueris ipse tecum, nihil habens impedimenti, neque duce amplius, indicéque egeas: tunc solitarius effectus ingentē poteris aspicere pulchritudinem. Oportet enim visurum videndo cognatum similemque effici. Et post multa concludens, dicit. Efficiatur igitur quis diuinus, pulcher, atque Dei formis, si modo Deum sit, & pulchritudinem inspecturus. Et si talis in cabala operans errauerit in opere, aut purificatus non fuerit secundum ordinem datum à doctoribus, is tradetur in manibus Alzazelis, qui & satan, dicitur; Sortitur enim varia nomina Diabolus, ratione diuersarum tentationū ab ipso nobis illatarum: vnde Homerus, & Virgilius illum canem tricerberum vocant; a Dante verò cum tribus faciebus describitur, ad significandum triplicem tentationē, quibus vtitur nos tentando, & ex his varia sortitur cognomina: quatenus enim ad auaritiam inducit, Mamona dicitur: prout de superbia Asmodeus: prout verò stimulat prauitum carnis, Alzazel nomen illi attribuitur. Qui ergo in hac arte, operando errauerit,

is in carnis miseriã ab Alzazele inducitur. Et hęc punitio fit secundum hunc doctorē, per proprietatē iudicij, hoc est, pro ut Deus sic decreuit secundũ regulam Geburah mensurę Dei iustitię. hoc est etiam, prout Deus sic decreuit: aliter enim fieri nequit, nisi secundum decretum hoc definitum fuerit, vel permissum. Tradetur ergo in Alzazel manibus, tanquàm tortoris punientis, secudum proprietatē iudicij determinati à Deo Geburah. Qui determinat, auarum tradi in potestate Mãmonę: superbum in potestate Asmodei: carnalem, in potestate Alzazel: hę sunt iudicij proprietates.

2.M. Per literam sein, ש, quæ mediat in nomine Iesu יֵשׁוּ, significatur nobis cabalisticę, quod tunc perfectè quieuit, tanquàm in sua perfectione mundus, cum iod coniunctus est cum vau יו, quòd factũ est in Christo, qui fuit verus Dei filius, & homo. 14

3.A. Nominis Iesu, literę, puncta, & accentus, magna sunt mysteria, immò hoc etiam verũ est de tota lege, non tam mosaica, quã euangelica, hebraice tamen notatis: quod affirmant

mans Christus, ait. Iotha enim, aut vnus apex non praeteribit a lege. Nihil enim ibi inane ponitur: cuncta igitur diligenter speculari oportet. Litera ad partem inferiorē, puncta ad mediam, accentus ad supremā pertinent. Iesu [illegible] autem nomen haec tria in se includit, ideo perbelle paulus ait. In ipso est omnis sapientia. Litera igitur [illegible] [illegible], in nomine Iesu posita, significat [illegible] cabalisticae (hinc dico, quia nulli alii considerant tam diligente, diuina mysteria, sicut cabalistae) quod tunc perfectè cognoscit mundus, cum iod ' coniunctum est cum vau, '. Vnde nota quod multa mysteria continentur in nomine Iesu [illegible], per numeros theologizandis: Quē modum apud Hebreos est celeberrimum, vocatum Ghematriah, vt declarat in loco suo) licet & in aliis diuinis nominibus. Vnde hunc modum philosophandi consequuntur pythagoras, plato & omnes Academici. prima enim litera ipsius nominis est iod ', quę decem significat, & denarium illum celeberrimum innuit, qui est finis omnium numerorum: & cui debentur decimę [illegible] causa [illegible] li & beatissimi. Vltima verò litera est vau, ' quę senarium numerum reddit, numerum quidem perfectum: quo (vt Augustinus afferit) creatus est Mundus. &

quae

quæ arborem vitæ significat: illam videlicet vitam de qua scriptum est. Ego sum vita. Media autem litera est shin, ש, quæ trecen- Sin tum significat. Ex hac innuitur connumeratione, quæ fit per centenarium ter complicatum: [illegible] tres deitatis personas innuemi: quarum visio est merces nostra. Hinc salvator de eo, qui ipsi perfecte adhæserit, loquens, ait. Centuplum accipiet: & vitam æternam possidebit. vita enim æterna est divinitas illa continens tres personas: quarū cuilibet respondet centenarium, adeo ut explicentur in trecenta, unitati essentiæ connexa: & collecta in illud unum, quod omnibus summopere necessarium est, ut Christus dixit. Tanta est hoc nomen Iesu, ut pater audito eius nomine, statim concedat petita in nomine eius: quia per nomen Iesu nobis datur peccatorum remissio (teste Petro) Remissionē peccatorum accipere, per nomen eius. Et per ipsum habetur salus: ut ipse Petrus perhibet, dicens. Alibi: non est aliud nomē, datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri: nisi videlicet Iesus. Tota etiam virtus divinorum miraculorum reperitur in nomine Iesu. Hinc ipse Christus per nomē suum tradidit Apostolis virtutem miracula & prodigia faciendi, dicens. In nomine meo dæmonia eiicient, linguis loquentur

novis:

nouis: & quæ sequuntur. Quod nomen acquisiuit ipse operans redemptionem humani generis, sicut Apostolus refert, dicens. Humiliauit semet ipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, propter quod & Deus exaltauit illum & dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Quiescere ergo, siue quies, est vnio conuenientis cum suo conuenienti; et fit, cum res suum adepta est finem. Cum sit ergo, quod Deus noster vltimus sit finis; ideo quis tunc quiescit, quando suo creatori Deo unitur per fruitionem: sed Mundus nunquam quietem adeptus est illam, nisi post Iesum; ideò in nomine illo ponitur sin, ש quæ est prima littera nominis Sabbath שבת quod quiescere importat (vt supra dixi) et significat quietem nostram in nomine Iesu, ישו, efficiendam: nam ante christi aduentum mundus haud in quiete fuit: patet, nã Deus primo Adam patrem nostrũ creauit; qui non quietem, siue æternam vitam habuit, sed mortem sic, quòd potius nos mortificauerit, quam viuificauerit. post eum venit Abraham; qui Dei cultum valde erexit, sed non perfectè nos quietos reddidit, at potius illi dictum est. In semine tuo benedicẽtur omnes tribus terræ, id est, in christo de eius lumbis venturo, benedicendæ

sunt

fuer, id est, quietandę, siue glorificandę.
post eum venit Moses, qui scriptū dedit le-
gem, at non quietem: propterea quod ne-
mo iustificatur (paulo teste) per legem: vn
de hanc quietem reliquit Christo, quare in
multis scripturae locis de Christo loquitur.
Deut. dicens, prophetam magnum de fra-
tribus vestris suscitabo: dominus similē mi-
hi, ipsum audite. Alia validior auctoritas
ponitur, Gen. 49 a Iahacob prolata: Veniet
Messiah, & ipsi congregabuntur: hebraicē
יבא שילה, labo selo velo: horum capita no
mina Iesu ישו constituunt, ad significandum
quod quies facienda erat per Iesum. Et hāc
auctoritatem Iudaei negare nullatenus pos-
sunt: quia targum Ionathae exponit de Mes
siah. Venit igitur Iesus, & nos Deo recon-
ciliauit pax a nobis originale, & actuale pec-
catum amouit: tandemque cęli ianuā pri-
mus aperuit: quia nemo ascendit in cęlum
primo, nisi qui descendit de cęlo, in incar-
natione videlicet, & sine ipso nemo potest
illuc intrare, vt ait veritas ipsa: sine me nihil
potestis facere. Et David, tu es, qui resti-
tues haereditatem meam mihi. Et Christus:
si exaltatus fuero a terra (in caelum sc.) in
die ascensionis, omnia traham ad me, per
desiderium. Vnde ait Augu. Fecisti nos do-
mine ad te: & inquietum est cor nostrum,

donec requiescat in te: quia scilicet ea nostra quies, sicut ipse Christus testatur, dicēs Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiā vos. Ducimur ergo per Christum ad illum finem, propter quē creati sumus. Conueniens igitur fuit, in eius nomine scin literam ש ponere, quietem significantem. Alia litera huius sanctissimi

Iod

nominis Iesu est Iod, id est, י quod (vt supra vidimus) totam repraesentat trinitatem, vt ostendat, quòd in Christo est tota trinitas, & diuinitas, vt ipse ait; Ego in patre, & pater in me est. Et de spiritu sancto ait Math. spiritus sanctus super me, eo qd vnxerit me, &c. Alia litera eius nois est vau, ו,

Vau

u, & significat arborem vitae, fontem vitae, panem vitae, & ipsam vitam, vt ipse ait. Ego sum uia veritas & vita. Et Pau. viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus. vnde locus Christi in cabala dicitur Tipheret תפארת: & est in medio Sephirot positus: & influit in omnes alias Sephirot vitam, & bonum influxum: ita Christus omnibus communicat viuentibus vitam, & esse: & per illam viam, per quam a Deo esse accepimus, per eandem à Christo deducimur ad Deū, qui & Tipheret seu pulchritudo dicitur: in quo (secundum paulum) viuimus, mouemur, & sumus: & si per animam formaliter

viui-

viuimus; radicaliter tamen in Tipheret, hoc est, in Christo, tanquam in radice ideali viuimus. praesens vita, propriè non est vita; nam (vt ait Paulus) quandiu in hoc mundo viuimus, peregrinamur a domino; Christus enim in nos vitam diffundit: sursum nos reuocat ad quietem: vnde propriè quiescere, est finem, ad quem conditi sumus, assequi; sicut lapis in terrae centro quiescit, tanquam in loco sibi conuenienti: propter hoc Christus in Apoc. ait, Ego sum alpha α & omega ω. Et, quia ipse solus hoc facit, ideo hoc nomen Christo competit, & nulli alij. Ad propositum igitur In nomine Iesu ישו, duae literae tetrag. יהוה includuntur, Iod, י, videlicet quae est litera patri competens (vt norunt antiqui theologi, vocantes ipsum patrem coronam supremam) & vau, ו, quae est vita, designans filium. Duo vero he הה, significantia spiritum sanctum, (alterum in eo, quod est nexus patris & filij; alterum in eo quod est opifex & medium, quo pater & filius se mundo communicant) mutata fuere in sin, ש, quod est principiũ Sabbat שבת, id est, requiei (vt dixi) Ad quã dandam venit Iesus (sicut ipse testatur, dicens. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. In cuius figura iubetur leuitici, ne ager seminetur

anno septimo requiei deddito. Quia Deus tanti facit quietem diei & anni sabbatharij: vt promittat dare fecunditatem terrae duplicatam anno sexto: vt expresse habemus in texto. Quod ordinatum fuit, vt in hoc septenario obseruaremus quietem, quia ipse obseruauit post mundi fabricam: & quiam seruat in liberatione & remissione: quiam ipse facit anno sabbatario. Quam remissionem Hebraei vocant Semitha שמטה a verbo samat שמט, quod significat remisit. Ordinata quoque fuit huiusmodi requies, vt inde indicaretur millenarius sabbatarius: in quo et Iohannes inquit, ligato satana, omnes erunt sacerdotes Dei & christi & regnabunt cum illo mille annis, id est, aeternaliter, in quiete, videlicet per hunc annū sabbatarium figurata. Et hęc est requies significata per sin ש literam nominis Iesu ישו, mediantem. Figuratur etiam requies illa p annum Iobilei qui perficitur per quadratu septenarij. In quadragesimo enim nono anno erat semitah שמטה predicta, quod remissio interpretatur. Quia in hoc tempore Iobilei duuersa fiebant. primo enim remittebantur peccata, Et hoc erat in quadratosepetenarij, memori remissioni. Et id fiebat quadragesimo nono anno. postea liberabantur captiui & serui: & omnia ad pri-

stinum

quod sex s. 3 [illegible] ... be duplicab... [illegible]

Mille anni

... [illegible] prior. [illegible] ... [illegible]

stinos possessores reuertebantur. Et hoc fiebat anno quinquagesimo. Qui numerus protrahitur ex primo & vltimo circulari, quinario videlicet & denario: quando alter per alterum complicatur. Quinquies enim decem, reddunt quinquaginta; & e conuerso. Sicut enim planetę omnes completo suo curriculo, aliud eodem ordine incipiunt. Relictis autem aliis de sole loquamur. Sol completo cursu per duodecim signa, iterũ eundem cursum repetit, & in qualibet repetitione, tota terra renouatur, noua dans germina nouos flores, nouosque fructus, adeò vt videatur redire, & restitui omnia perdita. Sic completa supramundanorum syderum reuolutione sequitur annus sabbatarius. Et completa reuolutione quadrata, sequitur plena redemptio, & renouatio omnium, quę perdita & alienata fuerãt. Hoc enim diuinus ordo exigit, vt, quę ęternitate gaudere nequeunt, saltem renouatione conseruentur. Et hoc fit officio spiritus sancti, propter hoc mysteriose missus fuit super Apostolos in quadrato septenarii numeri, id est, in quinquagesimo die, vt per illum Apostoli annunciarent mundo Euangelium, id est, quietem vitę ęternę, vt patebit in sequentibus. Quando igitur mundus cũ iod coniunctus fuit cum vau in nomine Iesu,

P.M. Per nomen iodhevau, he, [illegible], quod est nomen ineffabile: quod dicunt cabalistae futurum esse nomen Messiae, euidenter cognoscitur futurum eum Deum Dei filium, per spiritum sanctum hominem factum: & post eum ad perfectionem humani generis super homines paracletum descensurum.

P.A. Nolebant antiqui patres secretiores theologi ut ait Rabbi Tarphon, & Rabbi Moses Aegyptius, & plures alii, qui scripserunt, secundum praecepta magistrorum, illud nomen Tetrag. cuiquam mortali ostendere, nisi admodum digno. Sic enim dixerunt, quod non tradatur nisi humili, & ei, qui stat in dimidio dierum suorum, non iracundo non ebrioso, nec prauis moribus fędato, sed viro pacifico, & qui suauiter loquatur cum creaturis, & qui custodiat illud cum munditia: talis enim dilectus est sursum, & circa nos desideratus deorsum: & timor eius cadit sup creaturas. Et illud nomen est innominabile: non enim qualiter scribitur, profertur

tiam

ut scribitur iod he vau he יהוה, profertur
vero per Adonai. Hoc dicunt cabalistæ. Et
si hoc nomen leuetur in mutationibus, hoc
fit in duodenis reuolutionibus, & etiam in
propriis caracteribus simplicibus, sic vide-
licet, יהוה, vel etiam in caracteribus inte-
gris sic יוד הא ואו הא, hæc fieri non possunt
sine magno discrimine vitæ: & debet fieri,
siue proferri nemine audiente: quatuor ta-
men illę literæ non sunt magnum Dei no-
men nominatim nominabile, prout propheta-
uit Elia; nomen notum (quo scilicet ad pro
lationem) faciet dominus: non quo ad si-
gnificatum. Et hoc est nomē Iesu ישו. Mes Jesus.
siam vocari Tetrag. יהוה nomine patet p do
ctores Hebræos. Vnde Targum Rabbi Io-
nathæ sic dicit. Ecce dies venient, dicit Do
minus. Et suscitabo David Messiam iustum,
& hoc est nomē eius, quod ipsi appellabunt
eum, Deus יהוה (Tetragrammaton) iustus
noster, super planctum Ieremiæ vbi dicitur.
Quia elongatus est a me consolator conuer
tens animam meam. Quod est nomē Mes
siæ? Rabbi Abba dixit. Deus יהוה (Tetra-
grammaton) est nomen eius, sicut dictum
est Ieremiæ. 23. Hoc est nomen eius, quo
vocabunt eum, Deus (Tetragrammaton)
iustus noster. Dixit namque Rabbi Leui.
Felix ciuitas, cuius nomen est, sicut nomen

Regis sui, sicut scriptum est Ezechielis ultimo, & nomen ciuitatis ex die, Deus (Tetragrammaton) ibi. Et nomen Regis sui, sicut nomen Dei sui, ut dictum est, & hoc est nomen eius, quo vocabunt eum, Deus iustus noster. Hæc traditio. Nomen igitur Tetrag. יהוה humanum erat nomen Messiæ Iesu יהשוה, sicut ab Esaia prænunciatum fuerat, dicente, nomen notum faciet Dominus super terram. Et si Dauid de hoc nomine loquens dicat, In capite libri scriptũ est de me. Cui adstipulatur paulus dicens. Ipse est primogenitus in multis fratribus. et alibi Christus, Qui est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturæ. Si igitur est omnibus antiquior, etiam nomen eius omnium antiquissimum esse debet. Dicitur tamen nouũ Messiæ nomen, quia nondũ in terris fuerat auditũ per nomen etiam sæpenumero apud sapientes virtus Dei intelligitur: vocatus fuit Messias nomine nouo, quia venit cũ virtute noua nedum faciendi miracula (quia in nomine Tetrag. multa per Mosem & alios facta sunt miracula) sed cum virtute noua facilius & perfectius remittendi peccata, aperiendi coelos, pacificandi omnia, quæ in coelis, & quę in terris sunt, attrahendi omnia ad se, & multa huiusmodi faciendi, quæ nunquam

alias

alias facta fuisse leguntur. Et quamuis in [illegible] Iesu, desint illę duæ lrę יה nominis Tetrag. יהוה, non per hoc cadit à dignitate [illegible]. Nam Paulus horum sacramentorum conscius, dixit. Dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Interposita enim sunt inter duas literas quæ scilicet loco duarum literarum prætermissarum, scin ש: Quæ litera (vt dictum est) Sabbat שבת, id est, requiei principium est. Et hoc in figura valde mysteriosa factum est. Vnica enim est litera tres habens ramos. Et hæc Sin innuit personarum trinitatem in vna essentia; Quarum trium personarum virtus in Iesu habetur conclusa: non tantum ex Augustini sententia, dicentis. Opera trinitatis ad extra sunt indiuisa, sed ex sacro oraculo. Dixit enim Gabriel. Virtus altissimi obumbrabit tibi. Ecce pater. Et expresse spiritus sanctus superueniet in te. Quorum scilicet virtute paries filium, qui dicetur & erit filius Dei: nam cum ipso semper fuit pater. Iuxta illud. Quia me misit (pater videlicet) mecum est. Fuit quoque semper spiritus sanctus, sicut dictum est Iohanni, super quem videris spiritum sanctum descendentem & manentem, hic est, scilicet filius Dei & Redemptor qui baptizat in spiritu sancto, quem sup-

aní

missorum erat in pentecoste, vt patuit in precedenti conclusione. Etiam (vt supra vidimus) in hoc nomine sunt duo he ה, in scin ש inclusa; & est Iod, י, & vau, ו, per primum he ה, signatur vnio patris & filii, æterna à spiritu sancto facta per mutuum amorem: quia he ה est sigillum Binah, loci spiritus sancti: per secundum he ה significatur: quod Christus Dei filius vniendus erat cum homine per assumptæ humanitatis vnionem. Iod י, est sigillum chocmah loci filii Dei, & in se continet totam trinitatem, siue diuinitatem. Concludendum est ergo quod Iod he vau he יהוה, est nomen Messię, id est, Iesu: Quapropter Christus in diebus carnis suæ dixit. Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Et post suam carnis resurrectionem, ait. In nomine meo demonia eiicient, & quæ sequuntur silentio prætermittit nomen magnum: in quo Moses, & cæteri prophetę vsque ad Christum miranda operabantur. Non arrogauit hanc sibi rapinam, vt se arbitraretur æqualem Deo esse. Hoc rectè egit: quia sensit magni nominis virtutem, à patre sibi donatam, atq; in proprio nomine suo conclusam. Dedit itaque potestatem hominibus: qui miracula perpetrarent, loquerentur linguis, & huiusmodi; quæ fiebant in

virtute

virtute nominis magni Tetrag. Sed hoc nostro temporis curriculo a Iesu citra portare debemus ipsius Iesu ישו nomen in corde, & consequenter magnum Dei nomen יהוה, in ipso nomine Iesu inclusum. Et hoc est qđ dicit Auctor, quod in virtute huius sanctissimi nominis, spiritus sanctus est descensurus ad humani generis perfectionem, ut testatur ipse Christus dicens. Spiritum sanctus, quem mittet pater in nomine meo &c. Et hoc factum est in die pentecostes: propter quem pusillanimes apostoli, mulierũ verba pauentes, audaces facti sunt, non timẽtes principum verba, nec minas, nec verbera, neque necẽ immo gaudẽtes, ibant ad mortem, nihil principum iussa timentes: quoniam digni sunt habiti pro nomine Iesu cõtumeliam pati, propter scilz spiritũ sanctũ receptum: amor enim foras mittit timorẽ: quia, moriendo, vitam acquirere putabant: quoniam Christus est vita nostra, teste David. Apud te est fons vitę, ratione cuius ponitur vau, ו, qđ est sigillum arboris vitae.

x.xi. Ex mysterio trium literarum, quæ sunt in dictione Sabbath שבת possumus interpretari cabalisticæ, tunc sabbatizare mundum, cum 16.

Dei filius fit homo: & vltimo futurum sabbatum, cum homines in Dei filium regenerabuntur.

Sabbatum idem est, quod requies: in hac enim dictione scripta hebraice שבת sunt tres literę: primo est beth ב quod est sigillum summę sapiētię chocmah quę & filius dicitur Dei: et est thau ת vltima litera alphabeti hebraici, rationem finalem designans: reliqua est scin ש litera, huius principium dictionis Sabbath, id est, requiei. Apud cabalistas prima dictionis litera totā significat dictionem, vti & apud nos, c, valet pro cętera, &, i, pro idest scin ש, ergo litera dictionis Sabbath, totam dictionem signat. Si igitur hoc totum notatur, hoc importat, sapientia, vel filius Dei est finis, & requies: quę pręcipuè Christo conuenit, sicuti probat Paulus, cum Hebręis disserens, Dauidis afferens dictum: Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra &c. nam, si Moses eis requiem pręstitisset, nunquam de alia loqueretur: hac die itaque relinquitur [illegible] sabbatismus populo Dei, qui ingressi sunt, aut ingredientur in requiem eius:

in qua ipse quieuit. Festinemus ergo in requiem illam ingredi. Hanc Apostoli authoritatem sequens Augustinus contra Manic. dicit. In Christo enim tanta requiescit plenitudo diuinitatis, vt omnia, quæ in antiqua lege diuersissimis partita rationibus vi debantur, multigenis sacrificijs, quam plurimis præceptis, inexplicabilibus cæremoniis, hoc vnico absoluuntur fine, christo Iesu: qui (vt ipse Apostolus ait) Est fidei author, & consumator; & in quo omnia consummari, & quiescere debent. Quæ requies in hoc continuo motu, & peregrinatione vitæ huius haberi non potest, ideo inquit Paulus. Festinemus ingredi in illam requiem, quæ est cælestis patria, & vita æterna, quæ datur a Christo, vt ipse testatur. Ego veni vt vitam habeant. Et alibi. Ego vitam æternam do illis. Et, vt se ultimum obiectum ostenderet, subiunxit, pater meus, quod maius est omnibus, dedit mihi (scilicet essentiam) vt obiectum in quo omnes beari debent. Et alibi. Hæc est vita æterna, vt videant te Deum, & quem misisti Iesum Christum. Christus ergo est verum sabbatum: ideo ait. Venite ad me omnes,

qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, & inuenietis requiem animabus vestris. In vltimo maximeque finali iudicio hoc verificabitur, cum Christus vnicuique, secundum opera propria, reddet. Et tunc secundum hunc Doctorem regenerabimur scilicet per reassumptionem carnis gloriosæ. Et tunc regenerati sunt, nedum Israelitę, sed etiam cęteri homines. Vnde Dauid canit. In omnibus gentibus salutare tuum: ideo confiteantur tibi populi omnes. Et Apostolus. An Iudæorum Deus tantum? nonne & gentium? Et clarius postea, nam idem Dominus omnium, diues in omnes, qui inuocant illum. Vnde ad hoc referandum ipse Apostolus adducit illud Oseę. Vocabo non plebem meam plebem meam. Deus enim nõ suum populum fecit suum: quia regenerauit etiam eos, qui non erant ex plebe sua, & fecit vernaculos suos & de domo Israel. Nam Israel significat hęredem Dei, aut militantem sub Deo. Hic omnes per baptismũ regenerati merito domus Israel dici possunt. Vnde Christus per vniuersum mundum destinauit Apostolos, vt prædicarent, docerent, & generarent omnes meliori genitura: sicut scriptum est. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine patris & filij & spiritus sancti. Et sic Chri

stus

ſtus dans virtutem regenerandi omnes, dicitur vniuerſalis pater & Iudex, primariumq; omnium fundamentum. Et in hac regeneratione aliquid noui producitur, non corpus, non anima nec tertium illud reſultans ex vtroque, ſed vnus ſpiritus: iuxta illud prophetæ. cor mundum crea in me Deus, & ſpiritum rectum innoua in viſceribus meis. ſi ſi in penitente fit renouatio & creatio quędam noua, multo magis in regenerato. ſpiritus enim differt ab anima, vt dicit Auguſtinus, de ſpiritu & anima. Vnde per virtutem ſermonis Dei (vt ait Apoſtolus) ſeparatur ab ea. Inquit enim, quod ſermo Dei pertingit vſque ad diuiſionem animæ ac ſpiritus. ſpiritus itaque in regenerato, aut renouatur, aut de nouo producitur. Iuxta illud Apoſtoli. non enim accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterum in timore: ſed accepiſtis ſpiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus Abba pater. Ipſe enim ſpiritus de nouo generatus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro, quod ſumus filij Dei per iſtam nouam regenerationem, ſicut Iohannes ait. et in ſignum regenerationis illius. Regnum promiſſum Iſrael, datum eſt gentibus. Quia lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus eſt in caput anguli. et hoc aſſignatur a ſumma veritate in cauſam verbi ſubſe

quentis

quentis, quod est. Auferetur a vobis regnū
Dei, & dabitur genti facienti fructum. Etiā
quia regnum temporale promissum fuit il-
lis, qui erant in figura & secundum carnē:
regnum autem æternum omnibus, qui in
Christo Iesu pie viuere volunt. Filii ē re-
gni secundum nomen ij sunt, qui habēt in-
signe Abrahę, id est, circuncisionem: aut in-
signe Christi, quod est baptismus. Filij autē
regni secundum veritatem sunt ij, qui in ve
ritate adhærent summo regi Christo. Vnde
ipsemet Christus a centurionis fide præpol
lens ait, Multi ab Oriente & Occidente ve
nient, & recumbent cum Abraham Isaac
& Iacob in regno cælorum: filij autem re-
gni eijcientur in tenebras exteriores. Misit
igitur Deus filium suum vnigenitū (inquit
Iohan.) vt omnibus salutē daret & quietē,
& vt faceret non plebem suā, plebē sanctā.
Quia vult Deus omnes saluos fieri. Fuit igi-
tur regeneratus & renouatus homo in aduē
tu Christi: sicut ipsemet ait. Oportet vos
nasci denuo. nam sicut olim homo genitus
fuerat a patre terreno secundum hominem
animalem: Ita regenerari debuit a patre cę-
lesti secundum hominem spiritualem & cę
lestem: Iuxta illud Apostoli. primus ho-
mo de terra terrenus: secundus homo de cę
lo cęlestis. Qualis terrenus, tales & terreni:
qualis

qualis cœlestis, tales & cœlestes. Et quamuis anima nostra producta fuerit a Deo communi formarum datore, productione communi, quam naturalem vocant: sicut & bestiarum animæ productæ fuerunt: Non sufficiebat ad hoc, vt hæredes Dei, & cohæredes Christi essemus. Ideo oportuit nos renasci, & filios Dei fieri, vt ipsius Dei idonei hæredes essemus. Sabbatizauit igitur mũdus, quando filius Dei factus fuit Homo; nam tunc totus mundus assecutus est suum finem, id est deificatus est. Nam homine facto Deo, omnes creaturæ factæ sunt Deus: cum homo habeat esse cum lapidibus, viuere cum arboribus, sentire cum animalibus, intelligere cum angelis (secundum Gregorium) Ideo deificato homine, deificata sunt omnia creata, sabbatizata, & quietata. Secũdo sabbatizabit mundus in iudicio, quando vniemur cum Christo capite nostro, per amorem, & fruitionem, vt ipse Christus testatur dicens: Volo pater, quod sicut ego & tu vnũ sumus, ita & illi vnum sint in te, per vnionẽ charitatis & amoris. Et hoc significatur per literam Schin, ש quæ componitur ex duabus heth, talem vnionem significantibus, vt supra visum fuit.

17 P.M. Qui sciuerit, quid est vinum purissimum apud cabalistas, sciet, cur dixerit Dauid. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: et quã ebrietatẽ dixerit antiquius vates Musęus esse felicitatem: Et quid significent tot Bacchi apud Orpheum.

P.A. Lac, vinum, & aqua, in sacra differunt scriptura: Lac enim semper in bonã accipitur partem: significat nanque rerum diuinarum intelligentiam, seu sapientiam. Et hæc fuit in Christo. De quo loquens Esai. ait. Butyrum, & mel comedet. butyrũ aũt nihil est, quàm lac coagulatum; ideò subdit, vt sciat reprobare malum, & eligere bonum. Et Moses vice Dei ait. Dabo vobis terram fluentem lacte, & male. Vnde secũdum secretiores theologos, hæc promissio intelligitur de Diuina sapientia; eò quòd, secundum Hebręos prophetię, spiritum solum fuit in Hierusalem donatum, siue in promissionis terra. Euangelium item in illis partibus, primo fuit promulgatum, quod est verè sapientia patris. Et quamuis Daniel Babyloni hunc prophetiæ spiritum assecu-

tus

nis fuerit, hoc prouenit ex influxu Euphra-
tis fluuij, qui transit illac: Et qui de volu-
ptatis paradiso originem trahit: & secũ ali-
quam eius influxus partem differt. princi-
paliter tamen talis prophetandi spiritus est
in Hierosolymitanis partibus, vt patet de om-
nibus prophetis, qui inde originem traxe-
re. Lac igitur diuinam significat sapientiã:
& mel gustum, ex sacræ scripturæ intelligen
tia, habitum significat: nam legere, & non
intelligere, nullum affert fructum. Lac igi-
tur, & mel sunt semper associata. Aquę di-
uinam legalem significat sapientiam; vnde
ps. percussit petram, & fluxerunt aquæ,
Hæc petra erat Christus: Paulo teste. petra
autem erat Christus, fuit enim lex data à fi-
lio Dei, & ab ipso pendet, cum primo es-
set in illo (secundum Augustinum) antea-
quam promulgaretur, vt supra dixi. per-
cussit ergo Moses hanc petram, Christũ pe-
tendo superiorum notitiam, scilicet theo-
logiam primam, seu euangelium. Et fluxe-
runt aquæ inferioris theologiæ, hoc est, no-
titia legalis. petra Christus illis aquam de-
dit, notitiam videlicet tabernaculi construẽ-
di, & sacrificiorum offerendorum, &c. no-
bis verò lac tribuit, sacram scilicet theologiã
suæ apertam, & claram illorum ceremo-
niarum denique notitiam, &c, sicut lac est

aqua dulcius, ac nobilius: ita euāgelium est
perfectius, & suauius lege Mosaica. Nam
ex ore Dei processit euangelium. idem Da-
uid, hoc anhelans lac euāgelij, dicebat. Quā
dulcia faucibus meis eloquia tua super mel
& fauum. non loquebatur de mosaica lege,
quae dura, & aspera extabat. Vinum in scri-
ptura sonat in malum. Vnde Loth inebria-
tus cum filiabus concubuit. Noe hausto vi
no uerenda monstrauit. Doctor tamē ille
laudet ipsum vinum quod duplex est. vnde
Dauid loquens de proprietate vini dicit. Vi
num laetificat cor hominis (secundū prophe
tam) non loquitur de vino illo, quod naza-
reis & sacerdotibus sacra peracturis interdi-
cebatur. Hoc enim exhilarans cor ipsorum
laetitia quadam corporea atque venerea, di-
strahebat eos a lętitia contractu & saturnia;
qua veri amici Dei solent cum ipso Deo o-
blectari. sed de illo vino est sermo, quod ef-
figiat Christi sanguinem in remissionē pec
catorum effusum. A quibus peccatis exone
ratus homo, ea laetitia exultat, cui similis nō
habetur. Hinc Dauid, dū esset in peccatis di
cebat. Redde mihi lętitiā salutaris tui. Qua
laetitia etiam oblectantur Angeli, qui (teste
summa veritate) gaudent sup vno peccatore
pęnitentiam agente. Loquitur etiā de vino
illo in domo patris ęterni sumendo: de quo

summa

summa veritas ait. Amen dico vobis nõ bibã de hoc genimine vitis: donec bibam illud novũ in regno Dei. Quo de vino inebriantur sancti, sicut summus pastor omniũ dixit, Donec bibam illud novũ in regno Dei. Et illud erit vinum conversum in sanguinem Christi, quem bibemus, sicut & manducabimus panem conversum in corpus eius, cum vivemus in patria, mentis & vita acquisita ab ipso Christo, qui corpus & sanguinem pro salute nostra tradidit. Et vinum illud nomen syllaba ab illa vite, quo ait. Ego sum vitis, & vos palmites, qui manet in me, & ego in eo. Et hic videlicet sumitur cibum & potum, quo [illegible] patris mei [illegible] & animam tradidi corpus meum & sanguinem in cibum & potum. Hinc ipse propheta David subinfert. Et torrente voluptatis tuae potabis eos. Et sicut hoc infectus vinum plus aequo sumptum nocet, quia unumquodque nutrimentum & delectatio non minus in proportione, quam in se ipsa consistit. Hinc cibus disproportionatus natura vel superfluitate nocet, sicut mundo sol sua luce & calore confortat, nimio vero nocet. Illucidatio quoque, unde provenit cognitio veritatis, est [illegible] Lactantius dicat. Nullus sanior est

 [illegible]

animæ cibus, quàm veritatis cognitio) ni-
hilominus superfluè & vltra vires frequen-
tatum ad nociuam atramque bilem condu-
cit. Sed quid dicemus de vino spirituali &
cęlestis quod sumministratur vsque ad vomitum.
Iuxta illud. Memoriam abundantiæ suaui-
tatis tuæ eructabunt. Hæc quippe eructa-
tio non erit ex nimia superfluitate, sed ex
lętitia & iucunditate cordis, illa suauitate
debitè repleti, nam & spiritualia conuenien-
ti mensura donantur. Iuxta illud. Vnicui-
que secundum propriam mensurã. Et De-
us in Esaia promittit dare hoc vinum & lac
absque vlla commutatione, quia bonorum
nostrorum non indiget (vt in psalmo dici-
tur) ideò gratis dat. Etiam quia Diuina &
spiritualia vendi non possunt, nec debent.
Hinc Christus gratis aquam obtulit in tem-
plo, & in cęna nouissima, per magna mu-
nificentia ait. Accipite & bibite ex eo om-
nes. Et Deus sępius promisit patribus da-
re terram, lac & mel fluentem. Quod lac
est (vt dixi) sapientia rerum diuinarum ad
assequendam hanc proposuit Salomon se
abstinere à vino Ecc. 2. Quia non conten-
tus sapientia rerum inferiorum per vinum
significata (quam petierat ad regendũ po
pulum nulla prorsus de rebus Diuinis ac su
perioribus mẽtione facta) cogitauit ad me-
liorem

liorem sapientiam se transferre. Cum qua sapientia, quia non conuenit hęc rerum humanarum peritia. Hinc proposuit ab illa se abstrahere, ac liberius ad meliorē transuolaret, Ideo in canticis ait. Osculetur me osculo oris sui, quia meliora sunt vbera tua vino. Cui respondet sponsa dicens. Veni in hortum meum, & dabo tibi vbera mea. Quod sapientię genus lac denominatū, cum non possit haberi per studium, ac diligentiam humanam, sed per Diuinam reuelationem: quę fit purificatis, raptis & mente subleuatis. (Quem excessum antiqui theologi vocant mortem osculi. Ideo flagitans ipse Salomon huiusmodi osculum) dicebat. Osculetur me osculo &c. quia videlicet melius est lac propinatum ab vberibus excelsis, quam vinum, idest cognitio rerum inferiorum. Per vinum igitur intelligitur sapientia rerum inferiorum: per lac autē sapientia rerum diuinarum: & per mel gustus ipsius sapientię. Quę quidem sapientia tanto melior est, quanto lac & mel meliora sunt vino. Vinum enim ex vite procedit, lac verò ex animali, & mel ex ape. Quę omnia meliora sunt plantis. Vinum tamen duplex est, scilicet purum, & mixtū: primum est sapientia, quę de Deo habetur sine admixtione erroris: & hoc est vinū

 purum

purum, & laudabile, non illius quidem sapientiæ superioris, quę à chocmah procedit. Et in scriptura hæc dicitur, quod panis datur; vinum verò pluribus, de hoc in canticis inuitat accipere, dicens. Bibite amici mei, & inebriamini. Et ps. Calix meus inebrians, quàm præclarus est. Quem calicem propinans in die pentecostes adeò inebriauit Apostolos & discipulos, vt putarent homines, qui aderant, eos esse temulentos: Ebrij quippè erant, & pleni illius vini: quod verè cor hominis lætificat. Et Græcè dicitur paracletus, id est, consolator. quod degustans Petrus in monte Tabor, dixit. Domine bonum est nos hic esse. Item Paulus degustans, ait. Cupio dissolui, & esse cum christo, vt illud melius, & nouum bibam in domo patris eius. Dauid, gustato hoc vino, cæteros inuitat, dicens. Gustate, & videte; quoniam suauis est dominus. Hoc vinum amoris gustarunt martires ita, quòd ebrij ad mortē currebant, vt citius aliud melius degustarent. Et hoc vinum exprimitur ex vite christo; qui dicit. Ego sum vitis vera. Et vinum venit à Tiphèret, qui est christi locus, & virtus eius. Et Moseus poeta, & theologus Græcus ponit felicitatem in huius purissimi vini gustu. Vinum mixtum cum errore est malum

lum: quod patet in Salomone: qui primo lac bibit purissimę sapientię, vt patet in canticorum cantico: miscuit tamen inferiorem sapientiam rerum creatarum cum lacte Diuinę & superioris sapientię: quia post assecutionem diuinę sapientię fertur, omnium spirituum immundorum potestatem concupiuisse habere, & maxime Asmodęum dęmoniorum principem captum appetiit: Et hoc [illegible] cum [illegible], vna [illegible], & altera viri: nam post superiorum cognitionem per hoc [illegible] ram, [illegible] magicam per vinum [illegible]: [illegible] Miscui vinum cum lacte meo. Et in [illegible] Salomon ab Asmodęo fuit [illegible] re-[illegible] [illegible] scendi [illegible] [illegible] quam ab [illegible] ma fuit [illegible] Dauidis, [illegible] uenitur [illegible], [illegible] rorum, id est, [illegible] Dęmones; qui [illegible] ga, id est, [illegible] in [illegible] et [illegible] Rabbi [illegible] in [illegible], [illegible] [illegible] nomen [illegible] [illegible] Dęmonia in [illegible] tam, vt [illegible] eius saluus fieret. Et propter

propter hoc Solomōn fuit regno priuatus, quandiu ab Asmodeo fuit possessus; sicut & nabuchodonosor, vt patet Ecc. vbi ait. Fui Rex in Hierusalem, &c. fui dixit: quasi dixerit; quandoque eiectus fui. & ad se reuersus ait. Deum time, & mandata eius obserua. Idéo de talibus loquens Deus Deut. ait. Vinum vuę bibent amarissimum: nā sicut lac cum vino mixtum, cito corrumpitur, & putrescit, sic & isti. Dicit igitur conclusio. (Qui sciuerit quid est vinum purissimum apud cabalistas) quod (intellige) est sine admixtione erroris: & est ex parte Gheburali (sciet cur dixerit Dauid; Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ) id est, tipheret: quæ est domus Christi. ad quam Dauid in illis verbis sermonem dirigebat. Et est domus Iacob, in qua Christus regnat, vt Gabriel dixit Mariæ (et quam ebrietatē dixerit antiquus vates Museus) qui dicit omnes beandos fore in tipheret, qui est christus; quod confirmat ipse, dicens. Ego vitam ęternam do eis (& quid significent tot Bacchi apud Orpheum) omnia mundi entia aliqua ex superis nomina fauentia sibi habent, & præsidentia, vt puta, ventis preest Eolus: Blado, Ceres: terræ ops: mari Neptunus. Inferis Vulcanus: vino autem præest Bacchus. Et apud Orpheum sex

Bacchi

Bacchi inueniuntur, id est, sex proprieta-
tes vini ephereat. Ipse namque ephereet, in-
fluxum continet sex inferiorum sephiroth, p
quas beandi sumus singuli.

hM. Qui coniunxerit Astrologiam, cabalae, videbit, quod sabbatizare, & quiescere conuenientius sit post Christū die dominico, quā die sabbati.

7.8. Sabbatū diligenter custodiri praecipitur, adiunctis grauibus contra transgressores cō minationibus, vt patet in Exodo. quia ad honorem maiestatis diuinę pertinet, qui in sabbato potissime Deo exhibetur. Et quia Deus omnia praecepta tradidit in beneficiū nostrum, sanū est, per quietem in ipso die seruatam, ipsi Deo assimulemur. Cuius quidē assimulationis Deo semper cura fuit. Quamuis in alijs praeceptis non tam clarē exprimatur ratio, quām in isto, Ait enim legislator. Quiescite in die sabbati, sicut requieuit Deus in die septimo ab omni opere, quod patrauerat sex diebus. In sabbato nempe, homo ab omni negotio & cura distrahebatur liber per sacrificia & orationes erigebatur in Deum; cum quo domesticē

agens

agens sanctificabatur, & semidiuinus efficiebatur. Et quod illi in septima die sabbati obseruabant, in prima sabbati obseruamus nos. Tam acriter igitur puniebantur qui sabbatum violabant: quia præceptum hoc pertinet ad primam tabulam, contra cuius præcepta facientes habentur tanquam rei criminis lesæ Maiestatis. Et adeo blasphemus iubebatur lapidari, & omnis idolatra penitus exterminari. Etiam adultera lapidari iubetur, quia peccat contra primã tabulam dum iniuriam facit copulę in cęlo factę illi superni. quorum matrimonium hoc sacramentum magnum est, vt apostolus docet. Violantes enim sabbatum acriter puniebantur, quia præceptum hoc maximi momenti erat. Vnde non sine causa huic soli pręcepto præponitur memento. nam obliuiscens diei sabbati, obliuiscitur propriæ salutis. nec præponitur memento præcepto cultus & amoris Dei, quia ille debet esse continuus, sed obseruantia sabbati prætermittebatur in sex diebus operis. Hinc admonebatur populus vt relictis negotiis quantumuis vtilibus Dei & propriæ salutis recordaretur, et lapidantur ibi, quia contra huiusmodi (ait Abacuch) de populo suo. Lapides de pariete clamant. Sed etiam hoc parum est, respectu

illius

illius quod dicitur in sententia contra eum lata, quod anima eius debet perire vel incidi (vt litera veritas habet) de populo suo. Cum haec sit vera excommunicatio & abscissio membri putridi, & irremediabilis facta non ab homine, sed à Deo Sabbatum translatum est in dominicam diem apud christianos: Quia sic Petrus iussit vt dicunt canonistae: cui & Paulus consentire videtur, dicens. nemo vos iudicet in cibo aut potu, aut parte diei festi, aut neomeniae vel sabbatorum, quae sunt umbrae futurorum. Sed cum nihil absque ratione fecerit, nec apostoli, id [illegible] fecissent, nisi aliqua ratione ducti fuissent. Rō ergo legis immutatae, est quia Christus eo die resurrexit, & de die [illegible] (quae est excellentior quies) in sabbato obseruanda. Quiescebant enim Iudaei ab opere, ab opere corporeo actiuorū, sed nos qui in sanctis est introitus in nostram vitam, & operationem, huiusmodi opus operari debemus, de quo ait Apostolus. Si consurrexistis cum Christo, quae sursum sunt sapite, non quae super terram. Alia ratione hoc factum est (vt Paulus Orosius ait) Iudicium fiet in die dominico, & consequenter introitus in Regnum, quo tendimus. Et ideò hunc diem obseruare debemus, vt iudicium at

ac regnum præ oculis semper habeamus, maxime in die festo, quo spiritualibus vacare debemus. Mutari igitur debuit sabbatum, in lege & prophetis adeò celebratum. non quidem mutanda erat requies septimi diei, qui sabbatum dicitur. Sed absque læsione legis mutabilis erat dies: vt docent & Rabbini Hebræorum. Nam de tali mutatione huius diei clare in Osea dicitur. Et cessare faciam omnem solennitatem eius, neomeniam & sabbatum. Quod nunc oculata fide videmus, experimētoque comprobamus. Et de meliori sabbato in Isaia dicitur. Et vocabis sabbatum delectabile, vel delicatum, vt habet traductio vulgata. Qđ quidem sabbatum melius est priori sabbato: & est dies, quam nos dominicam vocamus. Hebræi sanctificando diem dominicū seruarent legem cum nō sit indictus eis dies determinatus, sed solummodo dies septimus. Vnde sententia est Hebræorum Rabbinorum, ꝙ si quis in itinere esset, & diem sabbati omitteret, incipiens à quocunque die, & septimum sanctificans, legem seruaret. Et sic diem seruare possent, quem nos dominicum appellamus: qui est dies solis. Et si contendant dicentes, quòd sabbati diem seruare debent, supramundano dedicatum Saturno, quem Binah vocant; vnde

annus

annus ſabbatarius & annus Iobêlei, remiſ-
ſio quoq; & quies, poſſent etiam ſeruare,
diem ſolis ſupramundani videlicet: vbi ipſi
ſuum patrem Iſrael vel Iahacob immediate
locant, vbi etiam eſt ſedes Meſsiæ, qui nouũ
hoc ordinauit teſtamentum. Vnde dictus
fuit, ſol iuſtitiæ a Malachia. Qui etiam ſo-
larem erexit Eccleſiam: in qua comprehen
dit hebraicam ſynagogam, ſaturniam & lu
narem. De quarum vtraque ſimul canit
propheta, dicens: Thronus eius ſicut ſol in
conſpectu meo, & ſicut luna perfecta in æter
num. Vnde Hebræi tanto digniores eſſent
in ſynagoga vel Eccleſia hoc ſolari, quanto
ſol perfectior & dignior eſt luna. Conue-
nientiſsime itaque hic Saturnius dies, qui
ab Hebræis olim obſeruabatur, apud chri-
ſticolas in ſolarem diem cõmutatus eſt, cum
Religio chriſtiana a ſole archetypo vim &
influxum ſuſcipiat: ſicut Hebræorum ſyna
goga a Saturno. Ideó ipſi (vt dictum eſt)
ſabbatum ſaturni diem obſeruabant: nos
autem ſolis diem colimus, nam & inſtitu-
tor huius religionis ſol a Malachia dicitur:
non vtique hic nobis viſibilis, ſed melior,
qui ab ipſo Malachia & ab Eccleſia ſol iuſti
tiæ denominatur. Et hoc totum factum eſt,
quia Deus in tota lege nihil aliud pręcedit,
quàm nos ipſi creatori conformes fieri: vñ,

si quis toto suo conatu naturali, sibi a Deo
prę stito, in Deum tenderet, quamprimum
ad perfectionis gradum perueniret: eoque
in habentibus symbolum, facilis est transi-
tus. Homo autem Deo maximé conuenit,
non solum per animę imaginem, sed per cor
poris compages: hic enim ossa magistralia
in corpore nostrum posuit Deus; quot affir

Precepta af firmativa

matiua in lege continentur pręcepta, videli
cet, 365. vnde David, Reuela oculos me-
os, ad cognoscendum scilicet compagem
corporis mei. sequitur. Et considerabo mi
rabilia de lege tua .s. conformari corpori
meo. Atque, ad hoc melius faciendum, pręc
cepit Deus Exo. 20, vt sabbatum custodi-
rent, hoc est septimo die quiescerent mun
do, & Deo vacarent: quoniam tali die quie
uit Deus; vt homo ei assimularetur. pro
eius tamen clariori notitia, nota quod om-
nes mundi nationes tenentur sabbatizare:
hoc est, septimo die quiescere, Deoque vaca-
re: siue septimus dies fuerit sabbati, siue do
minica, siue Iouis &c. vt, si quis solus in de
serto habitans, diem obliuisceretur dominicã
cum, huic sufficeret vnum determinatum
diem hebdomadę pro septimo sibi consti-
tuere, illumque sanctificare (vt supra dixi)
Iudęi sabbatum sibi in septimum constitue
re. Et ratio huius fuit (vt dicit Petrus Illa-
cus,

eius nam quælibet secta duos habet planetas sibi fauentes. Iudæorum verò secta Lunam habent, & Saturnum sibi addictos; ideò sabbatum Saturno deditum obseruabant; & in fauorem Lunæ eorum festa attendebantur circa ipsius Lunæ plenilunium; sicut Mosi præceperat Dominus, vt Lunæ cursus attenderet. Christus verò nouam sectam cõstituens, religionem videlicet Christianam, dedit ei fauentes duos planetas Solem videlicet, & Mercurium supramundanos, id est sphæræ: Solem domum Christi: de quo dicitur; est sol iustitiæ Christus Deus noster. Et Mercurium: nihil enim est in his inferioribus, secundum Platonem de Rep. quin illud (cuius hoc inferius est sua imago) sit in superis, siue in cœlo supramundano: In eo enim sunt rerum veræ quiditates, vt puta, equi, asinique quod affirmat Iohan. in Apoc. dicens. Vidi equos; & serpentes, &c. in supremo scilicet mundo archetypo: res enim qualibet visibilis suũ habet esse correspondens superiori mundo. Tres sunt mundi: supremus videlicet, medius, ac infimus, quod ostẽdit Iohan. dicẽs. In Mundo erat (scilicet Deus) archetypo, hoc est, in se ipso; in quo sunt idealiter omnes creaturæ. Sequitur, & mundus (infimus qui scilicet sumus nos quãdo in medio mũdo degimus) eũ nõ

cognouit. homines enim non cognouerunt Christum dominum Deum, mundum supremum archetypum; cuius medius & infimus mundus sunt eius vmbrae: vt ponit Plato, exemplum de alligato ad columnã, qui nũquam vidit nisi lucernę lumen post tergum lucentis & per hoc solum videt vmbras pręterecuntium. sicut ergo in hoc visibili mundo sunt septem planetae materiales & visibiles: ita & in supremo sunt septem immateriales, & inuisibiles, vt patet de septem numerationibus; quibus septem Angeli subsunt, ab ipsis septem dimensionibus influxum recipientes: atque influentes in septem planetas inferiores: Et postremò in nos ipsi: nam (secundum Arist.) necesse est hunc mundum inferiorem elementarẽ superioribus lationibus gubernari: planetę igitur sectis dominantibus, sunt mundi supremi archetypi, qui dicuntur & dimensiones. Ad rem igitur. Ex quo lex scripta venit à Binah, ein Elohim quiescit: & toties in mundi fabrica nominatur: et dicitur Saturnus supramundanus: et est Mosis locus: p quem ad 49. portam eiusdem Binah peruenit: & per illud lumen dedit legem: ideò sabbati diem sibi Iudaei attinere: & ab ipsis sanctificatur; & in illo die quiescunt. no igitur sabbati dies à Iudaeis in memoriam Dei quie-

quiescentis sanctificatur, quia hoc non prę cepit Deus, sed quod septimus sanctificaretur dies, qualiscunque fuerit ille. praecepit, etiam Lunam ipsis suis in festis obseruare: nam luna supramundana dicta Malchut, est sabbat, vt patet in porta lucis. Venit Christus, qui est Tiphereth sol supramundanus. De quo Moses Deut. Orietur vobis sol iustitiae, id est, christus, quod inde approbans, dicit: Ego sum lux mundi, scilicet supramundana dicta tiphereth: ideo in honorem christi diem dominicū pro septimo ad quiescendum, accepimus. Habemus etiam & fauentem nobis Mercurium Archetypū, dictum Iesod, vt infra patebit. Et quoniam quilibet planeta habet suum angelum sibi assistentem: quia Michael est Angelus, nobis fauens, ideo diem mercurij in peculiarem habemus. Dicit ergo conclusio: Qui cō nouerit astrologiam cabalae, id est, qui applicauerit hanc inferiorem astrologiam superiori astrologiae cabalę (qua Abrahā vsus est) clare cognoscet, quod sabbatizare conuenientius sit post Christum die dominico, quam die sabbati ratione supradicta: et hoc applicando dies, & horas planetis archetypis eo modo, quo fit in astrologia hac inferiori. Quod hoc modo fit: prima hora diei dominicae attribuitur soli: quia sol tunc re-

gnat: propter quod talis dies vocatur Sol secundę horæ eiusdem diei præest Venus: tertię Mercurius, quartę Luna: quintæ Saturnus, sextæ Iupiter, septimæ Mars, octauę iterum Sol, nonæ Venus, decimæ Mercurius; vndecimæ Luna, duodecimę Saturnus, decima tertię Iupiter decima quartę Mars, decima quintę tertio Sol decima sextæ Venus, decima septimę Mercurius, decima octauæ Luna, decima nonæ Saturnus, vigesimæ Iupiter, vigesimę primę Mars, vigesimę secundę quarto Sol, vigesimę tertię Venus, vigesimę quartę Mercurius, primæ horæ sequenti Luna præest: idcirco dies sequens dicitur dominicum Lunæ dedicatur. Sic in archetypo regnant planetæ supremi, & influunt in inferiores planetas materiales: Hoc modo sepheret præest Soli, Lunæ Malcut, Marti Geburah, Mercurio Iesod, Ioui Gedula, Veneri Nezach, Sabbato Hod. Et sic conclusio remanet declarata.

P.M. Si dictum illud prophetæ: vendiderunt iustum argento: cabalistice exponamus, nihil aliud nobis significat, quàm hoc scilicet vt Deus redemptor venditus fuit argento.

F.A. Apud mortales preciosius est aurum argento, non tamē apud Deum in maiori habetur precio, iuxta sententiam summæ veritatis, auro templum præferentis; quod illud videbatur ornare: in multis quoque scripturæ locis videtur argentum præferri. hinc Abraham præcipuus pater, non auro, sed argento emit sepulchrum pro se, & vxore sua, sacramentorum plenum. Et omnia pia in lege argento commutantur. & hoc, quia argentum est in dextra coordinatione sicut est verbū, & sapientia Dei chocmah: & sub ipsa est Ghedulah locus argenti, in misericordiam prætendentis. Aurum est in sinistra aquilonari Geburah, iuxta illud Iob. Ab Aquilone aurum venit. Dauid insuper parui pendebat aurum, respectu legis, dicens. Dilexi mandata tua super aurum, & Topazion. Vnde sapiens: nec cōparaui ei (scilicet sapientiæ Diuinæ chocmah) lapidem preciosum, (tendentem videlicet in Aquilonē Geburah) Aurum igitur significat iustitiā, argētū vero pietatē pp hoc i lege phibetur fieri Deūs Deos argēteos, quod argētū cū pietate cōuenit, & à loco pietatis emanare, ei imitatur nō esse facienda idola sub prætextu conscientiæ pietatis. Et ideo phibet Exodi ne faciamus illa sub prætextu alicuius erroris. Vnde statim subiūgit

 neq;

neq; Deos facietis ex auro: quod si terrotis loco prędictis ab Aquilone videlicet, vt dicit Iob. Alius terminus declarādus est iustus, q in triplici differētia inuenitur. Est. n. iustus in lege, id est, custodiens legem. Alius est iu stus, id est, iustificatus, vt dicit Paulus. Iusti ficati quidem per gratiā pacem habeamus per dominum &c. Alius est iustus, sine pec cato existens, & alios iustificans, vt est Chri stus, secundum q ait Iohannes. De plenitu dine eius omnes accepimus. Atq; talis iustus est fundamentum mundi, vt ait ps. Et Pau lus. Fundamentum aliud nemo ponere po test prćter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. Christus enim venit a Iesod, quod fundamentum significat: & ab illa di mensione venit creaturarum viuificatio, & nostra iustificatio. & quāuis Ezochar dicat hunc iustum alios iustificantē fuisse Abra ham: qui nouus homo venit cum nouo foe dere: tamen, cū de futuro propheta loqua tur, qui Abrahā posterior fuit; vel, si de prę senti immobili loquatur, pars creaturę cō petere minime potest: ideo verus iustus fuit Christus, alios iustificans: qui venit a Iesod, tanquam nostrę salutis fundamento. nō ne gamus Abraham fuisse iustum, sed alios nō iustificauit: immo per credulitatem in chri sto habitā, iustificatus fuit, vt dicit scriptura.

Credidit

Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Dicit igitur conclusio (si dictum illud prophetæ) scilicet Amos. 2. (cabalisticæ exponamus) scilicet accipiẽdo argentum pro misericordia, & pietate, & iustum pro fundamento mundi (nihil aliud nobis significat, quàm s. ut Deus) dicit Deus: quia (ut uidimus) Messiah est Deus: & enim nomen eius Iesus est nomen diuinitatis (Redemptor) quia uenit à Iesod, à quo uita procedit: sic & Christus uitam nobis donauit, ut ipse ait. Ego uitam do eis (uendidit fuit argento) id est, propter pietatem, quam erga nos ferebat (peccatores, qui eũ uendiderunt, argentum acceperũt, ut Iudas triginta argenteos) id est, remissionem pijssimam suorum peccatorum. Argentum. n. significat misericordiam, mors christi uita nobis.

P.M. Si interpretationem suam aduerterint cabalistæ super hac dictione hu xen quæ significat ipsum quod est, de trinitatis mysterio multum illuminabuntur.

P.A. Deus tẽpẽ unus est, sicut habetur Deut. 6. ubi dicitur: Audi Israel, dominus Deus tuus. Deus unus est. Et hoc dictum est, ne

error inuaderet quempiam audientem verba, quæ videntur innuere multiplicitatem in Deo, vt illud: Deus Abraham, Deus Isahac, & Deus Iahacob. Etiam cum audiuntur diuersa nomina quibus vocatur Deus, vt Elohim אלהים, El אל, Adonai אדני, Tetragram יהוה Sadai שדי, & huiusmodi: etiã cũ audiuntur, quæcunq; enumerationes, quæ Deo aut Diuinis attribuuntur. Cum Deus huiusmodi sit, vt nunquàm ab vnitate discedat per quascunque enumerationes in ipso factas. Nam omnia quæ in eo sunt ratione suç infinitatis adeò identificantur, vt semper liceat, & debeat dici, ꝙ in eo omnia sũt vnum in quam sententiam non modo lex, & Thelogi nostri conueniunt, sed etiã Philosophi. Quod & rationibus probant. Hinc Aristo. Homeri sententiam prosecutus, ait: Entia nolunt malè disponi, adeò vnus princeps. Plato autẽ Parmenidem imitatus nõ tantùm dixit, ꝙ omnia, quç sunt in Deo, sunt vnum, sed omnia quæ sunt, inquantũ sunt in Deo vnum sunt. Et quamuis de cæter psaltes Deus Deorum Dominus locutus est. Vnus tamen est Deus per essentiam: multi autem per participationem. Quo sensu alibi dixit idẽ Vates Ego dixi, Dii estis, & filij excelsi oẽs. Quod exponẽs Christus, dixit, quod Dii sunt, ad quos sermo Dei fa-

ctus

fius est nam denuó (ut Iacobus ait) genuit
nos verbo veritatis. sunt et Dij per participa
tionem, & per charisma diuinitatis: iuxta il
lud Iohannis. Dedit eis potestatẽ filios Dei
fieri. Dicuntur etiam Dij per virtutis excel
lentiam, ut ait Aristo. in Ethi. Et sic dicun-
tur, quia vicem Dei tenent. sicut de Iudicã
bus in Exodo dicitur. Ad Deos vtriusq; cau
sa perueniet: id est, iudices. Et prophetaæ
Deus stetit in synagoga Deorum: in medio
autem Deos diiudicat, id est, iudices qui ma
le iudicant. Quãuis igitur isti dicantur Dij
participatiue, non tamen per essentiã, quia
solus Deus fruitur hac gloria. Vnde Isaiæ
42. dicitur Hoc est nomẽ meum: illud hoc,
non est relatiuum, quia nihil ipsum praece-
dit, per quod illud possit referri. Igitur
illud huius significat, hoc vel ipsum quod He
est scilicet est nomen meum. Sicut in exo-
do dicitur. Ego sum qui sum (vt habet no-
stra communis traductio) sum ille videlicet
qui sum à meipso, & á nullo dependens.
Sed ut mysteria secretiora tangamus, in hoc
verbo hu אוה su sunt tres literę, quarũ vna Aleph.
aleph א, pertinet ad patrẽ tanquã eius si Vau
gillum: vau ו ad filiũ, he ה, ad spiritũ sanctũ He
eadẽ ratione, ut secretioribus Theologis no ahi
tũ est. Hic aleph א ẽ cheter pater mittẽs filiũ.
Vau ו est chocmah missus. He ה est binah
spiritus

Spiritus sanctus uniens naturam diuinam cū humana. Et sic hu [illegible] cabalisticè expositū, trinitatem includit. Et illud hu, est nomen Dei ab omni ratione extrinseca remotum, significans ipsum Deum in solitaria sua natura, Hebraicè Ensoph [illegible] nuncupatum. Qui sic consideratus, hanc gloriam, scilicet essendi hoc ipsum a se, alteri non communicat: sicut subinfert prædictus vates, dicens. Et gloriam meam, hanc videlicet, alteri non dabo: non quod inuidus sit ille, qui est summo boni liuore carens: vt canit Boetius, nō quippe est inuidus, sed cōmunicat omne cōmunicabile. Hoc autem implicat contradictionem maximam, quod videlicet Deus sit penitus a se, & alteri tradatur. nam qui sub altero recipit, non potest esse a se. Immo pater nec filio, cui omnia dedit, hoc donauit: quantum ad personam productam, quæ non est a se, sed a patre; sed in eo, qd est idem in essentia, est a se. cætera autē omnia ipse filius se habuisse a patre fatetur, dicens. Omnia tradita sunt mihi a patre meo. si autem tota trinitas intelligatur, ipsa a nullo dependet, sed omnia ab eo: ideo hoc nomen gloriæ hu [illegible], est nomen trinitatis: Et

Hu hu idem est qp. ipsum quod est, scilicet a se. Quod nomen soli trinitati cōpetere potest. Manet igitur veritas conclusionis huius;

Quod

Quod cabaliste aduertentes interpretationē huius dictionis hu, de trinitatis mysterio multum illuminabuntur.

p.M. Qui coniunxerit dictum cabalistarum dicentium, quod illa numeratio, que dicitur iustus, & redēptor, dicitur etiam ze, cum dicto Thalmudistarum dicentium, qđ Ishac ibat sicut ze, portans crucem suam, videbit, quod illud, quod fuit in Ishac prefiguratū, fuit adimpletum in Christo: qui fuit verus Deus argento venditus. זה

F.A. Si Deus enim secundum Amos prophetam, non facit nouum super terram, quin primo illud annunciet p prophetas sanctos suos, quanto magis decens fuit, vt Christi aduentus prediceretur a sanctis prophetis, & prefiguraretur a patriarchis: Fuit ergo multifariam a prophetis prefiguratus, primo a Mose, vt ait ipse Io. 5. Moses de me scripsit. Petrus & Paulus in suis actibus idem testantur, dicentes. Huic omnes prophete testimonium perhibent, remissionē peccatorū

accipere

accipere per nomen eius. & Luc. 24. incipiens à Mose interpretabatur illis in omnibus scripturis. Studuit enim Deus Diuina occultare mysteria, vt videntes non viderent, & audientes non intelligerent: & hoc propter eorum imbecillitatem, & indignitatem, prout prædixerat Esai propheta. Doctor igitur iste intendit probare Christum, à multis prophetis fuisse prædictum: pro cuius notitia sciendum est, quod ze צא, addita litera nun, ן, reddit zon צאן, quod Ouem significat. Sciendum est etiā, quod nō est res in mundo, quæ suum verius esse nō habeat in Deo, vt ait Mercurius Trismegistus, & Marsilius Ficinus de cōsensu Platonis. Sciēdum præterea, quòd quæque in his inferioribus creata, suum habēt esse ab aliquo planeta: à simili nostrum esse in Deo pendet à quopiam planeta supramundano, vt puta ab aliqua Sephirap. & sibi inuicē correspondent superiores, & inferiores planetę. Sicut ergo creata pendent ab aliquo determinato planeta inferiori: ita etiam pendent ab eo planeta superiori, tali inferiori planetæ correspondente. & ita quælibet res locum quēpiā postulet in archetypo planeta quopiā. & sic dicimus. Leonem esse in Gedulah, Ceruum in Tipheret: ze verò ouis est in loco vbi est zadic צדיק id est iustus, eādem nāque

quæ literis scribuntur, zoh pe ouin, & zadic.
Et talis locus dicitur Iesod. Isahac itaq; por-
tans ze, id est, onem, Christũ præfigurabat,
qui ẽ in Iesod, vt in superioribus vidimus:
non negamus tamen quin ipse sit etiam loca-
tus in omnibus Sephirot, diuersis attributis
sibi additis. Habet enim Christus omnium
Sephirot proprietates, ac attributa, ut ipse
testatur; omnia dedit mihi pater. Et Paulus
complacuit omnem plenitudinem habitare
in eo. Et Esaias, Requiescet super eum spi-
ritus sapientiæ, & intellectus, &c. Et alibi
mulieres septem (idest, septem enumeratio- Mulieres
nes) accipient virum unum (Christum) sic
enim exponit Origines. Christus ergo qua-
tenus imolandus, erat in Geburah iusti-
tia, prout per passionem suam fecit mi-
sericordiam, est in Gedulah pietate: Ideo
5. ait Iohannes, Christus venit, non in aqua Aqua
solum, id est, misericordia Gedulah; nec Sanguis
in sanguine solum, id est, in Geburah me-
ra iustitia: sed in aqua, & sanguine, id
est, in Tipheret aqua misericordiæ, &
sanguine iustitiæ mixto. Nam Tipheret cõ-
tinet virtutem, & influxum Gedulah, &
Geburah. Et Isahac est à latere aquilona-
ri, sacrificiis dedito, ubi sanguis effunda-
tur. Quatenus vero Christus contulit nobis

requiem

In aqua et sanguine ... Non in aqua solum, sed in aqua, et sanguine.

requiem gloriosam, est in loco Dauid vocato Malchuth prout tamen ipse fuit sacerdos Deo pro nobis scipsum in holocaustum offerens, est ex parte Aabraham, id est, Gedulah pietatis. Quatenus verò occisus est, fuit attinens ad Ishac, id est Gheburah.
Dicit igitur conclusio (Qui coniunxerit) pcõiungere est in eodem aliqua distincta ponere, vt inter illud, iustus, & redemptor, & ze, in Iesod (cum dicto Thalmudistarum dicentium, quod Ishac ibat cum ze: Textus nõ dicit quod Ishac portare ze, sive Ouem, ex quo ipsemet immolãdus erat Thalmudistę tamen dicunt, quod ipse portabat ouem per voluntatem, scilicet, nam voluntariè in sacrificium se obtulit: agebat enim tunc. 37. annum: & pater eius iam confectus existens. 137. annorum quare fortior patre extabat filius: dicit tamen textus, quod ibant pariter, non in membrorũ viribus, sed in voto (portans crucem suam) id est, ligna crucem significantia (fuit adimpletum in Christo) quia dicitur ouis, non per proprietatem, sed per similitudinem, & voluntariè se obtulit, vt ipse dixit; potestatem habeo ponendi animam meã, & sumendi eam. Et Abraham, patrem ęternũ figurabat, immolantem filium Christum, sicut testatur ipse pater per Esaiã, propter scelus

scelus populi mei percussi eũ. Iussum fuit Abrahae immolari Isahac in monte Moriah qui est in Ierusalem, quae ideirco dicta est visio pacis; quia pax fuit ostensa pro mortalibus post oblationem Isahac figuratiuè illũ, qui per sanguinẽ suũ, pacificauit ea, quae in coelis & in terris sunt: vt Apostolus ait. Et ad montem illum perrexit Abraham cũ filio. primo seruauit Asinum, corpus videlicet, & hominem animalem, tanquam indignũ tam sublimi mysterio. secundo iuit cũ duobus iuuenibus, id est, duobus populis, pro quibus Isahac in figuram offerebatur. Fuit enim. erat pater Iahacob & Esau, Israelitarum videlicet & Idumaeorum; pro quorũ quolibet impetrauit fauorem, oblatus in fauorem Christi, pro salute Israel & gentiũ, & pro salute hominis animalis & spiritualis immolati. Iuxta illud. Homines & iumenta saluabis Domine. Tertio portabat ligna, figurantia ligna crucis, in remedium peccatũ per lignum commissi. Quarto habet gladium & ignem; quem Iesus venit mittere in terram, ut ipsemet testatur. Quinto applicuerunt die tertio; quo homo perfectè purificatur. Sexto, pergebant pariter, in vnitate videlicet. Hinc pariter meruerunt offerens & oblatus in figuram illius de quo dictum est. Oblatus est, quia ipse voluit.

Et

Et iterum. Sic Deus dilexit Mundum, vt filium suum vnigenitum daret. Aries ille cornibus inter vepres herens, fuit ab Angelo preparatus (vt Zohar asserit) vt pro Isaac immolaretur. Et hoc in complimentum figuræ illius: cuius suprema portio (Diuinitas videlicet) per Isaac figurata: & pars inferior (humanitas videlicet) conditionibus & passionibus humanis irretita: qui pro peccato offerri consueuerat. Sicut & Christus pro peccato oblatus est. De hac oblatione dicitur Malachię. A solis ortu vsq; ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus, & vbique offertur nomini meo oblatio munda. Vnde præter populum Hebræum habebat Deus cultores, offerentes sibi oblationes mundas: Iuxta illud Iohannis. Multas oues habeo, quæ non sunt ex hoc ouili. Nā ouis ipsa, pro reliquis ouibus oblatus est. Loquitur etiam vates, futura prænuntians (secundum Hieronymum) tanquàm presentia, loquens de oblatione facta à Christo pro ouium salute: quæ quotidie commemoratur ab omni natione, quę sub cœlo est, dēptis Hebræis & Hagarenis in seruitutem (vt Paulus ait) generantes. Ad se enim Christus moriēs in cruce traxit sacerdotium Melchisedech Hebræorum, & omnium nationum sicut ipse prædixerat. Cū exaltatus (inquit)

terra

fuero à terra, omnia traham ad me ipsum. Est enim Christus sacerdos in æternũ, quia functum est sacerdotio legali (cum non habeat Hebræi neque templum, neque sacrificium) perseuerauit sacerdotes Christi, & vſque in sempiternũ perseuerabunt: quia hoc est nouissimum, & æternum sacrificium & sacerdotium vltra quod non erit aliud. Fungitur etiam sacerdotio sempiterno in cœlo, & si mortalem hanc vitam terminauit: sicut aperte testatur Paulus ad Hebræos. Alij quidem plures facti sunt sacerdotes, eo quod manet in æternum, sempiternum habet sacerdotium; Vnde & saluare in æternum potest, accedens per semetipsum ad Deum: semper viuens ad interpellandum pro nobis. Et iterum. Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cœlis, sanctorum minister, & tabernaculi veri, quod fixit Deus & non homo: cœli videlicet. Diuino decreto humani generis redemptio per lignum facta: sicut canit Ecclesia, vt qui in ligno vincebat, & per ipsum humanum genus infecerat, per lignum quoque vinceretur, & expiaretur homo. Et non fuit hoc lignum aliquid contemptibile: sicut de cruce dicitur, q fuit composita ex cedro, cupressu, oliua, & palma. Sed quid hæc ligna ad salutem animarum. Igitur de lignis

illis est sermo, de quibus propheta canit. Et cedri libani, quos plantauit, scilicet pater æternus ne eradicentur: et in Euangelio dicitur: Lignum enim & arbor eodem vocabulo dicuntur ab Hebræis hez עץ videlicet. Quarum arborum prima secundum æternam futuram fuit Adam, in quo vicit Diabolus, Secũda verò ratione futuræ externæ, sed dignitate, & decreto mentis Diuinæ prima fuit Christus in quo victus fuit Diabolus. Quod Apostolus clarè referat, dicens, Quoniam quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Nã per Christum fuit data nobis victoria: per Crucem autem, tanquã per instrumentum & patibulum. Et hæc crux fuit torcular positum in vinea. Mat. 21. vbi Christus expressit vinum illud, sanguinẽ videlicet suũ preciosum, sicut innuit Isaias, dum inducit Angelos Christo ascendentũ, dicentes (vt Dionisius exponit) Quare rubeum factum est indumentum tuum: sicut calcantium in torculari? Quibus respondens ait, Torcular calcaui solus. Nam solus ipse Christus sustinuit tormentum crucis in Redemptionem humani generis: nec voluit habere coadiutorem, ne alijs, sed ipsi soli redemptori teneremur. Hinc Paulus ait. Palàm triumphans illos, id est, de illis in seipso. Vnde p

Eccle

bellæ crux fuit torcular: quia in ipsa totum
vinum sanguinis Christi expressum fuit. Et
hoc est quod dicit conclusio: quòd Isaac erat fi-
guræ, [illegible], id est, puer portans crucem
suam. Et postea fuit in cruce Christus ouis,
tanquam signum, cui contradiceretur: sicut
Symeon prædixerat. Positus fuit in signū,
in quod omnes dirigere debēt sagittam in-
tentionis suæ: sicut docet Apostolus, dicēs.
Curramus ad propositum nobis certamen,
aspicientes in authorē fidei, & consumma-
torem Iesum: qui proposito sibi gaudio su-
stinuit crucem, confusione contempta. Po-
situs fuit in signum, & vexillum terrificum
contra hostes humani generis: iuxta Isaiæ.
Leuabit Dominus signū in nationes, & cō-
gregabit profugos Israel: vt videlicet sub ip-
so militent. Et paulo superius. Ecce ra-
dix Iesse: qui stat in signum populorū. Cō-
tradicitur autem huic signo ab iis, de qui-
bus Apostolus. Nos (inquit) prædicamus
Christum crucifixum, Iudæis quidem scan-
dalum, gentibus autem stultitiam. Quibus
verbis omnia genera contradicentium cru-
ci Christi complexus est. Laudatur tamen
lignum illud crucis sapientiæ 14. vbi habe-
tur. Benedictum lignum, per quod fit iusti-
tia: quamuis pendens in ligno maledictum
censeatur per legem. Deut. 21. Et hoc ipsum

ipsum lignum est instrumentum iustitiæ di
uinæ: quæ bona est. Sic quoq; benedici po
test ignis, quo quis torquetur, vt salutē con
sequatur, Iuxta illud Apost. Vniuscuiusque
opus quale fuerit, ignis probabit. Si cuius
opus arserit igni, detrimentum patietur ip
se autem saluus fiet. Igni igitur crucis ma
ledictos, alios purgat, vt saluentur. Benedi-
ctum tamen fuit lignum crucis, in quod re-
ducta fuit omnis Mundi iustitia, pariēte pri
mo homine spirituali, ad expurgandam de
lictum primi hominis animalis. & in quo ip
se homo spiritualis præbuit vim qua regene
raremur omnes immaculati. Nam (ut Augu
stinus ait) de latere Christi patientis: exiuit
virtus baptismi, in quo regeneramur. Et si
maledictus sit, qui pendet in ligno, quia sic
lege statutum erat. Et etiam quia (vt altius
conscendamus) sicut omnis remunerandus
benedicitur: sic omnis puniendus maledici
tur. Quod clare discere possumus a forma
sententiæ quam Christus docet se laturū in
extremo iudicio. Nam bonis dicet. Venite
benedicti patris mei, percipite regnum. Pu-
niendis verò. Ite maledicti in ignem æternū.
Cum igitur suspendendus in ligno, esset cō
demnatus, consequenter, & maledictus
erat, id est, malo dicatus. Sed cum Christus
adiudicatus fuerit cruci, non tantum à Pila

to, sed à patre æterno (sicut scriptum est) si fieri quidem hominis cadit sicut scriptum est, seu definitum est de eo; ideò videtur fuisse maledictus. Vnde ait Apostolus Christus factus est pro nobis maledictum: quia maledictus omnis, qui pendet in ligno. Quod sane declarando dicimus, quod Christus suscepit omnem sententiam, quam merebat quicunque transgressor, & consequenter maledictionem, et sublata maledictione, omnes benedictiones. Hinc ibi dicit Apostolus Christus nos redemit à maledicto legis. Et iterū. Maledictus fuit, vt in gentibus benedictio Abrahæ fieret in Christo Iesu. Auctoritas Zachariæ igitur in qua in cap. 9. dicitur quod Messiah erit iustus, & Saluator: adimpleta est in Christo, qui fuit verus Deus: verbum enim præcedens dicit, hu nose, id est, ipse est Saluator iustus alios iustificans: quia, nisi fuisset Deus, non saluatus fuisset homo. Et illud hu, Diuinitatem significat: vt in præcedenti conclusione patet.

r.xi. Per dicta cabalistarū de Rubedine Esau, & dictum illud, quod est in libro bresit Rhaba, quod Esau fuit rubeus: & rubeus eum vlciscetur: de quo dicitur: quare ru

 beum

beum est vestimẽtum tuum, habetur expressè, quod Christus, de quo nostri doctores eundem textum exponunt, ille erit, qui vltionem faciet de virtutibus immundis.

F.A. Varij homines varios à planetis tam materialibus, quàm Diuinis influxus recipiūt: vt Abraham subest Gedulah pietatis plenæ & Isaac subest Geburah, timore, ac iudicio abundāti, &c. Sic pariter de cæteris dicatur creatis: vt nix, aqua, lana, argentū, & quæq; alba misericordiā prætēdunt, & ponuntur in Gedulah: Aurū item, & purpura, ignis, & omnia rubea prætendunt iudicium, & ponuntur in Geburah Aquilonari. De quo Hai. Ab aquilone venit aurum. Color viridis, qui de extremis participat coloribus, venit à Tipheret medio inter Gedulah, & Geburah. Christus verò fuit rubeus, dicente Esaia vice Angelorum. Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de bosra: Edom, vel potius Adom, idem est, quod rubeus. Et Christus vt hostia venit de Geburah rubea. Angeli igitur (secundum Dionysium) videntes Christum ascendere cum triumpho ex victoria parta in cruce, dixere.

Quis

Quis est iste qui venit, &c. Et venit de Edõ, quod carnẽ, & sanguineam significat. Hinc dixerunt. Quare rubeum factum est indumentum tuum, intinctum videlicet de Bosra, quod vindemiam significat. Factus namque fuit (ut Michaeas ait) sicut qui colligit in Autumno racemos vindemiæ. Vindemiauit enim vineam suam, de qua plęriq; in Isaia habetur. Et vindemiauit fructus nõdum productos ab iis, qui eũ secuturi erãt: nam ait Iohannes. Agnus occisus est ab origine mundi. Hinc tunc decreti fuerunt omnes fructus colligendi in omnibus futuris, & temporibus virtute crucis, in qua vindemiauit, & prębuit, vnde fructus producerẽtur. Lex etiam Mosaica, eo quod lex erat timoris, & poenę, venit à Geburah: ideo, dũ daretur, mons fumigabat, tonitrua, & fulgura audiebantur. Quare autem Christus, vt hostia ab illo loco venerit, est, quia, per quę quis peccat, per ea puniri debet: cum sit ergo quod homo per sanguinem, & carnem peccauerit; quia caro, & sanguis regnũ Dei non possidebunt: Ideo Christus volens pro nobis satisfacere venit in sanguine, illũ pro nobis à Gebura effundens. Vnde Esai. Liuore eius, scilicet Christi, sanati sumus: nam ita eius ordo hoc exigit, q; constante corpore medicina sumatur à capite in beneficium

omnium membrorum. Cum igitur Christus (teste Apostolo) factus sit caput corporis Ecclesiæ, & mystici quod ad similitudinem corporis nostri ordinatum est. Et hic medicinam amaram pro nobis sumere debuit omnibus, propterea sentiens ipsius medicinæ horrorem ipse Christus caput nostrum: Orauit patrem dicens. Pater, si possibile est, trãseat à me calix iste: statim tamẽ voluntati paternæ se subiiciens. Ideo ait Esai. de Christo in persona patris loquens, propter peccata populi mei percussi eum. Et hoc per animalium sanguinem præfiguratum fuit, qui figuratiue effundebantur in peccatorũ remissionem, & efficaciter in carnis emundationem, sanctificabat enim ille animalium sanguis carnem, & tunc præfigurabat Christi sanguinem animam sanctificaturũ; ideò Christus fuit tribens tanquã totius humanæ naturæ caput, medicinam sumens, vt membris præberet sine amaritudine sanitatem. Et propter hoc etiam instituta est circuncisio, tanquam quid passionis Christi figuratiuum: nam (vt ait Paulus) ferè omnia in sanguine mundabantur; quia p Christi sanguinẽ omnia sanctificãda erãt venit ergo Christus à Geburah ex qua dimensione veniũt ministri iustitiæ Dei: quare dicitur, ab aquilone omne malum adest.

Angel

Angeli tortores, q & bene Elohim scripturæ vocare consueuit, id est, filii Dei punientes scilicet Geburah. Christus vero, qui illos debellare veniebat, emisit sanguinem suum, quare dixere Angeli in ascensu Christi in cœlum: Quis est iste qui venit &c. ad significandum, quod per sanguinem suum pro nostris peccatis satisfecerit, figuratis per carnem & sanguinem. Dicit igitur conclusio (per dicta cabalistarum de rubedine Esau) cabalistæ dicunt, quod Esau rubeus, rubeum Messiam per carnis assumptionem significat (in libro bresith rabba) id est, in libro geneseos amplia to magno, qui Massa Genesis dicitur (quod Esau fuit rubeus) nam Esau significat hominem animalem, qui Edom, id est, rubeus, vel sanguineus dicitur: cuius filii, cum sint ei similes, eodem nomine, quo & pater, appellantur. Iuxta illud Apostoli. Primus homo de terra terrenus secundus homo de cœlo cœlestis. Qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cœlestis, tales & cœlestes. Significat etiam naturam humanam ex peccato per carnem, & sanguinem contracto rubeam (& rubeus) scilicet Messias existens in peccati carnis similitudine (eum vlciscitur) vindicando Demones, maxime Samaelem, qui in cratera inferiori correspondet Geburah, & in huius signum dixit, ponam sedem meam

ad

ad Aquilonē, & ero similis altissimo, Christo videlicet vēturo in Geburah quo à Christo superato, dixit Christus: nunc princeps hujus Mundi eiicietur foras, ipsum spoliādo, & eius sequaces aquilonares (qui vltionē faciet de virtutibus immundis) & hoc, qū fuit in cruce exaltatus. Ideò ait Christus. Si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad me à nobis ammouendo, peccati pondus. Et hoc est quod dicit Paulus inimica destruetur mors. Et hoc erit cum ad patriam deuenerimus: de qua dicitur. Et mors vltrà non erit. Sed prius interfecto Antichristo (vt Paulus testatur) à spiritu Domini Iesu. In ipso enim Antichristo Diabolus, qui & Angelus mortis, & ipsa mors, ... omnem vim, omneq; robur suum collocabit, adeò vt eo destructo pereat omne robur eius, etiam hoc adimplebitur, quando à Christo dicetur. Ite maledicti in ignem æternum, cruciandi videlicet cum Diabolo, sublata ab eo omni potestate tentandi, & nocendi. Quod tamen erit in virtute crucis Christi, in qua ipsum iam debellauit, vt ipsemet perhibet, dicens. Nunc id est, cum crucem ascendero, princeps huius mundi eiicietur foras: & omnia traham ad me ipsum, & sic per passionem Christi debellatus fuit hostis.

Per

Per illud dictum Hieremiæ: Lacerauit verbum suum, secundum expositionem cabalistarum, habemus intelligere, quòd Deum sanctũ, & benedictũ lacerauit Deus pro peccatoribus.

ii.A. Deus lacerauit, hæc positio de se ẽ falsa, cum Deus sit impassibilis, & illacerabilis. Deus enim est ab omni iactura immunis: quare positio supradicta ẽ absurda locutio, nisi dicatur, Deus est in humanitate passus: & est communis expositio, non tamen sequitur. Deus in humanitate passus est. Igitur Deus est passus. Si Deus non patitur, quomodo igitur pro nobis passus est. Ad [illegible] igitur huius habendam, sciẽdum, quòd sicut hæc est vera: Verbum caro factum est, ita & Deus passus est. prima de[illegible] sermone est falsa: nam valet à tertio adiacente ad secundum adiacens. Sic verbũ caro factum est: verbum igitur factum est: [illegible] non tenet: nam verbum non est factum. Errarunt forte traductores [illegible] [illegible] erauit in Genesi Bibliam tra ducens, vbi dicitur: Fiat lux, & facta ẽ lux: [illegible]: quia lux non fit, cum æterna sit lux cum illa idem est, quod Deus, om

nous

nem illuminans naturam ſeu creaturam: vnde textus Hebræus habet: Iehi, id eſt, ſit, hor .i. lux viuificans videlicet omne viuens: ſic ſimilis, forte voluit textus habere: verbum fuit caro, id eſt, repleuit animam Chriſti & conſequenter totam carnem Diuinitate. Deus enim totum replet mundum, teſte Hieremia. Cœlum, & terram ego impleo. Et Virgilius de mente Platonis ait: Spiritus intus alit, &c. Et Orpheus. Deus eſt quodcunq; vides, quodcunq; mouetur, &c. Et quamuis omnia Deus impleat, perfectiori tamen ſorte hominem: qui cæteris creatis eſt magis Diuinitatis capax: quia (ſecundum Pythagoram) Diuinum genus hominibus ineſt. quare Chriſti diſcipuli, repleti fuerunt in pentecoſte, prout Dauid prædixerat, dicens. Repleti ſunt omnes Spiritu ſancto, &c. De Moſe dicitur: quod erat vir Diuinitate plenus. Huius repletionis cauſa naturalis aſſignatur ab Ariſto. dicente. Non datur vacuum in natura: ita noſtris in animis. Animæ igitur noſtræ, aut Dei ſunt plenæ, aut Diaboli. Vnde Lucæ dicitur: & ingreſſi habitant ibi ingreſſi inquam primo recedente Deo, & è contrario. & quanto vna anima eſt melior, tanto Diuinitate eſt plenior: cum ergo Chriſtus fuerit magis Dei plenus

quàm cæteri omnes, ideò propter Anto-
nomasiam dicitur crisma, vnde Christus,
Messias, & vnctio idem est Chrisma, &
oleum idem sunt: oleum verò, & Diui-
nitas idem etiam existunt nos igitur dici-
mur Christiani: quia vncti sumus: Diuini-
tate nobis inhabitante, dummodo in gra-
tia existamus &, qui magis est vnctus, plus
de Diuinitate participat: & quoniam Chri
stus est magis nobis vnctus prout prædixe-
rat Dauid, dicens. Vnxit te Deus, Deus
tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis, adeò,
vt excellentiorem omnium effecerit in Di-
uinitate ipsa communicata. quare per
Antonomasiam, & Hyperbolem quandã
Dicitur Deus: sicut vinũ nimis limphatum
dicitur aqua vinata, versa vice vinũ modice
limphatũ dicitur vinum limphatũ, nam vir-
tus vini excedit aquæ virtutẽ, in primo è cõ
tra. Ita nos, & sancti participamus de Diui
nitate primo modo, Christus autẽ secundo
mõ. Videas, quomõ dicitur primo Deus: qa
Diuinitas excessit humanitatem in Christo:
fuit tñ Christus semper homo ob hoc igitur
Christus dicitur vera vnctio, & Messias,
quę idem sunt, Nos verò homines Dei, si-
ue Deifici. Primo ergo dicimur homi-
nes: quia in nobis est magis de humani-
tate, quàm de Diuinitate: quare non dici-

tur

mur Christi, sed Christiani: Nam sicut christiani nomen à Christo nomine descendit, ita vnctio nostra ab unctione Christi deriuatur, prout prædixerat Dauid, dicens. Sicut vngentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aron, quod descendit in oram vestimenti, &c. Vnguentum istud fuit diuinitas: quæ primùm Christo abundantius fuit, illi communicata, scilicet pro se, & pro nobis tanquàm capiti, & conueniens fuit, vt quem Deus excellentiorem, regem, sacerdotem, & redemptorem constituerat, illum Diuinitate quoque magis decoraret: quod oleũ in sancta scriptura dicitur: ideò primo Christum tanquàm caput vnxit: deinde descendit in barbam Aron, id est, in Sacerdotes: qui dicuntur sacra dantes: à Sacerdotibus descendit in vestimenti oram, id est, ad plebem per sacramenta à Sacerdotibus ministrata, nec obiiciant aliqui: dicentes: quod vnctio ista non arguit in Christo Diuinitatem, sed tãtummodo coniunctionem, Christus enim declarat qualis fuerit huiusmodi vnio, dicens. Rogo pater, vt, sicut ego, & tu vnũ sumus, ita & isti vnum sint in te. Vnio verò Christi cum Deo qualis fuerit, declarat ipse, dicens. Ego in patre, & pater in me est. Et alibi. Ego, & pater vnum sumus, quæ

omnia

omnia Paulus declarat, dicens. Qui adhæret Deo, vnus spiritus efficitur cum illo. Si ergo omnes effici possunt vnus spiritus cũ Deo, cur non erit cum ipso vnitus ille: qui propter Antonomasiam dicitur Messias, Christus, & vnctus, videlicet, Diuinitate: qua adeo plenus erat, vt de eius plenitudine omnes acciperamus. Ad rem igitur: Verbum caro factum est, id est, Verbum fuit caro: replendo videlicet animam, & carnem Diuinitate, humanitatem excedente: quamobrem Christus dictus est Deus: à simili; ad conclusionem propositum (Deus lacerauit verbum suum) id est, Deus lacerauit Christum hominem, factum Deum ex superante Diuinitate: hoc supposito, non sequitur quodquam inconueniens, videlicet, quod Deus sit laceratus: sed, quod homo factus Deus, sit laceratus. Et ad hunc sensum exponit Bonauentura illud Iacobi dictum: suscipite insitum verbum, id est, incarnatum: quia humanitas tota per Adæ peccatum sterilis admodum terra facta est, & infructuosa: idcirco: si bonum operatur, hoc fit ex insito verbo, id est, Diuinitate à nobis participata. Exemplum arboris sterilis, in qua inseritur arboris fertilis ramus: ille ramusculus tantæ existit virtutis & efficaciæ, quod arboris sterilitatem deuin

cens.

cens, reddit illã fœcundam bonorum fructuum, suo generi conuenientium: ita humanitas nostra sterilis arbor existens, vnctio Diuinitatis per Christum in nos diffusa, tanquam per caput, facit nos fructus bonos producere: ideirco ait Christus. Sine me nihil potestis facere. Verù hæc vnctio, siue Diuinitas tali modo in Christo est insita, vt humanitatem superarit: & ita Deus dicitur incarnatus, quia Christum persudit Diuinitate, at non, quod Deus descendẽs de cœlo in terram: sed vt sol in viscera terræ radios suos emittens, & tamen sol non descendit de cœlo, est etiam habens diuinitatem, quare est persona diuina.

24. P.M. Per responsionem cabalistarum ad quæstionem, quare in libro numerorũ coniuncta est particulæ mortis Mariæ, particulæ vitulæ rufæ, & per expositionem eorum super eo passu, vbi Moses in peccato vituli dixit. Dele me & per dicta in lib. Zohar, super eo textu: & eius liuore sanati sumus. Redarguuntur ineuitabili-

ter Hebræi, dicentes, non fuisse conueniens, vt Christi mors satisfaceret pro peccato humani generis.

14. In hac conclusione Doctor intendit probare, qualiter quisquam potest pro alio ita, vt pro peccatis proximi satisfaciat. Et primo adducit quandam cabalistarum responsionem, quam faciunt super hanc quæstionem, quare numeri 20. ponitur mors Mariæ sororis Mosi, ordo oblationis vitulæ rufæ: ponitur numeri 19. vnde ibidem dicitur. Locutus est Dominus ad Mosen, & Aaron, dicens. Ista est religio victimæ, quã constituit Dominus: præcipe filiis Israel, vt adducãt ad te vaccam rufam ætatis integræ, ĩ qua nulla sit macula: nec portauerit iugũ: tradesque eam Eleazaro Sacerdoti: qui eductã extra castra immolabit in conspectu omnium. Et tingens digitũ in sanguine eius, asperget cõtra fores tabernaculi septem vicibus, combureatque eam cunctis videntibus &c. & inferius: Hæc vaca pro peccato combusta est. & sic per totum illud capitulum, dicit efficaciam emundationis huius vitulæ rufæ. Et, licet omnes expiationes à summo legislatore fuerint miro ordine constitutæ, mysterium tamen vacę rubeæ excellentissimũ,

& super alia sacrificia celeberrimum exstimatur. Cum id ordinatum esset in expiationum immanissimorum scelerum, & transgressionis primorum parentum, & constati vituli. In expiacionem dico, quatenus figuratiuum patiebatur sacrificium: nam vere omnia expiantur in Christo. Et, quó hoc mysterium de vacca rubea excellentius redêptionis opus præfigurauit: eó est celebrius. Cuius mysterium aliqualiter percurramus, primó vacca, siue vitula eligitur, tanquam debilior sexus; ne credamus expiationem fieri ex virtute ipsius animalis: non enim ex animali, sed ex diuino numine influebantur: vnde expurgatio fieret, scilicet á Christo rufo, carnem ab homine rufo trahente scilicet ab Adam, cuius nominis prima litera est aleph א à, & est litera diuinitatis: & Dam דם, quod sanguinem significat: quapropter Paulus vocat Christum, Adam secundum: quia per aleph א literam denotatur eius Diuinitas: & per Dam, eius humanitas sanguinolenta. Dictus est etiam Dauid electus Domini hebraice admoni, id est rubeus. fuit enim Dauid rufus ita & Christus in cruce. & in persona quoque, ut picturę docent, fuit etiam rubeus in vestibus, ita, vt (Dionisio teste) Angeli admirantes, dicerent illud Esaiæ. Quare rubeum factũ est

est vestimentum tuum. Et hoc ratione feruoris sui, in sua vestimenta diffusi. Fuit igitur hæc vacca rufa, ad figurandum expiationem, faciendam per hominem iustum coelestem, a peccato contracto per hominem ... terrenum. Et hæc perfecta esse debebat, & nulla macula deturpata, alterius videlicet coloris, nullumq; iugum seruitutis portare assueuerat: vt plene indicaret expurgationem, quæ fieri debebat in lege libertatis, perfectissima fore ab eo, qui ab omni seruitute nos liberauit. Iugulabatur quoque vitula ipsa extra castra: propterea, & Iesus, vt sanctificaret per sanguinem suum populum: extra castra passus est, vt expiaret eos quoque, qui per peccatum extra coetum iustorum excludi erant, iuxta illud Saluatoris. non veni vocare iustos sed peccatores, & alibi. Venit filius hominis quærere, & saluum facere, quod perierat. In sanguine quoq; vitulæ iugulatæ Sacerdos intincto digito aspergebat contra fores tabernaculi septies numerus quidem remissionis, vt indicaret remissionem in sanguine agni hominis holocausti faciendam qui etiam ipse solus est ostium, per quod ad salutem ingredimur. Et fuit combustus ab illo igne, quem ipse in terram mittere venit. Cabalistæ igitur dicunt, quod sanguini vitulæ sub-

Rufa.

Sophias

contra fo-

ignis

 sequi-

sequitur mors Mariæ: ad significandum, quod oblatio illa vitulę pro peccato Marię, contra fratrem suum murmurantis: eam à morte liberauit, id est, è peccato à fortiori, sanguis Christi albi per innocentiam: & rufi per charitatem sanare debet à culpa, ut ait Paulus disserens cum Hebræis. Si enim sanguis hircorum, & vitulæ aspersus sanctificat ad emundationem carnis, quanto magis sanguis Christi. Immolabatur etiam vitula in testimonium homicidii non commissi, id est, fiebat in testimonium infamię. Sed ut ad altiora cõscendamus. Vitula offerri iubetur, quæ nõ portauerit iugum significans Christum, qui nullum portauit iugum peccati. Vnde immolabatur in testem innocētię in figuram Christi, qui à Iohanne dicitur testis verus & fidelis. Nec enim poterat haberi testimonium verum, illius occulti homicidij, cadaueris videlicet inuenti, nisi ab illo summo veritatis fonte: qui ait. Ego sum veritas. Sicut igitur fiebant multę expiationes per animalia, Christum omniū propitiatorem figurantia. Sic fiebat elucidatio veritatis per animal illud, quod ipsum veritatis fontem figurabat. Et expurgatio illa fiebat in mysterium expiationis sanctæ ab vniuersali peccato. Nam cadauer inuentum in via est humanum genus, quod in

in hac peregrinatione fuit occisum ab illo Serpente: per quem (ut inquit Apostolus) mors introiuit in omnes. Vnde de manda tu fuit, vt causa dimolueretur ad seniores (vt in textu habetur) illos forsitan, de quibus Iohannes ait. Et supra thronos viginti quatuor sedebant vigintiquatuor Seniores, astantes videlicet summo iudici Deo. Ex quorum quidem seniorum consilio accipiebatur vitula à iugo libera, caro videlicet Christi, & deducebatur ad vallem asperam, & saxosam, nunquàm aratam: pro cibo vi debeat pietatis præstando (quæ vallis indicat Caluariæ locum, vbi non arabatur, sed puniebantur rei mortis, & ibi expiabatur homicidium illud causatum, non ab homine simpliciter, sed à Diabolo occulte procuratum, adeò vt inter mortales author huius homicidij reperiri non posset. Potest ergo quis pro alio mereri. Et hoc idem probatur alio medio sic. Moses ascendit in montem, vt legem acciperet; vidensq; populus, quod moram faceret Moses, descendit de monte: cõgregatus aduersus Aaron, dixit. Surge fac nobis Deos, qui nos præcedant: quod & fecit, formans opere fusorio vitulum conflatilem: dixitq;. Hi sunt Dij tui Israel, qui te eduxerũt de terra Aegypti, &c. Quamobrem iratus Dominus, dixit Mo-

si. Dimitte me, vt irascatur furor meus contra eos, & deleam eos, faciamq; te in gentem magnam. Moses verò fidelis in tota domo Dei orabat Dominum, dicens. Cur Domine irascitur furor tuus contra populum tuum, quem eduxisti de terra Aegypti in fortitudine magna, & in manu robusta: ne quæso dicant Aegyptij: callide eduxit eos, vt interficeret in montibus. Quasi diceret Moses. De me nihil curo. Dele me de libro, in quo me principem super hunc populum elegisti: & alium constitue in eorum ducem: & parce populo. Nõ enim intuitu honoris sui orationibus obstabat, sed honoris Dei: ne scilicet æmuli Deum diffamarent: tanquàm populi sui illusorē. Ex his patet Mosis fidelitas in tota domo Dei: & ideò Moses fuit exauditus: quare placatus est Dominus, ne faceret malum, quod locutus fuerat aduersus populum suũ. Moses ergo potius elegit deleri de libro vitæ, quàm permittere, vt destrueretur populus. Nec enim peccauit eligens separari à Deo: immò summum indicauit signum fidelitatis in Deum, cum prætulerit gloriam Dei suo cuiuis cõmodo: illi potissimè, quod omnibus charius esse debet. Iuxta dictum Saluatoris. Nolite gaudere, quia spiritus vobis subijciũtur: sed quia nomina vestra scri-

pta

Dele me de libro

Moses fidelis

pta sunt in coelis, vel in libro vitæ. Id verò neglexit ob gloriã Domini, dicens. Ne forte dicant Aegyptij, callidè eduxit eos, &c. & iterum recordare Abraham, Isaac, & Israel seruorũ tuorum, quibus iurasti &c. Quasi diceret, ne dicant impij te fuisse trãsgressorem foederis & promissi patribus factũ de terra posteris tradenda Nec enim me mouet, q his peremptis maiori (vt promisisti) populo præficiar. Nam tuam, non meã gloriam quero, quam etiam saluti propriæ prætero. Et ideò Moses dictus est fidelis in tota Dei domo, cum pro omnium salute tam instanter deprecatus sit: vt etiam pro ea impetranda proprij commodi (vt nuper dictum est) oblitus fuerit. Fidelis quippe fuit Noch in generatione, at familia sua tantum, cum pro eius salute Arcam fabricauerit. Verùm Moses nunquàm Deo acquiescere voluit nisi petita licentia pro tota Dei familia salute. Fuit etiam Moses fidelis in tota domo Dei: cum primo honorem Dei procurauerit. Etiam nedum figuratiuæ domus & familiæ, sed etiam figuratæ, quæ ex figuratiua procedere debebat, salutem procurauit, dicens. Mitte quem missurus es. Ergo vnus pro alio mereri potest: quia petebat pati pro populo suo. Ita a' simili Christus potuit pati pro nobis. primo enim pas-

 sus

fui est pro peccato in coelis commisso ab Angelis: æqualitatem Christi desiderantibus: quare ipse de se ait sub figura Ionæ dicentis. Propter me orta est hæc tempestas: proiicite me, &c. Angeli enim expiati fuerunt per sanguinem Christi, vt Paulus innuit, dicens. Pacificans per sanguinē crucis eius, siue quæ in coelis, siue quæ in terris sunt. Et quamuis sanguis exquiratur in expiatione peccati, quod per sanguinē contrahitur: Angeli tamen per sanguinem expiantur: & si ipsi carne, & sanguine careant. Vnde Paulus ait. Pacificans, non autem, expurgans: pacificauit enim accusatores nostros, qui in coelo coram tribunali Diuino exquirebāt sanguinem in expiationem peccatorum nostrorum, quem lex, non sine magno mysterio exquirit. Expurgantur itaq; per sanguinem inquinata sunt, quæ autem per ignem superbiæ, igne expiantur: alia vero per aquam. Sicut in libro numerorum dicitur. Omne quod trāsire potest per flammas, igne expurgabitur, quicquid autem ignem sustinere non potest, aqua expiationis sanctificabitur. Hinc Paulus non dicit absolute, omnia, sed penè omnia mundantur in sanguine. Angelis enim superbiæ, igne expiantur, qua expiata quomodocunq; pacificati sunt. Similiter

militer propter Christum quoniam orta est tempestas peccati Adæ, in voluptatis paradiso existentis, desiderans ipse quoque gradum Messiæ. Immò necesse fuit Christum pati; alioquin nec Mariæ peccatum, nec Mosis in aquis contradictionis, nec Aaron in conflatione vituli, nec Dauidis dimissum fuisset, prout ipse dicit. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem, holocaustis utique non delectaberis. Et concludens alibi dixit, in te Domine speraui: quoniam tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. Et huius ratio est, quia horum peccata fuerunt in spiritum sanctum, ideo inexpiabilia, solùm verò per Christum Dei filium. Et huius ratio est: quia familiares Deo, & à secretis eius adeò, vt omnia penè arcana sibi reuelata fuerint participesque Diuini verbi, & virtutum seculi venturi: errarunt, vt dixi. Et de huiusmodi dicit Paulus, Quod semel pro lapsi, impossibiliter per pœnitentiam releuantur, nisi (intellige) à Christo mediatore: prout prophetauit Esaias. Liuore eius sanati sumus, quod dictum exponit Ezohar de Messiah: qui sua morte omnes sanauit. Multa sunt peccata quæ per legem morte plectebantur. Et primo blasphemi: qui lapidabantur, & homicidæ, qui interfi ciebantur vt in leuitico habetur. Adulte-

ra-

ra quoq; , & Moechus lapidibus obruebatur, vt in Deute. Et Leuitico habetur, pari modo, & coiens cum bestia, aut foemina, iumento se supponens, ut in Exo. & Leuit. demandatur. Nec secus cum masculo coiens coitu foemineo. Quod vitium nonnulli vocant contra naturam. Similiter filius proteruus, sic & violantes Sabbatum lapidabantur, vt in libro numerorũ legimus. Et visum fuit: ut huiusmodi expiarẽt peccata morte propria. Quia sacrificia figurantia huiusmodi peccato expiare nequibant dictante diuina sententia, quòd ii erant rei mortis: Ideò morte animalium expiari nõ poterant, sed sola morte illius, qui omnes, tanquam pater, & prima omnium origo in se continebat. Vnde in eius morte aliquomodo moriuntur, & eius sanguine expiantur, sicut per sanguinem, & semen primi parentis infecti, omnes inficiuntur. Et tãm gratum fuit obsequium Deo huius oblationis, quam Christus fecit pro omnibus, vt acceptaret illam pro poena, quàm omnes mortales pro delictis suis sufferre debebant. Iuxta illud Isaie. Dolores nostros ipse tulit. Et expressè habemus in scriptura, quòd Christus tulerit omnia peccata supradicta, pro eis satisfaciens morte sua sola. Id habemus a Paulo, dicente, neque per sangui-

non

neta hircorum aut vitulorum, sed per proprium sanguinem introiuit semel in sancta, æterna redemptione inuenta, Et alibi. Nūc autem reconciliauit in corpore carnis eius per mortem exhibere vos sanctos, & immaculatos. Quod, & Isaias apertè prędixerat vt potest intuēri, & cognoscere vim vocabulorū, quibus ipse vtitur. Omnia.n. peccata, quæ sacrificiis expiabātur vocabātur chatat חטאת seu chatah חטאה, siue assam אשם, aut sgaga שגגה, id est, peccatum per fragilitatē aut per incuriam commissum, vel defectus in explendis commissis maximè sacris, & huiusmodi. Sunt quoque alia peccata grauia, quæ dicuntur hauon עון, id est, iniquitas, resia רשע, id est, impietas & pessah פשע, id est, rebelio in quorum numero est Blasphemia, homicidium, adulterium, & reliqua supramemorata, quæ per sacrificia nunquā expiata fuisse leguntur. Quod autem huiusmodi per Christum expianda essent Isaias perhibet, dicens. Et posuit Dominus in eo iniquitates omnium nostrum. Vbi in Hebræo habetur. hauon culanu עון כלנו. Et iterum. & ipse infirmatus, vel vulneratus est propter scelera nostra, percussus propter iniquitates nostras. Et iterum propter scelus populi mei percussi eum. Hinc habetur euidentissimum argumentum, cui nul-

his adhuc Hebræus potuit respondere: in comprobationem, videlicet quòd Christus esset venturus ad tollenda peccata: quę per sacrificia tolli non poterant quod cognoscens David, qui homicidii reus erat, dicebat. quoniam si voluisses, sacrificium dedissem: vtiq; holocaustis non delectaberis, id est, nõ placaberis: vel holocaustum non placebit: vt Hieronymus benè interpretatur. Nec.n. per sacrificium aliquod expiari vnquàm potuit homicidiũ, nisi per oblationem illius, qui mortem destruxit, & vitam omnibus condonauit. Nam virtute ipsius absoluimur ab homicidio. Quod tamen temerè vel facilè fieri non debet: nisi prius satisfiant damna ex morte interfecti illata. Mors igitur Christi adeò fuit efficax & sufficiens Tribunali isti, vt cuiuis sufficiat, qui reus mortis reperitur. Vnde sicut fuit interfectũ totum genus humanum ex radice primi parentis infecta: Ita omnes expurgantur per radicem regenerationis, quæ est Christus. Hinc Apostolus audacter dixit. Sicut in Adam omnes moriuntur: ita & in Christo omnes viuificabuntur, & à morte liberantur. Potest ergo vnus pro alio pati, & mereri. Et sic Christus pro omnibus passus est.

Quilibet

2.K. Quilibet cabalista habet concedere, quod Messias eos à captiuitate Diabolica, & non temporali erat liberaturus.

r. 1. Messiam futurum Deum, & hominem nō est sanæ mentis, qui ambigat: quod ostē dunt verba Iacob. non auferetur sceptrū de Iuda יהודה hoc in nomine continentur omnes quatuor literæ Tetrag. יהוה, interposita litera dalet, ד, quæ quatuor importat in numeris, ex quo innuitur Diuinitas, & Regia Maiestas: quæ continentur in tetrag. habita ac inuenta fuisse in corpore humano quadrario ex quatuor elementis quibus est compositum. Cum igitur Messiæ competat illud sacrum nomen, & fuerit verus homo, facilè intelligimus ipsum esse verum Regē supramūdanum, & de vera tribu Iuda: quamuis pro tempore peregrinationis suæ latuerit in quadrario corpore humano: nunc autem Regia pompa est in solio cœlesti, cum qua apparebit in secundo aduentu etiam mortalibus: vt ipse testatur: cū venerit filius hominis in sede Maiestatis suæ, &c. Si futurus ergo Messias est Deus, in meliorem igitur sortem reducturus erat populum Israelis, quàm Iehuda possederit: quare, interrogatus Christus à Pilato, an

Rex

Rex esset, respondit: tu dicis, quia Rex sum ego: Regnum meum non est de hoc mundo. Sed supramundanā radicem habens in archetypo, Malchut dicto: à quo descendēs originem traxi. Quare dixit alibi: Exiui à patre, & ueni in Mundū: iterum relinquo mundum, & uado ad patrem. cum exaltatus fuero omnia traham ad me: liberando eos à captiuitate satanica: primò eius culpā auferendo postremò illis conferendo gratiā. Ideò malefici nostri temporis nihil aut parum operantur respectu antiquorum. Eo quia sublata est potestas malarum uirtutis quarum fauore multa faciebant Antiqui: sicut summus princeps, praelatus est, dicēs. nunc princeps huius mundi eiicietur foras. cuius eiectionis tria euidentissima signa habemus. Primū eorum est, quia iam non amplius Diabolus adoratur in mundo. Quāuis nescio quid, de quibusdam Indis particularibus dicatur: sed unus flos, non facit uer. secundum est, quia ulterius daemones non dant responsa, ut olim solebant. sicut Plutarchus longo sermone disserit. Citans Plotinum, Cleombrotum & multos alios. Tertium, quia oblata est in aduentu Messiae, diaboli potestas sicut Porphyrius ueritate cōpulsus perhibet, dum ait

Ablata

Ablata est pythii vox haud reuocabilis vlli
Temporibus longis: etenim iã cessit Apollo
Claustris occlusus silet. Hinc quidam malus Dæmon aperte Cypriano confessus est, dum vellet Iustinæ animum ad amorem suũ flectere, quod Christus in eos præualuerat; Et nostris temporibus nonnulli artem magicam callentes dixerunt se habuisse ab ipsis spiritibus, quod Christus ab eis potestatem abstulit. Hinc parum vel nihil huiusmodi maleficii facere possunt: Christus igitur traxit ad se omnem potestatem inimici: Ideo dixit. Cum exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Omnia videlicet numina & virtutes rerũ, & nominum quorumcumq; vnde Paulus. Quoniam complacuit, scilicet patri in ipso habitare omnem plenitudinem Et iterum, expolians principatus, & potestates, palàm triumphans, illos traduxit in seipso. De huiusmodi liberatione habetur Exo. vbi dicitur: Quia manus super sedem Dei ad pugnandum pro Domino contra Amalec in generatione, & generationem Amalec iste pugnat contra Israel, fuit nepos Esau quẽ Dæmon creat, natus ab Eliphaz filio ipsius, nefaria commistione cum Tamna concubina. In quem tota pollutio & immunditiam Hesau transfusa est, Vnde Dæmon natus in

tus erat. Immò diabolicus, nedum figura
tiuè, sed per proprietatem. Sicut de prodi
tore dicit summa veritas: Vnus ex vobis
Diabolus est. Hinc ipse Hamalech summo
Deo, eiusq; primo genito Israeli, ac omni
cœlorum hæredi semper inimicus fuit. Et
manus ista quæ est super sedē Iah יה, id est,
Dei pugnans contra Hamalech, dor dor דר
דר, id est, à generatione in generationem:
vt in Exo. dicitur. Facta est, vt suauior esset
concentus operum Dei: ipse summus mo-
derator statuere voluit malum contra bonū
pene in omnibus. Eo igitur ordine statuit
principem lucis Christum, contrà princi-
pem tenebrarum Diabolum. Contrà quē
ipse Christus ab origine Mundi (teste Iohā
ne) occisus est. Et ipse est manus aut virtus
cui dictum est, Sede à dextris meis. Quæ ma
nus adeò pugnauit, ac pugnat contra Dia-
bolū: vt, quisquis vicerit, & vincat, eius fa
uore vicerit vincat. Iuxta illud Apost. Deo
autē gratias, qui dedit nobis victoriam per
Iesum Christum. Ipse enim expolians prin
cipatus, & potestates (ut idem Apostolus
perhibet) palàm triūphauit in semet ipso.
Manus igitur fuit primò in se pollex in Da
uide דוד qui per numeros more, & ordine
Hebræorū (quem ipsi Ghematria dicūt)
quatuordecim reddit: quot & Iad יד, idem
manus

manus. Hinc non ſine cauſa & myſterio dicitur, q̄ Dauid debellauit Amalech. Quem & omnes veri chriſticolæ debellare debent, edocti a principe Chriſto qui ait nūc princeps huius mundi eiicietur foras. De qua pugna loquitur Moſes in libro nume. dicens. Idcirco dicetur in libro bellorum Domini, qui eſt euangelium, quod dicitur liber bellorum Dei, ideo Moſes de futuro loqtur: quia futurum erat euangelium. & ibi narrantur bella principis gloriæ contra principem tenebrarū. & pugnat quotidie in mēbris militantibus, quouſq; conducantur ad veram quietem, de qua dicitur in Eſaia. Requieſcet populus meus in pulchritudine pacis in tabernaculis fiduciæ in requie opulēta. Et in eodem. Poſuit in eo Dominus iniquitates omnium noſtrum, & liuore eius ſanati ſumus. Hæc eſt redemptio Iſrael. & Dauid propheta. Miſit verbum ſuum, & ſanauit eos, ſcilicet à culpa, & à poteſtate Diabolica. Diuiſit enim ſpolia eius, vt ait Iſaias tradens in mortem animam eius. Quod clare referat Paulus, dicens. Tulit chirographum de medio; quod erat contrarium nobis: & affixit illud cruci expolians principatus & poteſtates. In qua quidem cruce tradidit in mortem animam ſuam. Qua traditione liberauit captiuos inferni & poteſtates te-

nebrarum expoliatis: quia illic detenti erãt propter peccata: quæ non expiabantur, nisi morte propria, vel Christi, qui pro omnibus mori dignatus est. Vnde Dauid (vt supra diximus) expiari non poterat: nisi p propriam mortem, quod tamen non fecit. Ideo necesse fuit q Christus sit mortuus pro eius expiatione, alioquin, nundum expiatũ esset eius peccatum. Ideo volens inducere pusillanimes in spem Christi, dixit. Respice in faciem Christi tui: per quem supple habemus plenissimam peccatorum remissionẽ: vt Petrus & Paulus perhibẽt. Qui Christus tantam adinuenit gratiam coram patre pro nobis: vt iubeat nos omnia petere in nomine ipsius. Hinc cum aliquid à patre obtinere volumus, merito dicere possumus. Respice in faciem Christi tui. Et quamuis p passionem Christi debellatus fuit hostis antiquus. Tamen magnam vim adhuc possidet cõtra nos, vt inducat ad scelera multa. Hoc prænunciatum fuit à propheta, qui patrem inducit Filio hæc verba promentem. Sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Quod exponẽs Paulus Corinthis, ait. Oportet illum regnare, donec ponat omnes inimicos suos sub pedibus eius: & tunc inimica destruetur mors. Et idem ad Hebræos scribens, repetit.

Quamuis

Quamuis igitur inimici per crucem & mortem Christi deuicti sint: nihilominus adhuc dimissi sunt, tanquam hostes mortalium, ut habeant, unde decertantes coronam mereantur. Ideo Messias à captiuitate Diabolica nos liberauit: & non temporali: quia permittit nos quandiu hic degimus tentari à Diabolo, non tamen vinci, nisi velimus. Liberauit tamen nos à peccato originali, per baptismum, & mortali per caetera sacramenta, sine quibus sacramentis minimè manus eius euadere poteramus. Et in hoc apparet fatuitas Iudaeorum Messiam expectantium, qui à captiuitate temporali in qua detinentur liberari.

P.M. Quilibet cabalista habet concedere ex dictis doctorum huius scientiae, hoc manifeste dicentium, quod peccatum originale in aduentu Messiae expiabitur.

P.A. Peccatum originale apud Hebraeos multiplici nuncupatur vocabulo. vocant enim ipsum Iezer hara יצר הרע, quod idem est, quod plasma, siue figmentum malum. Et Rabbi Iose super illud. Quoniam ipse cognouit figmentum nostrum: ait. Tolle, &

 tene-

tenebrosum est fermentum: contra q̄ testimonium perhibet, qui creauit illud, quod malum sit. Magistri autem dixerunt: Trista est planta, contra quam plantator ipsius testimoniū perhibet, quod mala sit, iuxta illud Hier. xi. Deus exercituum, qui plantauit te, locutus est super te, vel de te malum, & vocatur yecer hara, idest, figmentum malum. Rex & senex, quia omnes ei obediunt & cōiungitur homini ab infantia eius, vsq; ad eius senectutem, quare dicit Rab. Samuel filius Nachamani: non cum socio suo per vnam horā ambulat, & efficitur ei amicus: sed yecer hara, idest, figmentum malum natum est cum homine, & cum eo crescit cunctis diebus eius, sicut scriptum est Gene. 8. Figmentum hominis cordis malum à pueritia sua, & in hoc peccato perstitere omnes ab Adamo vsq; ad Christum: patet per dictum Rab. Meir, dicentis: In hora, quā stetit Israel super montem sinai, vt legem acciperet: dixit eis Deus sanctus & benedictus, nō dabo vobis legem, nisi dederitis mihi fideiussores, quod seruabitis eam: & hinc dabo vobis. Dixerunt coram eo: Domine Mundi patres nostri fide iubebunt pro nobis. Ait Deus benedictus: patres vestri tales sunt, quod ipsi fideiussoribus egent: Abraham enim reus est mihi. q̄a Gen. 15. dixit mihi.

Domine

Domine Deus in quo sciam, quod possidebo eam? Isaac etiam reus est mihi, qui dilexit Esau inimicum meum. Dixerunt ei, Iahacob erit ille. Dixit Deus: ipse quoque reus est mihi, quia dixit Esai. 40. Abscondita est via mea a domino. Dixerunt ei: prophetae erunt illi. Dixit Deus: etiam & ipsi rei sunt mihi, sicut dictum est in Hiere. 2. Et pastores culpabiles, vel rei fuerunt in me. Et tunc ait illis. Super eorum manum dabo vobis eam. Hoc igitur peccatum usq; ad Messiam perseuerauit semper in omnes, ut prophetauit Esai. Deus obuiare fecit in eo peccatum omnium nostrum. Haec dicunt Talmudistae. Cabalistarum sic est opinio: quod originale peccatum, per circumcisionem expiabatur: quae fuit ex patribus, idest, Abrahae data, & in lege confirmata quare dicit lex, Anima, quae non fuerit circumcisa, delebitur de populo, idest, a saluandorum numero. Et per legem fuit completa expiatio ab originali peccato: sed per vituli adorationem amisit vim expiatiuam circumcisio: quare non amplius circumcidebantur: nam eis nō remittebat originale peccatum. Et hoc est, quod dicitur, quod, post talis vituli adorationem, amiserunt vestimenta, in Oreb habita. Non loquitur de vestibus, quas ex Aegypto filii Israel portauerant. Sed de ve-

ſtimentis illis intelligitur, de quibus dictum
fuit. Amice, quomodo huc intraſti, non ha-
bens veſtem nuptialem. Quas quidem ve-
ſtes dedit Deus primis parentibus ad tegē-
dam nuditatem & ignominiam ipſorum, &
has tribuit omni Iſraeli: vt in Ezechiele lon
go ſermone ipſe Deus diſſerit, dicēs. Expā-
di amictum meum ſuper te, & operui igno-
miniam tuam. Veſtiui te diſcoloribus: cal-
ciaui te hiacintho: cinxi te byſſo: indui te
ſubtilibus: ornaui te ornamento: dedi ar-
millas in manibus tuis: & cætera, quæ ibi
enarrantur, myſteriis plena, & hæc omnia,
vt candida & pura ſint corā Deo lauari de-
bentur. Et hæc veſtes in Deo quibus nos te-
git ſunt ſeptem. De quibus loquens, dicit.
Dominus regnauit, decorem induit, induit
Dominus fortitudinem, & præcinxit ſe vir-
tute. Et alibi. Amictus lumine ſicut veſtimē-
to. Hæc veſtimenta obtinuerūt Iſraelitæ in
monte Oreb, in receptione legis. Quoniam
eouſq; habuerunt legis vigorem, & circun-
ciſionis: & poſt talem adorationem, reman-
ſerunt nudi abſq; veſtimentis cooperienti-
bus illud peccatum, vt Adæ, &, ſi deinceps
circumciſio Iudæis profuit, hoc prouenit,
quia Deus cooperuit illos pelle agni, Chri-
ſti, id eſt, in merito Chriſti, & non in virtu-
te legis, ſicuti Adæ. Deus poſt peccatum,
induit

induit eum vestem pelliceam, remittendo peccatum merito prævisæ passionis suæ. nō enim fuit Deus lanius, agnos accidens. Cum enim animalia fecerit bina & bina, si duo vel quattuor occidit ad perficiēdas tunicas: num creauit alia denuo? nō quidem fuit lanio, siue laccinator sed hæc sunt per allegoriam dicta, nec enim ex alia pelle factæ fuerunt huiusmodi tunicæ quę ex pelle illius agni, qui tollit peccata mundi. Qui quidem Agnus (vt Iohānes ait) occisus fuit ab origine mundi, & ipsius meritis omnium peccata teguntur, Iuxta illud prophetæ, Beati quorum remissæ sunt iniquitates: & quorum tecta sunt peccata. Vnde & sententiæ illius. Et vestiuit eos: si hebraicè scriptæ literæ vertantur, prout cōsueuere cabalistæ facere: dicunt. Et Iesu cor, idest, refugium eorum. Sic enim scribuntur verba illa Vailbissam עורלם, idest, & vestiuit eos, quæ literę, si vertantur, dicunt Iesu lebam לבם ישו, id est, cor eorum. Et idcirco agni sanguis, qui aspergebatur, figurabat talem circumcisionem illis prodesse in virtute agni immaculati, Christi. Quare post Christi aduentum, non est amplius necessaria circumcisio: eo quod Christus omnē à nobis abstulerit maculam, nos viuificando. Vnde Iusti etiam in morte sua dicūtur viuentes, & maligni etiā

in vita sua dicuntur mortui. Quo peritis in cabala non erit obscura Dei sententia (secundum Reuchlin) in die qua comederit ex eo, morte morieris: videlicet non corporali sed spirituali. nam vixit Adam post esum vetitum ultra nongentos annos, in momento tamen ipso mox atque legem transgressus erat, morte moriebatur. In peccato inquam suo, toti humano generi & prolis futurae propagationi aeternis inferiorũ habitaculis destinatae lenifico nimis & cõtagioso. Quousque Dei placito veniret Messias ille redemptor, qui hominem in paradisum reduceret, non terrestrem, sed coelestem, & vitã liberis redderet, quam parens amiserat, aeternam non temporalem, animae non corporis illam ipsam Dei familiaritatem & iucundissimã Divinitatis aspectum, omni voluptate plenissimum. In hunc omnes veri cabalistae nõ sophistici totam suam fiduciam figunt atque locant. In hunc omnia sanctarum scripturarum salutaria vaticinia retorquent. De terra promissionis: De Ierusalem civitate: cuius participatio est in idipsum: De monte Dei, & loco sancto eius, & via sancta: & sanctuario, & atriis Domini: & templo Domini: & domo Domini, & porta Domini, & caeteris similibus multis: q̃ Rab. Moses Aegyptius in suo Malne, id est, Deutero. Sic enim intelligi

telligi de cœlesti beatitudine voluit. Qua de causa, multum & sæpe cum Thalmudistis certant cabalistæ: & plurimum vtriq; in diuersas eunt sententias. Illi omnem liberationem regni Messiæ de corporali captiuitate: seu dispersione conantur ad tumultum, ad strepitus armorum; ad expeditiones bellicas: ad expugnationes regnorum, ac regionum & deuastationes terrarum: & Israelitici exercitus victoriam referre: vt quondam sub ductore Mose legimus aduersus chananeos & palestinos maioribus suis contigisse: aut saltem ad exquisitum euasionis ingenium quo[illegible] liberationem [illegible] multi vaste. Vt ego puto sancte vbi: quando tot seculis sub tot regnis dispersi exularunt: vt sub Babilonico annos septuaginta: sub persis quinquaginta quatuor: sub Græco centum & triginta: nunc sub Romano mille quingentos, needum sortiti. Restat, meo arbitratu cabalistæ Messiam esse venturum putarunt ad liberandum miseros humani generis mortales: de vinculis iniustitiæ originalis ad dominium suum, & ad salutem diuini pre Deo fruitionum [illegible] in Adam patre nostro à vita æterna exclusos: vsq; ad sanctificationem Messiæ, quam ad saluandum temporale regnum secundum Thalmudistas.

27 P.11. Ex principiis cabalistarum euidenter dicitur, quod peraduentum Messiæ, tolletur circumcisionis necessitas.

P.A. Abrahã duos habuit filios mysteriosos, vnum de ancilla, & alterum de libera: qui de ancilla, secundum carnem natus est: qui verò de libera, secundum spiritum: qui duo duplicem in nobis figurant hominem animalem videlicet, & spiritualem: qui semper adinuicem certant. Et, quemadmodũ Deus iussit, eum, qui secundum carnem natus fuerat, eiici ab Abraham: ita & carnalis, siue animalis homo debet à nobis eiici: & homini spirituali supponi: non enim sumus carnis debitores: nam, si secundum carnem vixerimus, moriemur. In cuius adiutorium Deus duo dedit testamenta: vnum in monte Sina: alterum in monte Sion. Prima igitur lex data est, in sanctificationẽ hominis animalis: quare illis data est præputii circumcisio, quod est membrũ animale, & sensuale: cuius effusione sanguinis domaretur talis homo animalis. Deus magis iussit præcidi carnem & sanguinem ex illo membro quàm ex alio: cum peccatum primorum parentum expurgandum videatur fuisse propter carnem & san-

sanguinem: quia nimis cessit & indulsit mulieri & parti sensitiuæ persuadenti. Quod cognoscens Trismegistus, ait. Homo à contemplatione patris, in sphærã generationis collapsus est. Conuersus videlicet ad dimidium sui, quod est mulier: sicut docet Plato. Postremu venit Christus, sanctum instituens euangelium, hominem sanctificãs spiritualem per aquam: idcirco ait. nisi quis renatus fuerit denuo ex aqua &c. quasi dixerit. non satis est ad salutem nasci secundum carnem per circumcisionem: sed oportet iterum renasci secundum spiritum per baptismum. Vnde disponente Deo, homo nascitur in peccato, baptismo expurgãdo. Paulus aperte hoc declarat, dicens. Conclusit Deus omnia sub incredulitate & peccato, vt omnibus misereatur. Tolle peccatũ: vbi dignoscitur misericordia Dei. Vbi redemptio, ex qua tenemur Redemptori. Vbi gloria redemptoris non redimentis. Hinc alibi dicit Apostolus. Omnia conclusit scriptura sub peccato: vt promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Et hoc est magnum sacramentum inter omnia fidei negotia. Mutari enim debebat circumcisio remedium peccati originalis in baptismum: sicut prædixerat Ieremias, dicẽs. Ecce dies veniunt (dicit Dominus) & feriam domui Israel, & domui

Iehuda fœdus nouum: non secundum pactum, quod pepigi cum patribus vestris. Et quando hoc fuerit: per Isaiam declaratur, dum de vncto à Spiritu sancto: & misso ad prædicandum loquitur. Quod Christus de seipso interpretatur: vt Lucas refert. Postque subinfert. Fœdus perpetuum feriá eis. Fœdus fuit Baptismus. Iuxta illud. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Ideo populus Israel traductus fuit per mare: quod Aegyptiis fuit sepulchrum. In figuram veri baptismatis: in quo omnia designata per Israelem populum Dei, saluatur: corpus autem, vel animalis homo in Aegyptiis figuratus, cõsepultus iacet. Iuxta illud Apostoli. Cõsepulti sumus cum illo per baptismum in mortem. Et alibi. Circumcisi estis non in expoliatione carnis: sed in circumcisione Christi: consepulti ei in baptismo; in quo & resurrexistis: quo ad animam videlicet: per fidem operationis Dei: qui suscitauit illum à mortuis, & cõsequenter nos mẽbra eius. Quoniam in Christo omnes morti uificabimur: dummodo moriamur cum eo in baptismo. Iuxta illud. Sicut in Adam oẽs moriũtur &c. Et mutauit Christus circumcisionem in baptismum. Quia sicut Deus in statu legis seueræ mundari iusserat hominẽ à prima labe in sanguine, q sub Tribunali

seuerà

seueri ditione situs est: sic quoque voluit in statu gratiæ ipsum hominem mundari per aquam a templo Dei & sede pietatis & gratiæ emanantem, peccato prius Tribunali iustitiæ per sanguinem crucis eius: siue quæ in cœlis siue quæ in terris sunt. Hinc ipse Christus (vt Iohannes ait) venit in aqua & sanguine: vt seruaret rigorem legis, quæ exigit: vt omnia pene mundentur in sanguine. Po- Sanguis
stea tribuit aquam in ablutionem perfectã: & in signũ clementiæ & gratiæ dandæ, quæ Aqua.
aquea est, vt antiqui Theologi habent. Et in signum Tribunalis iustitię in circumcisione Hebræi vtebantur cultro ferreo: vt etiam est in frequẽti vsu apud eos, qui circumciduntur. Et quamuis dicatur in Libro Exodi: ꝙ Zipora vxor Mosi accepit acutissimam petram, & circumcidit filium. Hoc nõ habetur in veritate literæ, quod fuerit acuta, vel nõ: sed ibi dicitur: ꝙ accepit zor [illegible]. Quod vocabulum, & si petram significare potest, tamen hic significat nouaculam, vt expresse exponit Targum chaldaicum ponens pro zor tenarã quæ apud chaldæos nouaculam significat. Iussit igitur Deus ferro circuncidi, qui nullum ferramenti genus admisit in Templi fabrica. Legitur enim in volumine tertij Regum, ꝙ malleus & securis & omne genus ferramẽti non sunt audita in domo Dei

cum

eam fabricaretur. Quia in Templo, vbi petebantur remisiones & gratiæ multiplices, non debebat sentiri aliqua duritiës & seueritas per ferrum denotata. Secus autem fieri debuit in circuncisione, quæ fiebat in vindictam carnis & sanguinis, quæ fuerunt occasio peccati. Hinc scriptum est, quod Adam peccauit suasu mulieris, quæ parte animalem: carnem videlicet & sanguinem significat. Nam (vt theologi dicunt) circuncisio fiebat in expiationem peccati originalis: sicut apud nos baptismus. Quod expresse gregorius asserit: quare circuncisio vitró non est necessaria, cũ totaliter scilicet in vtroque homine per baptismum renascamur. Plus enim facit baptismus ĩ parte animali, ipsam mortificando, quàm fecerit antiquæ legis circuncisio, quod patet, quia antiquæ legis patres nubere tenebantur, & castitatis votũ prohibitum illis erat, hocq; propter continentiæ difficultatem. Nũc autem omnibus castitatem vouere condonatum est. Notandum est tamen, quod circuncisio triplicem statum habuit. Primó ante Christum. Secũdo Christi tempore. Tertió post Christum. Primó erat necessaria. Secundó erat permissa. Tertio mortifera fuit, vt docet Paulus. Quoniam si circuncidimini; Christus uobis nihil proderit, quia talis sumens illã,

quasi

quasi diffideret Christi merito, remota tamen tali intentione dicunt aliqui, quod, si quis circuncidi vellet non peccaret tenere-tur tamen ad totalem legis obseruantiam: quia ex ipso accepit signum in se, est, ac si vouisset illam obseruare, quod tamen permittitur, sicut permittuntur consilia euangelii vouiri, & obseruari sub praecepto, vt de religiosis patet. Christus vero nos à tali iugo liberauit caeremoniarum, quare nō tenemur tale circuncisionis signum suscipere, propter nouam baptismi genituram. Sicut perdocmetur Rab. Akiba in libro yoma, cap. yom hakippurim, idest, dies propitiationum. Dixit Rab. Akiba. Beati vos Israel coram illo, à quo mundati eritis. Et quis mundabit vos? Pater vester qui est in caelis: de quo dictum est in Ezech. 36. Et spargā super vos aquas mundas, & mundabimini, absque scilicet circuncisione. Hoc probat Rab. Iehosuah in libro Iebamot, idest, fratrum cap. Haholets, id est, excalceatus, sic ait. Qui baptizatur, & non circuncidiitur: ecce ipse est Gher, idest, conuersus de gentilitate ad veram fidem: sic enim inuenimus in matribus, scilicet in Sarrah, & Rebeca: in Rachele & Lia, quae fuerunt baptizatae, & nō circuncisae. Alia ratio est. Paul. Rom. 9. dixit, Omnia pene mundabātur in sangui-

ne:

ne: & sine sanguinis effusione nō fit remissio. Et, quoniam Christi sanguis effusus, sic est pro mille mundis reparandis: idcirco nō amplius valet circumcisio: nam circumcisio figura fuit Christi sanguinis sui in circuncisione, & in cruce effusi. Et perfectius baptisma in Christi sanguine fundatum, peccata delet, quàm circumcisio, quia tam mulieres, quàm viri eo vti possūt. Quare proiectus est fratrum accusator Diabolus, ut habet Iohānes in apocalipsi. Qui ante Christi aduentū omnes nos gentiles coram Deo accusabat, tāquàm peccati originalis obnoxios: & immundos tam quo ad spiritum, quam quo ad partem animalem. Post Christi aduentum cessauit: ideo Apostolus ait. Empti enim estis pretio magno, Christi scilicet sanguine, non corruptibilibus auro, & argento. Sanguis igitur circuncisionis, qui iustitiam seueram Geburā גבורה mutatus est in aquam gratiæ Gedulas גדולה, quare circumcisionis pactum non manet, sed baptismi, quod cōfitetur Rab. Barachias in libro midras cohelet, idest, in expositione libri Eccle. super illud, Quid est, quod fuit? ipsum, quod erit, dicit. Sicut fuit Redemptor primus, idest, Moses, ita erit Redemptor vltimus &, quē admodum Redemptor primus fecit ascendere puteum (in potatione scilicet omnium

lecto)

Ietro, Ita Redemptor ultimus, qui est Mesias ascendere faciet aquas, sicut dictum est Iohelis, uinum & fons de domo Dauid exibit & rigabit torrentem & planitiem setim. Targum Ionata dicit. Et erit rigans planitiem setim. Setim uero confusum regionis Graeciae est nomen: ex qua ut in lib. I. Machabeorum habetur, Alexander Macedo egressus est, quod tamen adimpleri contingit, cum, Apostolis baptismum per uniuersum orbem praedicantibus, Graeci baptizati sunt.

P.M. Necessario habent concedere cabalistae, secundum sua principia, quod uerus Mesias futurus est talis ut de eo verè dicatur, quòd est Deus, & Dei filius.

P.A. Mesias futurus Deus probatur per Esaiam dicentem. Et uocabitur nomen eius Emanuel עמנואל, id est nobiscum Deus: modo excellentiori, quam unquam antea, alius fuerit. Sequitur idem propheta Mesias redemptor dictus est Himmanuel, id est, nobiscum Deus. Quamuis enim Deus semper omnia repleat, ut Ieremias, ipsam Dei personam agens, perhibet, dicens. Caelum & terram ego impleo, nihilominus in aduen-

ni Messiæ. Deus esse nobiscum dictus fuit:
quia peculiari quodammodo fuit in eadem
prius. sicut ipse peculiari atque perfectiori
christmate unctus fuit. In aduentu enim eius
ianuæ cœli Deus aperuit: adeo ut non tantum
ipsum; sed omnia membra eius peculiari
quodammodo diuinitas perfuderit & unxe-
rit. Hinc christiani dicimur, id est chrisma-
te & diuinitate uncti; quia unctus fuit Chri
stus præ participibus suis, ut dicit psaltes,
non unctione oliuarum; sed diuinitate,
quæ oleum in scriptura sacra nominatur.
Hinc sapiens canit in Canticis canticorum.
oleum effusum nomen tuum, id est, uirtus
nominis tui; quæ diuinitas est; ut ueri sa-
pientes exponunt. nam miracula & pro-
digia, quæ fiunt in nominibus diuinis; nō
fiunt per uirtutes characterum; sed per Di
uinam virtutem: per characteres illos deno
tatam. quæ diuinitate: & quo chrismate
unguntur omnes; omnia enim sunt plena
Deo peculiarius autem homo. Et hic quāto
melior est; tanto magis de diuinitate par-
ticipat. redemptor autem; cum fuerit Do-
minus omnium: præ omnibus participibus
suis hac diuinitate merito unctus est. Hinc
ab Hebræis Messias: à græcis uero Christus,
id est, unctus per antonomasiam dictus est.
Vnctus autem & linitus fuit verbo; quod
cæ-

carnem & animam ipsius Christi assumpsit ipsam perfundens. sequitur infra idem propheta dicens. Et vocabitur eius nomen אֵל גִּבּוֹר idest, Deus fortis, pater futuri seculi. Vnde filium esse Deum significat, sicut aperte Baruch ait, Hic est Deus, qui postea in terris visus est & cum hominibus conuersatus est. Et Ieremi. Tu autem in nobis es Domine & nomen tuum inuocatum est super nos. Et cum Iesum Ieremias ille vt q; 14. paulo ante dixerat, Quare colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum. Idem confirmat Rab. Abba, dicens. Deus Tetrag. est nomen eius sicut dictum est Ieremiae 23. Hoc est nomen eius, quod vocabunt eum, Deus Tetrag. noster. & Rab. Leui. Felix ciuitas, cuius nomen est sicut nomen Regis sui, sicut scriptum est Ezech. vltimo. Et nomen ciuitatis ex die, Deus Tetrag. & nomen Regis sui, sicut nomen Dei sui. Quod etiam sit Dei filius probatur per Salomonem: Prouer. 4. vbi dicitur. Filius fui patri meo, tener & solus, siue vnicus filius, vel filiorum matris meae. Quae quidem expresse verba de Dei filio loquuntur, non de Salomone: non enim patri suo fuit solus, cum eius pater Dauid plures alios habuerit filios, nec vnicus matris suae filiorum: cum Bethsabea mater eius alium praeter ipsum filium non

 habere-

haberet: nam, etsi alium ante ipsum habuerit: ille tamen, antequam Solomo ipse genitus esset: infantulus abierat: vt patet 2. Regum 12. Intelligitur ergo de filio Dei Messia, qui non solum secundum Diuinitatem filius Dei erat ab æterno genitus, verum secundum humanitatem quoque, solus, vel vnicus filiorũ matris suæ, hoc est, ex omnibus synagogæ filiis (quæ ad Diuinam incarnationem mater Dei dici debebat) ipsi Deo patri filius per Diuinæ naturæ vnionem futurus. tener erat Messias, ratione immensæ pietatis suæ, quare dicit. Ego veni vocare peccatores, &c. Et de Oue perdita &c. Et, si quis sitit, veniat ad me, & bibat, &c. Item Solomon Prouer. 31. Quid fili mi? quid fili vteri mei? quid fili votorum meorũ &c. Super hæc verba dicit Rab. Abrahã aben ezra. Simile est hoc Regi, qui filiis ciuitatis iratus est. Iuerunt ergo ciuitatis filii, & supplicarunt filio Regis, vt regẽ placaret: iuit filius & placauit patrem suum. Cumq; Rex per filium placatus esset, iuerunt filii ciuitatis ad agendas gratias Regi. Rex verò dixit eis. Mihi vos gratias agitis? ite & filio meo gratias agite: nam, nisi ipse fuisset, iã ciuitatem destruxissem. & hoc est, quod dictum est: osculamini filium. Hæc ille. Et Rab. Nathan super illud Exo. 13. Sanctifica mihi omne pri

mu-

mogenitum, dicit. Mosi dixit Deus sanctus. Quemadmodum feci Iacob bechor, id est, primogenitum, sicut dictũ est Exo. 3. Filius meus primogenitus meus Israel: ita ego faciam Regem Messiam primogenitum, sicut dictum est Psal. 89. Ego primogenitum dabo eum, altissimum Regum terræ. Hæc probatio conclusionis thalmudicè sat est: modo eandem cabalisticè probo: & suppono, quod cabalistæ habẽt concedere, quod Messias futurus esset magis Diuinitatis plenus, quàm humanitatis: ergo habent concedere ipsum futurum Deum: habent etiam concedere, quod Dei sit filius: cuius ratio est: nã sapientia Diuina chocmah, dicitur filius Dei, &, cum Messias plus de hac sapientia habuerit, quàm cæteri omnes: ergo dici debet Dei filius, eadem ratione, qua dicitur Deus ratione crismatis humanitatem superantis. minor patet per Solomonẽ Prouer. 4. dicentem. Quoniam documentum bonũ dedi vobis, legem meam ne derelinquatis, quia filius fui patri meo tener. Cum autem (secundum Ari. 2. de anima, duri carne, secundum intellectum sunt inepti, molles vero, idest, teneri, bene apti, idcirco ad ostendendam dispositionem hanc suam optimã, ad recipiendam patris documẽta, tenerum se dixit esse, idest, bene disciplinabilem, &

 rectæ,

rectæ, ac infinitæ sapientiæ capacissimum?
Sed cui misit? patri meo inquit. De tali er-
go patre loquitur, necesse est, qui non nisi
recta docere potest. Hic aut solus est Deus.
Sic ergo exponitur: legem matris ne derelin-
quatis, quia filius fui patri meo tener: hoc
est, quia illam à patre meo accepi, qui erra-
re nequit in docendo: nec etiam ego errare
potui in addiscendo, quia fui tener, id est,
infinitæ capacitatis ad eam recipiendam. Et
ideò Isaias de Messias loquens vbi supra:
subdit. Butyrum & mel comedet, quia sa-
pientia diuina per hæc designata, in ipso ple
nissimè fuit. Iuxta illud Apostoli. In quo
sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ
absconditi. Comedit etiã mel, quod est gu-
stus ipsius sapientiæ, quem habuit super
omnes. Sicut præ cæteris viguit sapientia cõ
firmatur etiam, sicuti filius est æternaliter à
patre genitus: ita æternaliter diuinam ha-
buit sapientiam à patre infinitam. Sapientia
quoque, quam secundum humanitatẽ erat
habiturus, ab ipso Deo omnium habere de-
bebat, qui animã ab instanti creationis suæ,
summa gratia, omnibusq; habitibus pre cæ-
teris imbuere debebat. Cum itaq; Salomon
hoc in libro de filio Dei, qui homo futurus
erat parabolicè, ac ænigmaticè loquatur: id-
circò loquitur de filio Dei, qui est sapientia
genitus

genita: & Deus ratione illius infinitæ sapiē-
tiæ, quæ maior est, se debebat in Christo tā-
quam in capite. Est igitur modo dicto Deus.
Et filius Dei, quia humanitas Christi counit
a fuit diuinitati in vnitate suppositi vt cō-
muniter docent Theologi nouitiores. Ima-
ginantur enim tria esse in homine, naturam
videlicet, naturam singularē quam hæcchei-
tatem vocant, & rationem personæ, quæ in
duplici incōmunicabilitate constat, specifi-
ca videlicet, & indiuiduali, quam appellant
quo & quod. Et hæc aduenisse Christo à di-
uinitate dixerunt, vel à verbo, aut à perso-
na secunda Trinitatis illi singulari humani-
tati vnita. Ista opinio debet admitti, quia ha
bemus à peripateticorum duce, quod ope-
rationes sunt à supposito. Cum igitur vide-
amus in Christo aliquas operatiōes omnem
humanam & creatam virtutem penitus trā-
scendentes necessario fatendum est illas à
supposito vel à persona diuina processisse.
Sed de iis quę operatus est Moses vltra om-
nes vires creatas, adeò vt Memphitici sapiē-
tes coacti fuerint cōfiteri, quòd digitus Dei
esset ille. Hoc factum est, quia cum Mose
erat Angelus (vt in Exodo legimus) qui &
ipse est persona per quam Deus, vel quę in
virtute Dei operatur. Vnde & legem ipse
Deus per angelum dedit. Iuxta illud Pauli.

Lex data eſt per Angelos in manu mediatoris. Vnde Chriſtus volens comprobare perſonam Diuinam in ſe exiſtere, ait. Opera, quæ ego facio, ipſa teſtimonium perhibent de me. Et paulo poſt. Si non vultis (inquit) mihi credere, operibus credite: vt cognoſcatis, & credatis, quia pater i me eſt: & ego in patre. Et iterũ, qui credit in me: opera quæ ego facio ipſe faciet: & maiora horũ faciet. Et nedum probatur talis pſona Diuina proprie ex operibus: ſed ex modo operandi, præcipiendo enim & non inuocando ipſe operatus eſt. Et etiam quia aliis tribuit vt in nomine eius operentur, quod fieri nequiret, niſi nomen eius Diuinam virtutem contineret. Nam (vt in tractatu de nomine Ieſu patuit) Moſes omnia portenta fecit in quadrilitere nomine. Sic & omnes poſteriores prophetæ. Nullus autẽ in nomine alicuius puræ creaturæ miracula operatus eſt. Chriſtus etiam declaratus eſt filius Dei teſtimonio patris, dicentis. Hic eſt filius meus dilectus. Et quãmuis de populo Iſraeli dixerit Deus. Filius meus primogenitus Iſrael. Exodi. De Iſraeli tamen non ſubinfertur, quod de Ieſu, videlicet. In quo mihi bene complacui. Non enim Deus ſibi complacet in creaturis (cum ipſe ſit fœlix ſine creaturis) ſed ſibi complacet in verbo producto, quod

amat

amat & à quo amatur per amorem recipro-cum, qui est Spiritus sanctus. Et si scriptum sit de sapientia Dei, in prouerbiis. Deliciæ meæ esse cum filiis hominum: sunt quippè deliciæ Dei producendo hominem & implendo ipsum multiplici bonitate. Quæ deliciæ sunt in seipso, & proueniunt à seipso communicante: non autem ab eo cui communicatur. Sed de filio dicitur, In quo mihi bene complacui. Manet igitur veritas conclusionis, videlicet Quod cabalistæ necessario habent concedere, quod verus Messias futurus sit Deus & Dei filius.

F.XI. Cum audis cabalistas ponere in the-sua informitatem, intellige informitatem per accidētia ad formalitatem, non per priuationem. →9

F.A. Aristoteles de physico auditu, tria ponit eiusdem scientiæ principia, materiam scilicet, formam, & priuationem: & si à quamplurimis hoc redarguatur: æquiuoca nanq; non simul numerantur, ut patet de hoc termino canis, qui latrabilem canem, & sidus celeste, & piscem marinum, & pictum signat: de quibus non possumus dicere, quod sint quatuor canes: quia æquiuoca non connumerantur (vt dixi) ita incongruè dicitur, quod

quod materia, forma, & priuatio sunt tria principia, cum principium de illis aequiuoce dicatur. Dimissis autem duobus primis principiis, de tertio uerba faciens, dico quod priuatio est duplex. quaedam est propriè dicta, & quaedam impropriè. prima est, quae priuat formam actualem in subiecto cum potentia & aptitudine ad illam, quae sic describitur. priuatio est negatio in subiecto apto nato sic, quod priuatio de significato formali non dicit nisi puram negationem, connotando subiectum aptum natum, ad formam cuius est priuatio: Ita quod nihil addit priuatio ultra negationem, nisi subiectum aptum in quo sit, ut caecitas in catello ante nonum diem. Secunda impropriè dicta, & est priuans formam in subiecto, ad illam non apto, ut in lapide caecitas: qui caecus impropriè dicitur: quod et si non uidet, tamen non est aptus ad uidendum. ad propositũ dicitur in Genesi. In principio creauit Deus coelum & terram: terra autem erat inanis, id est, informis: actualiter enim non informabatur: poterat tamen informari: habebat namq; potentiam ad formam; & hoc est, quod dicit conclusio (intellige per accidens ad formam) quia forma actualiter non acciderat materiae non per priuationem scilicet impropriè dictam; sic quod

denota

dicerentur materiam forma priuatam, sine tamen aptitudine ad illam. Dicit ergo conclusio. Cum audis cabalistas ponere in thohu, thohu est terminus cabalisticus, materiam nudam forma priuatam significans, cum aptitudine tamen ad formam; patet per id, quod dicitur in textu Hebraico dicente. Terra erat bohu בהו, id est, vacua. Le beth litera, ב, significat, in, & litera uau, ו, ultimo posita, significat, ipsum: est igitur sensus. In quo scilicet subiectu, vel materia, ipsum scilicet subiectum informandum erat forma: nam illa priuatio erat cum aptitudine ad formam secundum Hebraeos tohu uabohu תהו ובהו fere unum & idem significant. nam est tohu res quod neque formam habet neque figuram; sed in propinqua est dispositione, ut illam recipiat. id quod Graeci hyli ὕλην, id est, sylvam vocant. Alii uero uocant chomer rischon חומר ראשון materiam primam. Et intelligitur per terram confusio quatuor elementorum. Et rachia רקיע uox sonat non firmamentum, sed extensionē iuxta illud. Extendit coelū sicut pellem. nam ex aquis fecit rem extensissimam & sphaeras quasdam quae sunt infra summum coelum quod primo creauit שמים uocat. Hebraei tamen inferiorum coelorum machinam uocant, merchauah,

uah, בריכה. Quando igitur Moses dixit. In principio creauit Deus celum & terram; Intellexit de materia utriusq; celi scilicet & terre: que si sit eadem utriusque: adhuc lis sub iudice pendet. Disceptant namq; physici. Moses tamen edoctus ab eo, qui utrumq; fecit, soluit dubium. Vnde non ignarus nec ambiguus: sed eruditissimus phylosophus. aliam & aliam materiam coeli & terre posuit: ut patet ex eius modo loquendi: quo utitur, dicens. In principio creauit Deus celum & terram, id est, materiam celi & materiã terre. nam de utriusq; materia est ibi sermo: cum quia de forma coeli in secundo. & de forma terre in tertio die pertractat: tum quia apertissime innuit se locutum fuisse de materia terre ex iis que sequuntur, videlicet Terra autem erat tohu uabohu: quod interpretatum habet. Terra erat cahos, in quo ipsum scilicet producendum inerat: in potentia videlicet (ut dixi. Et in secundo die alteri scilicet coelo formam dedit, dum dicitur: fiat Arachiha in medio aquarum id est extensum, uel expansum omnium celorum. Vnde sequitur Et vocauit Arachiha coelos. Arachiha non est firmamentum, ut habet nostra traductio, sed globus, & massa omniũ coelorum, ut dixi, & probatus per id: Fecit Deus duo

luminaria

luminaria magna, & stellas: & posuit ea in arachiha: nec autem in firmamento, id est, stellato cœlo posita sunt luminaria illa, sed unumquodque in orbe suo. Arachiha igitur significat glomeratum quoddã ex omnibus orbis. Terrę verò formam tribuit tertio die, in eo, quod ait: Congregentur aquæ quæ sub cœlo sunt in locum unum, ut appareat arida: quam aridam uocauit terram. patet igitur conclusio.

p.36 Si duplex aleph אא quod est in textu: non auferetur sceptrum &c. coniunxerimus ad duplex aleph, quod est in textu: Deus possedit me ab initio. Et duplex aleph, quod est in textu: terra autem erat inanis: per uiam cabalę intelligemus ibi Iacob de illo uero Messiha locum: qui fuit Iesus ישו Nazarenus. 30

p.42 In Genesi. 49. dicitur. Lo iasur sceuet mihiuda umechokek mibben raglau had chi iabo silo uelo ikehat hamim לא יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו עד כי יבא שילה ולו יקהת עמים Latine sic. nõ recedet sceptrum de Iehuda.

hudæ & scriba de medio pedum eius, quo-
usque veniat silo. In hoc textu Hebræo tan-
tummodo sunt duo aleph אא. In prouer-
bijs 8. cap. dicitur. Adonai chanani resi
darcokedē miphalau meaz יהוה קנני ראשית
Latine sic. Dominus pos- דרכו קדם מפעליו מאז
sedit me in initio viæ suæ ante opera sua ab
antiquo. In hoc textu Hebraico sunt etiam
tantum duo aleph אא. In Genesi cap. 1. ha-
betur. Veaarez haiedah thohu vabohu vecho-
sech hual pene teom uerusach elohim mera
chephet hual pene hamaim. והארץ היתה תהו
ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני
Latine sic. Terra autem erat infor- המים
mis & inanis, & tenebræ erant super faciem
abyssi; & spiritus Dei mouebat se super fa
ciem aquarum. In textu hoc Hebraico; si-
cut & in cæteris duobus textibus superdi-
ctis, sunt tantum duo aleph אא. Et aleph
eius plenum importat mille, & per millena-
rium intelligitur cubus denarij, vltimi om
nium numerorum: Finis enim numerorū
simplicium est denarius. Qui, si quadretur
centenariū reddet: si autem in cubum redu
catur, millenariū reddet: vltra quem nume
rum extendi nequit: quia extensus est in
longum, latum, & profundū. Vltra quam
dimensionem alia non datur sicut bene do-
cet Aristo. de cœlo & mundo. Dandus est
igitur

igitur hic numerus finalis mundo, id est homini, qui est finis omnium rerum creatarum. Et in hoc summo assimilatur Deo, cui competit mille: sicut habetur in cantico. Et mille tibi Salomon, id est regi pacifico, qui est ipsemet pax, & finis omnium rerum ac principium. qui Deus denotatur per literam aleph א, quae est prima literarum alphabeti, & unum importat. Si vero proferatur integre אלף aleph mille significat (ut dixi) finem videlicet omnium numerorum. Unde dando ipsi Deo aleph, recognoscimus ipsum esse principium ac finē mundi. Ideo Deus tanquam eius conditor, cum sit trinus, tres condidit mundos. primus est mundus archetypus: de quo Iohannes loquitur dum ait, quod Deus erat in mundo, id est, in semetipso. Secundus mundus est haec machina tota bona: de qua Iohannes prosequitur dicens. Et mundus per ipsum factus est. Tertius mūdus est homo qui parvus mundus nominatur. Et de hoc loquitur Iohannes, dicens. Totus mundus positus est in maligno, idest, tota hominum massa, in maligno posita est, quia infecta ab antiquo serpente. A qua infectione liberari nequit nisi renascatur ex filio Dei. Quod aperte asserit Iohannes dicens. Scimus, quod omnis, qui natus est ex Deo, nō peccat, sed

generatio

generatio Dei conseruat eum: & malignus, id est, diabolus non tangit eum. postea subinfert Et Mundus totus, id est, omnis homo carnalis positus est in maligno, scilicet peccato. Et mundus iste odit Deum. sicut habetur in Iohanni si mundus uos odit, scitote quòd me priorē uobis odio habuit. Hoc odium est in mundo minori: qui sumus nos. nam in ipso mundo minori: est anima diligenda: & est corpus uel animal nostrum odio habendum. quorum typum gesserunt Iahacob & Hesau: de quibus scriptum est Iahacob dilexi: Hesau autem odio habui. Et quoque in homine spiritus, qui natura Deum diligit, & in Deum tendit: & est concupiscentia uel caro: quæ spiritui aduersatur tanquam inimica. pari quoque modo in mundo maiori est portio Diuina: quæ est collectio filiorum Dei: qui Deum diligunt & ab eo diliguntur: & est portio filiorum mundi & diaboli: qui Deum oderunt, & à Deo odio habentur. Hinc Christus omnia cognoscens, de utrisque dixit. Ego pro eis scilicet qui Dei sunt, rogo: non pro Mundo, quoniam totus est positus in maligno (ut ait Iohãnes) & hoc quia omnis homo pronus est ad malum ab adolescētia sua, ut in Gen. dicitur, quia mundus totus hic inferior mer-

cenalis

terialis est. Hinc tendit ad malignitatem sicut & materia. Etiam quia propulsata est Dei bonitas à malitia nostra; à qua bonitate destituti semper in peius corruimus. Hinc mundum fabricauit Dominus, vt ostendaret bonitatem suam, non enim ab externis causis (vt Boetius & Hierocl. testantur) impulsus: sed ex mera bonitate sua mundum fabricauit. Et hoc, quantum ad causam impellentem siue suadentem. Verum causa finalis (quæ potissima est) est, vt sapientiam suam, quam filium esse dicimus, extra manifestaret. Hinc propheta canit. Omnia in sapientia fecisti. Et, vt per eandem mundum ipsum repararet. Vnde Apostolus vocat Christum, Dei virtutem & sapientiam. Et iterum paulò inferius ait. Vos estis, scilicet redempti in Christo Iesu, qui factus est Sapientia
nobis sapientia iustitia, sanctificatio & redemptio. Et, vt per ipsum bearemur omnes, & Dei participes efficeremur. Et cum sic virtus Dei mundum hunc inferiorem creauit, quē distinxit inter bona millenaria (secundum secretiores Theologos) quorum duo prima significant principium humani decursus: duo millenaria secunda medium: duo tertia finem. Ait enim oraculum Eliæ celeberrimum: Duo millia in vacuo, idest, sine lege, & sine Messias: duo millia in lege: duo

missis in Messiah, consumabũtur videlicet. Et hæc sex millenaria respõdent sex diebus fabricæ: vt a Mose & Petro edocemur. Christus autem præueniens venit in tempore legis, nondum completo duplici illo binario numero millenario. Hinc clamabant mali dæmones. Cur venisti ante tempus torquere nos fili Dei. Præuenit nanque per trecẽtos annos. Et sic opus Dei & totus mundus viuificatus fuit in medio annorum, sicut prædixit Abachuch. In medio annorũ viuifica illud, scilicet opus tuum. Et illud innuit per id quod subinfert. In medio annorum notũ facies, cum iratus fueris, misericordiæ recordaberis. Venit ergo Christus in quarto millenario, qa sicut sol iste visibilis productus fuit die quarto: sic sol iustitiæ, cui hic visibilis respõdet, oriri voluit millenario quarto, cum ipso quarto die fabricæ conueniente. Quia vt Apostolus ait. Venit in plenitudine temporis (vt dixi) circa finem quarti millenarii: præueniens videlicet tempus; circiter trecentos annos (vt dixi) nã moris est pientissimi Dei lento gradu ad vindictam procedere; cum misericordia autem & gratia præuenire. Iuxta illud prophetæ. Misericordia eius præueniet me. Et iterum. Præuenisti eũ in benedictionibus dulcedinis. Fuit igitur plenitudo temporis, intercedẽte misericor-

dia

dia & pietate, qua (vt dictũ est) præuenire solet Deum, vt eius proprium est. Hinc ecclesia canit. Deus, cuius est proprium misereri semper & parcere. Nam sicut mille sibi cõpetit, canticorum 7. Et mille tibi Salomo, qui pax sibi interpretatur (vt supradixi) est enim ille verus Rex pacis Christus, qui habet pacem à seipso, idest, à diuinitate; in seipso existente. Nam aliunde, quàm à Deo, vera pax haberi nequit. Iuxta illud ab ecclesia celebratum. Da nobis illam, quam mundus dare non potest, pacem. Ita parcit in millibus, vt habetur in Exo. idest, toties quoties homo cõuertitur ad Deum. Iuxta illud Ieremiæ. Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, tamen reuertere ad me (dicit Dominus) & ego suscipiam te. Sed ad sublimiora ascendẽdo, parcit Deus in millibus, id est, in millenario, id est, in virtute pietatis, & clementiæ diuinę, cum millenarius sit numerus Diuinus: quaternarius verò elemẽtaris, & corporibus addictus, vnde punit in quaternario. Secundum quod peccatum, per corpus materiale vel elementare animę annexũ, peccat homo. Ideo dicitur. In Exodo, q. Deus reddit iniquitatem patrum filiis ac nepotibus in tertiam ac quartam generationem. Duplex igitur aleph positum in supradictis verbis Geneseos, signat duo mil-

In millibus parcit

 lia

lia annorum sine lege, ab Adam scilicet vsq; ad Mosem. fuit ætas illa inanis, & vacua, & informis, absque lege, & cognitione Dei pfecta. Et hoc quia Deus deduxit & alnit totum genus humanum & corpus pro exigentia ætatum: sicut prouehitur particularis homo: cuius prima pars ætatis libera relinquitur: vt augumento naturali & corporeo vacet. Duplex vero aleph positum i dictis Iahacob: signant secundam ętatem, vel statum mundi sub lege. Nam secunda pars regitur freno doctrinarum & legis, quo seipsum iā virum factum, moderari possit. Duplex insuper aleph positum in prouerbiis. Significat tertiam mundi ætatem, vel statum sub Mesiah duraturam, per duo millia annorum. & in illa ætate vaçat homo cęlestibus: ad quæ in fine sui cursus iam tendit. Quæ celestia potissime Mesias docuit in fine mundanæ ætatis. Iuxta illud Apostoli. In quos fines seculorum deuenerūt. Sex igitur aleph, trifaria distinct. trinam legem ostendunt naturæ videlicet, scriptæ, & gratiæ. Horum temporum primum, & prima generatio, lege naturę tantummodo directa, absq; sacrificiis, & gratiæ influxu, quodammodo arida, & inanis fuit. Secūdum temporis spatium aliquid lucri, & fauoris ex lege reportauit. In tertio autem tempore manipulos pletius

plenos Christi gratia suffulti, ipsi iudici, & Deo patri offerre concessum est. Hinc illud apud Hebraeos Heliae oraculum superadictũ manet probatum. Ad propositum igitur cõclusionis Iahacob in illis verbis ostendit nobis, Christum fuisse verum Messiam, quia venit in millenario quarto circa eius finem.

F.12 Per hanc dictionem, quae scribitur per aleph, Iod, & Scin (& signant virum, qui Deo attribuitur, cum dicitur vir belli, de trinitatis mysterio per viam cabalae perfectissime admonetur.

F.42 Hebraei hominem multis nominibus nominant: Adam אדם, Geuer גבר, Enos אנוש, & Ais איש. Primum a terra sumptum est: nam Adama אדמה terram significat. Secundum ab aere: nam auer אויר aerem notat. Tertium ab aqua: nam enos hominem violentum significat, more decurrentis aquae. Quartum sumitur ab igne, nam es אש ignẽ significat. In quolibet trium primorum nominum est vna tantũ, aut nulla Diuinitatis littera: in quarto autem nomine sunt duae, aleph א scilicet & iod י, sic.n. scribitur איש is, sincaix. Vt innuunt cabalistae hominẽ virtute praeditum bis esse diuinum, natura sci-

licet qua continet imaginem Dei, virtute, qua continet similitudinem: quare ad rem, virtus ita definiri potest. Virtus est operatio assimilans hominem Deo, atque Deificans. Quare Hebraei nullum hominem, ais, idest, virum appellant, nisi probum, & virtutibus praeditum: sicut nos non dicimus de doctis, & magnanimis, quod sint homines docti: nam hoc nomen homo, est nimis cōmune: sed dicimus quod sunt viri docti &c. Hoc igitur nomine, ais, vocatus est Christus quia de eo scribitur in Exodo. Deus vir pugnae; quod etiam de Messiah intelligitur: unde Rab. Iohanan super illud Zachariae cap. primo. Vidi noctem, & ecce vir equitās super equum rufum, vel sanguineum: & stans erat inter myrtos, qui erant in cōualle: ibi itaque sic dicit: vidi noctem: voluit n. Deus sanctus, & benedictus totum conuertere mūdum in noctem. Et ecce vir equitās super equum rufum. Non est vir hic, nisi Deus sanctus & benedictus. Et ille erat inter myrtos. Non sunt myrti, nisi iusti; sicut dictum est, Hester, cap. 2. Et erat nutricius hadassae: ipsa est Hester: Hadas enim hebraicè myrtus latinè dicitur: ad cuius intellectū, sciendum est, ꝙ in midras Thehillim super Psal. 20 Hoc modo legitur. Deus sanctus, & benedictus vocauit Messiam nomine suo.

…Ais

Et

Et quod est nomen eius? Tetrag. est nomē eius, vt dictū est. Exo. 15. Deus vir pugnax. Ergo Messias est Deus, est etiam homo, quare sequitur Equus eius rufus, idest, habens corpus suum suo sanguine in morte rubefactum, in pugna, in qua Diabolum victurus erat, quare nō ineptè hoc in loco vir pugnax vocatur. Et si Christus Rex salem & pacis dicatur, venit tamē bellans & pugnāt. Est nempe commune adagium, Bellamus vt pacem habeamus, Christus etiam suscepit bellum, vt omnia pacificaret. Bellauit quoque, vt adipisceretur coronam, stante edicto à paulo promulgato. Non coronabitur, nisi qui legitimè certauerit. Ideo ipsemet Christus ait. Oportuit pati Christum, angustias videlicet & bella, & ita intrare in gloriam suam. Bellauit etiam, vt vincēs, daret nobis, debilibus & inualidis militibus principium & virtutem victoriæ obtinendæ. Iuxta illud Apostoli Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam, per Iesum Christum dominū nostrum. Christi primus conflictus fuit cum Diabolo, vt Iohannes ait. Facto silentio præliatus est Michael contra serpentem antiquum pro Christo adhuc tenello, & nuper à matre edito (vt Iohannes innuit) nolebat enim Demon parere edicto a patre æterno facto, de quo Paulus cū Hebræis agens me-

minis. Et cum introduceret (inquit) primogenitum in orbem terrae dicit. Et adorent eum omnes Angeli Dei. Ideo princeps militiae Christi Michael, pugnam pro eo aggressus est contra hostem ipsius Iesu. Pugna igitur illa fuit Christi causa, quem aliqui admittebant in imperatorem & ducẽ, alii verò nequaquam. Quae pugna facta in coelo, facta fuit postea in horto voluptatis. Quando videlicet Adam suggestione serpentis, qui fuit caput omnium rebellantium, voluit comedere & devorare lignum scientiae boni & mali, quod Christus est. Voluit enim tanquam primus homo & parens omnium sibi vẽdicare illum primum locum, qui Christo reservabatur, ut infra dicetur. Et Christus in persona propria in mũdo, cum daemone multos conflictus habuit. Primus conflictus describitur à Mattheo, quem habuit in deserto. Et fuit triplex. Primo carnis bellum intulit descriptum sub velamine lapidum, quos transmutandos in panes obtulit. Nam gula ad carnem spectat. Venit etiam cũ turma superbiae, dum ipsum supra pinnaculum Templi adductũ hortatus est, ut ad saltum inde se deiiceret absq; laesione. Tertio cum acie avaritiae pariter ac superbiae invasit eũ: dum omnia regna mundi ei ostensa promisit. Ductus igitur fuit Iesus in desertũ à Spi-

ritu

zelo sancto inflammato, vt viriliter pugnaret, victoriam reportans, qua venenum toti humano generi ab hoste propinatum amoueret; & dulcorantem gratiam tribueret. Et pugnās Christus cum Diabolo, sicut in cruce fuit derelictus à patre, vt pateretur (nam si cum patre fuisset beatus, pœnas vtiq; nullas sensisset) sic in hoc congressu derelictus fuit a patre. Nec enim fuisset laus vincentis, si adiutum & sustultum virtute illa diuina bellasset. Nec obstat illa Damasceni sententia, q Iesus nūquam dimiserit semel assumptū. Nam dormiēte homine, anima dimittit ipsum naturales operationes exercere, nec tamen derelinquit ipsum, nec abit illa anima viuificans. Sic diuinitas non recessit a Christo, sed dimisit eum pugnare, sitire, esurire, fatigari ex itinere, & huiusmodi pati. Aderat tamen ei gratia Dei, qua merebatur. Sicut & cæteri homines, qui ipsum secuti sunt, gratia Dei sustulti meruerunt. Quamuis ij longissimo interuallo Christum secuti sunt. Nec enim Christus secundum diuinitatem (qua beatus erat) sed secundum voluntatē humanam, gratia repletam, meruit. Exodi quoque ꝗ dicitur. Vidi super sedem manū bellantem. Iad ꝯ manum significat, & loquitur de Dauide, q fuit manus Dei, idest, fortitudo Dei, qui Goliam, & Leonem interfecit,

terfecit. Et fidelius bellatoris officiũ gessit, quàm quisquam alius, cõtra Amalechitas, qui nec pacem, nec treugam uoluit habere cum Amalechitis, nec eorum vlli eius oculus parcebat, immo nec eorum iumentis. Saul vero, quia iumentis pepercit, eorum iumenta seruando in sacrificium Deo offerendum, reprobatus a Deo, eiectus fuit ex regno. Præceperat n. illi Deus, vt nec Amalechitis, nec eorum bonis indulgeret, quæ omnia nostri figura erant, vt semper contra inimicum nostrum Diabolum pugnare habeamus; nec vnquam cum illo pacem habeamus, quia Regi nostro inimicatur Christo, vt patet in Apocaly. vbi dicitur, quod diabolus voluit interficere filium mulieris, id est, Christum, ut supra patuit. & Christus contra ipsum pugnans, dixit. nunc princeps huius mundi eiicietur foras &c. Et Paulus Coloss. expolians principatus, & potestates. & non solum ipse fuit vir fortis bellator uerum etiam nos fortes contra diabolum facit, teste Hieronymo: debilis est hostis, qui non vincit nisi volentem. Christus igitur est uir, vt patet in nume. 24. Ego dominus vir non mentietur. Habetur idem in libro bellorũ domini, de quo Esa. Legite in libro bellorum domini, qui est liber vitæ. In illo libro scriptum est. Adonai

uir

vir bellator. ad rē, Iad יד manum significat Et loquebatur de Dauide, qui Christi fuit figura: quapropter dicitur ad conclusionē, quod sit, Hebraicè is איש, in quo vocabulo sunt duę literę diuinitatis aleph א, & iod י, prima litera hanc dictionem constituit ab אב, & patrem significat primam personam in diuinis: sicut aleph א est prima litera in alphabeto Hebraico constituitur etiam ipsa literis ex duabus iod, & vau יו, quæ significant numerum. 26. qui est numerus tetrag. יהוה quod nomen competit hoimach midach proprietati Spiritus sancti, punctato tamen punctis elohim. Apropriatur etiam Tiphezet mansioni Iahacob, in qua regnare debebit Messias: ut habetur ab oraculo Gabrielis. Et sic tota trinitas manifestatur in literā aleph & vnitas etiam personarum, ratione illarum trium literarū, vnam literam constituentium. Alia litera diuinitatis ibi posita est iod י, quod attribuitur chetez patri ratione summitatis superioris: & binach spiritui sancto, ratione alterius acuminis inferioris. Et cochmach filio, ratione fusti ipsius. Et quia tres supradictæ personæ sunt vnum in essentia: ideo additur illis litera scin ש tres lineas rectas includens in vnitate literæ: quæ etiā scin includit tetrag. Sicut & litera aleph. Quare per dictionem

is [illegible] quæ [illegible] significat (Christum videlicet) de trinitatis mysterio, per viam cabalæ perfectissime admonemur. Vide de nomine [illegible].

P.M. Per nomen, quod tribus literis scribitur, he ה, vau ו, & aleph א; quod nomen Deo proprissimè attribuitur: & maximè conuenienter non solum ad cabalistas, qui hoc expressè sæpius dicunt; sed etiam ad theologiam Dionysij Areopagitæ per uiam cabalæ trinitatis mysterium cum possibilitate incarnationis nobis declaratur.

P.A. Cabalistæ tetrag. nomen יהוה diuidunt, & ex literis eius tria componuntur nomina, scilicet iah יה, hu הו, uehu והו, primum ex prima & secunda litera componitur, scilicet ex iod, & he, hoc modo יה iah, quod idem est, quod Deus, & patrem clarè significant, totius diuinitatis fontem. Secundum nomen, ex secunda & tertia constat litera sic hu הו quod ipse interpretatur, & significant filium:

nam

nam ipse est, quem prophetæ ad saluandum genus humanum uenturum prædixerunt: & digito quandoque monstrandum, iuxta illud Esaiæ 35. Deus ipse ueniet, & saluabit nos. Tertium nomen, ex tertia & quarta constituitur litera, scilicet ex vau, & he, sic vu & id totum sonat quod ipse, & Spiritum sanctū denotat: quia & ipse post filium quoque mitti uisibiliter debebat, sed non eodem modo, quo filius in humanam naturam mitti debebat. Spiritus sanctus uerò in columbæ specie & in linguis igneis, tanquam sub signo: nam litera he communis est primo & secundo nomini, vau uerò secundo & tertio, quare planè ostenditur filium cū substantialem esse patri, a quo genitus est: & Spiritū sanctum consubstantialem esse filio, qui consubstantialis est patri, ut palàm liqueat, & filium esse in patre, & patrem in filio: & Spiritū sanctum in utroque. Ad propositum conclusionis dico, quod istud nomen hu [illegible] continet in se trinitatis mysterium: nam aleph est sigillum patris cheter, ut sæpe dixi. Aleph. In lege & in scriptura, nullum uerbum incipit a litera vau ו, in sua radice: nō quod hoc sit à casu, nec ex eo Vau quòd vau sit coniunctionis nota, quia tale non potest esse principium sermonis, sed semper sequitur aliquid præmissum. causa

ca

sa ergo huius potissima est. quia litera illa arborẽ uitę significat, quæ in medio paradisi collocata est. vnde in uerbis radicalibus, nũquã ponitur vau, ו, nisi in medio dictionis: sicut cor, ubi est principiũ vitæ animantis, in medio corporis collocatur. Et si contingat illam literam esse in principio aut in fine, id est, non radicaliter, sed consequenter, aut ministerialiter, vel cõmunicatiue, sicut & uita in medio corporis existens, omnibus alijs membris communicatur, & arbor uitæ in medio paradisi sita omnes arbores eiusdem uiuificat, Vau, ו igitur est sigillum filii tiphereth arboris vitæ. He ה est sigillum spiritus sancti & binach, & signant vnionem Dei cum homine, per carnis assumptionem, ut dixi. Eadem conclusio thalmudicè probatur: nam Zachariæ 9. habetur. Exulta ualde filia syon: iubila filia Hierusalem: ecce rex tuus veniet tibi iustus & saluator ipse (id est hu נושע) pauper & ascendens super asinam, & super pullum filium asinarum. Ex quibus verbis diuinitas, & humanitas demonstratur. Rab. Barachias super his uerbis. Iustus & saluator, dicit adducens verba Rab. Menachem Rachenad super genesi cap. 3. ita dicentis. Salus Israel est salus Dei sancti & benedicti. et dixit Rab. Barachias sacerdos, quia scri-

ptum

ptum est. Sachariæ 9. c. Iustus & saluatus, & non iustus saluator ipse. Vbi senex ille sacerdos ostendere conatur, quod Deus saluando Israel, id est, fideles, saluatus dicatur, ex eo quod propheta ille, iustus & saluatus, dicat, per iustum namq; Deum intelligit, & ratio super quam eius dictum fundari videtur, est quia quemadmodum operis perfectio in operantem redundari solet: sic humani generis saluatio in Deum quodammodo resultat. Idcirco igitur propheta iuxta huius doctoris expositionẽ, Messiam saluatũ dixit: quia cum ipse tanquam Deus humanum genus saluaturus esset, ipsius humani generis saluatio in eũ tanquam in salutis auctorem redundatura erat. quamobrem non inepte hoc in loco. 70. interpretes sensum magis quàm verba secuti transtulerunt, iustus & saluator. Quare ostenditur eius diuinitas ibi. Iustus & saluator ipse. hæc enim Hebraica dictio, hu הוא, id est, ipse, apud Hebræos diuinum est nomen & Deum significat quod Esai. 42. patet, dum ipsemet Deus ait. Ani Adonai hu semi אני יהוה הוא שמי id est, ego Deus, ipsum est nomen meum. cum igitur Sacha. dicitur, Veniet tibi iustus, & saluator ipse: in his exprimere voluit, quod Esaias clare cap. 35. Expressit, dicens: Elohim hu iabo ve-

ro Sannachem. [illegible], hoc est
Deus ipse veniet, & saluabit nos. Saluare
enim propriè solius Dei est: cætera, quæ in
eadem auctoritate continētur. Messiæ hu-
militatem exprimunt, vt paupertas & su-
per asinam sessio &c. quod autem hæc de
Messia intelligi debeant, patet per Rab.
Selomonis glosam. Quæ sic ait. Ecce Rex
tuus veniet tibi. non potest hoc exponi, ni
si de rege Messias. Quia dictum est hic. Et
dominium eius a mari usq; ad mare, & à flu
mine usq; ad fines terræ. & non inuenimus
talem dominatorem in domo secunda, hoc
est tempore secundi templi fuisse. Ex qui-
bus apertè liquet, regnum Messiæ spiritua-
liter intelligendum esse, cum regnum tēpo-
rale & paupertas simul esse nō possunt. Rab.
etiam Hadarsan in expositione Geneseos,
super illud 49. eiusdē libri dictum. ligans
ad vitem pullum suum. sic dicit, cum vene-
rit Messias in Ierusalem, ipse erit cingens
asinum suum, & equitabit, & super eum
veniet in Ierusalem, vt ducat templum in
paupertate, vel humilitate, sicut scriptum
est. Zach. 9. pauper & humilis, equitans su
per asinum. Et ad palmitem fili mi asinam
suam, hæc ille.

F. M. Si Deus in se, ut infinitum ut unum, & secundum se intelligatur, ut sic nihil intelligamus ab eo procedere, sed separationem à rebus, & omnimodam sui in seipso clausionem, & extremam in remotissimo suæ diuinitatis recessu profundam, ac solitariam retractionem, de eo intelligimus, ipso penitissimè in abysso suarum tenebrarum se contegente, nullo modo in dilatatione, ac profusione suarum bonitatum, ac fontani splendoris se manifestante. 33

F. A. Abraham in suo de formatione disponit illas sephirot ad modum arboris decem ramos habentis, quæ dimensiones, vel sephirot dicuntur, & arbor illa est fundamentum totius theologiæ tam nouæ, quam antiquæ, variis tamen terminis. Et hæc arbor est ad similitudinem arboris decem prædicamentorum Aristotelis in quibus decem, quicquid est finitum, & limitatum ponitur. Propterea quod Sephirot 10

R numera,

infinita, vt deus, & illimitata, vt ens vnum verum in praedicamento non ponuntur; & hoc nec proprié, nec reductiué, materia etiā prima, nō ponitur in ipsis, quia sub ipsis est à simili, essentia nuda diuina, in se considerata sine respectu intrinseco, & extrinseco, est transcendens ad modum entis: & nō ponitur in coordinatione sephiroth: similiter creatura, quia est inferior ad illas dimensiones ideo non ponitur directé in illis, nisi reductiué vt Adam, Abraham, Isaac, Iahacob & Dauid (vt declaratum est in Merchaua) qui sunt pedes Merchauah, ad modum propriarum passionum, quae reductiué in praedicamento ponuntur, & hae dimensiones decem sunt, & non plures quia non datur numerus simplex maior denario & ratio huius est, quia non datur in mēte diuina idea denario maior. Quare intellectus noster nihil apprehendere potest, nisi illud tale sit ideatum in mente diuina. Et Esai. ponit has decem sephiroth: in vnum adducit septem inferiores, ibi: & requiescet super eum spiritus sapientiae, & intellectus &c. Et alibi ponit tres superiores, de quibus singulis super illam, dixit similiter super portam locis. Et paralipomenon. 25. & 26. ponuntur omnes decem ordinate. Ad conclusionem igitur, dico. Quod si consideretur Deus in se, quatenus

tenus ad vnitatem suam intrinsecam ita, quod nec quatenus pater, nec quatenus creator &c. dico, quod hoc modo cognoscitur in abysso suarum tenebrarum, idest, obscurè à nobis cognoscitur: absconditur enim à nobis tanquam in nube. Nam nubes nobis beneficia duo conferunt, obergūt enim nos ac mitigant solis vigorem, & pluuiam præstant. Lux enim eius nimis excellens percellit oculos minus dispositos, aut tantæ luci non assuetos: & calor exiccans, & exaestuans perurit aliquando; vtrumque tamen necessariū est. Ad quorum temperamentum summus moderator nubes pro tempore interdū iubet, quæ lucem comprimant, & aestuātia madefaciant & irrorent. Non secus nubes illæ meliores, quorum illę simulachrum tenent, interponuntur tanquam velamina, quando non possunt debiles mortalium oculi in gloriam, & splendorem opificis veri quidem solis intendere. in quod spectaculum lucidissimum (inquit Plotinus) si oculus sordibus infectus, nedum purgatus, aut ignauia debilis intendat: caligabit protinus, nihilq; discernet. Ideo, ne offendantur oculi sic infecti, opponitur nubes. Sicuti populo murmuranti gloria Domini, apparuit in nube vt in Exodo legimus. Et iterum. Veniam ad te in caligine nubis, vt audiat me populus loquē

tem ad te. *Sic & ascendente Mose ad domi-*
num in montis verticē nubes operuit mon-
tem, ne offenderentur vulgares oculi inten-
dentes in gloriam domini, quæ erat tanquā
ignis ardens super verticem montis. Et Eze-
chieli loquens, atrium & domum, vbi erat,
nube compleuit. Sic quoque tertio Regum
legimus, q Deus loquens Salomoni in tem
plo: ne gloria eius ibi apparens offenderet
oculos conniuentes, nebula impleuit tem-
plum, & domum. In hunc itaque modum
Deus sese inferioribus præbet, vt i psalmos
canitur. Nubes & caligo in conspectu eius.
quod & cum Apostolis obseruauit. quādo
enim eis gloriosus apparuit, nubem præmi-
sit, quæ eos obumbraret: ne eorum adhuc
debiles oculi a splendore gloriæ suæ instar
solis splendentis offenderentur. Et hoc est,
quod dicitur: Deum nemo vidit unquam,
scilicet essentiam nudam in se, & in esse ab-
soluto immo nec sancti possunt: & si Paulus
dicat. Videbimus facie ad faciem: non enim
sequitur, video petrum a facie ad faciem:
video igitur eius echaitatem a cæteris distin
ctam a simili: non valet. Video Deum a fa-
cie ad faciem: video igitur essentiā, vt essen-
tiam. Intellectus naturali lumine potest cer
tis rationibus intelligere primo quidē esse
Deum: deinde quid non sit ipse Deus: scire
autem

autem quid sit ipsa natura Dei propriè, nec intellectus noster, nec angelicus lumine naturali potest: est enim natura illa longo interuallo super essentiam, & intelligentiam, quantumcunq; perfectam: sed solę mentes beatę intelligunt, quid sit Deus, sub lumine quodam plusquã naturali: cum ipse Deus se menti coniungit, quasi tanquam forma, quam uideat, & per quam uideat. Hinc Plotinus animus (inquit) penitè purgatus penit per unionem diuinam, Deus efficitur, quã cognitio quid sit ipse Deus: sed Deum perspicere, naturamq; ipsius sub cunctis rationibus tam apprehendere nullus intellectus nullo lumine valet. Vnde Marsilius Ficinus. Nullum vestigium nobis occurrit vsquam eorum, qui Deum sua absoluta ratione perspexerint, quoniam nulli perspicere licet: nec rursus eorum, quibus palam ipsa diuina natura paruerit, percipientibus quidem, nec interim complectentibus, nec enim vel ipsi exprimere, vel alii capere possunt, quod ipsi contemplati fuerint in excessu; nam &, quæ Paulus cognouit in raptu, non licuit homini loqui. Et Plato diuina (inquit) dici, doceriq; non posse: sed in animo ipso ad Deum accedente, subito tandem diuinum ex alto lumen accendi, quod quidē seipsum intus alat: quasi neget ei us-

modi lumen extrinsecus emicare. Est enim
Deus in se abstractus vnitas, non in re quan-
tis vnita sed sese habens; sed vnionis vnitatisque
vbique causa. Essentia quoque & intellectus
dici potest tanquam essentiae omnis intelle-
ctusque causa; non tanquam essentialis quidam
intellectualis ue forma. Plato in Timaeo ap-
pellat Deum, appellatione quadam prodi-
giosa superessentialitatem nominans essentia-
litas apud Metaphisicos est simplicior quam
essentia. Deus igitur, non solum simplicissi-
mum ens est, sed ipsa simplicitas. Vbi igitur
Deus ipsum vnum, vel vnitas vel monas co-
gnominatur, primo quidem per illa signifi-
catur non esse Deos plures, sed vnicum; non
compositum, sed simplicissimum. Ipsum igi-
tur deitatis excelsae superessentiale, ipsa scili-
cet super bonitatis superessentia, quicquid
denique sit, neque vt rationem vel potestatem;
neque vt intellectum, aut vitam, vel essen-
tiam laudare fas est illis ex his, qui veritatis
omni veritate superioris sunt amatores; sed
vt excellentissime segregatam ab omni habi
tu vel motu; vita, imaginatione; opinione;
nomine; sermone; cogitatione; intelligentia;
essentia; illatione; firmatione; vnione; termino;
infinitate; & vniuersaliter ab omnibus, quae
in ordine entium collocantur (vt dicit Fics
mus in suo de theologia.) Hac igitur ratione
Deus

Deus ipse alioquin simpliciter proferendus
dicitur: & primus Deorum Deus & diuini-
tatis deitatisq; uniuersæ principium. Et hāc
unitatem appellant cabalistæ in Deo ipsam
diuinæ infinitatis singularitatem nulli foris
communicabilem, discretionem vero dicūt
processionem rerum ex Deo manantium.
Nisi enim processio fiat, nec Deus habebit
à quo distinguatur: nec vlla rerum erit inter
se distinctio, cuncta siquidem in Deo sunt
unum. Res ipsæ procedentes conseruant in-
terim mutuam unionem: nam in vno quo-
dam conueniunt cum sint ab vno. Et ponēs
hanc vnitatem (qualem modo diximus) p-
sonarum considerant distinctionem: rursus
in hac distinctione cōmunionem. Tum qui
doth seu dotes siue attributa omnes per ex-
cellentiam Deo tributa, sic in unaquaque p-
sona sunt: sicut in alia. Tum quia quælibet
persona est in aliis vnita simul atque distin-
cta: quemadmodum lumina luminibus in-
sunt. Unde Dyonisius in suo de diuinis no-
minibus loquens de unione discretioneq;
luminum, ait. Quando in aula eadem lam-
pades accensæ sunt plures, videmus omniū
lumina ad vnum aliquid coniuncta lucē,
vnumq; splendorem indiuiduum præferen
tia. Neque posset (vt arbitror) aliquis lam-
padis huius lumen ab aliis ex aere cuncta lu

mina cōtinente secernere: & alterum absq; altero cernere. Quippe cū tota in totis sine mixtione sint inserta. Iam vero si quis lampadem unam e medio tollat: lumen quoq; proprium eius totam abeuntem lampadem comitabitur. Nec quicquam alienum luminū secum trahens: neque ex suo ceteris aliquid linquens. Erat enim (ut diximus) illic totorum ad tota exacta quidem unio: nec ullo modo commixta; nec ulla ex parte confusa: hæc ille. Hoc sic probatur si in aula lucernis tribus illustri deambules: tres umbræ resultant. Præterea, si ingentem tabulam lucernis illis opponas; cuius in medio sit foramen; lucernæ tres per foramen illud tria lumina ē transverso traiiciunt in oppositum. Unde coniicimus emicantia lumina in aere inuicē non confundi; sed quamuis sint coniuncta loco, pura tamen sunt: suamq; proprietatē seruant inter se discretam. Spiritalis enim eorum natura facit ut non commisceantur inuicem in nouam communemq; formam; sicut solent corporeæ qualitates. Quamuis Astrologi putant multis radiis unum nonnunquam penetrari. Radiis tamen interim non commixtis. Si igitur lumina ob incorpoream proprietatem in corporea etiā existentia; munus id consequuntur; ut & unita inuicē: & simul discreta inter se mirabiliter esse

esse possint. Multo magis id habent, quæ magis sunt à corporibus separata. Vt ipsius animæ virtutes atque scientiæ. Magis etiam ipsæ inter se substantiæ animarum. Magis insuper inuicem intellectus Angelici. Maxime omnium trinitatis diuinæ personæ. Cuius quidem tam unitatis quàm discretionis participationem quantò singula deinceps pro modo suo gradatim variant discretione recipiant. Germanam tamen in trinitate consideramus discretionem, secundum Dyonisium. Tum quia excellentia patris, alia est atq; filij, & excellentia filij patrisque alia est atque spiritus. Tum etiam, quoniam actus patri proprius, quod est generare non conuenit filio. Neq; actus filio proprius, idest, nasci, patri competit. Similiterq; procedere ad Spiritum solum pertinet. Ideo nec pater est filius, neque filius est pater, neque Spiritus sanctus simili ratione. Hanc eandem doctrinam docent cabalistæ, dicentes. Tres primas sephiroth cõuenire & identificari in Ensoph. Et vocant illas, cheter chocmah, & binah. a quo cheter tanquam à primo fonte originis generatur chocmah sapientia filius. Ideo chocmah cõpetit nasci, & cheter generare, neq; nasci competit cheter, neque generare competit chocmah. Similiter procedere pertinet ad binah, & non cõuenit neque cheter, ne-

que

que chocmah. Nec generare, nec generari, nec procedere, cōpetit Deo. Si Deus in se, vt infinitum, vt vnum, & secūdum se intelligatur, vt sic nihil intelligimus ab eo procedere, sed separationem à rebus, & omnimodā sui in se ipso clausionem, & extremā in remotissimo suę diuinitatis recessu profundā, ac solitariam retractionem de eo intelligimus, ipso penitissimè in abysso suarum tenebrarum se contegente, nullo modo in dilatatione, ac profusione suarum bonitatū, ac fontani splendoris se manifestante. Nam sic cōsideratus est absq; relationibus: tā intrinsecis quàm extrinsecis & à cabalistis hoc modo vocatur Ensoph, idest, non finis, siue ens infinitum, absconditum, obtenebratum, quamdiu sic manet. Et cum sit in se totum lumen, aliud generare non potest quàm qđ ipse est. Nec suscepti luminis aliud, quàm lumen fieri potest. Si ergo lumen est, qui lumen genuit, & lumen est qui lumen suscepit. Tum quodammodo idē inuenitur esse & qui genuit, & qui lumen suscepit. Ita tamen vt ille hoc esse credatur per naturam. Ille vero hoc agnoscatur per gratiam. Propter hoc ergo vnū lumē in multa se lumina participatione perfudit, vt multos illuminatos ad vnum lumē reformaret, vt dum illud participando, multi acciperent in illius tota

tota

ma omnes vnum apparerẽt. Lux enim che-
ter patris inuisibilis, in se procedens in nos:
& exiens ad manifestationem vacuos inue-
nit, & inanes à vero bono: & infundens se
nobis: replet nos secundum vniuscuiusque
nostrum virtutem & capacitatem: & cum
repleuerit, conuertit nos, vt nõ dissideamus
a cheter patre corona superiori: sed in ean-
dem similitudinem & imaginẽ respiciamus
ad ipsum quia non discordamus ab ipso. Re-
plet quidem illuminando: & cõuertit lumi-
na faciendo. Replemur enim in eo, quod in eo
lumen accipimus. Conuertimur autem: in
eo quod ex accepto lumĩe & ipsi lumina sumus.
Nam in eo cum lumine vnum sumus, & in
lumine vnũ sumus, quod lumẽ sumus: & est vni
tas ĩ vna similitudine ĩ vno lumine & in vna
claritate, & vnũ illuminans, & lucens lumẽ.

I.M. Ex praecedenti conclusione intelligi potest cur dicatur apud cabalistas quod Deus induit se decem vestimentis, quando creauit saeculum. 39

F.A. In praecedenti cõclusione satis vidimus, quemadmodũ Deum in pura & nuda essentia apprehendere nequimus: quare vesti-
tum

tum variis indumentis sese nobis ostendat, ostensuris membra quidem vt tecta ipsius, veluti nostra carnea protegantur a frigore & ob honestatem velentur: sed ea sunt haec indumenta in quibus, & per quae Deum cognoscere possumus, per haec enim instrumenta omnis virtus ab eo manans, procedit. nam a Deo nudo, id est, penitus remoto ab omni respectu, nihil fluit. Et Ensoph vocitatur fons omnis bonitatis, in eo, enim quod influit, relationem quandam induit quod vestimentum dicitur vnde ergo nobiscum agens induit se septem vestimentis extrinsecis, & tribus intrinsecis agens in diuinis ad intra. Volens .n. Deus constituere fabricam mundanam: primo archetypam fundauit, emanando personas diuinas, patrem videlicet cheter, filium chocmach, & Spiritum sanctum Binah, quia nisi primo hae praecessissent, minime creata machina subsistere fuisset: quare actiones sunt suppositorum. Deus igitur summopere hic, remotus ab omni relatione, antequam integra sese diffunderet, filium genuit, qui cum illo Spiritum sanctum produxit. & primam sibi vestem induit, paternitatem videlicet. Et de hoc vestimento loquitur Iacobus, cum dicit, pater luminum, quia cheter pater est lux inaccessibilis. de quo Dauid. Ami-

ctus

ctus lumen, sicut vestimentu. pater in sinum suscipiens filium, quem genuit, induit se vestimento celsitudinis. de ipso Paulus, Excelsior cælis factus: ab vtroque Spiritus sanctus procedens, induit se vestimentum igneum, de quo Exo. Erat autem species gloriæ domini quasi ignis ardens, post illam secretissimam, & intrinsecam productionem, se in creata voluit diffundere, vnde septem alia sumpsit vestimenta, quibus nobiscum ageret, & versaretur. Deus & si vnus sit semper tamen multis nominatur. Et quamuis Zacharias dicat. Et nomen eius vnum. Vnũ quippe est nomen Dei exprimens, qualiter fieri potest, ipsum Deum in se quod est Adonai [illegible], iuxta illud psal. [illegible] Adonai nomen illi, sed in quantum Deus induit diuersa vestimenta, vt diuersa nobiscum agat, sortitur diuersa nomina, nunc pietatis, nunc iustitiæ, nunc pulchritudinis, nunc decoris & cætera huiusmodi: pene innumerabilia. Quando autem perfecto fabricæ articulo omnia reducentur in vnitionem (Zacharias ait) erit Deus vnus & nomen eius vnũ. Cum non varie, sed vnice nobiscum agat. pro nunc autem, Deus dicitur vestitus quamplurimis vestimentis. Deus enim est nudus, si in seipso consideretur absque aliquo ad extra respectu, & in abyssis

sui

sui fontani splendoris (vt vnum fuit n precedenti conclusione) si veró cum creaturis aget, aut ad ipsas respiciat, induitur relationibus, tanquam vestimentis quibusdã. Hinc (secretiores theologi dicunt) quando Deus voluit Mundum creare, induit se decem vestimentis. Quæ vestimenta, alio nomine dicuntur mensuræ: quibus Deus metitur omnia, quę nobis tribuit. Iuxta illud. Vnicuiq; secundum propriam mensuram. Vnde Dauid predicat Deum lumine uestitum, dicẽs. Indutus est dominus lumine. Quamuis alibi dicat. posuit tenebras latibulum suum. Et iterum nubes & caligo in circuitu eius. Nube igitur, caligine, & tenebris Deus tegitur respectu debilium nostrorum oculorum: qui nequeunt deprahendere ipsius opera, quæ valde sublimia & occulta sunt Iuxta illud Baruch. non est, qui possit scire uiam eius: neque qui excogitet semitas eius: Ipse tamen est lux summe, omnia collustreans: habitatq; (vt apostolus ait) lucem inaccessibilem. Induit autem lumẽ dum cum creatis agit: eis formas naturales & gratuitas tribuens, quæ tanquam radii, ab illis vestibus, vel mensuris procedunt, per quas vobiscum operatur. Hinc formam dare volens rebus, dixit. fit lux. Dicitur etiam vestitus confessione & decore. quia (vt dicunt anti-

qui

qui & secretiores theologi) agens cum creatis concentum & decorem induit, quod Hebræi dicunt hod vehadar הוד והדר] concentum enim induit: dum omnia consonantissima reddidit, iuxta illud Boetii, tu numeris elementa ligas. nec tantum elementa ligauit: sed omnia corpora mundanum & humanum cũ anima; omniaq; inferiora cum superioribus. Decorem verò induit, dum facit, quantum decet. Christus omnium Dominus harum mensurarum induit se confessione quãdo ipse dixit. Confitebor tibi pater, Domine cæli & terræ: decore verò quando transfiguratus est. Tunc enim vestimenta eius facta sunt alba sicut nix. Deus igitur nobiscum agens, septem præcipua, sortitur nomina, quæ sunt quædam eius indumenta. nam cum sola bonitate & amore inductus fuerit ad opus & in amore produxerit, nomen sortitur clementiæ, quod est el אל, eloha אלוה. Quod el Deum significat clementissimum videlicet & pium: quamuis aliquando etiam fortem, significat, vt sæpius Aquila interpretatus est (vt dicit Hieronymus) ideo quod habemus in psalmo 49. el elohim Adonai diber אל אלהים יהוה דבר, quod interpretatum habemus. Deus Deorum dominus loquutus est. Hæc Midah siue proprietas dicitur Gedulah. Et

quia

quia non tantum pietas, & misericordia exquiritur, sed aliquando iustitia & seueritas in flagitiosos, et improbos: ideo est aliud tribunal Dei, quod dicitur iustitiae seueritatis & punitionis, timoris & roboris, & tunc Deus velatur nomine elohim אלהים & significat Deum robustum computans culpas per poenam. Hoc nomen ponitur medium in his duobus extremis prout Deus agit nobiscum, sed medio temperamento harmonizans, & pulchrefaciens omnia aliud sortitur nomen, & dicitur tetrag. יהוה eius midah tiphereth appellatur: Quod in psalmis ponitur plerumq; in locis, maxime in psalmos. 96. Et quia summus princeps tam impietatem quam secundum iudicium aliquando remissius agit: ideo adsunt aliae duae mensurae, seu duo uestimenta, unde immediatius & remissius influat. Et tunc Deus vocatur Adonai zeuaot יהוה צבאות. Et elohim zeuaot אלהים צבאות: Midot dicuntur: hod & nezach i. confessio & magnificentia. Quia uero Deus vitam communicat omnibus, unde omnia uiuant, sortitur aliud nomen quo dicitur Elchai אל חי, id est, Deus viuus. Dicitur etiam sadai שדי, id est, sufficiens pro omnibus: midah dicitur Iesod, id est fundamentum. Agens tandem Deum domesticé, & generali quodam influxu cum omni-

Justitia

Tetragrammaton

omnibus, dicitur Melech Adonai ארץ כל, id est, Rex & Dominus omnium, omnia gubernans, & princeps regum terrae, & dominium continentium: & Mida eius dicitur malachut, id est, Regnum. Haec sunt indumentum quibus Deus induit se, quando saeculum creauit. Christus nempe his vestibus indutus erat. Vnde Lucas narrat quomodo mulier ad tactum vestimenti Iesu sanata est. Quia diuinitatis virtus, quae in Christo Iesu erat, nedum in corpore, sed etiam in vestimento eius redundabat: nam cum mulier ad vestimenti tactum suscepisset sanitatem; sensit Christus virtutem, quae exierat. Hinc dixit. Tetigit me aliquis: nam & ego noui virtutem de me exisse. Quòd multi cognoscentes rogabãt (vt Marcus refert) vt fimbriam vestimenti ipsius tangerent. Quotquot autem ipsum tangebant, sanabantur. Quae vestimenta fuerunt: primo tunica inconsutilis, quae baptismum significat, sacramentum quidem non reiterabile; alterum verò erat tunica diuisibilis, sacramentum videlicet paenitẽtiae, toties quoties opus est reiterabile. Ab his n. duobus vestimẽtis eruditur sanitas animae. Vestimenta itaq; dicuntur huiusmodi sacramenta, quia nuditatem nostrã & peccata tegunt. Sunt etiam haec sacramenta septem, fidei nostrae signifi

 cantia

cantia septem vestimenta, cũ quibus Deus nobiscum agit: cum ipsum nudum apprehendere nequeamus. sunt ergo uestimenta illa Christi, decem vestimenta seu proprietates, quas Deus induit, dum mundum creauit, & cum agere cum creaturis decreuit A quibus vestimentis (secundum secretiores theologos) prouenit, quicquid nobis cõmunicatur. Quę omnia cum in Christo concluderentur, cui pater omnia dedit; non potuit quippiã ex ipsis emanare quin ipse Christus sentiret. Hinc non sine causa dixit: quod senserat ex se virtutẽ exire. & hoc cõcludit diuinitatẽ Christi. Diuinę igitur vestes Deum alias pręfulgore immenso (vt dictum est) inuisibilem, nobis visibilem prębent. nam si non poterant aspicere filii Israel in faciem Mosi ob splendorem vultus eius, vt Paulus inquit, in quo videlicet & splendebat paruus radius diuinitatis, sed necesse erat velari faciem; quid dicendum est de luce illa diuinitatis immẽsa; quam ideò ipse Paulus vocat inaccessibilem: quia apprehendi & attingi nequit a nobis. necesse est igitur vt cõtegatur si uideri debeat. Contegitur autem aliquando, lumine, rebus creatis visibili, aliquãdo vestimentis albis pietatis, clementiæ & amoris: aliquandò rubeis iustitię & fortitudinis: aliquando pur-

purcis,

pureis, donorum videlicet Spiritus sancti, ut cabalistę exponunt, aliquando viridibus, vitę & glorię: aliquando concinnitate & decore regio. multa huiusmodi vestimenta Deus induit: quibus agens nobiscum tot tantaque oblectamenta tribuit quot & quanta capere possumus. Foelicius autem beati in aspectu illarum vestium oblectantur & beantur.

P.M. Qui intellexerit in dextrali coordinatione sub pietatis ordinatione ad sapientiam, perfectè intelliget per viam cabalæ, quomodo Abraham in die suo per rectam lineam vidit diem Christi, & gauisus est. 35.

F.Ar. In diuinis est leua, & dextra manus; quamuis Deus sit ab omni figura corporea, & ab omni situ absolutus. Et dicuntur hæc per similitudinem quandam, quia in nobis inuenitur omnia enim quę facta sunt, tenent saltem Dei vestigium: & facta sunt secundum exemplaria superiorum: sicuti magno mysterio dictum est de tabernaculo a Mose fabricato, quem alloquens Deus, dixit, inspice & fac secundum exemplar,

quod tibi in monte monstratum est. Nam ideæ, quæ sunt in Deo (teste Augustino) exemplaria sunt rerum producendarum: rerum enim omniũ, quæ hic inferius sunt, vera ratio, & exemplar in Deo est, requirenda, non ea nota, & lege corporea, qua sunt hic inferius, verum loge meliori. Ideo solium Christi iudicantis habebit dextrum & sinistrum. Vnde in dextra ponet oues, & in sinistra hoedos: ipse vero stabit in medio. Hinc oraculum Gabrielis dixit. Regnabit, scilicet, Iesus in domo Iahacob in æternum. Iahacob enim in archetypo, siue in supernis mansionibus medium tenet inter Abraham, qui dextram tenet, & Ishac, qui sinistram possidet. Et quam optime Iudex sedere debet inter dextram pietatis, & sinistram iustitiæ: vt hanc cum illa contemperet. Et ideo zebedei petentes sedere vnus ad dextram, alter autem ad sinistram Iesu, doctum fuit. Nescitis quid petatis, quia petebant, quod nondum meruerant. Hinc Christus dixit eis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum. nã ipsum bibenti datur præmium. Et si Christus postmodum dixerit. Calicem quidem meũ bibetis. Attamen, quod petebant, eis promittere noluit. quia forte petebant, quod aliis præparatum erat. Hinc dixit eis Iesus.

sedere

sedere ad dexteram vel ad sinistram meam non est meum dare vobis, sed quibus paratum est a patre meo. Et magis credendum est, quod hæc illis dixit, quia ambo exponendi erant in dextera. Ideo male petebant, quod alter illorum locaretur in sinistra maledicendus videlicet & puniēdus. Dextera itaque est pietas, sinistra verò seueritas: in dextrali igitur coordinatione sephirot primo ponitur chocmah sapientia diuina, qui filius dicitur; inferius ad illam in recta linea dextrali ponitur Gedulah, pietatis, ac misericordiæ plena. & ibi locatur Abraham: de quo dicitur, quod vir erat maximè pius, & libenter hospicio pauperes recipiebat; quare meruit angelos hospites habere, in cuius memoriam vsque in hodiernum diem in valle Hebron constructum hospitium extat: cuius bonis quotidie quinque millia peregrinorum pane, & carne pascuntur. Et, quia locus ille in diuinis dicitur meridies; ideo de Abramo dicitur, quod ambulabat, pergens ad meridiem, id est, proficiscens in influxum Gedulah. Et hoc est, quod dicitur Gene. Abraham completo colloquio, quem cum Deo habuit, reuersus est ad domum suam in Hebron, siue ad locum suum. Tota enim

sapientia

Abraham

Genesin descriptio ad allegoriam tendit. Explorauerat pater Abraham multa esse loca in domo patris æterni. Hinc nunc ad vnum, nunc ad aliud locum recurrebat: vt nomina, quibus ipse vtebatur, indicant apud sapientes. Et hoc, vt ab aliquo ipsorum locorum veniam (si fieri posset) impetraret, sicut è conuerso Bilaham tentauit diuersa loca Samaelis, offerens in quolibet illorum sacrificium: vt ab aliquo ipsorum impetraret, vnde Israel malediceret, non enim erat horum sacramentorum ignarus. Videns igitur Abraham, quod non inueniebat locũ, vnde veniam impetraret pro sodomitis: reuersus est ad locum suũ meridionalem videlicet, vbi tentoria figere consueuerat. Qui à cabalistis Gedulah dicitur, seu chesed, id est, misericordiæ ac clementiæ tribunal, cui præsidebat Abraham senex tanquam primus per Merchauah, id est, gloriæ Dei. Ideo de eo dicitur, q Abraham expendebat siclum mundo argentum. Non eo quia aurum non esset in vsu eorum dicat Gen. q aurum fluminis voluptatis Horto egredientis, erat bonum, & in pretio: sed scriptura illud nõ induere voluit, vnde erat Abraham, & vnde influxum iugiter hauriebat. A meridie enim talem habebat defluxum, vnde argentum venit. Quod

&

& per aliam allegoriam Moses declarauit, dicens q ad meridiem sentorium tendebat: & ibat proficiens, seu proficiscēs versus meridiem. Nec de auro fit mentio, vbi de Abraham est sermo, quia ipse non erat Aquilonaris, cuiusmodi est aurum, quod ab Aquilone venit, sed meridionalis. Propter hoc in Gen. dicitur, quod Abimelech dedit Abrahe mille argenteos, in velamen oculorum Saræ, eo q male eam acceperat: nec fuerat ea abusus. Similiter ibidem dicitur, q Abrahā emit speluncam duplicem ab Ephron filio Chet pro sepulchro Saræ tot syclis argēteis. Abraham igitur in loco inferiori existens, ad chochmah filium in recta linea dextrali, potuit Christum filium Dei videre, siue diē eius, id est, lucem & gloriam eius, & humanationem. Qui Abraham lumine illius filii perlustratus, inus bonus Dei familiar dedit. Deum enim trinum cognouit, & quomodo & quando per canales fistulas se creatu participem reddit. Et, ob mirabilem eius scientiam, Deum appellari meruit. Potuit igitur videre, immo vidit, & gauisus est, adeo, quādo Deus iussit eum foras exire, id est, extra terminos naturalis ordinis, vt ostenderet illi stellas: de qbus apostolus ait, Sicut stella differt à stella ī claritate, sic sanctus à sancto

in gloria. Deus igitur eleuauit ipsum, vt co-
gnosceret innumerabilem multitudinem in
semine suo Christo saluandam: & ipse hoc
credidit, & reputatum est illi ad iustitiam,
idest, ad pietatem in Deum: hoc enim est
proprium credere, & Deo adhærere: quare
hebraicè dicitur Zedacha, quę est fides cum
adhæsione. Et hęc fides sat est ad salutem. Fi
des n. vt viuat, ad opus conducit, opus verò
fidem præsupponit. Abrahã igitur in vtraq;
perfectus commendatur, & aliquando fecit
sum de fide, & aliqñ de obseruantia manda
torum. Quę reserata fuerãt à Deo ipsi Abra
hæ non minus, quam Mosi, quibus in iube-
te Deo populo tradiderit, & scripturæ cõ-
mendauerit, vt patet Gen. 26. Et sic Abra-
ham seruauit legem, præcepta, & statuta:
possunt ergo hæc obseruari. Quare male ga
niunt dicentes, q lex obseruari nequit, &
quod Abraham ex sola fide, & nõ ex opere
iustificatus sit. Reputata quidem fuit fides
Abrahæ ad iustitiam, reputata fuere & ope
ra, propter quæ promissa fuit benedictio o-
mnium gentium in semine eius, id maximè,
quãdo obtulit filium Isahac in sacrificium,
quem etsi in fide obtulit (vt inquit Aposto
lus) illa tamen oblatio non erat fides ipsa,
sed opus fundatum in fide, quæ est funda-
mentum

mentū spiritualis ædificiū: vidit igitur Abraham in die suo per rectam lineam, quæ est in dextrali coordinatione sephirot, diem Christi, idest, cognouit chocmah sapientiam diuinam incarnandam in die, idest, in lumine sibi dato desuper, quod chesed dicitur, id est, clementia & gratia, quæ in tali ordine recte supponitur chocmah: propter quod gauisus est.

P. M. Effectus qui sunt secuti post mortē Christi, debent conuincere quēlibet cabalistam, quod Iesus nazarenus fuit verus Mesias. 36

P. 1. Effectus in Christi morte secuti, fuerunt signa, quod Christi morte secuti, fuerunt signa, quod Christus fuerit verus Mesias. Primo sol obscuratus est: quia fuit solis eclipsis miraculosa: fuit enim facta in plenilunio: ideo non erat naturalis: sed super naturam, & miraculosa: quia eclipsis solis debet fieri in nouilunio, uel circa: tradit enim historia euangelica, ut, cunctis stupentibus, ab hora sexta usq; ad horam nonam sol obscuratus est, & tenebræ factæ sunt super vniuersam terrā. Dies autem passionis Christi erat Luna quinta decima, scilicet dies oppositionis luminarium: namq; (vt dicunt euangelistę

gelistæ) Christus prima die azymorum passus est, scilicet in die sancto Paschæ: quod Exodi. 12. quintadecima die mensis primi iussum est celebrari. Cum igitur eclipsis, vel solis obscuratio naturaliter fieri nequeat, nisi in nouilunio, scilicet prima die lunæ cũ ipsa soli coniuncta est; sequitur necessario, quod illa solis eclipsis nõ fuit naturalis, sed purè miraculosa, & supra naturam, & in hac ecclipsi, quinq; fuerunt miracula: primum ex parte temporis: illa enim erat dies plenilunii, & non nouilunii, vt contingit in aliis ecclipsibus. Secundum miraculum fuit ex lunæ cursu q̃ naturaliter motu proprio ab occidente in orientẽ progreditur, in hac autem ecclipsi visa fuit a Dionysio citissime veniens ab oriente versus meridiem, vsq; dum stetit sub sole, vbi per tres horas quieuit; & claritatem solis hominibus obumbrauit: postea verò ad proprium locum versus orientem ferè in instanti regressa est: & sic hora sexta, & hora nona visa fuit sub sole, sed vesperis sole occidente ipsa in oriente apparuit, soli opposita. Tertium miraculum fuit ex parte, à qua, eclipsis incepit: omnis namq; naturalis eclipsis solis incipit a parte occidentali corporis solis; sed tunc illa eclipsis a parte solis orientali vt diximus, luna retrocessit ab oriente versus

me-

meridiem & sic primo tetigit solem ex parte orientali. Quartum miraculum fuit ex parte, a qua sol cœpit lucere post eclipsim: quia in aliis eclipsibus pars solis, quæ primo occultatur, primum apparet post eclipsis medium: in hac vero eclipsi solis pars occidentalis, quæ postremo eclipsim passa est, primum detecta fuit: contra vero de parte orientali, eo quod luna non pertransiuit solem, sed stetit sub eo, & postea retrocessit. Quintum miraculum fuit ex eclipsis duratione. nam solis eclipsis naturalis, aut nullam, aut paruam habet moram: verum in hac eclipsi (vt euangelistæ dicunt) fuit mora trium horarum naturalium: scilicet ab hora sexta, vsque ad horam nonam. Aliud miraculum ponit Hieronymus, quod scilicet non modo ex lunæ interpositione sol est obscuratus, sed ipse suos retraxit radios, vt vel dominum in cruce pendentem non videret, vel ne crucifigentes & blasphemantes Christum sua luce fruerentur. De huiusmodi eclipsi dicit Flegon philosophus (vt refert Eusebius lib. 13. olympiadarum, olimpiade 202.) Magna & excellentissima inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio solis facta, dies, hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, vt stellæ in cælo visæ sunt, terræque motus in Bithynia, nicæque, vrbis multas

ædes

ædes subuerterit. Sed (vt origenes dicit) his Flegon declarauit hoc fuisse factum sub Tyberio Cæsare. non tamẽ expressit tunc fuisse oppositionẽ luminarium. Attestatur & ille eximius philosophus Dionysius: cui nomen Ariopagita ab Ariopago, quod concilium prius erat nouem virorum, qui ex nouem primis magistratibus eligebantur postea ad quinquaginta vsq; creuerũt ex præcipuis tum doctrina, tum sanctimonia, & sapientia, tum etiam diuitijs ne paupertate impulsi mentirentur, vt Andretio in secundo, & philocorus in tertio rerum atticarum scribunt. Quibus sapientibus causę maiores delegabantur cognoscendas. Is ad Polycarpum scribens: Apolophanem sophistam, quia non admitteret variationem solis in Mesiæ morte exhibitam his verbis se darguit, nescio quo spiritu afflatus, ad diuinationẽ prorupisti Apolophanes, quando una mecum aspiciens eclypsim contra naturæ ordinem, tempore Christi patientis ad me conuersus dixisti hæ præclare Dionysi sunt vicissitudines rerum Diuinarum: & si potes argue, nempẽ tecum vnà præsens fui, vnaque aspexi, iudicaui omnia, dignaq; sum admiratione prosequutus. Et quodam spiritu ductus dixi, aut Deus patitur, aut tota mundi machina destruetur. Cui etiam

inte-

integerrimo philosopho si non credis, audi quid astronomi dicant. Aesculus in eo genere peritissimus nunc temporis solem in ariete, & lunam in libra volui astronomico calculo decernit: quando defectum, passus est sol stante plenilunio, quo Iudęi de more pascha suum celebrabant. Sol igitur moriẽte Christo: virtutem suam amisit, vt Lucas narrat: vt indicaretur, ꝙ supramundanus sol virtutem suam contraxerat derelinquẽs ipsum Christum sub tribunali iustitiae seuerae Geburah, amoto fauore & claritate, quã ei praestare consueuerat ipse supernus sol (Tipheret) qui ipso nascente, noctem illustrauit; contraxit autem lumen iste sol, qui erat diuinitas, quo ad humanitatem, quae remansit obscura & afflicta. Nam alioquin ipse Christus non fuisset passus. Sol igitur iste est Christus, qui sol iustitiae dicitur, Malachiae, non solum replens omnia lumine: sed erigens Ecclesiam indeficientem, sicut sol ad cuius aduentum cessat Luna synagoga. Nam eclypsis ista solis in morte Christi, facta fuit per interpositionem lunae inter solem & terram, & eius lumen impediuit per spatium trium horarum; tandem sol praeualuit, ad locum vnde exiuit reuertens, & significabat synagogam lunariam, volentem impedire lumen (gloriam) Christi, quod

&

& fecerūt per tres dies, quibus in sepulchro
iacuit. In resurrectione tamen sua contra Iu-
dæos præualens, splenduit eius gloria & fa-
ma, michan per vniuersum orbem, quod
factum fuit per Apostolorum prædicatio-
nem. Sol igitur iste Christus suum cogno-
uit occasum (vt Dauid decantat) in morte
sua, & ortum in resurrectione, vt ipsemet
propheta subdit. Ortus est sol & congregati
sunt, scilicet discipuli in vnum, qui prius di-
spersi erant in eius morte. Nec solis statio
tempore Iosuæ, nec eiusdem retrogradatio
tempore Ezechiæ, ita fuere miraculosa. In
morte item Christi, Angeli, assumptis cor-
poribus, auditi sunt flere Christi mortem,
prout Esaias prophetarat. Angeli pacis, a-
mare flebant. Planctus etiam magnus, qui
factus est in morte eius hoc idem ostendit:
sicut prophetauerat Zacharias. Hoc.n. testa-
tur Iohānes factum fuisse in morte Christi.
Et idem Vates, subdit. Aspiciēt ad me, quē
transfixerunt, vel vulnerauerunt, aut pupu-
gerunt, vt in Apocalypsi dicitur. Dachar
דקר enim quodlibet illorum significat. Sta-
tim autem subinfert propheta. Et plangent
eum, quasi planctu vnigeniti: & erit planc-
tus in Ierusalem, sicut planctus Hadadri-
mon in campo Magedon. Quādo videlicet
Ierosolimitæ planxerūt Iosiam Regem iu-
stum

ſtum, ibidem interfectum a pharaone nechao: ſicut in libro paralipomenon legitur. Vates autem hic non loquitur de huiuſmodi planctu pro Ioſia facto (vt Iudæi ſomniant) ſed de alio ei ſimili. Et hic eſt planctus factus, & qui quotidie fit in memoriam mortis Chriſti, à mille & quingentis annis citrà. Quod de nullo alio legitur, & Dauid hunc crucifixum planxit, quod oſtendit dum dixit, Lauabo per ſingulas noctes lectum meum: lacrymis meis ſtratum meum rigabo. Vnde per ,matha מטה , non tantum lectum, ſed virgam ſignificat: virgam dico crucis. Super hanc.n. plangens peccator, merito patientis in cruce facillimè veniam impetrare poteſt: & ſine hoc adiutorio nequaquam. Voce etiam magna moriens aliquid diuinitatis oſtenditur in Chriſto. Homo enim ſuffocatus autem deficiens moritur: & ſic moriens nullatenus emittere clamorem poteſt. Moriens ergo Chriſtus clamauit: vt oſtenderet ſe non ex oppreſsione vel debilitate mori, ſed ex voluntate. Iuxta illud Iohannis: poteſtatem habeo ponendi animã meã: & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam. Clamauit autem voce magna: vt omnia ad ſe traheret, ſicut ipſe prædocuerat. Nam inter cetera, quæ attrahere ſolent, annumeratur clamor. Qui clamor auditus fuit nedum ab

altan-

astantibus; sed etiam à patre: qui ipsius spi
ritum suscepit. Auditus quoque fuit a coelo
quod tunc apertum fuit ab angelis, qui fe-
licitius eius animam portarunt quàm ani-
mam Lazari in sinum Abrahæ. Auditus
quoq; fuit ab inferno: qui suos reddidit
mortuos. A terra quoq; auditus est: quæ
mota est, & scissis lapidibus & monumentis
reddidit corpora, quæ ante susceperat. Au-
ditus fuit a gentibus: ex quibus centurio di-
xit. Verè filius Dei erat iste. Auditus quoq;
fuit a lege: cum velum templi illam obte-
gens scissum sit: referatis legis & propheta-
rum sacramentis. Auditus denique fuit à to-
to mũdo, omniq; posteritate omnium, qui
ad hunc clamorem cucurrerunt ad Christũ.
Omnia enim abhorruerũt mortem Christi
capitis. Unde omnia elementa, sydera & re-
liqua omnia pati visa sunt, patiẽte Christo.
Ideo ad hoc ostendendũ velum templi scis-
sum est. Quamuis in hoc sit aliud maius sa-
cramentum. Moriens enim Christus & con
summans opus redemptionis nostræ (vt ipse-
met perhibet, dicens) consummatum est: om-
nia legũ sacramenta, & prophetarum ora-
cula referauit. Iuxta illud Apostoli. Nos ve-
ro omnes reuelata facie gloriã Domini spe-
culamur: conscendentes à claritate in clari-
tatem, quousque trãsformemur in eandem
ima-

imaginem, quae est filius Dei. Cum data sit nobis potestas filios Dei fieri, imitantes illum, qui Deus factus est homo: pro nobis in cruce exaltatus omnia ad se traxit virtute diuina. Tanta enim fuit virtus passionis Christi, vt commemoratio ipsius sufficiat pro omnibus sacrificiis legalibus, quae omnia sua peculiari ratione sancita fuerunt. Hinc Dionysius vocat Christum quoddam totum. Attraxit quoque Christus moriens omnia numina, omnes virtutes caelestes. Sicut Paulus horum sacramentorum non ignarus referat, dicens. Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in seipso. In se ipsum videlicet, reducens omnium illorum virtutem. Quae virtus cōtinendi omnia alio (vt aiunt) propriū Dei est. Nam homo continet omnia potestate: vt Mercurius docet, & sapiēs innuunt. Et propter hoc post mortem Christi oracula siluerunt, sicut iam praedixerat Deus serpenti, dicens. Inimicitias ponam inter semen tuum, & inter semen mulieris: protestans quod semen mulieris (Christum videlicet) conterendum esset caput serpentis: sicut patet de morte Dei pan, in morte Christi (vt dixi de nomine magno Iesu.) Haec in nullo alio moriente facta sunt: nec in Mosis morte, nec Abrahē, nec reliquorum, ergo Christus

fuit Meßias, quare est omnibus principa-
lior, & excellentior, tanquam Iesod, idest, fundamentum aliarum creaturarũ, & principium omnium rerũ, quare in illius morte omnes creaturæ, tanquam in morte domini sui sunt motæ in signum doloris fundamẽti sui: amant enim illum sine quo nec ipsæ existere poßint, quo amore seipsas diligũt, sicut Boethius ait. Hic est cunctis amor, repetuntq; bono fine teneri. Quia non aliter durare queant, nisi conuerso rursus amore refluant causæ, quæ dedit esse.

37 P.N. Ex hac conclusione, & trigesima superius posita, sequitur, quod quilibet cabalista habet concedere, quod interrogatus Iesus, quis esset? rectißime respondit, dicẽs. Ego sum principium, qui loquor vobis.

P.A. Deum vnicum esse rerum omnium creatorem philosophi omnes affirmãt; pro hac veritate asserenda socrates, & carceres, & mortem sustinuit, vt Apuleus, & Aulus Gellius testantur. Plato, & Trismegistus aiunt, quod Deus mundi est vnus: quia mundus est

est unus. Auicenna asseuerat sic: non posse esse duo a se necessaria. Nec aliud a se habet ut sit necessario, nisi Deus. Aristoteles & Homerus. non est bona multorum principum multitudo, unus ergo princeps, & Deus, imperator unus, unus prouinciæ iudex, in naui gubernator unus, & unus in mundana fabrica opifex, unus moderator. Pythagoras unitatem dicebat esse Deum, & bonum intellectum, dualitatem verò demonem, ac malum, cæterum sacræ literæ super omnes huic dogmati sunt respersæ. Sic scripsit Moses, semaah Israel, Adonai elohenu, Adonai echad, [illegible] id est, audi Israel, id videlicet, qui Deum principẽ habes: dominus Deus tuus unus est. Et alibi. Videte quod ego sum solus, & non est alius præter me. & Psal. non est Deus, præter dominum, & non est Deus, preter Dominum: & non est Deus, preter Deum nostrum, qui fecit cœlum, & terram. & est filius Dei, per quem cuncta creauit altissimus est enim (secundum Augustinũ) ars patris: quapropter cantat Dauid, dicens: omnia in sapientia, qui est filius, fecisti portat .n. Deus omnia verbo, id est, ratione idearũ. In ipso sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei, immo est Deus, ut supra 30. conclusione patuit. Ergo Iesus interrogatus,

quis esset? recte respondit: Ego sum princi-
pium, id est, Deus, qui loquor. Et hoc quia
est primogenitus omnium creaturarum: vt
innuit Paulus. & etiam quia est principium
in quo facta sunt omnia: sicut prima litera
descriptionis fabricae indicat: quae est beth
ב, sigillum videlicet sapientiae, Dei filii, &
verbi carne humana vestiti. nam sicut illa li-
tera est principiū totius descriptionis, ver-
bum videlicet: per quod (teste Iohanne) fa-
cta sunt omnia & ipsummet est principiū re-
parationis vniuersi & principium omnium
nostrarum bonarum actionum. Hinc aper-
te dixit. sine me nihil potestis facere. Est
etiam principium beatitudinis & cōsequen-
di finis. Voluit enim Christus omnes nos
vnire simul in idem corpus, qua vnione nō
datur maior, cuius ipse caput effectus om-
nia membra regeret, & in ipsa influeret
quod sacramentum Paulus Colossensibus
tam clare explicat, vt declaratione nō egeat,
dum ait. Ipse est caput corporis ecclesię,
nosque membra eius, & ne superna crede-
rentur exclusa, iterum ait. Ipse est caput
omnis principatus, & potestatis Et iterum
cum Ephesis. Et ipse dedit caput super om
nem ecclesiam, quę est corpus ipsius, & ple
nitudo eius, qui omnia in omnibus adim-
pletur. Et quomodo nos simus eius mem-
bra,

bra, explicat idem Paulus cum Romanis dis-
serens, Sicut vnum corpus, multa membra
habet, omnia autem membra corporis cum
sint multa: vnum tamen corpus sunt, ita &
Christus in vno etenim Spiritu omnes nos
in vnum corpus baptizati sumus, siue Iudæi
siue gentiles, siue serui, siue liberi & omnes
in vno spiritu potati sumus, vnum est igitur
ex omnibus membris corpus, cuius princi-
piū siue caput est Christus. Et ideo in om-
nes articulos & artus influit vitæ nutrimen-
tum, regimen ornatū & quicquid ad ipsius
corporis sustentaculum & fomentum per-
tinet. & quamuis vita & motus (vt nonnul-
li sapientes existimant) sit principaliter in
corde, tamen ex sententia Galeni, Halla-
bach & aliorum qui de natura, & conditio-
ne corporis humani scripserint omnis vir-
tus motiua, sensitiua & rationalis est in ca-
pite. Sunt quoq; in capite omnes sensus
interiores. Vnde membra dicuntur regi à
capite, tanquam a duce, & repleri virtu-
te, vt hi riuuli, & alueis replentur a fonte,
quia omnia proueniūt secundum spiritua-
lem influxum a nostro capite Christo mini
me ambigendum est. in ipso enim sunt. &
ab ipso replentur omnes sensus interiores
hominis, cum nec gustare, nec videre; nec
odorare, nec audire possumus, quæ Dei

sunt, nisi per virtutem huius capitis Christi. dicente paulo. Gratia Dei sum id, quod sum: quae gratia emanat in nos per Iesum Christum. sicut enim abscisso capite nihil, quod in trunco remanet, aliquid operari potest: sic abscedente Christo ab homine, abscedit uita, & ex consequenti omnis operatio, & motus qui ad ipsam uitam spiritualem pertinet. Quare Christus perbelle dicitur, principium. & hoc est quod dicitur in Apoca. Ego sum alpha α & omega ω, id est, principium & finis. Et in eodem dicit ipsemet Christus de seipso. Ego sum primus & nouissimus. Plato in phaedrone de primo scilicet principio, dicit principium autem sine ortu est. ex principio enim necesse est quicquid generatur oriri: ipsum autem ex nullo. nam si principium interiret, neque ipsum ex alio, neque ex ipso aliud nasceretur. Siquidem ex principio omnia oriri oportet, si ergo principium motus est, quod seipsum mouet. Hoc autem neque mori, neque nasci potest alioquin omne coelum, omnisque generatio concidat definatque necesse est: neque rursus unquam constare possit unde haec motum nacta oriantur. est igitur immortale quod seipsum mouet. Est igitur Deus, nedum primum omnium principium, sed eorundem medium

ac finis. Vnde Plato de legibus, dicit si itaq; ad eos dicimus Deus ô viri sicut antiquus quoq; sermo testatur, principium finem & media rerum omnium continens, recta peragit, secundum naturam circuiens. Hunc semper iudicium comitatur, eo qui sunt diuina lege defecerint, puniens cui quidem iudicio quicunq; felix futurus est adhærens, humilis subsequitur atq; compositus. Vult igitur Plato Deum esse primum, medium, & nouissimum omnium. Vnde quidam philosophus interrogatus quid esset Deus: Respondit, Deus est figura circularis, cuius centrum est vbique, & circumferentia nusquam. Deus qd.

Omnes.n. lineæ circuli a centro exeuntes in circumferentiam, & ab ea in centrum denotant, quòd omnes creaturæ emanantes à cétro supremæ sphæræ, tendunt in circumferétiam eiusdem sphęrę, tanquam in finem earum. Et sicut eadem lineæ nunquam excũt limites sphæræ, aut circuli, sic nec creaturæ exeunt terminos illius diuinæ sphæræ: adeo quòd ab ipso sunt, & in ipso manent, & in ipsum tendunt: sicut etiam accidẽtia omnia innituntur substantiæ, quæ est eorum subiectum, & sustentaculum, sic omnia creata, quæ sunt tanquam accidentia respectu primi, & supremi esse, quod est a seipso, innituntur ipsi, a quo depẽdentq; & in quo tan-

quam in sustentaculo continentur, & in quo erant, antequam in formas proprias explicarentur, & ad ipsum aspiciunt, & tendunt, & tanquam ad locum, & domum propriam, quæ est Christus. nam prima litera creationis rerum incipit a bet ב: quæ litera constituit hanc dictionem ben, בן quæ filium significat. Et denotat filium esse domum in qua idealiter omnia continentur (secundum Boetium) mundum mente gerens. Et per quem facta sunt omnia, unde Iohannes in euangelio omnia per ipsum facta sunt. Idem affirmat Rabi Isahac ben schola magnæ auctoritatis penes Talmudistas, & cabalistas, qui in commentariis super psalterium, maxime super illud, principium, sapientiæ, timor Dei: intellectus bonus omnibus facientibus eum: laus eius permanet in æternum. In sententia sic ait. Sapientia ista est, quæ egreditur mecum, id est, de intellectu supremo Dei, quæ idem est, quod principium omnes enim prophetæ in visione non lucida prophetarunt: Moses vero in visione lucida & clara prophetauit quare sic dictum est illi. Et ipsum est principium ei, id est, sapientia. &, quoniam Christus filius Dei sapientia patris, ergo recte respondit. Ego sum principium, qui loquar.

Hoc

7.8 Hoc habent ineuitabiliter cõcedere cabalistæ, quod verus Meßias per aquam homines purgabit.

7.6 Peccata in triplici sunt differentia: prima sunt leuia. Et hæc per animalium sanguinis effusionem expiabãtur. Secũdum erat peccatũ originale, hocq; per proprii sanguinis effusionem in circumcisione mũdabatur. Alia sunt grauia, quæ iniquitates, ac scelera penes nos dicũtur, hebraicè vero, Auon, auen, amol, pesham, [illegible], hillul, chamas, tumea, vt sunt blasphemia, peccatũ contra naturã, contra parentes, adulterium, &c. Et hæc per animaliũ sanguinem nullomodo poterãt expiari, sed tantum per propriũ sanguinẽ: tales lapidari iubebat præcipiebat lex, & de his loquitur Paulus, cũ dicit: per legem nemo iustificatur. Venit Christus, caput nostrũ, pro omnibus mẽbris passionis suę medicinã sumẽs, sanguine enim [illegible], à nobis debitũ effundendi sanguinẽ cuiusq; cõditionis auferẽs: quare non nisi oblatio sanguinis prohibetur: cũ sanguis Christi [illegible] pro oĩbus sanguinibus plenissime satisfecerit: sumpta medicina, & sanato ægro, nõ ẽ necessariũ vltro medicinã sumere, pro huiusmodi mẽbrorũ cõualescẽtia: nã talis medicina secũdo sumpta, magis obesset, q; prodesset: sed magis vacare

talia

talis debet circa membrorum consolidationem, & ne in deteriorem languorem labatur, præcauere: sic modo, qui pro peccati originalis emundatione circumcisionem sumeret, peccaret: nam Christi sanguis pro hominũ expiatione sufficientissimus fuit. Et hoc est, quod dicit Paulus Si circumcidimini, Christus vobis nihil proderit. Supplet.n. oẽs sanguines Christi sanguis, & in huius signum, Christus pepercit, & latroni, & adulteræ; ostendens sanguinẽ suum pro sanguinis magnorum peccatorũ effusione, q per legẽ expiari nõ poterant, nisi per mortẽ propriam satisfacturum. Et hoc habetur Esa. 53. Dñe quis credidit auditui nostro? &c. sequitur. Iniquitates nostras ipse portauit in corpore suo, illa etiam, quæ (supple) per legem minime expiari poterant, nisi per mortem propriam subdit. Cuius liuore sanati sumus. Et quamuis Christus nõ peccarit: pro nobis tñ factus est peccatorius, tãquam caput per os passionis medicinã sumens, vt omnia membra sanaret. Et hac de causa proiectus fuit fratrũ accusator, vt in Apoc. legitur, qui accusabat tales, qui peccata habebãt, quę haud per legem expiari poterant. Subdit.n. Iohannes. Quia sanguine agni liberati sumus. Sanatis igitur nobis per peccatorũ remissionẽ virtute sanguinis Christi, nihil nobis deest,

nisi

nisi gratiæ collatio: & in huius signũ baptis-
ma instituit. Aqua n. est meridionalis, & mi
sericordiam prætendit. Vnde Iohãnes dicit:
Christus venit, i aqua gratiam cõferendo in
baptismo: non in aqua solum (conferẽdo s.
tantum gratiam, sed in aqua, & sanguine,
id est, primo culpã remissæ per sanguinis pro
prii effusionẽ. Aqua signũ est misericordiæ Aqua
Gedulah: sanguis est signum iustitiæ Gebu
rah: ideo Gabriel dixit Mariæ: regnabit in
domo Iacob Tiphereth: videlicet de vtroque
latere participante, scilicet de misericordia,
& iustitia: merito igitur venit Christus in
aqua baptismi, sibi ipsi simili: nã illæ aquæ
inferiores fœcunditatem habent ab aquis su
perioribus, idest, a verbo filio Dei, pro vt
dicit Augu. Quid est aqua scilicet ista mate
rialis inferior, nisi aqua s. fœculenta, accedit
verbum, idest, aqua, quæ supra cœlos est, quod
est filius Dei, & fit sacramentũ, gratiam si-
gnificans. In huius figura Solomon fecit ma
re æneũ a. 12. bobus sustentatũ, idest, influ-
xum habens a. 12. reuolutionibus Tetrag.
mare itaq. excelsum, & infinitæ substantiæ
pelagus est Deus. &, cũ in ipso Deo omnia
contineãtur, est locus particularis, quod ma
re dicitur, aut aqua, aut collectio aquarũ: &
est illa suprema meridionalis regio, q Gedu
lah dicitur: in qua sunt aquæ misericordiæ,

postaui

pietatis, & clemētiæ, quæ est peculiaris pos-
sessio filii Dei (quia Gedulah, & chocmah
tendunt ad idem) de quo pater æternus ait.
Et ponam in mari manū eius, & in flumini
bus dexteram eius, sunt.n. in dextrali parte
dimensiones illæ, ipse inuocabit me &c.
Quare Maria virgo dicitur mater misericor-
diæ, gratiæ, & pietatis, eo q̄d sit ceteris pro-
ximior huic mari filio suo. Propterea voca-
ta est Miriam, idest, iā eam, id est, mare ex-
celsum. aqua igitur istius maris filii Dei la-
uit crimina nostra &, sicut aqua diluuii pur
gauit mundū, sic baptismus crimina nostra
purgat. Hic multa sunt dicēda. Pignus.n. sa
lutis datū fuit in aqua & fide. Sicut scriptū
est. Qui crediderit & baptizatus fuerit sal-
uus erit. Quia per aquā lauamur à sordibus
exterius veluti sacramēto & signo quodam
veræ aquæ q̄ est verbū & sapientia Dei. De
qua vera aqua per Ezechielē dicitur. Effun-
dam super vos aquā mūdam, & mūdabimi-
ni ab omnibus inquinamētis vestris. Et huic
aquæ adiungitur ignis Spiritus sancti, iuxta
illud. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spi
ritu sancto, non intrabit in regnū celorum.
Patres enim antiqui participes fuerunt so
lius Spiritus sancti, nec ad filium venerunt.
Hinc maior est illis, qui minor est in hoc re-

gno

gno cælorum; in quod intratur per filium & spiritum sanctum. Et expurgatio illa, & piaculum quod erat in sanguine, mutatum fuit in aquam: nam cum omnis legalis expiatio fieret in sanguine proprio, vel in sanguine animalium. Euangelica debuit fieri in aqua, quæ clementiam significat: facta videlicet prius expiatione sufficientissima in sanguine redemptoris. Nam danda erat nobis aqua clementiæ, quam tradidit redemptor, & sponte obtulit volentibus suscipere. Et hoc effuso iam sanguine, vt dictum est. Vbi seruatur illud Apostoli. Omnia pene mundantur in sanguine; & sine sanguinis effusione nõ fit remissio. Et ideo teste Iohanne. Christus non venit in aqua tantum; sed in aqua & sanguine. Cum enim omnia mundentur in sanguine (vt Paulus vult) voluit nos primo mundare per sanguinem; iuxta illud Iohannis: Qui lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo. Vnde adeo lauit totũ genus humanũ; vt amplius sanguinis effusione nõ indigeamus. Quæ quidem sanguinis effusio fiebat ad placãdos accusatores tribunalis iustitiæ seueræ, quibus Christus sanguine suo adeo satisfecit; vt Iohannes dicat. Proiectus est accusator fratrum nostrorum (vt supra dixi.)

& hoc (ut ipse Iohannes subinfert) pro-
pter sanguinem agni. postea vero tradidit
aquã a nobis suscipiendam in suaue lauacrũ
iuxta illud, iugum .n. meum suaue est. nam
cũ hac aqua venit gratia pietas, clemẽtia sa-
pientia, & cætera, quę ex eodem fonte scatu-
riunt, vt docẽt cabalistæ. Et aqua ista baptis-
malis, est potius signũ, quam causa operis,
Vnde ait Augu. Detrahe verbum ab aqua:
quid est aqua nisi aqua. Hinc elicitur, quod
magis defertur verbo, quam aquæ, nec .n.
anima conuenienter expurgatur aqua cor-
porea & elementari: sed aqua illa suprema,
quę verbum & sapientia Dei est: aqua ei-
deficit vera: tamen hæc elementaris est si-
gnum. propterea dicitur sacramentum. q̃
est sacrę rei signum: sacra autem res, est ve-
tus illius: de quo inquit Apostolus, purga-
tionem peccatorum faciens: sedet ad dexte-
ram maiestatis in excelsis. ipse enim virtu-
te verbi & melioris aquæ purgat & sanat.
Hinc propheta canit. Misit verbum suum
& sanauit eos. Et Christus ait. Vos mundi
estis propter sermonem: quem ego locu-
tus sum vobis. & quamuis sit Christus Deus
qui purgat, mutauit tamen signum, san-
guinis in aquam. nõ mutauit Deus ex parte
sui qui est immutabilis, sed propter nos qui
successione quadam temporum viuimus.

pro

pro diuersitate temporũ diuersa signa mutauit. Hinc sapiens ait. Immuta signa innoua mirabilia. Et semper in melius vt moris est optimi artificis. nam melius est sacrificium quod commemoramus, quam omnia sacrificia omnium animalium. vnde Paulus ait. per amplius & perfec[illegible] quam in sanguine hircorum aut vitulorum. Et melior est baptismus circuncisionem: sicut melius est euangelium, quam lex Mosaica. non sanat igitur nos aqua materialis, nec tollit maculas ab anima, sed Christus, de quo canit p̃cursor. Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Hinc Iohannes inquit, Qui lauit nos in sanguine suo. Et alibi. Ipse est propitiatio, pro peccatis nostris. & quia lauat & potat hinc vocat seipsum aquam, per quam aquã sicut omnia producta sunt: Ita quoq; omnia regenerantur: vt idẽ sit generationis & regenerationis principiũ. Ipse igitur Christus tollit sordes, virtute diuinitatis tanquã causa agentis, virtute aquæ, veluti proprietate quadam accommodata: humana verò natura mediante quæ oblata fuit in hostiã & sacrificium peccatorum in ara crucis, per sanguinem tanquam per pretium tribunali iustitiæ satisfaciens. Anima quoq; vera, quã posuit pro ouibus suis: vt per ipsam expiaret sordes totius posteritatis, in generatione spiri-

spirituali acquisita: non igitur mirum videtur, si hæc aqua mundans, tantum laudetur ab Ezechiele, vbi supra. cum sit ab illo fonte procedens, de quo in Ieremia dicitur: me dereliquerunt fontem aquæ viuæ: & psaltes. Apud te est fons vitæ. Quod clarius referat Zacharias, dicens. Erit fons patẽs domui Dauid & habitantibus Ierusalem, in ablutionem peccatoris & menstruatæ. Quæ quidẽ aqua iubet Christus homines nedum lauari, sed renasci, dicẽs. Nisi quis renatus fuerit denuo ex aqua & spiritu sancto non intrabit in regnum Dei. Nec enim aqua elementaris cum Spiritu sancto esse principium regenerationis: sed aqua illa, de qua dicitur, si quis biberit ex aqua, quam ego dabo, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam, id est sentiet in se Spiritum sanctum; vt euangelista exponit. Concludamus igitur, quod conueniens fuit baptismi institutio, quia perfectus artifex de bono in melius procedit. Cum ergo originale peccatũ in antiqua lege expiaretur per sanguinis emissionem, dolorem causantis. Ergo per baptismũ gratiam collantem conueniens fuit talis remissio peccati. vnde concludit Iohannes, dicẽs. Gratia, & veritas per Iesum Christum facta est. & hoc habent concedere cabalistę: credũt enim, quod Messias venturus sit meridionalis;

nalis: & etiam regnaturus in domo Iahacob modo prædicto: quare Ioseph, morti propinquus, dixit fratribus suis bis. Visitabit vos dñs: visitabit vos Dominus, scilicet in sanguine proprio, & in collatione gratiæ, virtute baptismi: quare non ingressi sunt terram promissionis, nisi transuectis aquis maris rubri, rubri sanguinis Christi domini nostri.

F.X. **Sciri potest in cabala per mysteriũ mem clausi cur post se Christus miserit paracletum.** 39.

F.A. Duplicem mem מ literam Hebræi habent, alteram quidem apertam, cuius est hic character מ quę nunquam in dictionis calce, verũ semper in principio, & in medio ponitur: alteram verò clausam: quam sic figurant ם, & non nisi in dictionis fine scribere solent. In hac autem dictione, lemarbe למרבה, id est ad multiplicandum, cum sit in medio, non clausa, sed aperta esse deberet: & tamen clausa ibi Esaiæ 9. præter morem ponitur: quod alibi profecto nusquam inuenitur: idcirco, sine mysterio hoc factum fuisse, haud quaquam credendum est, vt in libro Sabbar cap. Sabbone dicitur. Mem clausa, verbum clausum, vel rem clausam, id est, occultam, significat. Voluit enim per hoc Esaias ipse à prudentibus intelligi, im-

plis verò occultum fieri. eam ob rem in libro Sanhedrim cap. col. Israel dicitur, quod cum Rab. Thanhum quæreret, quænam esset ratio, quod, cum omnis mem in medio vocabuli posita aperta sit, hæc sola in medio ponatur clausa. Statim in illa hora exiuit filia vocis, id est, reuelatio, siue vox de cælo dicens. secretum meum mihi: secretum meū mihi. quod exponens Rab. Solomon, ait, Deum dixisse, hoc secretum de Messiæ adueniu meum est, ostenditur autē per mem clausam & tempus Messiæ sic, mem namq; clausa apud Iudæos designat numerū sexcentenarium, & ostendimus procul dubio, quod ab huius prophetiæ tempore usque ad Messiæ natiuitatem sexcenti anni futuri essent. Quod rei post modum probauit euentus. Hoc autem sic probatur. Anno .n. quarto regni Achaz regis prophetia hæc facta est, vt ait Rab. Selomo. Achaz. 16. regnauit annis, 4. Reg. 15. Et quarto anno regni eius hæc prophetia facta est post hunc regnauit 12. annis. post quem Hezechias filius eius annis regnauit. 29. 4. Reg. 16. Manasses regnauit annis. 55. 4. Reg. 18. Amon regnauit annis. 2. 4. Reg. 21. Iosias annis triginta vno. 4. Reg. 2. Ioachaz mensibus tribus. 4. Reg. 22. Iehoiakim annis vndecim. 4. Reg. 23. Iehoiakim mensibus tribus,

vt habetur ibidē. Sedechias demum vndecim regnauit annis 4. Reg. 24. Horum annorum summa annos continet. 151. & dimidium. A quinto enim anno regni regis Achaz, vsque ad vndecimum Sedechiæ, Iudæorū reges regnauerūt annis. 151. Deinde ab vndecimo Sedechiæ anno, qui fuit. 19. Nabuchodonosor 4. Reg. 25. Nabuchodonosor ipse regnauit annos. 26. Euilmerodach filius eius annis. 23. Balthasar annis 3. Darius. 1. Cyrus. 30. Assuerus 14. post quē successit Darius. Cuius regni anno sexto templum consummatum, atque perfectum est. His additis supradictis. 151. annis cū dimidio, quibus reges regnauerunt insuper & quadringentis & viginti quibus templū secundum durasse aiunt. Habentur à quarto anno Regis Achaz vsq; ad Templi secundā excisiā anni sexcenti septuaginta quinque & dimidius. A quibus si quadraginta duo demantur anni, qui à Christi passione vsq; ad vrbis Ierusalem tēpliq; euersionē fluxerūt, & 33. ferè cū dimidio, quibus Christus ipse inter homines vixit, habebuntur ab eo tēpore quo Isaias de messię cōceptu & ortu vaticinatus est, vsque ad ipsius Christi natiuitatē, anni præcise sexcenti, quos prędicta mem clausa designat. Qui intellige etiam, missurus esse Spiritum sanctum, ratio esse

quia ſermonis concluſio eſt finis ſermonis:
mem igitur concluſum, ſiue clauſum ad-
uentum figurabat Spiritus ſancti, qui con-
cludere habebat omnes Chriſti ſermones.
vnde Chriſtus in Iohanne ait. niſi ego abie
ro, Spiritus ſanctus non ueniet ad vos. &
ſubdit, cum autem venerit ille docebit vos
omnia. Dicit igitur. ſi non abiero, paracli-
tus non veniet ad vos. ratio eſt. quia filius
aqua ſuperabundans eſt madefaciens nos,
nos humida eſt. n. aqua: & tendit in partem
dextrā miſericordiæ, loci filij Dei chocmah:
gedulaq; vocati. Spiritus autem ſanctus eſt
ignis calefaciens, ac deſiccans, in ſiniſtram
partem tendens ſeueritatis binah vocatæ,
&, cum certa experientia cernamus in na-
turalibus, quod pannus humefactus, vel li-
gnum humefactum non calefieret niſi
prius amota humiditate, & frigiditate: ex
quo igitur Dei filius corda noſtra, doctrina
ſua humectarat: ſed non inflammarat: nā hoc
eſt propriū ſpiritus ſancti: non filij: ideo ait,
niſi ego abiero, ceſſando videlicet ab hume
ctatione doctrinæ, ſpiritus ſanctus haud ve-
niet ad corda veſtra inflammāda, patet, quā-
diu enim diſcipuli Chriſti cum eo fuerunt,
ante Spiritus ſancti aduentū, imperfecti ſem
per exhibuerunt Iohannes & Iacobus prima-
tum poſt Chriſtum quærebant, Fratres Io-
hanni

hanni inuiderunt, credentes eum non mo-
riturum. Petrus ad vocem ancille Chri-
stum negauit. post vero aduentum Spiri-
tus sancti, tot hominum millia attracta sunt
ad martyrium: quia cupiebant capiti Chri-
sto conformari. Vnde tantus feruor de-
siderii ut nullum martyrii genus eis du-
rum esset: & alacriter sustinerent illatam
sibi mortem: que est vltimum terribiliu-
um. & quam etiam ipse Christus horre-
scens rogabat patrem, vt transferret ab eo
calicem tam dire mortis. Id declarat Gre-
gorius, dicens. post aduentum Spiritus san
cti cuius fortitudinis & constantie fuerunt
homines, apparet in petro, qui primo nega
uit Christum modo dicto, sed Spiritu san-
cto perfusus conuentum magistratuum non
timet, dicens. Obedire oportet omne Deo
magis quam hominibus. Et omnes apostoli
ibant gaudentes a conspectu concilii: quo-
niā digni habiti sunt pro nomine Iesu con-
tumeliam pati. Hoc itaque Spiritu sancto
roborati Apostoli & sancti non solum tor-
menta non timuerunt, sed ipsa alacriter su-
sceperunt. Quod Christus timuit à patre
derelictus: vt cum dolore humanam redem
ptionem operaretur. sicut decretum in celo
fuerat. Hinc ipse in cruce clamauit. Deus
Deus meus, vt quid dereliquisti me possit-

set etiam Christus inflammare, sed noluit: hoc opus relinquens spiritui sancto: venit autem ipse, vt lux illuminans omnem hominem per doctrinam humectãdo omnes: Spiritus sanctus venit ad illos inflammãdos: patet per concionatoris similitudinem: qui primo illuminat legem: declarando: deinde inflammat, applicando dicta ad vitia, & virtutes: quod haud facere debuisset, nisi primum declarationẽ praemisisset. Et licet Christus semel hoc fecerit inflammando scilicet illos duos discipulos in Emaus euntes, vt patet in verbis eorum: nonne cor nostrum ardens erat in via, dum loqueretur, &c. inflammatio tamen solemnis, & generalis spiritui sancto attribuitur: vt primũ de die pentecostes. Alia ratio, quare merito clausum signãt eundem Spiritum sanctum, est, quod numerus punitionis est numerus quadragenarius, ut primũ Deut. 25. vbi habetur quod quis flagellandus, tantum quadraginta flagellis mulctandus esset. quare paul. cum esset ciuis Romanus tanquam priuilegio dignus vno minus accepit: horumq; ratio est, quia peccatum fit a corpore, vel a parte animali ad malum inclinata: quod corpus ex quatuor constat elementis & cuilibet elemento decem correspondent percussiones, itaq; numerum quadragenarium

rium reddūt quare ecclesia canit: demū die-
rū circulo quo lege fit remissio. In huius rei
signū, Israel decies flagellatus, itē Pharao A-
brahā decies fuit tentatus. Nū vero in nume
ro imperfectio, quoque quare significabat, quod p
pter Spiritussancti aduentū apostoli, & mar
tyres tanquā ab eo inflāmari debebant pu-
nitionibus, & flagellis cōstanter, & intrepi-
de submitti. Idq; factum non fuisset, nisi Spi
ritus sanctus adueniens, corda eorum soli-
dasset: patet quia ante eius aduentum hoc
contigisse non legitur. Et Deus vult nos sic
pati, vt alibi lætemur: patet de Abrahamo
diuitem alloquente. Tu recepisti bona in
vita tua; Lazarus item mala: quare hic læ-
tatur, tu vero cruciaris. Misit ergo Christus
Spiritum sanctum. Vnde mittere personā
diuinam idem est quod producere: Hinc
pater a nullo mittitur, cum a nullo produ
catur. Filius autem a solo patre mittitur: a
quo solummodo productus est. Spiritus vero
sanctus a patre & filio, cū ab vtroq; produ
ctus sit: a patre quidem mittitur, sicut ipse fi-
lius ait. Paracletus autē Spiritus sanctus,
quem mittet pater in nomine meo. Et infra
cum de Spiritu sancto adhuc ageret, osten-
dit, quod etiam ipse eum missurus esset, di-
cens, nisi ego abiero, paracletus non veniet
ad uos: si aūt abiero, mittā uobis eū. missus

autem fuit in linguis igneis, tanquam arca-
norum Dei interpres. Iuxta illud. Ille ſug-
geret vobis omnia & docebit vos oĩa, & vt
inflammaret corda non tantũ eorum, in quos
deſcendebat, ſed eorum, qui audituri erant
verba eorum, quos ipſe edocuerat, in ignis
ſpecie miſſus fuit: vt Lucas narrat. Et abũde
diffuſus eſt talis ſpiritus in nobis. Et hoc eſt
cõtra peripateticorũ dogma. ſpiritus ſanctus
mera ſubſtantia non ſuſcipit magis & mi-
nus (vt aiunt) quia hoc eſt proprium quali-
tatis: vt ipſi dicũt. nec eſt in partes diuiſibi-
lis, quod quantitatis continuæ propriũ eſt.
Ideo ſeipſum inſeparabiliter vel impartibi-
liter cõmunicat, diffundens chariſmata ſua
plus vel minus, prout iubet. Sicut idem do-
cet apoſtolus, dicens: diuidens ſingulis pro-
ut vult. Et ne hoc videatur impoſsibile iu-
xta peripateticorum dogma, id comproba-
mus in anima, quæ vnica diffunditur in mẽ
bra varia diuerſimode: & ſecundũ plus &
minus. Et quamuis anima dicatur tota in
qualibet parte: conſentiunt tamen omnes
philoſophantes, quod magis reſidet in cor-
de & capite, quam in aliis membris. pari-
modo hic ſpiritus Dei, qui mundi anima
ab aliquibus Academicis dicitur. Sed (non
dubium) eſt anima & vita corporis eccleſiæ.
Et hic magis diffuſus fuit in capite Chriſti

quam

quam in aliis membris. Iuxta illud prophetæ. Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ, id est, chrismate Spiritus sancti præ participibus tuis. Et post Christū hic Spiritus Dei, super omnes perfudit beatam virginem, quæ (vt Hieronymus ait) est collū huius corporis. Hinc dixit Gabriel. Spiritus sanctus superueniet in te. postea perfusi sunt apostoli abunde, tanquam præcipua corporis ipsius membra. Scitur igitur per cabalam mysterium mem clausi, vt dicit conclusio.

P.M. Scitur per fundamenta cabalæ, quā rectè dixerit Iesus. Antequàm nasceretur Abraham, ego sum. 40

F.41 Hæc conclusio potest physicè, & cabalisticè probari: physicè sic. Arist. cæteriq; naturales volunt, quod ordinatè volens, prius velit finem, quàm quæ sunt ad finem. est n. finis primus in intentione, & vltimus in executione: patet de domificatore, qui eam ędificat, vt eam habeat, quæ habitatio non fit, nisi prius ædificata domo. In mēte diuina, prima est hominis idea, cæterarum creaturarum respectu: homo tamē est vltimo creatus, homo enim (secūdum philosophum) est finis omnium. Ad rem, Christus in mēte diuina est primum cognitus, & prædestinatus teste propheta. In capite libri scriptum est

est de me. nam prædestinatio Christi fuit causa prædestinationis nostræ, vnde in prædestinatione Christi, & nostra, duo sunt attendenda: vnum est actus Dei prædestinantis: alterum est effectus, ac terminus prædestinationis. Si ergo consideretur Christi prædestinatio, & nostra quo ad actum prædestinantis: sic vna non est causa alterius: nam idem non est causa sui ipsius: & cum eodem actu diuino prædestinatus est Christus, & nos: ergo Christi prædestinatio, nõ est causa nostræ. Si verò consideretur quoad effectum, & terminum: sic dicendum, quod vtraque prædestinatio est nostræ prædestinationis causa, & efficiens, & exemplar: quatenus Christus existens Deus, & homo per gratiam vnionis: de qua est prima Christi prædestinatio: & quatenus est plenus gratiæ, & perfectus in gloria: de qua est secũda eius prædestinatio est causa eius efficiens, & exẽplar prædestinationis nostræ, tanquam causa nostræ salutis meritoriæ, & tanquam causa exemplaris: nam, vt ipse per primam prædestinationẽ est filius naturalis: ita nos per prædestinationem efficimur filii adoptiui: itaque prædestinatio Christi exemplar est alterius rationis & prædestinationem nostram excedens: vt etiã Christus per secundam prædestinationẽ est plenus gratiæ, & in glo-

gloria perfectus ita nos p prædestinationẽ nostram de plenitudine eius participamus gratiam, & gloriam. concludamus igitur, quod Christi prædestinatio nostræ prædestinationis est causa. quatenus ordinauit Deus salutem compleri per Christum, gratia & gloria sunt à Deo secundum principalem efficientiam: sed à Christo homine sunt meritoriè: quare merito de illo dicitur, quod scriptus sit in capite libri prædestinationis, & creationis. Omnia, enim facta sunt per Christum omnium finem: in executione tamen nouissimum: ut dicit Paulus. Nos sumus in quos fines seculorum deuenerunt. Ad propositum hoc loquitur Paulus, cum dicit. Elegit nos ante mundi constitutionem, quo scilicet ad intentionem. Et cum dicit. non coronabitur nisi, qui legitime certauerit: intelligit de executione. Requiruntur enim opera ad assequendum prædestinationis effectum. Et quamuis apostolus dicat elegit nos ante mundi constitutionem. Sed sicut præuidetur homo, sic possunt etiam præuideri operationes, propter quas saluamur. Et si Theologi dicant, quod nihil mouet Deum ad prædestinandum hominem: quia nullo obiecto extrinseco moueri potest: cũ sola mera voluntate eligat & prædestinet. Iuxta illud

illud prophetæ, saluum me fecit, quoniam uoluit me; et iterum. Saluum faciet eum, quoniam uult eum. In Zacharia tamē Deus ait. Conuertimini ad me, & ego conuertar ad uos. Omnes itaque Deus eligit & vocat gratia præueniēte, Sed nisi cooperemur electioni & vocationi, nō habebimus gratiam cooperantem & sufficientem. Et hoc clarē patet primum in duobus regibus, quorum vnus, Saul videlicet electus fuit ad regnum, sed quia uoci Dei non obediuit, ablatum fuit ab eo regnum. Alter verò, Dauid videlicet, quia obediens fuit cōfirmatus fuit in regno præuenientis igitur electionis non est ratio effectus autem consequentis ratio est a cooperatio nostra simul cū Deo. Vnde quamuis Christus, sit præcipuè missus ad oues, quę perierunt domus Israel; tamen electi fuerunt ab eo, propter eorum ingratitudinem. Hinc dixit eis ipse Christus. Auferetur à vobis regnum Dei & dabitur genti facienti fructum, pari modo ipsos alloquens Apostolus inquit, quoniam indignos uos iudicatis æterna vita, ecce cōuertimur ad gentes. Et hoc iuxta illud Apocalypsis. Tene quod habes, ne alius accipiat coronā tuam. Et quamuis Dicant Theologi, quod oēs prędestinati saluantur, ideo videtur si Iudai prædestinati erant, salus & gloria eorum

rium ad alios deuolui non debuerat; cui dicendum, quod prædestinatio non imponit necessitatem alicui nisi quatenus homo consentit prædestinationi. Quod apertè elicitur ex verbis Christi, dicentis, nonne ego vos elegi duodecim: & vnus ex vobis diabolus est? Et hoc quia Iudas electioni correspondere noluit. Vnde August. ait. Vt acquiescamus salutari inspirationi, hoc nostræ est potestatis, saluantur igitur omnes prædestinati, qui consentiunt prædestinationi: alias non. Imo tales odio habendi sunt: sicut enim vere prædestinati sunt diligendi, ita præsciti sunt odio habendi, ut communiter asserũt Theologi. Hæc distinctio præscitorum & prædestinatorum: innuit Paulus: Adducẽs in exemplum Iacob & Hesau: de quibus antequã boni vel mali quicquam egissent, dictũ est. Iacob dilexi. Hesau autẽ odio habui. Deus igitur odio perpetuo Hesau insequitur, & quamuis Isahac dicat in spiritu. Viues in gladio & arcu tuo, & seruies fratri tuo tẽpusq; veniet, vt cum excuties iugum e collo tuo. sed reponẽdi sunt in sinistra, quibus summus iudex dicet. Ite maledicti in ignem æternum: & sic erunt perpetuo odio insecuti. Etsi sapiens dicat nihil odisti eorum quę fecisti. August. tamen ait, erit quippe misericordia & amor Dei super omnia ope-

ta sua: si tu tollis opera, id est, peccata odio habenda & punienda: nec enim (ut reor) illi damnantur, quia Deus oderit ipsos; nec quia praesciuerit, nec quia praeparauit eis poenas cum de igne in poenam peccatorum dando dictum sit, Qui paratus est diabolo & angelis eius: nec dicit hominibus, quia (teste Paulo) Deus vult omnes saluos fieri. Praedestinati autem sunt, qui diligunt patrem ipsos diligentem, iuxta illud saluatoris si qs diligit me, pater meus diliget eum; & ad eum veniemus. Et huiusmodi quoque sunt à nobis diligendi. Ad propositum igitur cōclusionis dico, quod Christus in intentione est prior Abrahamo: eo verò in executione posterior: est insup prior Abrahamo, idest, perfectior, sicut figuratū figura. Probatur insuper cabalisticè hoc modo. In sephirot chocmah locus Christi, est prior, siue superior Gedulah Abrahae loco: quare Christus merito dixit. Antequā Abrahā fieret; id est, Gedulah, ego i. chocmah, sum superior Gedulah. Alia ratio est. Deus enim creaturam praecedit: &, quoniā Christus erat Deus, ideo Abrahamum praecessit, quod fuerit Deus, ostendit ipse in verbo, sum, quod soli Deo cōpetit, quod alibi declarandum relinquo.

Per

r.M. Per Mysterium duarum literarum, vau, & iod, scitur, quomodo ipse Messias, vt Deus, fuit principium suiipsius, vt homo.

7.A. Iod, & vau, duæ Tetrag. literæ in nomine Iesu vero locatæ, quarum iod totam significat diuinitatem (vt superius in aliis conclusionibus vidimus) vau verò vitæ fontem denotat. Ambæ igitur literæ istæ in nomine Iesu, significat Christum Deum verum esse, & fontem omnium creaturarum, sicut ipsemet de seipso testimonium perhibet, dicens. Ego vitam æternam do eis, quo ad bene esse, quo vero ad primum esse, vnica vita multiplex esse potest. Est nanque sol unicus in se, multiplex in radiis, vnicum in essentia virtute tamen omnigenus. Est etiam anima vnica in se, sed multiplex in operatione: audit enim in auribus, videt in oculis &c. Nec ex hoc, quod in aliquo membro pati videatur defectum, diminuta est: nam si debilis esset oculus, non minor est in cerebro vel corde. Ex quibus patet, quod vita illa vnica, multiplex est in membris, si admitteremus mundum esse animal, vt multi sapientes contendunt, etiam illi qui sacra eloquia venerantur, cum ipsa obstare minimè videantur. Et huius

huius opinionis sunt. Augu. Origenes. Vñ
Ieremias ait, Cælum & terram ego impleo,
dicit Dominus. Et Esaias. Cælũ mihi sedes
est, & terra scabellum pedum meorũ. Pau-
lus quoque allegans dictũ Arati, dicit. Quo-
niam in ipso viuimus, mouemur, & sumus:
& hoc quia Deus virtute sua vniuersum cõ-
stringit, connectit, & viuificat mundum. Eu-
sebius in solennibus Theologicis de sum-
mo opifice ratiocinatus ait. Vita illic est, &
mens, vt ipsa vita perpetuo eius permaneat,
menti autem eligere, & contineat ea, quæ
sunt. Hinc primum ens vitale esse oportet:
vnde omnis essentia vita, & intellectus par-
ticipatione magis, quàm specie nominatur:
illud namq; ipsum esse per se vita, & per se
intellectus. Quod autem præter hæc omne
magis non ens, quàm ens quia erat, quando
nõ erat ens. Et hoc perpetuitate manet ens,
viuit, & intelligit. Quatenus .n. particeps est
vitæ, quatenus illud præbuit, & tantum in-
telligit, quantum illud tradidit. Ex qui-
bus concluditur, vnam esse omnium vitam
[illegible] sicut unica est anima in omni-
bus membris corporis. Vnde cardinalis [illegible]
satius solertissimus disceptator, cum mi[illegible]-
crocosmum ad maiorem mundum cõparare
dicit. Vita illa mundi, quæ seipsum & om-
nia mouet, perpetua est, quia motus rotun

dui, & circularis omnem continēs motum, sicut circularis omnem in se figuram complicat. Ad quam animam totus corporeus mundus se habet, sicut corpus hominis ad propriam animam. Si externos adducere voluerimus, multi habentur præ manibus. Aristoteles, cum Theofrasto eius auditore; atque Auerois propalicentur mundum esse animal. Democritus animalis mundi animam dicit esse Deum, Stoici indi, Trismegistus, ait. Nihil est in corporibus, quod non sit ipse Deus omnia enim solus existit, quæ sunt in lucem deducens, & quæ non sunt occludens in seipso, nec quicquam est in omni, quod non sit ipse Deus: qui est omnium vita. Sed videamus quam concinē loquatur Ioānes de hoc: Vnde dicit quod factum est in ipso vita erat, & vita erat lux: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod intelligere possumus in duplici sensu: aut quod nihil factum est sine ipso: aut quod illud quod factum est sine ipso conseruatione, repletione, & vivificatione nihil est. Christus ergo, ut homo, creatura erat: ergo sibi ipsi dedit esse, & sui principium fuit: nam (secundum Augustinum) opera Dei ad extra sunt indiuisa. Huius enim nominis Iesu יש sunt duæ literæ (id est duo) nominis tetrag. [illegible]

 litis.

scilicet, iod & vau ו. Dimissa vero fuerunt duo he הה quorum alterum amorem mutuum patris & filii, per iod & vau denotatum. Alterum vero vim productiuam fabricae signant. Hinc Hebraei dicunt, quod in he ה id est, in virtute opificii, per ipsum denotata, Deus mundum fabricauit. In quorum duorum he הה loco, in nomine Iesu ישו interpositum fuit sin ש, principium huius dictionis sabbat שבת, quae requiem significat (vt supra dixi) Vnde innuitur, quod Iesu venit ad nos, non vt nexus patris & filii, neque vt opifex mundi, sed daturus requiem: sicut ipsemet testatur, dicens, venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Iam enim mundum creauerat, priusquam humanaretur Deus. Ideo in nomine ipsius Messiae Dei humanati positum est sin ש includens illa duo he הה ipso sic euerso ש, vt denotetur quod Messias mundum creauerit, & per consequens humanitatem propriam, tanquam partem mundi: hoc ostenditur etiam per litteram iod & vau, quae simul vnita ו constituunt etiam he ה. Iod etiam significat principium, nam ipsum est principium omnium literarum ex quo iod fit punctum initium omnium literarum seu linearum & sicut per literas vnicis formauit Deus (vt dicit Abraham in se

plici

phet Iecira) in sex diebus. Sic in nomine Iesu יהשוה, posita fuit litera iod י, significans Iesum fuisse principiū & causam omnium rerum quę creata fuerunt in sex diebus creationis mundi: postea additur illi nomini Iesu vau ו, quod numerum senarium significat. Sicut ergo iod est principium literarum, ita Iesus ut Deus significatus per literam iod, literam dico diuinitatis: est principium & causa ut homo significetur per literam vau. Alia ratio est: omnia enim antequam fierent, vita erant, in verbo: quę omnia in formas proprias explicata, non desinuntur ab illa vita creatrice, quia in opificis mente viuebant: verum hac vltra, alias acquirunt vitas pro captu suo: multiplex enim est vita: quare Christus non vitę arbor, sed vitarum dicitur. Omnia igitur viuentia vita illa creatrice viuunt & vita propria naturali, quę tamen vita ab illa summa pendet: & est radius, vel scintilla ipsius, in quo viuimus, mouemur, & sumus. De quibus vitis in pręsenti relinquo. Verum est, quod Christus est vita nostra, quam habebimus, si in illum crediderimus et ipse testatur, dicens, qui credit in filium Dei, habet vitam in se. Et alibi. Ego vitam aeternam do illis. Est enim Christus fluuius vitae, de paterno fonte dicitur

procedens, Spiritus sanctus verò est tanquã piscina, vitæ aquam suscipiens à fonte scilicet patre, & à fluuio vitarum cohenmach filio, in nos quoque eam diffundens.

42. F.M. Scitur ex cabala per mysterium partis septentrionalis, cur iudicabit Deus sæculum per ignem.

F.A. Apud Deum duplex est solium, siue tribunal, sinistrum scilicet & dextrum. Primum dicitur meridionale & plenum gratiæ, & clementiæ existit & vocatur chocmah, vel Gedulah, locus filii. Secundum dicitur Aquilonare plenum seueritatis & iudicii & ignis; & vocatur Binah, siue Geburah, locus Spiritus sancti. Et quamuis hęc regio aquilonaris sit frigida, tamen est etiam igne diuinæ iustitiæ plena: hinc est, quod iudex iudicabit seculum per ignem: nam iustitia, & ignis in eodem sunt loco, aqua tamen commixti. quòd, si in igne solo iudicaret, nulla creatura iudicium tale ferre posset. Vnde propheta decantat, Non intres in iudicium cũ seruo tuo Domine (scilicet in iustitia tantum Geburah) quia non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuẽs, sequendo scilicet rigorem talem huiusmodi iustitię. Et, in signum mixtionis huius, Deus chether hoc iudicium tradidit filio suo chocmah pietati humanæ-

Iudicium

sto, & infirmitate nostra circumdato, iuxta illud apostoli: talem habemus pontificem, qui scit compati infirmitatibus nostris. Et ideo ipse iudex Christus dicit, data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Et alibi, omne iudicium dedit mihi pater: eo quod sit hæres patris, ideo constitutus est Dominus vniuersorum: ratione præterea scientiæ sibi attributæ, idest, chocmah, iudicium sibi cõpetebat: hinc de ipso loquitur oraculum. Butyrum (idest, lac sapientiæ) & mel (idest, saporem & dulcedinem rerum diuinarum) comedet, vt sciat (iudicando videlicet) reprobare malum, & eligere bonum. & etiã, quia Deus erat, & homo: vnde in eo, quod Deus, errare non potest: in eo vero, quod homo, scit compati infirmitatibus nostris: data etiam est sibi hæc potestas, vt omnes honorificent filium, sicut honorificãt patrem, vt ipsemet perhibet. Præterea, quia caput est omnium nostrum. etiam, quia est princeps Regũ terræ, sicut Iohannes dicit. Principis enim interest iudicare subditos. etiã, quia per ipsum facta est ac redempta humana creatura: vnde merito data sunt ei potestas iudicandi eam, & in iudicando vtrumq; solium possidebit, dextrum scilicet & sinistrum; quare à sinistris ponet hædos, à dextris vero agnos & ipse in horum medio stabit;

iuxta Gabrielis oraculum dicta. Regnabit in domo Iahacob in æternum. Iahacob in archetypo, quæ in supernis mansionibus medium tenet inter Abraham, qui dexteram tenet, idest, Gedulah misericordiæ plenam: & Ishac, qui sinistram possidet, id est, Geburah plenam iudicii, & quàm optimè sese re habebat iudex inter dexteram pietatis, & sinistram iustitiæ, vt hanc cum illa cõtemperet. Iudicat autem semper Deus in igne & aqua, semper enim misericordia vtitur, circa demerita pœnam inferendo. hoc patet in Sodomis de quibus dicitur, quod Deus pluit super illos sulphur, idest, ignem iudicii, & aquam clementiæ. In diluuio item vniuersali interfuit ignis, vt nã dicitur: rupti sunt omnes fontes abyssi magni: aqua enim scatebat calida de subterra, admodum fontis balneorum calidissimorum: interfuit etiam aqua frigida: vnde in Genesi. Et cataractæ cœli apertæ sunt. Vide igitur, quomodo Deus in igne iudicii, & aqua clementiæ iudicat, quod & confirmat Dauid, dicens. Vniuersæ viæ Domini misericordia, & veritas. Et alibi idem. Misericordia, & veritas obuiauerunt sibi iustitia, & pax osculatæ sunt. Cõuenerunt igitur in iudicio hæc duo, scilicet Chocmah filius clementiæ, & Binah. vel Geburah iudicium, vel seueritas, aut iustitia,

Spi-

Spiritus sanctus, quia pater dicitur mera cle mētia neminem iudicat, vt ait Christus Io-hanni. Ratio est, quia est pater misericor-diarum, & Deus totius consolationis. & si ipse iudicaret, omnibus parceret. Sed iudi-cium suum dedit filio, qui est in Tipheret, qui de extremis participat. s. de Gedulah, & Gebureh. Iudicat igitur filius, nam ibi con-currit aqua clementiae iudicat Spiritus san-ctus, ibi namque est ignis iustitię. Et si quis instaret, quod etiam pater iudicat, quia (se-cundum Augustinum) opera trinitatis sunt indiuisa. Dicendum est, quod Augu. autho ritas non est admittenda, vbi Christi autho ritas contradicit. & saluando Augustinum, dicendum est, quod pater concurrit, com-mittendo tale iudicium filio, & spiritu san cto. Oracula clara habentur, quod Christus sit omnes iudicaturus. Nam Isaias, postquā de virga & flore radicis Iesse, deq; septifor-mi spiritu, super ipsum quiescente, locutus est, subinfert. Iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in equitate, & alibi. Et omnē lin-guam contradicentem tibi iudicabit. Et Da uid postquam de salutari, quod notū fecit Dominus locutus est, subinfert. Quoniam venit iudicare terram. Iudicabit orbem ter-rarum in iustitia, & populus suos in equi-tate. Et postquam de filio à dextris patris
 sedentis

se sente: & qui de torrente in via bibit, de-
cantauit, intercinunt. Iudicabit in nationi-
bus, implebit ruinas. Angelorum videlicet
cadentium. conquassabit capita in terra mul-
torum. Vnde exaltabit caput. Et ab Ezechie-
le dicitur. Ecce ego iudico inter pecus & pe
cus Arietum & hircorum. Quod adstipula-
tur dicto Euãgelii. Et statuet oues a dextris,
hædos autem à sinistris. Locandi in dextera
dicuntur Agni vel Oues. Quia (vt Origenes
sentit) ouis est animal mãsuetum, nulli no-
cuum, semper beneficum. Quod opus bene
ficum postulatur summus iudex se discussu-
rum & remuneraturum, dicet. Dedistis mi-
hi cibum, potum, vestimentum, & huius-
modi, quę a Mathæo recensentur. Hinc, ne-
scio quo spiritu ductus Plato id semper p-
suadebat, epistolis suis huiusmodi titulum
præponens. Benefacere omnibus, nemini
autem nocere, hortamur. Ouis etiam est ani
mal pium. Hinc pii & misericordes pietate
a Deo in dextera consecuturi, a tribunali
pietatis, quod est in dextera Dei, oues dicti
sunt. Collocandi vero in sinistra, & maledi
ctionē suscepturi dicuntur hædi, quia hędus
est animal lasciuum, petulans, & ad libidinē
procliue: & animal dæmoniacum. Hinc pro
uectæ ætatis dicitur Hircus, Hebraice autē,
& in lingua mysteriosa dicitur seeir שער
ra-

vocabulum quidem commune cum Diabo-
lo, & cum loco, in habitationē. Hesau odio
à Deo habēdo dato. Moses, & Malachias
dicunt, quòd habitatio Hesau fuit in mon-
te Seir. Hędus etiam siue hircus, significat
partem illam animalem, vbi residet fomes
peccati. Hinc antiquitus in sacrificiū, vel ex-
piationem peccati, hædus vel hircus offere-
batur. Nos autem (vt Paulus hortatur) ig-
tur hanc partem per Hedum significatam
offerre Deo debemus. Obsecro (inquit) vos
per misericordiam Dei, vt exhibeatis cor-
pora vestra hostiam viuentem, sanctam,
Deoq; placentem. Et omnes benedicen-
tur à patre, dicente Christo. Venite bene-
dicti patris mei. Ex hoc et iudicetur, quis
sit primus omnium benedictionum fons.
Ipse enim est pater misericordiarum, &
Deus totius consolationis. Et hirci siue hę-
di maledicentur. Vera enim benedictio &
maledictio non consistit in verbis, sed in
effectibus. Hinc suscepturi præmium bene-
dicentur, damnandi vero maledicentur.
Iccirco scriptum est. Maledictus qui pen-
det in ligno: nam, qui suspendebantur,
damnabantur, supplicium reportantes.
Propterea Paulus dixit. Christus factus est
pro nobis maledictum. Quorum verbo-
rum sensus est, quòd Christus suscepit in
se

se sententiam & supplicium mortis, vt a sen
tentia illa, & pœna peccato debita liberare-
mur. Hinc Paulus premittit. Christus nos
redemit a maledicto legis. Maledictio igi-
tur damnationum est in effectu, quia igne
cruciabuntur, qui Diabolo & Angelis eius
præparatus est: vt in euangelio dicitur. Et
hic ignis, est illa lux, quæ dilatata in amplis-
simo loco supramundano beatos lætificat;
coarctata autem in centro illo inferni obscu
ratur, comburit, & cruciat (secundum py-
thagoram) sicut enim radius solis in conca
uum speculum directus inflammat, & ignẽ
accendit apposito combustibili: sic & hi mi
seri adhærentes terræ & concauo ipsius per
affectum nimium terrenorum, & volupta-
tis, quæ ex carne terrea est, se opposuerunt
luci illi reuerberatũ ex concauo & centro
illo terræ infimo, quod adeo denominatur
infernus, id est, interior locus. Et sic ipsimet
accendunt in se ignem illum, vt Origenes
ait. Quod didicerat ab Isaia dicente. Ambu
late in lumine ignis vestri, & in flammis, quas
succendistis. Et quamuis anima sit spiritus,
torquebitur tamen ab illo igne corporeo,
tanquam ab instrumento diuinæ iustitiæ si-
cut sentit Gregorius. Et vt obiectum intole-
rabile ad cuius præsentiam animæ detinen-
tur vi & ab inimico ipsis tam Deo, vnde di-

lot

hoc & idignatio insurgit, sicut nõnulli Theologi dicunt. Et secundum platonicos, quia anima nanque iam erit absque suo vehiculo, idest, corpore cælesti, quo mediante mouetur de loco ad locum, audit, videt, & sentit delectationem ex obiecto delectabili: tristitiam vero ex obiecto mistabili: alia ratio huius potest assignari, quæ dicitur immutatio. Nam positũ est bellum inter carnẽ & spiritum, quorũ alter concupiscit aduersus alterum: hac tamen lege, q̃ is, qui vicerit, det proprietates suas victo. Si enim vicerit spiritus dabit corpori immortalitatem, & incorruptibilitatem, vt ait Apostolus. Cum autem mortale hoc induerit immortalitatem: & corruptibile hoc induerit incorruptionem. Et tandem spiritus dabit corpori omnes proprietates suas sicut ipse apostolus, Paulo supra inquit: Surget (inquit) corpus spirituale gaudens videlicet subtilitate, leuitate, claritate, & limbi. Quas proprietates Theologi vocant dotes corporis glorificati. E cõuerso autẽ si p̃ualuerit caro, dabit suas malas proprietates spiritui; grauitatẽ videlicet, vt descendat ad infernas partes; obscuritatem quia in tenebris erit: & passibilitatem, quia ab igne patietur corporeo. Etiã æstuabit vtcũ in illum locũ, qui a in cœlo dilatata lætificat, & in inferno coarctata cruciat, vt modo.

de pythagoraeorum mere diximus. Quae lux est Christus illuminans omnia, cum sit sol iustitiae severa contra improbos, qui succenduntur in olla (secundum Ieremiam) quae est caldarium inferni, igne perpetuo succensum pro iis, qui non susceperunt virgam vigilantem Christum videlicet. Succensum autem dicitur ab Aquilone, unde aurum & ignis venit, & unde legis transgressio, quae peccatum est, & inde in illum iuste punitur. unde idem propheta. Ait Dominus, Ego (pater) adducam malum (filium iudicantem) ab Aquilone. Ideo bene dicit conclusio. Per mysterium partis septentrionalis sive Aquilonaris, scitur cur Deus Messias iudicabit seculum per ignem, mixtum tamen cum aqua, quia a Geburah associata cum Gedulah talem suscipiet influxum, cum habitet in Tiphereth domo media in Archetypo. Et sic patet conclusio.

Judicium

+3 [illegible] Scitur in cabala apertissime, cur Dei filius cum aqua baptismi venerit, & Spiritus sanctus cum igne.

[illegible] In archetypo mundo, in dextera parte dimensiones locantur, in clementiam tendentes, ut chocmah, gedulah, &c. in sinistra locantur, quae iudicium praetendunt; & sunt binah, geburah. Et si Dei filium utrumque [illegible] dextro latere; commoratur enim Christus semper ut

uni-

omnium inflexus sicut supra patuit, & Esa.
ias praedixerat, dicens. Mulieres septem
idest, dimensiones septem inferiores, acci-
pient virum vnum, idest, Christum Messiã.
Et idem alibi. Requiescet super eũ spiritus
sapientiae, & intellectus, spiritus fortitudi-
nis, idest, iustitiae: fortitudo enim secunda
iudicium, & ignis idem sunt: nam Christus
est quoddam totum, licet tamen ei appro
priatum est chochmah, misericordiae locus, &
clementiae. hoc probat Rab. Simeon super
illud Prouerbi. Iustus primus in lite sua,
venit amicus eius, & inuestigauit eum. sen-
sus est. Quando veniet Deus sanctus, & be-
nedictus, ad iudicandum orbem in die iudi
cii, totus mundus expauescet & timebit diẽ
illum terribilem: dicentq;. O Dauid Rex
noster ora Deum pro nobis, quoniam ex te
processit Messias, qui respondet eis. Propter
hoc quod dicitis, nõ sufficio: nam ex me multi
reges prodierunt, qui in multis Deũ offen-
derunt: praeterea ego sum infensus Deo pro
pter peccatũ Bersabeae, & Vriae. Tunc acce-
dent ad Mosen, dicentq;. O Moses magister
noster, tu, qui nobis legẽ dedisti, fuistiq; fi-
delis in tota domo Dei, ora Deũ pro nobis. Re
spondit eis. Nõ sufficio. quãquidẽ rogaui, vt
sineret me in terrã promissionis ingredi, & ora
tio mea nõ fuit exaudita, ita nec pro vobis
potero

potero exaudiri. Illi verò ad Iahacob se con ferent, dicentes. O Iahacob pater noster, tu qui duodecim Israelis tribus genuisti, rogato Deum pro nobis. respõdebit: quia non nascor: duas enim sorores duxi vxores, vtraque viuente. Accedent postea ad Ishac, rogantes. O Ishac pater noster, tu, qui amore Dei immolatus fuisti, ora pro nobis. Ipse verò respondebit: non sufficio: quoniam ex me natus est Edom, qui fuit idolatra: & templum Dei destruxit. Abrahamũ tandem adibunt, dicentes. Tu, qui voluisti filium tuum imolare pro Dei Amore, ora Deum pro nobis. Ipse itidem respõdebit. Non sufficio: eò quod Ismaelem genuerim. Vltimo venient omnes ad primum hominem Messiam, dicentes optime homo tu, qui manu Dei creatus es: & a peccato immunis existis, pro nobis præcare Deum: quia nos non sufficimus. Tunc primus homo Messias rogabit Deum pro eis Deus autem bonos iudicabit, & iustos ob eorum bonas, mediocresque operationes ac preces per preces Messiæ: malos autem æternæ perditioni condemnabit. Hæc ille. Vnde Talmudistę dicunt. nolite timere à iudicio: iudex enim amicus noster est. sic futurum est, ut Israel iset in iudicio coram Deo sancto, & benedicto. quibus formidantibus

ab-

angelis, ministri dicent, ne timeatis a iudicio: iudex enim ciuis uester est, ut dictum est Esaiae cap. 45. Ipse aedificabit ciuitatem meam, & captiuitatem soluet: nomine cognoscam ipsum. propinquus enim vel consanguineus vester est, ut dictũ est in Psal. 148. Filii Israel, populo propinquo, vel consanguineo suo: tamoliter dixit Solomon in persona ecclesiae, cant. 8. quis dabit te, ut fratrem mihi? non talem, qualis fuit Cain fratri suo Abell, neq; ut Ismael fuit fratri suo Isahaco, neq; ut Esau fratri suo Iahacob, neq; ut fratres Ioseph ipsi Ioseph, sed sicut sugens fuit ubera matri suae: hoc est, qualis fuit Ioseph fratri suo Beniamin, quẽ dilexit, ut cor suum. Haec omnia traditio, quare concluditur, quod Christus venit in aqua clementiae: nam (ut Iohannes ait) misericordia & gratia per Iesum Christum facta est. Aqua mundans nos, quam promisit Deus per Ezechielem, non est illa quae infunditur supra caput illorum, qui baptizantur. nam illa aqua e coelo non est allata, ut oracula perhibet: nec enim elemento illi existimo, ad rerum corporalium ablutionem dedicato, virtutem ad mundandũ animam inesse: sed potius reor, ipsam aquam in signum verae aquae & salutaris fuisse datã. Aqua igitur purgans peccata, est aqua sapientiae, quae

quæ Dei filius est, qui rasit, lauit, & expurgauit peccata mundi. Est nempe Christus aqua supramundana, qui lauit discipulos suos sermone suo: sicut ipse fatetur, dicens: Vos mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis. nam verbum vel sermo Dei est sapientia illa, quæ aqua sapientiæ salutaris dicitur. Quæ quidem aqua, non tantum potat, sed generat (iuxta illud Iacobi. Genuit nos verbo veritatis, & illustrat, vt propheta canit. Lucerna pedibus meis, verbum tuum, & lumen semitis meis. Et iterum. Declaratio sermonum tuorum illuminat, & intellectum dat paruulis. Illuminando autem expellit tenebras ignorantiæ & peccati: & inde lauat & mundat proprietate quadam aquea: qua viget sermo & sapientia Dei. Et vt ostenderet se aquam ante suam passionem voluit lauare pedes discipulorum. Et hoc fecit ut discipuli accederent digni ac mundi ad sacramentum, quod instituere intendebat: ne eis contingeret illud Apostoli. Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Hinc de Iuda, qui non erat lotus, Christus monuit, dicens. Vos mundi estis, sed non omnes. scriptum est. & post hanc etiam introiuit in eum satanas. vnde per pedes, intelliguntur affectus, quos mun-

dio

dos habere debent ii, qui sacramentum hoc suscipere volunt. Vnde docemur, quod, qui diuina pertractare cupiunt, nedum exterius, sed interius, mūdi esse debent. Et in signum huius iustificationis, vult Christus, quod in faciem ecclesiæ habeamus aquam, quia Christus, qui est aqua suprema ac diuina lauans animas nostras, vult quod per aquæ elementum, cum aqua supremæ symbolum habens, videamur iustificari corā iis, qui secundum sensum tantūmodo iudicāt. Et, ne credamus, quod aqua elementaria purgetur & renouetur anima, Spiritum sanctū addit, dicens. Nisi quis renatus fuerit denuo ex aqua & Spiritu sancto, nō intrabit in regnum Dei. Nec n. Spiritussanctus cōgeneus est ipsi aquæ elemētari, vt simul debeant copulari. Nec aqua corporea lauat sordes animæ. Lauamur itaque renouamur ac regeneramur secundum spiritum in Christo Iesu homine cælesti & spirituali, q est vera aqua archetypa. In cuius rei signum aquā corporeā suscepimus. sicut n. aqua materialis est principium generationis rerum cuiusq. animæ (sicut scriptum est, Producant aquæ reptilia animæ viuentis) sic & per aquā Christus voluit nos regenerare. Quæ quidem aqua non est hæc elementaris, sed ea, quæ supra cælum est (vt dixi). Christus igi-

tur est velut mare, qui nouissimis tempori-
bus repletus fuit aqua illa diuina, & super-
cælesti, vt pelagus effectus sua plenitudine
irrigaret vniuersos. Quam aquam tam libē-
ti animo propinat, vt publice in templo cla
met, & dicat. Si quis sitit, veniat ad me, &
bibat. Et illæ aquæ, nunquam deficient, sed
erunt hyeme & æstate semper resocillantes
animas. Et tunc erit Dominus verus Rex su-
per vniuersam terram (vt inquit Zacharias)
non quidem quod ad tempus nouum, ade-
ptus sit regnum, quia iam effectus est Rex
regum, & Dominus dominantium: sed q̄a
habebunt eum in Dominum omnes quos
permisit per tempus vagari suo arbitrio.
Vel erit Dominus omnium, quia cessabunt
dominia & principatus aliorum, eo quod
suum sortietur effectum, aut in secundo suo
aduentu, vt sentit Hieronymus, aut quando
id ille decreuerit, cui soli hæc dies cognita
est: quandoquidem nostrum non est scire
tempora, vel momenta, quæ (vt Christus di
scipulos ab huiusmodi inquisitione reuo-
cans aperte referauit) pater posuit in sua po
testate. Scitur ergo in cabala, cur Dei filius
cū aqua baptismi venerit. Spiritus vero san-
ctus missus fuit à Christo in Apostolos: nam
eius est mittere personam diuinam, cuius
est & producere. Christus autem misit Spi-
ritum

ritum sanctum, ut habetur in Iohanne. Nisi ego abiero, paracletus non veniet ad vos, si autem abiero, mittam vobis eum. Missus autem fuit in linguis igneis: tanquam arcanorum Dei interpres. Iuxta illud. Ille suggeret vobis omnia, & docebit vos omnia: & ut inflammaret corda non tantũ eorum, in quos descendebat, sed eorum qui audituri erant eorum verba, quos ipse edocuerat: ideo in ignis specie missus fuit; ut Lucas narrat. unde tot millia militum Christi succensi ab illo igne, reliquerunt patres & matres, sorores & fratres, uxores & filios, & omnia pariter bona sua, & ultimate seipsos: secuti sunt illum usque ad mortem. De hoc igne Spiritus sancti loquens Ieremias dicit. De excelso misit ignem in ossibus meis, & erudivit me: hic ignis fuit ille, de quo dicitur in Iohãne. Ille suggeret vobis omnia, & docebit vos omnia. Nã & hic missus fuit ad tollendam ignorantiam, in quam incurrerunt primi parentes, volentes magis scire quàm decebat, & praesumenter sibi vendicare illud scire, quod ad Dei filium spectabat. Sordes enim quibus infecti fuere parentes, & inde tota posteritas, fuerunt ignorãtia & macula. Ideoq; non tantum expurgari debuit humanum genus à macula per aquam baptismi: sed etiam illustrari divina lu-

Vau

cē, quæ omnes illuminat; & ille igne, qui erudiuit nos. Et hic ignis a conspectu Dei, nunquam cessare debet: vt in Leuitico iubetur, & est ignis deuotionis & charitatis & luminis. Et ille ignis diuini luminis semper ardere debet: & potissimè in sacerdotibus, qui semper parati esse debēt, docere & illuminare plebem. Hinc dicitur i textu, quod ignis hic administrādus est à sacerdote, qui ipsum nutrire debet subiiciens ligna mane per singulos dies: sic de charitate dicēdum est. Congruè igitur venit seu missus est Spiritus sanctus in igne post Christum aqueū; nam satis nō fuit nobis, ablui a Christo, nisi post modum eidem tanquā membra capiti vniti fuissemus. Quod factum credimus per virtutē Spiritus sancti: cabalisticè sic patet. Hebræi.n. vocant spiritum, ruach רוח. In qua dictione sunt tres literæ, vna est vau ו, quæ diuinitatis est litera, numerum senariū importans, secundum quem ipse Spiritus summus omnium artifex primo incubans super fœcundis aquis disposuit (vt conueniens erat) totam hanc machinam mundi. Trinum enim est rerū principium, in opus egrediens, ornans, & confouens: & quodlibet illorum, per intermediū spiritum: ex quibus senarius resultat in maxima vnitate. Hinc dixere secretiores Theologi, literam

diuinitatis, quæ est iod, י, significans principium & finem, cum sit finis numerorũ, & principium denariorum, habere sex spinulas, quoniam in ea ratione, qua principium est ipse Deus significatus per literam illam, ternarius est, a quo, in quo, & per quem omnia: in ea autem ratione qua director, consonens, & reducens est, alio ternario, spiritali videlicet gaudet. nõ quia tres sint spiritus Dei, sed q̃a triplex est eius operatio, secundum quam Regius vates in psalmos nuncupat eum spiritũ principalẽ, spiritum rectum, & Spiritum sanctum. Est etiam alia litera vitæ, quæ est chet ח, unde vita dicitur chai חי. Tertia est res, ר, quæ binos centenarios, & materiam, aut corporeitatẽ quandam significat. Binarius n. materiam importat: hinc (teste Hieronymus) semper infaustus, nisi cum alio numero coniunctus feliciter: ut eam materiale cũ vita & diuinitate assumatũ radix est. Ducenti n. per res, ר, importati illi sunt de quibus in canticis agitur, ubi postquam, aleph א, & eorum, & mille attributa sunt diuinitati, subinfertur. Et ducenti his, qui custodiunt fructus eius. Custodes enim positi sumus in vinea domini cum binaria corporeitate. Ubi si custodierimus fructus eius domini præcepta, tandẽ inueniemur cum ipso aleph א, præparato

omni homini vere pacifico, & illi qui habet pacem in seipso. Spiritus igitur quidam nexus est, ligans, & nectens duo extrema simul, ipsa viuificans, & corroborans, pro conditione spiritus venientis. Hinc sapit naturam duorum extremorum, quae vniuntur, & sui ipsius medio connectentis, vt innuitur per literas nominis ipsius iam declaratas. Viuificat enim cum in se vitam contineat, vnde dicitur aliquando, spiritus vitae. Corroborat vero dans operandi vim, iuxta illud Apostoli. Corroborari per spiritum eius. Et de Samsone legitur in libro Iudicum. Irruit spiritus Domini in Sanson, & lacerauit leonem. Et quodcunque robur in virtute procedit a spiritu vitae, qui est in eo. Missus igitur fuit Spiritus sanctus in igne, accendendo corda, easque desiccando, vt a ma defactione facta per Christum. Et sic patet conclusio.

44. r.M. Per eclipsationem solis, quae accidit in morte Christi, sciri potest. Secundum fundamentum cabalae, quod tunc passus est filius Dei & verus Messias.

Quaelibet natio (vt supra patuit) duos ha-
r.A. bet planetas fauorabiles, sicut Iudaica natio,

ǒo, vel secta saturnum habet: quamobrem ipsi Sabbatizāt: & lunam: quare in festorum celebratione, cursus lunares aduertebant. Christianorū autem secta solem, & Mercurium possidet. de sole loquens Isidorus, dicit, Sol dicitur quasi solus lucens: eo q sit fons totius luminis, cuius radiatione superiora & inferiora illustrantur. Hic planeta secundum Messahalah: est ex se fortunatus: sed aliquando per coniunctionem fit malus: masculinus, diurnus, calidus, & siccus. Sol.n. omnia viuificat: & rebus omnibus vitam, speciem, formamq; administrat. Nam (vt idem inquit) sol omnibus coeli luminaribus maior est in quantitate, & in dignitate, & in claritate: quia magis calidus & pressi luminis est. Maior est in potestate, & effectuum multiplicitate. Item in motus vniformitate: semper enim mouetur directo motu in circulo suo sub zodiaco: medium semper locum tenens: vniformis in motu semper est, quamuis respectu aliorum, moueri dissimiliter aliquando videatur. Circulus quoque solis, sicut & zodiacus: distinguitur per duodecim spatia siue signa. Et quando sol recedit ab vno puncto circuli sui: & reuertitur in eundem, transit per duodecim signa, & ille transitus: circulus anni vocatur. Sol motu suo ordinatus, &

imperturbato cursu ordinat & perficit vni-
uersa: vnde Ambrosius in Examerum sic
nobis describit virtutes ipsius solis, dicens.
Sol est oculus mundi, iucunditas diei, pul-
chritudo cœli, mensura temporum, virtus
& vigor omnium nascentium. Dominus
planetarum: decor & perfectio omnium
stellarum. Dicitur etiam splendor Olimpi,
quia (vt ait Macrobius) Diffinitio fuit Pla
tonistorum omnium lumen esse a sole. Dicit.n.
ipse in Thymeo. Deus ingeniauit rerū con-
ditor: lucem clarissimam, quam solem vo-
camus: cuius splendore cœlum, & infe-
riora omnia illustrantur, et numerus existe
ret omnium animantium. Aristoteles in
libro de elementis, dicit. Sol habet lumen
proprium, stellæ verò etiam luna lumen
à sole acquisitum, sicut speculum a lucer-
na sibi in oppositum illuminatur. Diony-
sius quoque in libro de diuinis nominibus,
cap. 4. de his mirabilibus solis sic inquit,
sensibilium essentias, & qualitates multas
quidem & differentes ipse sol vnus existens,
& vniformis, & illuminans lux renouat,
nutrit, custodit, perficit, & discernit: vnit
& refouet, fœcunda facit, auget, mutat,
collocat, plantat, renouat, & viuificat o-
mnia. Simplicitatem habet in substantia
sua, non ex contrarijs sicut elementa. Ideo
habet

habet ad motum abilitatem summam habet actualitatem, & virtutem. Continuum est in lumine, quamuis eius lumen, uel per lunæ, vel per terræ interpositionem nobis aliquando aufferri videatur. Virtutem habet renouatiuam, quia poros terræ aperit, & virtutem latentem in radicibus ad actum perducit, & terræ superficiem, herbis frondibus, & floribus, renouat, & reuellit antiquata annis singulis, vigore & pulchritudine renouatur terra. Virtutem habet nutritiuam: quia ad interiora radicum & seminum, solaris radius subintrans, calore suo humiditatem terræ dissoluit, & vi sua attractiua, quod semini & radici est simile de illa attrahit, & illud in nutrimentum terræ nascentium conuertit. Virtutem habet conseruatiuam, conciliantur enim elementa per solis influentiam in propriis qualitatibus contraria (vt dicit Alexander) virtutem habet perfectiuam, perficit namq; opus à natura inceptum. Virtutem discretiuam habet, nam colores & figuræ, per lumen solis discernũtur. vnit & conciliat planetas in suis effectibus. Sol secundũ Macrobiũ medius est inter planetas. quia ad armoniã cœlestem perficiendã, hoc facit sol in suo circulo, quod facit media cordula in musico instrumento. secundum ma-

materiā in qua, in quam operatur, nunc aggregat, nunc dissoluit. unum generādi cōfert inferioribus conseruat, & in sua absētia deficiūt, vt patet primum de floribus in sero cadentibus. Distinguit tēpora & mutat, & ordinat: quia descendens per signa australia, efficit dies breuiores, Ascendēs vero per signa septentrionalia, efficit longiores. Quatuor equis ferri fingitur quorū primus dicitur Eritheus, id est, rubēs. secundus Actheus, hoc est splendens. Tertius lāpas, videlicet ardēs. Quartus philogeus, id est amans terram, ut dicit Beda. Solis constellatione homines pulchros & agiles fiunt. unde dicitur phoebus, id est, pulcher consumit vaporem & aerem pestilentem. Habet virtutem calefactiuam, inflammatiuam, & vestiuam, & hoc ex motu radiorum. Attrahit à mari fumos & vapores ex forti impressione caloris radiorum. Dicit Ptolomeus, sub sole est leo & est dominus eius, & regnat in libra. Et sub ipso continetur species, aurum, haredicas, color eius albus & rubeus. Eliq. uendicus. Et complet cursum suum diebus trecentis, & sexaginta quinq; in eius aspectu, decipitur visus noster, quia maior existit quam appareat nobis. Non videtur prae nimia eius claritate. Hunc per se moueri non cum mundo dicit Isidorus. Oriens, facit

cit

cit diem, occidens noctem inducit. Quomodo autem hæc omnia conueniant soli Archetypo Christo primum. nam ipse dictus est sol, quia solus lucet, nam per se beatus. Et est fons totius luminis cuius radiatione superiora, angeli videlicet, & inferiora, id est, homines illustrantur suo defluxu. Est namque maior omnibus luminaribus, id est, sanctis, in quantitate, dignitate, & claritate. de plenitudine eius omnes accipiũt, ait Ioannes. Est vniformis semper in suo motu directo, in circulo suæ clementiæ & bonitatis: nam semper est beneficus. Suum circulum, id est, nomen suum Tetragram distinxit in duodecim mundos, seu nominationes: quarum vnaquæq; fauorem filiis cuilibet duodecim apostolorũ, cuius fauore duodecim partes mundi conuenire fecerunt ad fidem. suo motu & influxu totum dirigit mundum. Est oculus mũdi cuncta prospiciens, lucidistas honorum, pulchritudo vniuersi a quo omnia dicuntur pulchra: quæ pulchra sunt; Est metrum & mensura omnis perfectionis, virtus omnium nascentium. Dominus planetarum, tantum enim influit quantum ipse percipit: decor & perfectio omnium stellarum, id est, sanctorum: recipiunt enim omnes sancti lumen gratiarũ a Christo sole. Habet namq; lumen

lumen proprium, cæteri autem ab ipso. Est nempe totus existens, & vniformis, immotus in se permanens, lux vera cuncta illuminans cunctos [illegible], aperit, custodit, perficit & discernit electos ab aliis; vnit ad se dispersos propter peccatum; refouet debiles in via Dei, sanctificat, facit omnia sibi adhærentia in bonis operibus perseuerare; ideo auget perseuerantiam præstando mutat corda praua in bona, de lapidibus suscitans Abrahæ semen collocans a dextris bonos, & a sinistris malos: nouas plantas quotidie plantat infideles conuertendo ad fidem & peccatores ad pœnitentiam, infideles renouat per baptismum, & viuificat per gratiam. Est simplex in essentia, sine virili semine conceptus, non habens qualitates contrarias peccatorum. In suo lumine: seu influxuum communicatione nunquam deficit. Quamuis propter lunam, seu instabilitatem nostram, & propter affectionem nostram ad terrena aliquando auferri videatur. Renouat homines terrenis addictos, aperiendo illorum poros cordis, producens virtutem [illegible] latentem & quasi in peccatis sopitam ad alia bona opera. Et tunc renouat homines tales terrenos floribus bonarum inspirationum floribus [illegible] verborum, & fructibus bonorum operum reuestit.

nunc

nutrit corda nostra gratia sua, subintrãs radius illius solis, calore suæ gratię dissoluit humiditatẽ affectionum terrenorũ, in cęlestia desideria cõmutans perficit opus à libero nostro arbitrio inceptũ lumine legis eius discernuntur bona à malis. Vnit nos Deo & Angelis, vnumq; pacificans per sanguinem eius. Est nempe medius inter nos & Deũ, aggregat bonos Deo & dissoluit malos à consortio bonorũ in inferno. Confert etiam generationem in baptismo in quo renascimur & sanctificare non possumus in bonis operibus absq; radiis solis huius, sicut ipsemet testatur dicens: sine me nihil potestis facere: per eius radios omnes effecti sunt flores ipsi martyres, confessores &c. in via Dei. Quando lucet in nobis per gratiã, tũc diem facit & in bonis operibus præstamus: occidente a nobis, decidunt folia flores & fructus bonorum operũ. Et fertur sol iste à quatuor equis, hoc est: eius nomen quatuor constat literis tetrag-mm, quarum virtute, rubet in nobis per feruorem, splendet, per fidẽ, caler per charitatem. Et amat nos per eius pręsentiã pulchri efficimur per innocentiã & in operãdo agiles quapropter phœbus (id est pulcher) nominatur. Cũ sit calidus, quoniam ipse calor amoris, calefacit, inflammat, & vrit, & hoc fit motu radiorũ

di-

diuinorum. Attrahit enim à mari mundi
huius fumos & vapores, id est, homines su
perbos & auaros, illos resoluēs in lachryma
rum pluuias. Et nihil viuere valet, tam vita
corporali quam spirituali, absq; huiusmodi
radiis diuinis. Sub isto sole est leo de tri-
bu Iehuda. Et est domus eius, quæ in Ar-
chetypo dicitur Tiphereth. Et regnat in li-
bra, quæ iustitia librat æqualiter omnia, &
maxime, hoc fiet in iudicio finali. Et sub hu
ius vexillo solis est lucrum meritorum, & ui
tæ æternę hæreditas. Disponit nos ad ani
mationem spiritualem per gratiam præue-
nientem, & tanti est luminis: quod in eius
aspectu, visus decipitur noster. Mouetur a-
per seipsum tanquam independens, non
cum mūdo, sunt.n. oppositorum effectuū.
Elongat se a nobis per gratiæ substractionē:
hyemē facit per gratię carentiam. Accedēs
propius per fauorem, æstate reddit puræ
conscientiæ. Etiam sicut solis theorica inter
cæteras & facillima: ideo facile discitur:
ipsaq; scita, cæterę facile addiscuntur. Secun
do motus omnium planetarum regulantu-
ab sole, nam deferentes augem lunæ, mo-
uentur per distantiam, & propinquitatem
ad solem. tres item superiores ab sole regu
lantur, quo ad motū epicicli. Venus habet
motum medium, cum medio solis motu:
item

item & augem cum auge solis. Mercurius quoq; simul habet medium motum cum medio solis motu: ideo in tabulari operatione nullius planetæ motus, vel verus locus inueniri potest, nisi prius habeatur medius solis motus. Tertio sol inter cætera astra, non tantum planetas, verum etiam fixa, est excellentissimus, plus enim ipse agit in hæc inferiora, quam quodcunq; aliud astrum, non tantum influentia, verum sensibiliter motu & lumine, in aere calefaciẽdo per accessum & frigefaciendo per recessum: in tẽpore ipso distinguendo per motũ in zodiaco causat annum: per motum in quatuor quartas, causat quatuor anni tẽpora: quæ sunt ver, æstas, autumnus, & hiems. In duodecim signis, diuidit annum in duodecim menses. Per motum diurnũ causat diẽ naturalem, per motum supra horizontem, diem causat artificialem, &c. sic Christo Messiæ hæ omnes proprietates conueniunt: idcirco, sicut sol rex est omnium planetarum, in ipsorum medio existens, lineam eclipticam perambulans, nunquam ab illa deuians: quæ à chaldæis dicitur linea regalis: quare sol in ea semper existens, dicitur rex: à simili Christus est rex regũ & dominus dominantium, vt testatur Iohannes, & Paulus quẽ constituit hæredem vniuersorum

eum&c. Et est in Ecliptica æternitatis & personarum dignitatem media, locum mediũ inter superiores planetas possidens qui est locus solis supra mũdani in Archetypo, teste psalmus. In sole posuit tabernaculum suum, non in sole hoc visibili: qui in medio planetarum locum tenet: sed in illo supramũdano sole, cuius iste visibilis typum gerit: qui in medio cælorum supramundanorum positus, omnia illustrat. Hinc Iohannes ait, ciuitas illa superna videlicet, non eget sole neq; luna, vt luceant in ea; nam claritas Dei illuminat illam: & lucerna eius scilicet præcipua, est agnus. nec discrepat Isaias. Et idem est dicere. posuit tabernaculum suum in sole, quod est. Et regnabit in domo Iacob in æternum, vt sapientes norunt. Et si Christus sit sol tamen adhuc dicitur habere tabernaculum suum in sole. Quia sicut Deus est lux, & tamen vt Apostolus ait, habitat lucem inaccessibilem. Habitatio enim Dei, & ipse Deus idẽ sunt, cum nihil creatum possit illum capere. Sunt igitur verus sol, nedum replens omnia lumine sol erigens Ecclesiam indeficientem: Sicut sol, ad cuius aduentum cedit synagoga luna. nec obstat quod ecclesia non fuerit a principio illuminata ab illo sole ad modum solis totum mundum illu-

mi-

minantis. Videmus enim solem, unicam mundi totius lampadem, omnem mundi partem illustrare: non tamen simul & semel, sed modo regionem orientalem, modo occidentalem, modo Meridionalem, modo Aquilonarem. Vnde sapiens ait, Generatio præterit, & generatio aduenit, Oritur sol & occidit, & ad locum suum reuertitur: ibiq; renascens gyrat per meridiem, & flectitur ad Aquilonem. Pari modo tanquam sol iustitiæ Christus, qui omnes homines illuminat, diuersis tamen & congruis temporibus. Vnde idem sapiens prosequitur, dicens. Lustrans uniuersa, in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur. Et sophoniæ quarto. Orietur sol iustitiæ timentibus nomen tuum. Et Gabriel ad Mariam. Regnabit in domo Iahacob in æternum, quæ domus solis dicitur: & cabalistice dicitur Tiphereth, quæ dimensio est regnum, de seuere Isaac participans, & de benignitate Abrahæ, medium temperamentum possidens. Et utroque hoc regno integro protoplastus erat decoratus. Hinc adducti dicuntur animalia omnia ad ipsum, velut ad Dominum: ut ea omnibus accommodata nomina imponeret, quibus

eadem vocaret ad libitum. erant.n. ipsi & terrore subiecta, ratione influxus Geburah: & placida consuetudine attracta, ratione influxus Gedulah. idq; quousq; ne praeuaricatus, pristinam dignitatem amisit. Et ex domino miserrimus seruus est effectus. Est igitur Tiphereth locus Iahacob & supremus mundani solis medium possidens locum inter dimensiones archetypas, qui sol est Messias, quo patiente, sol inferior (cuius lumen a sole supremo pendent, teste Iohanne. Erat lux illuminans &c. Et ipsemet dicens: ego sum lux mundi) pati conuenit, sicut longe ante per Amos nunciatum fuerat. 8. cap. dicentem. Et erit in die illa, ait dominus Deus: & occidere faciam solem in meridie; & tenebrescere faciam terram in die lucis. Ideo obscuratus est sol, tanquam in morte domini sui filii Dei Messiae, quia cabalistae tenent, locum illum Tiphereth solem a Messia filio Dei possideri, qui est Christus, vt super patuit.

45. r.M. Qui sciet proprietatem aquilonis in cabala, sciet, cur satan Christo promisit regna mundi, si cadens eum adorasset.

Aqui

EA, Aquilonaris archetypi proprietas est mi- la, teste Esaia. 14. Ponam sedem meam in aquilone, & ero similis altissimo. Hic [illegible], vt Iesu opponeret, de quo dicitur in Abacuch. Deus ab austro veniet. Etiam hoc dixit, quia ab Aquilone omnis calamitas & malum processit: bene igitur satagebat sedem ponere vbi illi, vt inde facillimè noceret, cuius & euentu & comprobatum est. Vlulam enim & bene interpretatur Hieronymus, & non Luciferum. Siquidem ferre lucem non potest ille, qui tenebrarum princeps factus est. Nec quando praesumebat in Deum, lucifer erat, sed vlula, ad planctum deputanda infernum sempiternum. Fuit tamen filius aurorae vt in veritate literae habetur, quia productus ab aurora illius supernae lucis, vitae, & verbi: in quo facta sunt omnia. Hic tamen igitur illius vlulae serpentis fuit, quia insurrexit contra Christum, vt Ioannes aperte referat, dicens. Et draco stetit vt mulieris filium deuoraret amictae sole. Demonstrator enim erat (vt inquit Apostolus) omnibus angelis, vt adorarent eum tam consortium haeredem vniuersorum. Quod recusans facere Diabolus, & existimans possessum honorem illum vendicare, conticescens in eum insurgens cum familiaribus suis. Contra quos Michael militiae Christi

princeps insurrexit, vsque ad eorum expul-
sionem e cęlo pugnans. Et hæc ruina eius
fuit irreparabilis, quia ille ab alio seductus
non fuit, sed propria peccauit malitia. Et
fuit Diaboli peccatum irremissibile, quia
directæ lęsę maiestatis crimē commisit. Erat
etiam in statu sæculi venturi, quod scilicet
expectamus, a quo cadens impossibile, vt
per pœnitentiam reuertatur, sicut inquit Apo
stolus agens cum Hebræis. Et si Adam fue-
rit in statu innocentiæ in illo sæculo, non ta
men ita perfecte & expedite. Idcircoq; casus
eius quo ad ipsum fuit irremediabilis, & in-
diguit redemptore, qui esset plusquam ho
mo. Quamuis igitur supradicta verba Isa-
iæ exponantur de Nabuchdonosor, attamē
doctores, communi sententia, de Diabolo
intelligi volunt, eosq; prosequentes dici-
mus, quod ab Aquilone est casus (vt dixi)
cum inde sit lex, quæ subintrauit vt abun-
daret delictum, vt Apostolus ait. Non quod
Deus delicto oblectetur, sed delicti reme-
dio. Ideo data fuit ipsa lex in igne, toni-
truo, & terrore. Et hoc factum est, vt Deus
terrorem populo incuteret ad ipsam obser-
uandam. Et etiam, vt indicaretur, quod in
tribunali iustitiæ & Aquilonari, terrore ple
no, lex emanaret premens populum sub
iugo duro, & puniens transgressores. Et
adhuc,

adhuc, vt denotaretur, quòd lex erat occasio peccati, & pœnę ipsi peccato correspondentis. Quo sensu, Ieremias ait. Ab Aquilone pandetur omne malum: culpæ videlicet & pœnę. Ideo casus. Expressius autem Esaias, ait. Ab Aquilone fumus veniet. Fumus videlicet superbiæ, & peccati. Et non est, qui effugiat ignem eius. Cum Diabolus inde cadens, cadere fecerit protoplastum, & cum eo totam posteritatem. Mali namque Dæmones cum damno suo procurant mortalium casum, quia tanta inuidia ducuntur, vt non videant, quid faciant, nec sibi bene consulant. Iuxta illud Sapientiæ. Inuidia Diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Et etiam, quia tam mala arbor effecti sunt, vt non possint nisi malos fructus facere; iuxta dictum saluatoris. non potest arbor mala, fructus bonos facere. Vnde in ipsis habet locum illud Ieremiæ. Si potest Aethiops mutare pellem suam, & pardus varietatem suam: Ita & vos poteritis benefacere, cum didiceritis malum. Illuc etiam conatus est Christum inducere, quando dixit ei. Si cadens, adoraueris me, dabo tibi omnia regna mundi. nam casus omnis ab Aquilone prouenit, etiam & regnum mundi, & omnia thesauri, quæ non sine

causa dixit Iob. Ab Aquilone aurum venit, quod quidem aurum est præcipuum thesaurorum. Et Diabolus (vt diximus) horum est Dominus. Nam omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ, quorum omnium Diabolus est Dominus. Secundum quæ tria, ipse tria sortitur nomina: in eo enim, quod in carne præualet Hazayel dicitur: in ambitione Asmodal, in diuitiis Mammona: itemque dicitur canis triceberus. Et habet virgam tridentem, vt vates decantarunt. vnde Iob. Terra data est in manu impii. Terra multipliciter accipitur, sicut & mundus: nam est mundus à Deo conditus, id est, machina hæc cæli & terræ, quam totam ipse Deus implet, & est mundus, qui odit verbum, vt saluator ait. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem odio habuit. Et iterum. Me odit mundus, quia testimonium perhibeo de ipso, quòd opera eius mala sunt. Pari ratione, etiam terra, mundi infimum elementum, & hanc Deus implet, & possidet. Est etiam fex quædam terrea, seu terra male possessa, & inculta: & hæc data est in manu impii, id est, Diaboli, cui dictum fuit. Terram comedes omnibus diebus vitæ tuæ. Ideo Diabolus dictus est princeps huius mundi

rebellis

rebellio ipsi Deo. Verum est, quòd homo constitutus fuit super omnia opera manibus Dei fabricata, vt canit propheta. Et constituisti eum super opera manuum tuarum. Sed ipse homo, propter quẽ facta sunt oĩa, & qui prælatus omnibus erat, superatus a Diabolo dominium perdiderit, & ipse cum eis, quæ ipsi subiecta erãt, traditus est in seruitutem & potestatẽ Diaboli, iuxta illud Petri. A quo quis superatus est, eius seruus est. Etiam tirannice sibi mundi imperiũ vendicauit. Hinc a uero & legitimo principe Christo, tẽpore suo, iure eiectus est, sicut scriptũ est. Nunc princeps huius mundi eijcietur foras. Christus in hac pugna præualuit, non a diuinitate sufultus, quia sic nõ fuisset vincentis laus, nam sicut, dormiente homine, anima dimittit ipsum naturales operationes exercere, nec tamen eum derelinquit, nec abit anima illa viuificans (sicut dixi supra) sic diuinitas non recessit à Christo, sed dimisit eum pugnare, sitire, esurire, & huiusmodi pati: aderat tamen ei gratia diuina qua merebatur, sicut & cæteri homines, qui secuti sunt ipsum, gratia Dei sufulti, meruerunt, quamuis in longissimo interuallo Christum sunt secuti. Nec enim Christus secundum diuinitatem (qua beatus erat) sed secundum humanam voluntatem, gratia ce-

 pletam,

pietam , meruit : & ita deuicto hoste in primo conflictu , meruit esse caput ecclesiæ & habere principatum, de quo Paulus . Ipse est caput omnis principatus & potestatis . Et hic fuit primus congressus : de quo ipse uictor , dixit . Venit enim princeps mũdi huius, & in me non habet quidquam , cum videlicet omnimodam victoriam obtinuerit de ipso. Tandem in secundo conflictu , in cruce existens , illum foras eiecit, vt idem et Christus testatur, dicens nunc princeps mundi eiicietur foras. auferendo videlicet ab eo cultum omnem , vt amplius non adoretur, vt antea, nec det responsa . Fuit præterea , à Christo deuictum in morte. nam moriẽdo, Adã parti sensitiuæ consentiens, mortẽ incurrit. quem Christus suscitauit, unde deuicta peccati morte, deuictus etiã ille fuit, qui mortis habebat imperiũ. Ideo diuites præcipue reiiciuntur , & qui seruiũt auaritiæ, quia auaritia est idolorum seruitus) vt dicit Paulus) hinc saluator dixit facilius est camelũ per foramen acus transire, quam diuitem intrare in regnum cælorum . Quod sub aliis verbis Esaias antea dixerat. Væ qui coniungitis domum domui, & agrum agro copulatis (vt videlicet ditemini) quia (vt subiiciet, dilatauit infernus, animam suam, & aperuit os suum, absq;

ulla

vllo termino: & illuc descendent fortes, su-
blimes, & gloriosi. Quia huiusmodi occu-
pant partem proximi. Et etiam, quia respu-
entes seruitutem Christi, subiiciūtur mam-
monæ diuitiarum domino. Huic enim sub-
iecti nō possunt habere partem cum Deo,
vt summa veritas perhibet, dicens: non po-
testis seruire Deo & mammonæ. Et si Abra
ham Dauid & alii iusti diuites fuerāt, grati
tamen Deo fuerunt, quia illi non susceperant dominū mammona, indebitè videli-
cet occupantes, quod proximorum est, sed
si Deo vniuersorum domino, possidebant
etiam diuitias & non possidebantur. Iuxta
illud prophetæ. Diuitiæ si affluant, nolite
cor apponere. Ideo chananeus adeo fuit
inuisus Deo, vt Israel victor esse non potue
rit, nisi emisso voto, de ipso penitus delen-
do. Hinc docemur ꝙ attendentes auaritiæ,
denotati per chananæos ꝗ negociatores in-
terpretantur, reiciūtur à dño. Iuxta illud apo
stoli. qui volūt diuites fieri incidūt in ten-
tatione, & i laqueū diaboli, & desideria mul
ta inutilia & nociua quæ mergūt homines in
interitum & perditionē. Radix.n. omnium
malorum est, cupiditas: quam quidem ap-
petentes errauerunt à fide. Illis væ datur,
quia primo faciunt contra cōmune præce-
ptū quo dicitur. nō furaberis, secūdo faciūt

contra

contra fundamentũ charitatis. Tertio, quia
priuamur regno cœlesti, & igni æterno ad-
dicimur. Quarto, quia etiã in vita priuabitur
bonis illis male acquisitis, aut saltẽ filii. Iu-
xta illud canonistarum commune dictum,
De male acquisitis non gaudebit tertius hæ-
res. Et hinc, nisi bona illa largis eleemosy-
nis redimantur, sicut docet Daniel Nabucho-
donosor. Eleemosynis peccata tua redime,
Et Christus, date eleemosynã, & omnia mũ-
da sunt vobis. Alioquin (vt antiqui theologi
docent, & experientia clarissime cõprobatum
est) huiusmodi furta simul cum thesauris
in terra sepultis, quorum non cognoscunt
dominos & rebus ablatis Dei iudicio in manu
perditorum tradita sunt potestati dæmonum, vt
libere faciant quicquid velint. Sicut ipsi sæpe
sunt confessi sunt. Stulto ergo nihil prodesse
diuitias, vt ait Salomõ, quia ipse sub interitu
quia non potest ipsis emere sapientiam,
& succurrere calamitati ac stultitiæ suæ.
Et loquitur de stulto, id est, impio, qui ne-
scit comparare Christum Dei sapientiam
diuitiis suis, illas videlicet pauperibus di-
stribuendo. Pie enim erogatas diuitias, a
simplo recipi testatur ipse Christus, dicens ad.
Quod vni ex minimis, &c. Aliud verum
documentũ datur nobis a propheta, quod
est diuitiæ si affluant, nolite cor apponere.
Sed

Sed adhaereamus Christo, regi regum, & domino dominantium: quia ipse est sapientia patris: de qua scriptum est. Per me reges regnant, & potentes decernunt iustitiã. Nec enim quispiam potest esse rex, nisi sapiens, ut Plato amplissime probat. Unde quanto quis sapientior est, tanto melius & perfectius regnat. Et etiam, quia ipse est caput omnium, omnibus praestat ut regnent, aut operentur, quicquid operantur. Et ipse cõstitutus est a patre haeres & rex universorũ: alii vero conregnantes, & cohaeredes. Impii per ipsum etiam regnant (unde Origenes, ait, Spiritus Dei in eo quod est spiritus vitae, omnibus tribuit, ut vivãt: in eo autẽ quod est Spiritus sanctus, non se communicat, nisi bene dispositis. pari modo & verbũ, in eo quod est principium, rerum omnia portat, & omnia sustinet. in eo autem, quod est regenerator & renovator, sese tantummodo iis, qui volunt esse membra eius viventia, exhibet. Ad conclusionem dico, quod diabolus est Aquilonaris: unde dicit: ponam sedem meam ad aquilonem Geburah plenam iudicii & ab eo latere omnis ruina, & casus procedit & peremptio. Quare lex Mosaica (quia ex illa dimensione venit) data est in flamma ignis: ut dicit, & ardente monte, quia a sinistra aquilonari parte. Et diceba-

tur

tur ex timorit. Et quæuis legatur in Deut. & in dextera eius ignea lex, venit tamen lex de Binach, loco Spiritus sancti, & a sinistra: sed deducta fuit in dexteram, id est, chocmah, & gedulach, locum filii, clementiam, & pietatem prætendentē. Et hæc fuit, euangelium Christi qui sedet à dextris clementiæ Dei. Nec mirum est igitur, si diabolus Christo promiserat regna mūdi cuius ipse, dominus effectus fuerat, cum primum hominem mundi dominum superauit. quæ omnia (ut dixi) sunt aquilonaria.

46 F.M. Quicquid dicant cæteri cabalistæ, ergo decem sphæras, sic decem numerationibus correspondere dico, vt, ab ædificio incipiendo, Iupiter sit quartæ, mars quintæ, sol sextæ, saturnus septimæ, venus octauæ, Mercurius nonæ, luna decimæ tum supra ædificium, firmamentum tertiæ, primum mobile secundæ cælum empyrium primæ.

F.A. Zoroastres in oraculis suis dicit. Homo est mundus minor: nam ob harmoniam, quam

quam in se percipit, maiorē continet mundum per ideam: & quoniam maior mundus conformitatem habet cum Archetypo, quare sequitur, hominem mundum archetypum in se habere. Hi tres mundi ponuntur à Iohanne, ubi dicit, in mundo erat (scilicet archetypo) & mundus per ipsum factus est (scilicet maior mundus) & mundus id est, homo, eum non cognouit, scilicet incarnatum. Vocat omnes mundos, vt idem omnium esse declaret. Omnia. n. sunt, & esse habent communicatum ab eo. Qui dixit, qui est misit me ad vos, eos tamē distinguit, vt & differentiā inter eos esse demonstret. Alter tamen est, alterius simulachrum, vt dixi. Mundus enim quem habitamus. Dei simulachrum continet: & homo mundi, & archetypi imaginem habet; hincq; est quòd homini. cum vtroq; concordia. conuenit igitur homo cum maiori mundo, ita quòd pars nulla existit in corpore nostro, quæ alicui planetarum nō subijciatur, vt dicunt astronomi. Saturnus in ariete pectus habet, Iuppiter ventrē, mars caput, sol femora, Venus pedes, Mercurius crura, Luna genua, &c. sic de aliis signis modo suo dicunt, prout habetur in Alpherabio, & Alchabitio, & in aliis astronomis. & ratio huius est quoniam omnes cum dem,

dem influxum participãt, & similiter mundus
maior, quem nos habitamus diversa habet
membra: est enim quoddam animatum, cu-
ius partes, & membra sunt varii cæli scilicet
decem, qui eos respondēt decem sephirot:
& quodlibet cælorum influxum recipit ab
aliqua earum sephirot, quæ sunt cæli supra-
mundani: quia non omnes cæli materiales
ex eodem fonte potant. &, sicut sunt decē
sacrarum sephirot, ita sunt decem duntaxat
cæli, neque plures. sunt enim cæli multiplici-
ter. sunt quidem cæli illi quorum sydera vi-
demus: de quibus astrologi pertractant.
sunt quoque cæli angeli, cælos ipsos giran-
tes, & per eos influentes & operantes: cum
omnis operatio necessario à viuente proce-
dat. nam cæli ut cæli sunt, sunt mera corpo-
ra celestia, vitam non habentia nisi ab assistan-
tibus & præsidentibus intelligentiis, & per
illas à Deo. Et illi angeli sunt cæli, de quibus
propheta canit, cæli enarrant gloriam Dei.
sunt quoque cæli supramundani, quibus isti
corporei respondent: ut notum est secre-
tioribus theologis. Inter quos cælos sunt in-
termediæ intelligentiæ: à supremis cælis su-
scipientes, qui sunt fontes primarii, in suos
corporeos cælos influentes. Et isti cæli arche-
typi, dicuntur à propheta Cæli cælorum.
Illi enim sunt sol & luna, cæterique planetæ
ve

vt dicunt secretiores theologi. De quibus cœ
lis loquitur Christus, quando dicit. pater
noster qui es in cœlis, videlicet supramun-
danis, præsidens omnibus, & à nullo explo-
ratum inspectionis, & dicitur chetereliom à ca
balistis, id est, corona suprema. Et ideo illi
[illegible] manifestant enim & ipsi dicuntur enarra
re Dei gloriam, sicuti & supremi ac medii,
iuxta perfectum in astrologia creata, quæ sunt
archetypa ac diuina. Dicuntur namque enar-
rare gloriam Dei, id est, similitudinem &
conuenientiam cælorum diuinorum. Sunt
enim illi cæli, primo creati à Deo, & sine
creant; ideo æterni sunt. vnde propheta.
Ipsi peribunt, tu autem permanebis, &
omnes sicut vestimentum veterascent, non
quod dissoluantur, sed in melius mutabun
tur. Hinc propheta subiicit. Et mutabis
eos, & mutabuntur. Ideo Plato & Ploti-
nus docent minime dissoluenda ea, quæ
à Deo facta sunt immediate absq; secundis
causis, quæ sunt cæli quos nihil præces-
sit, vt in eorum productione intercederet.
Sic sunt [illegible] nunc, quod [illegible]
per homines [illegible]. Vnde Iambli
cus refert, dicens scripsisse [illegible] mercurii
[illegible], cum astrorum influxus experi-
mentasse: si vero malum aliquod sequitur,
illud subiecto male disposito, & non side-
ribus

ribus ascribi debet. cui Hercules adstipulatur, dicens, Vt malus quisque sit, malitiæ suę causa ipse existit, nec à superioribus ac cælestibus fontibus iniquæ sordes emanant. Huic fauet Ptolomæus, astronomorũ merito princeps, qui cum Iulio Firmi cumulatis laudibus prosequitur saturnũ, qui omnium pessimus, prędicatur. Dicũt enim ambo ꝙ ipse saturnus bene dispositus dat profundum ingenium, sermonem certum, stabilem amicitiam, longam prouidentiam, regaleq; consilium, &c. præterea, secundum Isidorum lib. 3. cap. 30. Est corpus rotundum, volubile, atque ardens: propterea; cælum vocatum: quia tanquam vas cęlatũ impressa signa habet stellarũ. Distinxit enim id Deus luminaribus, & impleuit, sole scilicet & lunæ orbe fulgenti, & astrorum micantium splendentibus signis adornauit. Hoc autem græce uranos dicitur, à potu oran, id est, a videndo, eo ꝙ aer perspicuus sit, & ad speculandum purior. Est autem cælum visibile multiplex, vt inquit glossa super illud Deut. 10. En domini Dei tui cælum est, & cælum cęli. Est enim aereum, ethereum, igneum, olimpium, firmamentum, aqueũ & empireum. Cęlum aereum, vocatur medium interstitium aeris quod a grosis vaporibus aquæ & terræ : non per

omnia

omnia est infectum. vnde illa pars aeris purior: & ab inferioribus qualitatibus impermistior, propter sui puritatem & diaphaneitatem, siue naturam transparentem, caeli nomine nuncupatur: sicut dicit glosa super illud Matth. 13. volucres caeli comederunt illud. Caelum aethereum secundum quosdam, vocatur supremum aeris interstitium, quod immediatius sphaerae ignis est coniunctum. Et dicitur aethereum: quia illud medium inter ignem & aerem constitutum, ab igne est splendoris & illuminationis susceptiuum. Etheros enim Graece, splendor dicitur latine, vt inquit Isidorus secundū Gregorium beatū, super Iob. Etheris tota regio intelligitur, à luna vsq; ad stellas fixas, in qua sunt orbes, & circuli septē planetarū. Martianus dicit, q ether est locus ab inferiori mūdo separatus, immutabilis respectu inferiorū, quae patiuntur multiplicem variationē. Denique secundum Macrobiū, splendor aethereus sub sphaera caeli per ambitū totum mūdi rutilat & refulget. Continet autē in se orbes septē planetarū, q mouentur contra motū firmamenti. Inferior itaq; pars, ex velocitate sui motus, inflammat partē superiorē materiae elementaris: & ex illa inflammatione gignitur sphaera ignis, sicut habetur in fine libri de caelo & mundo. Exordiendo

Sephirot ergo ab inferioribus: Lunæ cœlum est primum. Et dicitur luna, quasi luminis vna, id est, principalis & maxima: quia corpori solari in magnitudine, & pulchritudine est simillima (vt inquit Isidorus) de hac sic scribit Ambrosius in exameron. Luna est decor noctis, mater totius humoris ministra, dominatrix maris, temporũ mensura, emulatrix solis, mutatrix aeris, lumen a se non habens, sed à plenitudine solis mutans & acquirens: quę secundũ appropinquationẽ, uel elongationẽ à sole, formã suscipit & figuram: caret itaq; luna, pprio lumine, est à fontali, plenitudine solis, luminis receptiua & lumẽ receptũ in terram defluit. Hæc correspondet decimæ enumerationi in archetypo, quæ dicitur malchut, & luna supramundana nuncupatur. Ipsa enim est decor noctis, quia cessantibus reliquis numerationibus diuinis ab influxu erga nos: non cessat ipsa à fauore in bonum nostrum, cum sit mater roris gratiæ diuinæ & fauoris, ministrat nanq; nobis humorem diuinorum charismatum. Dominatur mari huius mundi terreni, vnde dicitur terra viuentium, & præsidet creatis ideo in sui ditione sunt tempora; occidit nanq; & viuificat, ditat & depauperat, ideo mutat aerẽ in bonũ uel malum nostrũ, secundũ merita vel demerita.

Mu-

Sephirot... coeli... comparat... roris

Muniat lumen influxuū à sole supramun-
dano sphæræ dicto, amittit lumen suū boni
influxus, quādo non respicitur benigne a
sole archetypo, & hoc quādo peccamus: i-
deo dicit illa in canticis. nigra sum (scilicet
prauitando nobis lucere) sed formosa (scili-
cet in me) & causam subdit suæ nigredinis,
dicens. Filii matris meæ (.s. synagogæ, uel ec
clesiæ) pugnauerunt contra me (.s. propter
peccata, ꝓpter quæ, decolorauit me sol) nō
influendo sup. in me sed si bene agimus,
lumē suū mittit ad terrā, nobis bona gratiæ
præbendo, & corporis. Luna itaq;, inquam
tū est omniū superiorum influxuum recepta-
culū, ultimæ annumerationi respōdet: aut
primæ in ascendendo (ut dixi) quæ nūc ter
ra uiuentiū, nunc tabernaculum, nūc luna,
nunc receptaculum, & sinus omnium in-
fluxuum, nunc regnum dicitur: de quo
in Psalm. dicitur. Regnum tuum, regnum
omnium seculorum. Et iterum. Regnum
ipsius, omnibus dominabitur. In qua man
sione existens ille, qui semper ubiq; est, vo-
catur Adonai אדני aut Melech מלך, id est,
Rex. Cælum secundum dicitur Mercu-
rius, & respondet secundæ annumerationi
particulari denominatæq; hod הוד quod apud
nos ornatum, decorē, aut celebritatē sonat,
de quo ꝓpheta. Cōfessio, & pulchritudo in

מלך

הוד

conspectu eius. pro quo melius diceretur, celebritas vel ornatus & decor in conspectu eius. Et hic Deus influens vocatur Adonai zebaoth צבאות יהוה, id est, dominus exercituum. Quod nomen non belli, sed pietatis est & consonantiae, & suauitatis. Ad quā inferiorem inferior Mercurius & ad quam superiorē superior Mercurius inducit. Caelum tertium dicitur Venus, & in diuinis correspondet numerationibus nezach, נצח, à quo habet suam vim, quod interpretatum dicitur vincens, aut victoria, aut perpetuū. Amor.n. omnia vincit, & deducit opus usq; ad calcem, omni paruipenso labore, & pro nihilo habito. Illuc influens Deus dicitur, elohim zebaoth צבאות אלהים .i. Deus exercituū, q̄ nomen Dei ordinantis, vel fabricantis, & ulciscētis per bella iudicii siue p alias punitiones. nā omne bellū iniustū, à venere depravata venit .i. nimio amore proprio. Sic & omne iustū bellum à recto amore, & bona venere procedit, quia iustē bellatur Dei zelo pro releuādis in debitē oppressis quos diligimus. Cęlū quartū dicitur sol & est cor cęlorū & cōuenit cū numeratiōe archetypa dicta tiphereth תפארת q cordi cōuenit. Quod pulchritudo, aut pulchrū illud interpretatur, a quo oīa pulchra, de quo in Psal. Virtus & tiphereth id est, pulchritudo in sanctitate, vel sanctuario eius. q in medio totius De-

sci templū, tanquam sanctorum sancta est: pro quo in traductiōe nostra habemus sanctimonia, & magnificētia, in sanctificatione eius. Et sicut sol ille sensibilis omnia splendescere, & pulchra apparere facit, sic iste diuinus cuncta pulchre facit illa pulchritudine, quam Socrates ab Hippia perquirebat: in qua gloria, & pulcherrimo throno residēs Deus dicitur tetrag. יהוה, quod ineffabile, & inexpressibile est, sicut & eius pulchritudo & gloria. Coelum quintum dicitur mars, & conuenit, & numeratione dicta Geburah גבורה q robur significat: habet robur suū, de quo Dauid Psal. 58. dicit potentiā tuam pronunciabimus, vbi habetur geburatecha גבורתך Et q potissime ibi exercetur, dicitur din דין. i. iudiciū durū, & seuerū. de quo in Psal. de coelo auditum fecisti iudiciū, vbi habetur din דין, terra tremuit & quieuit: quia tremebundū est. & ab illo per martē veniūt seuere punitiones & strages, belligeriq; uiri. Hinc & Deus exercitus potentiā suā puniēdo flagitiosos dicitur vir belli, ut in Exo. & in Ierem habetur dñs mecū tanquā bellator fortis, vel tanquā robustus cōfractor, qui sicuti exercitus ipse Deus dicitur elohim אלהים & angeli ibi seruiētes dicūtur bene elohim i. filii Dei. coelū sextū, dicitur Iupiter & sic dicitur quia [illegible], semp [illegible] cū illa

numeratione conuenit quæ chesed חסד dicitur: quod misericordia, pietas, vel clementia, potest interpretari. Qua summus Deus omnibus beneficus dura, & aspera semper contemperat in omnibus suam benignitatem diffundit, iuxta illud Psalm. Misericordia eius super omnia opera eius. Et ibi operans Deus dicitur el אל, id est, Deus omnia fouens, & omnibus succurrens cum summa pietate, & clementia, sicut est sibi proprium. Cœlum septimum dicitur saturnium & correspondet in archetypo numerationi quę dicitur binach בינה, quæ sonat intelligentiam: ubi præcipuè residere dicitur Spiritus sanctus: de quo in ecclesiastico. Et spiritu intelligentię replebit illum. Qui etiã dedit prophetis, & apostolis rerum secretarum intelligentiã. A quo loco Hebræi sonum sabbatũ susceperũt, & diẽ septimam vtrique cœlesti & supramũdano dedicarũt: & inde remissiones, & anni quietis, & Iubilei septenarium simplicẽ, aut quadratum. Quæ oĩa Deus operãs dicitur Iehouah he יהוה ה, id est, litera he ה cũ nomine ineffabili & quadrilitero. Cœlũ octauũ dicitur firmamentũ, seu stelliferũ & subest numerationi diuinæ quæ dicitur chocmah חכמה quæ sapientia suprema illa est, quæ est filius Dei, ideis plena, & formis oĩm rerũ producendarũ, sicut

ca-

cęlum illud plenũ est syderibus animam oium in se continens ut paulo ante diximus. In quo throno filius ad dexterã patris sedens, & ipse Deus nominatur Iehouah simul cũ iod יהוה, litera quidem significante ipsam diuinitatẽ simplicissimam, cęlum nonum, dicitur primũ mobile, & respondet primo mouenti, omniũ rerũ fonti: qui omnia mouens trahit ad se omnia, veluti centrũ oẽs lineas circumferentię in se conducit. Centrũ est.n. & circulus, & sphęra oĩa complectẽs, & cõplens, & omnes lineas in seipsum conducẽs. Vñ Christus, nemo venit ad me, nisi pater meus attraxerit ipsum. Quã vim attrahendi cũ habeat filius a patre, ideo dixit. Cũ exaltatus fuero a terra oĩa traham ad meipsum. In qua sede superna residẽs pater summus dicitur eheieh aser eheieh. אהיה אשר אהיה, id est, sum qui sum. vel sim qui sim: secundum aliquos est nomen solũ eheieh, אהיה, quod simplicissimũ esse diuinitatis fontẽ. Vnde a patribus nominatur, hain lo raho עין לא ראה id est, oculus nõ vidit: quia nemo nouit patrẽ, nisi filius & cui voluerit filius reuelare. Et eius numeratio dicitur chetir elion. Cœlum decimũ dicitur cœlũ empyreum, & est firmamentũ & supremum oium cœlorum, locus Angelorũ, regio & habitaculũ beatorũ hominum, ibi Deum contemplantur, & hoc mõ

est factum ad necessitatē, sed ad congruitatem. Non.n. necessariū est, beatos Angelos, vel beatas animas esse in aliquo materiali loco. nam & latroni à Christo dictum est. Hodie mecum eris in paradiso. Qui tñ illo die non fuit cū Christo in cælo Empyreo, quãuis illo die fuerit anima illa beata, quia vidit Deum per essentiā. congruit autē vt spiritualia sint in corporalibus, potissime propter vniuersi connexionem. Nam cum sit vnus princeps summus, scilicet, Deus; congruum est vt ipse principatus huius principis, videlicet totū vniuersum, sit vnū, & connexum. Vniuersum.n. diffusū esset, si spiritualia & corporalia non essent coniuncta. Probatur enim hoc cælum esse per rationes probabiles sic. Omne quod mouetur, innititur alicui immobili. Probat hoc Boetius & Augustinus. Octauo super Gene. inductiue sic. Digitus non mouetur, nisi palmæ sit fixum, nec palma mouetur, nisi fixo articulo cubiti, nec cubitus mouetur, nisi fixo humero &c. ostendit, quod semper corpus motum, præsupponit corpus immobile, quum ergo nouē sint cæli mobiles, videtur φ præsupponant cælum decimū, quod sit immobile. Alio modo sic. Oīs numerus tēdit vsq; ad denarium, & post denariū, reuertitur ad reiterandū, quod dictum est, dicendo vnum duo,

duo, &c. Vnde quia visum est aliquibus philosophis, quod rerum principia sint numeri, ideo ea posuerunt in numero denario, vt patet in primo. Metha. Ex opinione pythagoreæ, qui decem posuit genera ex parte bonorum, & totidem ex parte malorum. Quum ergo sphæræ celestes, habeant rationem causę & principii, respectu istorum inferiorum, videtur quod debeant poni decem. Septem planetarum, octaua quæ dicitur cęlum sydereum: nona, quæ uocatur cælum aqueum, siue primũ mobile, & decima sphæra, quæ vocatur celum empyreum. Hę sunt rationes probabiles, non tamen necessariæ, ad probandum celum Empyreum. Sicut ergo illud celum empyreum est occultum nobis ita correspondet numerationi occultæ nobis, quæ corona superna dicitur. Et Deus in illo loco, dicitur habitare lucem inaccessibilem. Sunt ergo decem celi tantum. Ideo male dicunt quidam astronomi, qui vndecimum ponunt: nam Abraham in libro formationis ait. Decem sunt, & nõ nouem: decem, & non vndecim, quare totidem sunt & materiales, ab illis supramundanis influxum recipiẽtes, quod autem illa sint decem in Deo patet. nam Aristoteles dicit. Idẽ, semper manens idem, semper producit idem: patet de oculo, qui semper visionem causat,

auditum

auditus auditionem, &c. intellectus intellectionem. ita à simili Deus, si semper in simplicitate sua consisteret ita, quod nullo modo indueretur nouis relationibus, creata nõ produceret, quapropter decem indumentis se induit, tribus ad intra, & septem ad extra vt crearet mundum, & quæ in mundo sunt. & licet decem sint, vnũ tamen sunt in Deo: infinitum enim identificat sibi quodlibet: & dari potest aliqualis similitudo in nobis, qui corpus vnum habemus: in quo organa sunt distincta: & tamẽ dicitur unus homo, ita in Deo in nobis tamen organa, numero, & specie differunt, in Deo vero non. In zodiaco duodecim sunt signa, quæ a duodecim reuolutionibus nominis Tetrag. pendent, vt ponit Abraham, vbi supra. Dico igitur, quod duodecim reuolutiones nominis Dei, & decem sephiroe influunt in maiorem mundum, & ipse in nos. Ad propositũ igitur conclusionis. Doctor iste applicat decẽ sephirot, decem cælis. Etiã dicit (Quicquid dicant cæteri cabalistæ, ego decem sephiroe) includendo videlicet tres superiores (sic decem numerationibus correspondere dico) sephirot dicuntur numerationes, quia descendunt à verbo, saphar, quod est numerare: vnum tamen sunt in Deo (vt ab ædificio incipiendo) idest, incipiendo a sephiroe

septem

septem inferioribus, quibus cum Deus mũdum creauit, qui correspondent septem inferioribus planetis, Iupiter sit quartæ, idest, Gedulah, Mars quintæ id est, Geburah, sol sextæ, idest, Tiphereth, saturnus septimæ, id est, Nezah. Hic tamen aduerte, quod saturnus in duobus locatur sephirot, in binah videlicet, & nezach: sed ille Doctor, assignat solum nezach: & ratio est, quia binah est locus Spiritus sancti: idcirco, tanquam particularem locum personæ Trinitatis, noluit eã connumerare cum sephirot inferioribus, septem planetis correspondentibus, ad significãdum nobis, quod nulla creatura locum habet in trinitate: sunt tria prima illa loca, trinitatis hospitium. Venus item duo habet loca, nezah. i. & hod, Mercurius nonæ, idest Iesod, luna decimæ, idest, Malchut, tum supra ædificium, loquẽdo de tribus sephirot, quæ non connumerantur in creatione fabricæ mundanæ firmamentum terriæ, idest, binah, primum mobile secundæ, idest, Gedulah, cælum Empyreum primæ, idest, cheter, & sic patet conclusio.

16. Qui sciuerit correspondentiam decem præceptorum ad prohibentia per coniunctionem veritatis

alio-

astrologiæ cum veritate theologica, videbit ex fundamento nostro præcedentis conclusionis: quicquid dicāt alii cabalistæ. Primum præceptum primæ numerationi correspondere, secundū, secundæ. tertiū, tertiæ. quartum, septimæ. quintum, quartæ. sextū, quintæ. septimum, nonæ. octauum, octauæ. nonum, sextæ. decimum, decimæ.

r.A. Lex data fuit, non præcise alligando, vt ethymologia vocabuli sonat, quia huiusmodi ethymologia vocabuli apud Hebræos nō habetur. apud quos lex dicitur Torah תורה quod doctrinam vel instructionem significat. Ideo alia est requirēda ratio. Ideo data est lex, ad expandendum hominē animalē (vt supra dixi) Et etiam, ad conuertendas & dirigendas in Deum animas, sicut canit propheta. Lex dñi immaculata, cōuertens āīas, testimonium dñi fidele sapientiam præstans paruulis. Conuertit.n. animas in Deū: vnde verus circulus cōpletur. Sapientiā præstat, quæ vera est cognitio rerum diuinarū oi.

Lex
Torah

Le

Et, quia lex vetus iustificare nequibat, ideo non perficiebat circulum. Perficiebat tamē assimilando, & si non compleret iustificando. Intentio Dei quippe est in tota lege; vt per ipsam ipsi Deo penitus similes efficiamur. Volens ergo Deus dare legem, prius dixit. Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti, & de domo seruitutis. In hoc voluit Deus, vt dicit Origenes, ostendere, quod eos legi iure subiicere poterat, cum tenerentur ei, qui ipsos à dura seruitute eripuerat; & etiam vt calcari quodam, eos ad legis obseruantiam impelleret. Etiam, quia liberauerat à seruitute peccati aliqualiter. A qua quidem seruitute peccati & Diaboli, Christus nos perfecte liberauit. Hinc Zacharias. Vt sine timore de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus illi, omnibus diebus vitae nostrae. Hinc lex dicitur testimonium fidele. Psal. quia fideliter testatur, q̄ seruire debemus Deo, qui dignatus est illam legem nobis tradere. Manifestat etiam profunda ac secreta, quę humanū ingenium excogitare non pōt: tantę est splendoris, & sapiētię. De quibus mirabilibus canit propheta. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. Est etiā testimonium fidele, de pręmio bene merentibus reddendo, & pena

male

male operantibus infligendo. Fidele fuit testimonium de Christo redemptore nostro. Hanc legem dedit Deus in monte Sinai. Isaias tamen dicit. De Sion exibit lex, & verbũ domini de Ierusalem. De Sion inquit, quia ibi Spiritu sancto repleti Apostoli, prædicauerunt legem & euangelium, quo lex grauida erat: & verbum domini de Ierusalem, quia verbum Dei incarnatum, præcipue ibi prædicauit. Altius considerans dico, quòd locus est in sublimi Archetypo, qui à secretioribus theologis vocatur Sion, vnde lex emanauit. etiam est superior Ierusalem, de qua Apostolus ait. Quæ sursum est Ierusalem, quæ est mater nostra. Et hinc venit verbum Dei, idest, prædicatio, & vox exprimens & declarans legem. Nec. n. legem scriptã quispiam intelligere posset (cum sit sacramẽtis plenissima) nisi per reuelationem Spiritus sancti, factam per os mosi prophetarum, aut apostolorum, qui sunt primaria diuinæ familiæ fundamenta. Quam doctrinam, nos reuelationem vocamus. Hebræi vero cabalam, idest receptionem à Spiritu sancto appellant. Hæc lex data non fuit in Ierusalem, & in terra lacte & melle affluente, sicut euãgelium, quia opifex perfectus, de bono in melius semper procedit. Deus. n. primo cõduxit mortales paucis præceptis paternæ

datis,

Sion
Jerusalé

datis, & postea noeh: deinde legem propalauit sapientiæ, denotatam per aquam, e petra tamen, quę Christus erat eductam. Postmodum sapientiam dedit Euangelii, p mel significatam, quod dignius est quam aqua. Cum hæc e petra, mel vero ex animali egreditur. Et quamuis eadem sit sapiētia, & ab eodem fonte emanans, in quo sunt absconditi (vt docet Paulus) omnes thesauri sapiētiæ & scientiæ: tamen perfectior gradus denotatur per mel quàm per aquam. vnde & in perfectiori loco data fuit sapientia euāgelii quam legis. Quamuis legis præcepta fuerint plura, quàm euāgelica. vnde præceptorum multitudo, perfectionem non arguit, quinimo imperfectionem. Deus enim Iudæos graui legis iugo subdidit, quia grauem peccatorum phrenesim patiebantur & malis furiis dæmonis agitabantur. Hinc duris erat populus ille alligandus, multigenis sacrificiis expiandus & absoluendus à [illegible]bus, cum semper accusarentur, quousque veniret ille qui (vt Iohannes inquit) proiecit accusatorem fratrum nostrorum. Alia fuit ratio, quia mundus erat adhuc in tenera ætate sub pædagogo, & sub ferula educandus: nam, vt ait Apostolus, lex pædagogus noster fuit. Et hinc quousque veniret ille, qui eū a pædagogo, & ab omni seruitute libera-

ret: & nos in libertatem filiorum Dei proueheret. Vt igitur Deus prædictis casibus prouideret de remedio, tradidit illi populo 613 Precepta, inter quæ erant, ducenta quadraginta octo precepta affirmatiua, sicuti in corpore humano sunt totidem ossa representantia vires melioris hominis, per illa precepta perficiendas. Vnaquæq; virtus enim per preceptum sibi correspondens perficitur, vt in antiquissi Theologia, docetur. Quibus etiam corporis viribus illa precepta sculptur. Hinc Abrahe, postquam datum fuit ei à Deo nomen continens per numeros 248. dictum fuit. Ambula coram me, & esto perfectus, quia & dedi tibi vires, quibus omnia precepta affirmatiua adimplere poteris. Quemadmodum & fecit. Vnde dixit Deus. Custodiuit Abrahā omnia precepta & mandata mea, & statuta mea, totamq; legem seruauit. Erant adhuc inter illa 613 precepta Trecenta sexaginta quinque precepta negatiua, quia tot sunt nerui & ligaturæ in corpore humano: sicut à peritioribus Anatomicis comprobatum est. & hoc, vt quot ligaturis ligata sunt ossa corporis humani, totidem ligaturis, vires melioris hominis colligarentur, ne loca sua exirent, & totus turbaretur homo, & Dei spiritus impediretur, qui non intrat nisi in corpus, in quo accesserunt ossa ad ossa, vnū

quodq;

Precepta 613
affirmatiua 248
Abraham 248
negatiua 365

quodq; ad mensuram suam, sicut ab oraculo Ezechielis edocemur. Vt ergo perficeret Deus totum hominem, tam in viribus, quã in ligaturis, dedit praecepta illis coaequata numeris. Quod prosequens Redemptor, ait. Totum hominem sanum feci. Nihil o perceptum fuit in lege, aut in euangelio, nisi in beneficium nostrum. Ex illis autem 613 praeceptis, decem tantummodo fuerūt in tabulis scripta, & in euangelio confirmata, quia illa decem sunt radicalia praecepta, ad quae omnia alia reducuntur, sicut ad principaliorem duplicem radicem Christus totam legem, & prophetas, reduxit scilicet ad amorem Dei, & proximi, vt Mat. refert. Et magno sacramento decētat illud Nam totidem sunt literae praeceptorum, quae in tabulis scriptae erant, quot sunt omnia praecepta, tam affirmatiua, quàm negatiua. Sunt enim sexcentae tredecim literae ideo, vt vnaquaeque litera, vnum praeceptum importet. Et sic aliquo modo, omnia praecepta in tabulis scripta fuerunt, & in euangelio confirmata. Varię tamē sunt opiniones doctorum, q̄ de coaequatione horū decem praeceptorum, decem caelis materialibus, & intelligentiis, vnde Abraham Aben Ezra, dixit. Quod primū praeceptum est coaequatum in tabulis, expressum vnius Deorum

10. pręcepta

oia pręcepta in 10 [illegible]

Decem precepta comparata ad celi

Praeceptum 1m vbi dicitur. Diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo cum cæteris, quæ sequũtur, conueniens cum cœlo empyrio, nobis occulto, & proueniens a corde, oĩbus creatis occulto, notoq; soli Deo. Secundum præceptum. Non adorabis Deum alienũ, sed dominum Deum tuum. Cõparatur primo mobili: secum omnia trahenti: sicut hoc præceptum cætera secum præcepta trahit. Tertiũ videlicet. Nõ assumes nomen Dei in vanũ, æquiperatur stellifero cælo: in quo residet virtus nominis illius duodenaria, iuxta. 12. signa, magno mysterio, sicut naturales fatentur, dicentes. Deus, & natura nihil agũt frustra. Quartũ est, custodia sabbati, aut septimi diei. & conuenit cum Saturno septimo planeta in ascendendo. Quintum, quod est de honore parentum, Ioui æquiperatur, honorabili generationis patri, qui honorem, & vitam iis præbet, quibus fauet. Sextum. Non occides, conuenit cum Marte, vnde homicidia, bella, arma, & sanguis. Septimum. Non mechaberis, cum Venere conuenit vñ omnis voluptas. Octauum. Non furtum facies. Cum sole conuenit, qui albaus syderibus, lumen furatur omnibus & etiam, quia ipse, tanquam oculus Dei, omnia detegit furta, quæ in occulto fieri solent, & insup. quia semper beneficus, inimicatur furto, &

capiun-

rapina. Nonum, non peierabis: conuenit cū Mercurio, linguæ præsidente, à quo omnis sermo verus, aut falsus. Decimum non concupisces. Cum Luna syderum matrice ocalius erasicis pacilimum est concupiscere. Coaptantur quoque supradicta, decem præcepta, decem numerationibus diuinis, siue decem sephirot, quæ cęli celorum dicitur. Primum præceptum respondet coronę superiori, quæ hebraicè dicitur, cheter Elion, quam patrem vocamus: cui nos docet filius orationem, quam facimus, dirigendam. Et significant, quod debemus adorare vnum Deū vnum principium omnium patrem. Hucq; orant diuinæ quoq; personę de filio pater: nam Paulus, dicitur, Aduocatū habemus, apud patrem, dominum nostrum Iesum Christum. De Spiritu sancto itē patet. Spiritus orat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Omnis igitur primo principio orationem deferunt. Dominum ergo Deum tuū adorabis. Secundum præceptum respondet sapientiæ filio (quæ chocmah dicitur) qui omnem idolatriam è mūdo abstulit. Dei n. nomen sumitur in vanum, cum quis per nomen Dei vult operari, absque sui, aut proximi necessitate aut honoris Dei. Et hoc nomen, in vanum non assumendum, est nomē Iesu, quod est super omne nomen. Præter

coeli coelorum

quod non est aliud nomē, in quo oporteat
nos salvos fieri, quare in vanum non est in-
vocandum, sed summopere colendum. Ter-
3m tium spiritui sancto competit, sive intelli-
gentiae, quae binah dicitur, omnium virtu-
tum donatrici, qui haud frustra est invocan-
dus, quando ipse spiritus spirat, & docet.
4m Quartum convenit cum Deo vivo, qui He-
chai dicitur, & Iesod, in quo est fundamen-
tum, scilicet sabbatum, & mundi firmamentum.
5m Quintum pietati gedulah, sive chesed respō-
6m det quam in Deum praecipue, & parentes
habere debemus. Sextum robori, & tribu-
nali ultimae geburah sive timoris ipsius, nul-
lus debet inferre mortem, quoniam inno-
7m centem non condemnabis. Septimum Ne-
zach, & Veneri supremae datur, quia omnē
8m voluptatem moderamur. Octavum soli su-
pramundano sphaerae dicto correspondet,
cum lumine docemur, aliena non capere,
9m sed omnibus benefacere. Nonum hod con-
venit, idest, decori superiori, & vero Mercu
rio quo linguam moderari discimus. De-
10m cimum correspondet regno, malchut, & lunae
supremae, quae malchut dicitur, quae nihil cō-
cupiscit: sed omnibus distribuit, & impar-
titur. Alias hic Doctor iungit haec aliter
cem, ita, Primum primae, Secundum secun-
dae scilicet ne nomen vana, &c. Tertium ter-
cæ,

tiae, scilicet cum binah. Quartum non occides, concordat cum septima scilicet netzah, quod interpretatur, sanguinem effundens, aut innocenti. Non occides igitur, idem est, ac, non effundas sanguinem innocentem, id est, non iniuste praeliaberis. Quintum est. Non opprimes proximum. Conuenitq; cum 4. idest, cum gedulah, quae bonitatem significat. Non opprimas igitur, idem est, quod conformis esto bonitati gedulah, quae nemini nocet, & cunctis est benefica. Sextum est: non moechaberis. Conuenit cum quinta, id est, tiphereth, quae dicitur Dei pulchritudo: non moechaberis, idest, nullam maculam animae tuae inferas. Septimum: non furtum facies: cum nona participat, idest, cum iesod, qui iustitiam significat. Non furtum facies, idem, tribue cunctis, quod suum est, & aliena non capias inuito domino. Octauum est: non loquaris falsum testimonium contra proximum, & cum octaua conuenit scilicet cum hod, qui decorem significat, quasi lex diceret: non loquaris de proximo, nisi quod ad eius decorem sit, ac honorem, ac nullum in eo sit dedecus. Nonum est, non concupisces rem proximi tui, & conuenit cum sexta scilicet cum geburah, quae fortitudinem & poten-

tiam in bonũ ſignant. Nõ concupiſces, &c. quaſi dixerit: non auferas per potentiam bona proximi, inferendo vim ei, tanquam te debilitando: ſed verte in bonum poſſe tuo. Decimum eſt. Non cõcupiſces alterius nuptã, & conuenit cum decima, id eſt, cũ malchut. ſicut enim malchut eſt vxor tiphereth, ab eo influxum recipiendo: ita vxor tantummodo coire debet cum viro ſuo: & ſemen ab illo, & non ab alio recipere: quare cæteri excluduntur. Non cõcupiſces igitur proximi vxorem: eo quod illi appropriatur: ſicut malchut ipſi tiphereth. Ad concluſionẽ ergo dico (qui ſciuerit correſpondentiam decem præceptorum ad prohibentia) quæ ſunt in numero. 365. Per coniunctionem veritatis aſtrologiæ, quia tot ſunt gradus in zodiaco, qui influit in decem cælos (cũ veritate theologiæ) ſcilicet ſecretioris, quæ docet, qualiter zodiacus archetypus, qui ex duodecim ſignis conſtat, ſiue attiot, ſeu reuolutionibus diuini nominis Tetrag. influit in decẽ cælos archetypos, videbit ex fundamento noſtro præcedentis concluſionis, vbi cõparauit decem cælos, decẽ numerationibus. Eadem ratione compara, decem præcepta, decem ſupradictis numerationibus. Primum præceptum, primæ numerationi, &c.

Cum

r.m. Cum dicunt cabalistæ a septima & octaua petendos filios. ita dicas in merchaua inferiori accipi: vt ab vna petatur, vt det: ab altera, ne prohibeat. Et, quæ det, & quæ prohibeat. Potest intelligere ex præcedentibus, qui fuerit intelligens in astrologia, & cabala. 48

r.a. Quælibet dimensio particularem influxum sibi attributum possidet: ad quam accedere debemus pro obtinenda petitione: sicut ad septimam, & octauam dimensionē, pro habendis filiis, quare in figura Deu. 22. iubet, vt inuenientes in terra, vel in arbore nidum auium, & matrem pullis incubantem, accipiat pullos relicta matre. Hoc quoque non præcipitur, ne extirpetur radix genituræ: sed intelligitur de illa matre suprema cabalæ, quam Dauid vocat: matrem filiorum lętantem, quæ mater dicta est chauah, idest, mater vitæ. Eua enim vxor Adę, non fuit omnium viuentium mater, sed hominum primęua tantummodo mater: nam vera viuentium omnium mater est in terra

viuendum, quæ est fons vitæ passiuus: nã
influxum illum habet à superioribus men-
suris. Binah vero est fons actiuus vitæ. Bi-
nah enim de suo influit ad inferiores nume-
rationes. In malchut fonte omnia creata
viuunt, iuxta dictum poetæ Arati: Deus sci-
licet malchut, est in quo viuimus, id est,
per eius influxum impartitur nobis vita,
mouemur, & esse nostro actu: mouemur, & su-
mus, id est, in esse reali: in esse vero ideali
viuimus, mouemur, & sumus per binah.
Tolli ergo hæc mater non debet, binah sci-
licet mater superior: ad illam namque non
est nostrum posse conscendere. nec tolli
debet mater inferior malchut, quare dixit
textus ad Adam [illegible] arrogantem, ne for-
te extendat manum suam, & sumat de li-
gno vitæ, & comedat de ligno vitæ, id est,
de fonte vitæ, & matre vitæ malchut, qui
fons non est absconditus in hac vita corru-
ptibili, sed reseruandus iis, qui ad vitam
illam æternam sunt vocati. Propterea dicit
textus. Si ambulans per viam in arbore,
vel in terra nidum auis inueneris, & matrẽ
pullis, vel ouis incubantem, non tenebis
eam, sed abire patieris, vt bene sit tibi, &
longo viuas tempore, quasi concludẽs, quod,
qui illam vult vitam, quæ nunc nobis nõ
debetur, amittit hanc, quã habemus. Quæ-

pulli capi- nõ capienda mater

re

te Elzohar super his verbis cõcludit, quod docemur, ut influxu nobis stillati simus contenti, ne tentemus habere, quod nobis non debetur: ne cum eo audiamus verbum illud, Nescitis, quid petatis, & exemplificat de Iubileo, qui est in gremio matris supremae binah: quem nobis vendicare non debemus, nisi tempore suo scilicet in quinquagesimo anno. Aliis vero temporibus contenti esse debemus filiis, idest, influxu filiorum sex sephirot inferiorum, usque ad Iesod inclusive, quibus respondent sex dies laborum fabricae mundanae, & sex aves volitantes, idest, Iesod, netzah, hod, gedulah, geburah, Tiphe ret, inter quos, & matrem illam binah, quae est septimus dies, idest, sabbati: septimus annus incolis agri, & sabbatum magnum, idest Iobileus magnus, post septenarium quadratum, in quo fiebat remissio. De hac matre loquens David, dicit. Qui habitare facit sterilem in domo, matrem filiorum laetantem. Hic non loquitur de mulieribus, quae aliquando steriles fuerunt, quibus data est foecunditas, sicut de Sara, Rebecca, Hanna, & Helisabet legimus: nam illis non competit, quod praecessit. Ut sedeat cum principibus populi sui. Etiam sterilis, cui data est foecunditas, est gens, quae erat sine cultu & fructu gratiae

Hęc

Deo. Vnde hæc suscipiens Christum, facta est mater multorum filiorum: & inde læta & iucunda: de qua loquitur Esaias, dũ ait. Lauda sterilis, quæ non paris, quoniã mul ti filii desertæ, id est gentium, magis quam eius, quæ habebat virum, id est, synagogæ. De matre illa superna igitur est sermo, sicut innuit Paulus: qui postquã locutus est ad Ierusalem supernam, quæ est mater nostra: subinfert. Lætare sterilis, &c. illa videlicet mater, a qua gentes influxum suscipiebãt, quæ usq; ad aduentum Christi mansit sterilis, & ab eo fuit fœcundata, iuxta illud esu rientes impleuit bonis, & diuites, &c. Hebræos videlicet, dimisit inanes. Et hoc, quia dimiserunt legem matris suæ, contra præce ptum sapientis in prouerbiis, vbi dicit. Nec dimittas legem matris tuæ, non carnalis. Et decreuit potius obseruandam esse legẽ matris, quam patris quãuis viri longe sint communiter sapientiores, quam fœminæ per matrem igitur intelligit synagogam Iudæorum, vel ecclesiam christianorum: nam in communi vsu habemus vocare sanctam matrem ecclesiam: per maxime tamen loquitur de illa superiori matre, vnde lex oretenus data (vt Hebræi dicunt) procedit. Quê lorum & emendationem, vel mutatio-

nem

nem David vocat, matrem filiorum. Hęc mater coronat obseruatores ipsius legis: vt in canticis dicitur. Videte Regem Salomonem, id est, pacificum hominem, & bene se regentem, in diademate, quo coronauit eum mater sua, in die desponsationis suę, quando videlicet anima coniungitur Deo: & in die letitię cordis eius, quę vera est quando homo beatur. Loquitur igitur David de Christo, & consequenter de membris eius. Vnde loquens ipse in Psal. cum Deo ait. Gloria & honore coronasti eum domine. Coronabimur à Deo patre iubẽte, filio adiudicante & matre approbante. Quę quidem mater est illa, de qua apostolus ait. Quę sursum est Ierusalem, quę est mater nostra. Hęc .n. est collectio vera illius sponsę Christi & matris, quam Iohãnes descendentem de cęlo vidit. Nam applaudentes omnes cęlestes illi ciues ob coronam nobis à Deo datam: noua quadam corona nos coronabũt. Hęc mater pręcipue Christũ coronauit in die desponsationis suę. Christum namq. in carne viuens, alicui sponsę coniunctus non fuit. vt eo die mater eum desponsare potuerit. Desponsauit tamen sponsam illam, de qua Iohannes ait. Vide ciuitatem sanctam Ierusalem, descendentem de cęlo, à Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro suo.

Quam

de sponsati- one dei

Quam sponsam sibi desponsauit in cruce:
postea in caelum conscendens, coniunxit
eam sibi glutino spiritus sancti, & tunc tri-
umphans de maligno, ducensque secum ca
ptiuitatem, obtinuit thronum: de quo ipse
ait. Vici & sedeo in throno patris mei. Et
tunc fuit coronatus, gloria & honore a ma-
tre, superna videlicet Ierusalem: cum ipsa
sibi applaudens eum in regem susceperit.
Eandem, sententiam tenent Hebraei, in mi-
dras sir hasirim, id est, in expositione Can
tici canticorum, ubi sic dicunt. Egredimi-
ni & videte filiae Sion regem Salomonem
cum corona, qua coronauit eum mater
sua. Ibi sic ad literam dicitur. Egredimi-
ni & uidete filiae Sion, id est, filii signati
mihi cum signo, & circumcisione [illegible]
bitis regem Salomonem, id est, regem per-
fectiuum, qui creauit omnes creaturas suas
selomot שלמות, id est, perfectas. Creauit
namque solem & lunam cum plenitudine co-
rum. Adam quoque & Heua tanquam viginti
ti annorum creati sunt. Item aliter. Regem
pacificum, siue cuius pax est, vel regem
pacificum, qui pacificauit creaturas suas ope
ra sua. Quemadmodum pacificauit ignem pa
tri nostro Abrahae & tribus pueris, Sidrach
Misach, & Abdenago, & quibus per gla-
dium in [illegible]. Item [illegible] cum
[illegible]

gelum Iahuah. Iterum alter. Regem Salomonem, id est qui fecit pacem inter creaturas suas. Huic dixit Rab. Iohanan, scriptum est Iob. 25. Facit pacem in sublimibus suis. Et quam perbelle haec conueniunt Christo patet intuenti. Ad propositam igitur conclusionem, binah est mater a qua filii sunt petendi: ut patet de anna Samuelis matre, quae filium in oratione a binah obtinuit, ut patet in porta lucis, dimensione octaua. Dicit igitur conclusio (computando cabalistice a septima) .i. a [illegible] principium eius sit a Iesod, & sursum ascendendo, binah est septima (& octaua) id est a malchut: nam a bina ad malchut descendendo, malchut est septima & est mater inferior (petendos filios) quia prima mater binah concepit filium, secunda, s. malchut parit (ita dicas in merchauah inferiori accipi) duplex est merchauah superior, quae tribus primis consistit sephirot. creata ibi non ponuntur, sed tantum increata id est personae diuinae. Alia est inferior, & in septem consistit inferioribus sephirot: ut ab una petatur ut det, s. binah, superiori matre, ab altera ut prohibeat, s. a malchut: quia est ostium ingressus ad binah, & quae det, & quae prohibeat, & quae dat est binah, quae prohibere potest, est malchut, qui fuerit intelli-

gens

gens in astrologia.) astrologi ponunt, lunam omnium planetarum matricem & ducem luminum eorum omnia, etiam & solis, vt patet in eius eclipsi, quae fit inter positionem lunae ad solem. Luna igitur potest influere, & influxum caeterorum planetarum impediendo: sic malchut, luna supramundana, respectu influxus aliarū sephiroth, potest influere & impedimento esse. nam influunt ceteri planetae tanquam ostium introitus ad sephiroth.

49 7 M. Sicut fuit luna plena in Solomone, ita fuit plenus sol in vero Messia, qui fuit Iesus: & de correspondentia ad diminutionem in Sedechia: potest quis coniectare, si profundat in cabala.

7, A. Iudaeorum secta (sicut super patuit) duos habet planetas sibi fauentes, Saturnum videlicet, & lunam, secta verò christianorum habet solem, & Mercurium. Luna. 14. habet dies augumenti, & totidem decrementi: in. 14. est plenilunium, quamuis quandoque in plenitudine plures 14. dierum habeat, ad hoc fit ratione epiciclorū. quando igitur est in 14. est perfecta in plenitudine: deinde incipit decrescere. Dicit igitur ille do-

doctor, quod luna fuit plena in Solomone huius ratio est, quia domus, siue familia Abrahę (à quo dicti sunt Hebraei) crescebat & decrescebat, ad modum lunae. & in augmento habuit. 14. generationes & in decremẽto totidem. Solomon autem fuit. 14. generatio ab Abrahamo: & sic luna (id est, Iudaeorum secta cui luna malchut fauebat) fuit in plenilunio tempore Solomonis. Solomon enim felicior fuit cunctis regibus Israelis praedecessoribus suis, quia malchut luna tunc ex opposito illuminabatur à sole tiphereth: post verò Solomonem familia illa decrescere coepit, exordiendo à Roboam, à quo decem tribus recessere, & in Regem Ieroboā constituere, & in 14. generatione decrementi quasi est penitus destitutā: rex huius decrementi fuit Sedechias, qui captus, & excaecatus, ductus est in captiuitatem: & deinceps nemo rex est vocatus de Hebraeis usq; ad Christum: sed eorum rectores dicebātur duces. Haec in prima domo, siue templo, à Solomone aedificato, facta sunt: & hoc est, quod dicitur in ecclesia Solomon fuit luna perfecta in suis diebus, id est, recepit optimum influxum à malchut. Vnde sol & luna, sunt uera lumina in Archetypo: & non imaginaria. Vnde propheta canit. In sole posuit tabernaculum suum. nec enim taberna

culum-

culum hoc possint in sole imaginario. Hinc Iohannes quoque dicit signum magnum apparuit in cælo, empyreo videlicet. Mulier amicta sole non quippe hoc visibili uobis qui nunc apparet, nunc occultatur, sed illo perpetuo & uniuersali. Qui sol aliquando (ut Malachias ait) ortus est nobis. Et de utroque luminari idem propheta in persona Dei dicitur, ad illum dirigens sermonem. Thronus eius sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in æternum. synagoga enim fuit luna. Ecclesia uero sol, ut igitur propheta indicaret Christum esse regem ac dominum utriusque familiæ, utrumque nominauit. nam synagoga a luna splendorem ... Ecclesia autem a sole iustitiæ, qui ei ortus est, fauorem suum percipiunt compararunt. Quamuis utraque ab utroque luminari influxum ac fauorem susceperunt. Et nonnulli ex antiquis nominarunt solem & lunam fratres. Alii uero coniuges. Et hoc quia similes fuerunt genitum, ut habetur. Fecit Deus duo luminaria magna; hinc gemelli dici possunt, coniuges quoque ... cum luna suscipiat & grauidetur a sole, gignit femina ... Geminique sol & luna imaginem ... luminarium, quorum luna ... a recentioribus theologis dicitur speculum non lucens, non

enim lucet, nisi quatenus à sole lumen suscipit, & per lumen, alia omnia in inferiora lumen distribuendo nutrit. Ideo dicit Plato, Luna sita est in medio mundi. Aliqui hoc dictum exponunt de luna planeta materiali, cum ipsa sit extremum celestium, & cor supposititij mundi quodammodo principium. Nam per eam, tanquam per matricem quandam, planetarum omnium influxus ad inferiora descendunt. Sed cum luna potius ad corpora, quàm ad animam respiciat, quomodo potest hoc intelligi de luna hac inferiori visibili? Intelligitur igitur de luna supramundana, quae à cabalistis, dicitur mare magnum: ubi sunt aquae illae, de quibus scriptum est. Producant aquae serpentem animae viventis. Intelligitur etiam de sole superiori, qui est in medio archetypi, & veri mundi. Primus fons vitae existens, omnibus aliis potum praebens. Hi duo planetae particulari influxu fauent, unus scilicet sol fauet religioni christianae: alius scilicet Luna, fauet sectae Iudaeorum. Habemus enim ab astronomis peritis, quod fauor à stellis & aspectibus earum expectari potest pro ratione, maxime in Horoscopo. Et exemplificat Ptolomeus in principio quadripartiti, tamen ex ratione, quia sydera non sunt ibi sita posita, quam ex quotidiano experi-

mento, quamuis a vulgo non obseruato. nā
(vt ipse ait. & sicut omnes etiam rustici cō-
probant) a sole & luna, in variis signis, &
cum variis aspectibus currentibus, variis ef-
fectus diuersimodeq; dispositiones in cor-
pora inducuntur. Sic a sapientibus Astrono
mis comprobantur multiformes aliorum sy
derum & aspectuum ipsorū effectus. Quod
autem horam natalis plerique obseruāt, a ra-
tione naturali non discrepat. Nam sicut pā-
nus, vel carta, fortius suscipit primos colo-
res, & penè indelibiliter: sic etiam corpora
& carnes infantium ex vulua matris exeun-
tes tenacius primam aeris impressionem su
scipiunt. Hinc ex ipsa hora magis astrono-
mi diiudicant. Nec inde iudicare debent nisi
dispositionem corporis: nec plenè, cum in-
teruenian t (vt ibidem Ptolomęus ait) pro
disponendo corpore, geniturę, cibi & mo
res, & fauor sup. supernorum planetarum,
à quibus inferiores vim suscipiunt & influ
xum. Nam ipsi supercœlestes planetę in nos
influunt, sicut dixi de luna Archetypa, quę
Iudęis fauet. Ideo Deus iussit ab illis obser-
uari, Neomenias aut nouilunia, vt videlicet
habeatur fauor à luna, non ab hac infima,
quia corporalia spiritualibus non conferūt.
Ideo ad supramundanam lunam alludit, à
qua verus fauor spiritualis accipitur. Quę
luna

luna (secundum secretiores Theologos) nunc repletur, nunc vacua manet, nunc autem semiplena pro dispositione mortalium. Si enim mortales implent Dei mandata, tunc illa lumine implebitur diuino: & è conuerso euacuatur. Cui lunę respondet synagoga (vt dixi) quę per generationes quatuordecim creuit ab Abraham, vsque ad Dauid. Sub ipso enim & sub eius filio Salomone fuit plena, postea cœpit deficere vsque ad Sedechiam, quo in captiuitatem deducto, extincta sunt. Celebratę autem fuerunt Neomeniæ & nouilunia, quando cœpit synagoga & plenilunium tempore templi. Hinc in Ecclesiastico dicitur. Simon Onię filius quasi luna plena, in diebus suis lucet. Nam vt paulo ante docerat, altitudo templi ab ipso fundata est. Nunc autem, non lunam amplius obseruamus nos christiani, sed solem, qui ortus est nobis, & erexit Ecclesiam solarem. Vnde de vtroque Psalmus canit. Thronus eius sicut sol in conspectu meo, & sicut luna perfecta in ęternum. Est tamen lux magis naturalis soli, quàm lunę, quamuis ambo in scriptura sacra dicuntur duo luminaria. Nam luna habet a sole, vnde luceat: similiter & alia sydera, ordinatum est etiam, vt vnus sit sol verus, a cuius luce omnia alia illuminantur.

Nam sancti omnes stellis comparantur a Daniele & Paulo, immo ab ipso Deo. Beata vero virgo lunæ. Vnde omnes illuminantur a Christo vero sole: cuius hæc inferior typum gerit. Ordinatum est etiam, ut hæc duo luminaria magna sint ad instar luminarium supermundanorum, quorum alterū, sol videlicet, dicitur a secretioribus Theologis speculum lucens, luna vero speculum non lucens. Sicut Luna ergo fuit plena in Salomone, ita similiter fuit plenus sol tipheret in vero Messiah. sol nō crescit, nec decrescit ad modum lunæ, sed Eclypsim quandoque patitur. verum in Christo Messiah fuit plenus, quia in ipsum tantum influit, quātum nunquam influerit in oēs alios, immo fuit plenus gratiæ, & veritatis, adeo, ut de plenitudine eius omnes accipiamus, secūdum Iohannem, vnde lex euangelica dicitur lex solaris. vnde David: vnum iuraui per sanctitatem meam, si David mentiar, semen eius in æternum manebit. & thronus eius, sicut sol coram me: velut Luna stabilietur in æternum. Hoc dicit ad ostendendum, quod non modo sol Tiphereth plenus fuit in Messiah; verum etiam Luna malchut. Christus enim vtroque influxu gaudet. hoc affirmat Rab. Iohanan, & Rab. Solomō super illud: & erit in die illa, & oblita erit Sion, &c. dicit:

cit: timebunt te cum sole, & ante lunam, generationem, & generationum. ac si ita dicat: Messiah, de quo scriptũ est: ante solem yinnon, idest, filius, siue genitus nomen eius, timebũt te Israelitæ. Et ante Lunam, idest, ante regnum domus Dauid quod assimilatur lunæ, sicut scriptum est: sicut luna stabilietur perpetuo, quia sicut influxum recipit à luna supermundana. Quare Christus quoque dicitur Solomon: patet in Midras sir asirim, idest in expositione cantici canticorum, super illud. Egredimini, & videte filiæ Sion Regem Solomonem cum corona, qua coronauit eum mater sua. Sic dicit. Egredimini, & videte filiæ Siõ, idest, signati filii mihi cum rasura, & circumcisione, ac fimbus Regem Solomonem, idest, Regem perfectum, qui creauit omnes creaturas suas Solomoth, idest, perfectas: creauit namque solem, & lunam cum eorum plenitudine. Adam quoque & Eua, sicut filii. 20. annorum creati fuere (vt supra patuit) Fuit igitur sol plenus, & luna plena in Christo, qa Tiphereth & Malchut ipsius inundarũt suo influxu. Hæc, & alia potest qui intelligere, qui profundius, modo prædicto fuerit in cabala.

10

7.M. Ex præcedenti conclusione intelligi potest, cur euāgelista Matthæus in. 14. illis generationibus ante Christum quasdam dimiserit.

7.A. Genalogia Christi

Christi genealogiam duo euangelistę descripserunt, videlicet Matthæus, qui ab Abrahamo, cui facta est repromißio de Christo per generationum successionem, vsq; ad eius natiuitatem descendit. Et Lucas qui ab ipso Christo vsque ad protoplastū Adam, a Deo creatum, ascendit, ordine retrogrado. Hæc autem Christi generatio, siue genealogia, ex diuinis libris, & ex breuiario Philonis comprobari potest, vt per pulchre deducit Johannes Lucidus de temporum emendationibus. Sed, quoniam à Iahacob vsque ad regem Dauidem, Christi generationes omittuntur, & quia tempora in ea certa non habeantur, sed per Hebræorum duces, quorum tempora certiora inueniuntur: ideo annorum ordinem describam: atq; vt eius genealogia plenè cognosci possit, sub epilogo eā nunc breuißimè ponam. Primo igitur secundum Lucam solū ab Adamo vsq; ad Abraham singulas generationes recensebo, in quibus nulla, vel parua difficultas inest.

Deū

Deus creauit Adamũ, Gene. 1.

Adam genuit Seth.
Seth. g. Enos.
Enos. g. Chainam.
Chaynam. g. Malaleel.
Malaleel. g. Iared.
Iared. g. Enoch.
Enoch. g. Mathusalem.
Mathusalem. g. Lamech.
Lamech. g. Noe.
Noe. g. Sem.
} Gen. 5. Et par. 1

Sem. g. Arphaxat. Gen. 11. & 1. Paral. 1.
Arphaxat. g. Sale. cognominatus chaynam.

Sale. g. Heber.
Heber. g. Phalech.
Phalech. g. Rheu, vel Ragau.
Rheu. g. Saruch.
Saruch. g. Nachor.
Nachor. g. Thare.
Thare. g. Abraham.
} Gene. 11. Et 1. Paral. 1.

Secundum Lucam, & Matthæum simul se-quentes generationũ vſq; ad Dauid incluſiue, nullam diſſonantiam prætendunt.

Abraham. g. Isahac gn. 21.
Isahac. g. Iahacob gn. 25.
Iahacob. g. Iudam gn. 29.
Iudas. g. Phares gn. 38.

Phares	g.	Esron	Ruth 4. & 1. Paral. 2.
Esron	g.	Aram.	
Aram	g.	Aminadab	
Aminadab	g.	Naasson	
Naasson	g.	Salmon	
Salmon	g.	Booz	
Booz	g.	Obeth	
Obeth	g.	Iesse, vel Isai	
Iesse	g.	David	

David rex genuit Natan, & Solomonẽ ex Bersabee, utrumq; sequitur Luc. lineã nathan & Matthæum lineam Solomonis.

Regni successores	Reges Iuda ex successiõe
Nathã 2. Reg. 5. & 1. Paral. 3. Matthã, vel Eleazar. 3 Reg. 4. (Mathat qui et Abiasar)	Solomon 2. Reg. 12.
	Roboam 3. Reg. 14.
	Abias 3. Reg. 15.
	Asa 3. Reg. 15.
Meuna, Malcha, Elsecim, Ionas, Ioseph, Iudas — Ex Luca & philõe	Iosaphat 3. Reg. 22.
	Ioram 4. Reg. 8.
	Ochozias, q & Ioachaz habetur. 2. Paral. 22. In hoc deficit linea Solomonis & ideo Matthæus ad lineã Nathan diuertit cum Luca relinquens tres Reges, Ochosiam videlicet Ioas, & Amasiam.
Reges ex successiõe	
Simeõ, qui & Ioas & Heli 4. Reg. 11.	
Leui qui & Amasias 4. Reg. 14.	

Matthat qui & Azarias, & Ozias 4. Reg. 15.

Ioram

Ioaim qui & Ioathan 4. Reg. 15.
Helieler q & Achaz 4. Reg. 16.
Iesus qui & Ezechias 4. Reg. 15.
Her qui & Manasses. 4. Reg. 21.

} Ex Luc. Matt. & philone.

Halmadan, qui & Amon 4. Reg. 21.
Thosam qui & Iosias 4. Reg. 22.
Abdi qui & Ioachaz 4. Reg. 23.
Melchi, qui & Ioakī vel Eliaki 4. Reg. 23.
Neri, qui & Ioakim, Iechonias & Heith. 4. Reg. 24.
Salathiel, qui & Mesezebeel 1. paral. 3. & neem 3.
Zorobabel qui & Barachias genuit Rhesa & Abiud fratres videlicet Misciolam, & Ananiā. 1. Paral. 3. & neem. 3.

Prosequitur Lucas seneā Rhesa
Rhesa, q & Misciolā 1. paral. 3.
Iohanna ben Rhesa
Iudas cognomine Hircanus
Ioseph, vel Iosephus
Semei, qui & Abner
Mathathias, qui & Helih
Maat, qui & Asar
Nage, vel Nagit qui & artaxat
Heli, qui & Agai
Naum qui & Masloth
Amos qui & Sirach
Mathathias, qui & Syloa

Ex Luca & philone

& Matth. seneā Abiud
abiud, quæ Ananias. 1. paral. 3.
Eliachi
Azor
Sadoch
Achim
Eliud
Eleazar
Matthā
Iacob
Ioseph vir Io-

Ex Mattheo Euang.

Ioseph, Iunior, qui & Arcen- } Mariæ de
Lanne, vel Iannens, qui & } qua natus
Hircanus, secundus. } est IESVS.

Ex Luca & Syrorum libris.

Melchi Heli qui & Ioaci pater Mariæ
Leui Maria mater Christi
Mathat IESVS filius eius.

Lucas ergo prosequitur generatiões omnes iuxta naturã procedentes directè, secundum lineam Nathan. & incepit à patre Mariæ, qui dictus est Helich, vel Ioachim: fuit enim binomius. Nam Rab. Haccados in responsione ad petitionem tertiam Antonini cõsulis vrbis Romæ, affirmat, ex reuelatione sibi facta ab Helia matris Messiæ parentẽ, duplex habiturus nomen vnũ Helich, alterum Iohachim. Et postmodum Rab. Achanas ait. Erat quædam puella in Bethlehem Iudæ nomine Maria Ioachim filia, Helich de Zorubabelis genere filij Salathielis ex tribu Iudæ. Hæc ille. Maria igitur fuit filia naturalis Helich, siue Iohachim. Ioseph autem matrimonialis fuit, eiusdem Ioachim gener & ex consequenti eius filius legalis ex affinitate facta: nam sicut Maria in primo gradu erat consanguinitatis ad patrem suum: sic & Ioseph erat in primo gradu affinitatis ad socerum, cum verum fuerit matrimonium inter Ioseph, &

Ma-

Mariam. Ideirco Lucas dicit: quod Christus putabatur filius Ioseph, qui fuit Heli, filius scilicet legalis; & loco Mariæ ponit virum suum, secundum scripturarum consuetudinem. Matthæus: verò describit primo generationes, secundum lineam Solomonis, vsque ad eius extinctionem: quia deficiente postea coactus est ad lineam Nathan diuertere: ex eo namque geniti erant regni successores. Et Matthæus cum Luca conuenit vsque ad Zorobabel, sed quoniam ipse Zorobabel, qui & Barachias Salathielis filius, duos genuit filios, Rhesa videlicet qui dictus est Misciollam: & Abiud, qui dictus est Ananias: Ideo Lucas prosequitur lineam Natham per filium eius Rhesa, vsq; ad patrem Mariæ, & Matthæus eandem lineam prosequitur per filiũ eius Abiud, vsque ad patrem Ioseph, coniugis Mariæ: itaque vterq; est natus ex semine Dauid per lineam Nathan: sed per vnum ramum (per Rhesa scilicet) nata est Maria: & per alterum (scilicet per Abiud) natus est Ioseph. Hæc nobis ostendit Philo Hebræus, & Ioannes Annius. Hanc genealogiam, describit etiam Galatinus: sed in quibusdã errauit, quæ breuitatis causa omitto. Nulla ergo dissonantia reperitur inter Matthæum, & Lucam, sed vterque ueram declarat

ge

genealogiam. Caeterum Matthaeus nõ nullos reliquit (vt dicit Hieronymus) vltra rationem ab eo datam, propter eorũ scilicet indignitatem, sed cabalistae aliam adducunt rationem: vt generationes videlicet cumulo diuisae sint in numerum. 14. vt conformes fiant cursui lunae; non enim [illegible] sitrent in augmento, & decremento cum luna, vt supra vidimus. Et Matthaeus in cabala edoctus, illos praetermisit ob talem concordantiam, vt puto.

7. M. Cum fieri lucem nihil sit aliud, quã participare lucem, cõueniens est valde illa cabalistarum expositio, vt in ly, fiat lux: per lucem speculum lucens intelligamus; & in ly, facta est lux, speculum nõ lucens.

7. A. Ab initio Deus fecit duo luminaria magna, vt essent in signa, & tempora, dies & annos. Nam reuolutio solis a p[illegible] multis desiderata, diem claudit: per [illegible] autem reuolutionis, facta contrario cursu, annum: aspectus quoque luminarium, [illegible] pessimum signa, [illegible] Aeris. Ad quod haec plura [illegible] caeterorum aspectus concurrant, id tamen attribuitur prae-

cipue

cipue luminaribus, & potissimum lunæ, quæ peculiariter facta dicitur esse in tempora solemnitates videlicet mobiles, ut vocabulū moadim origo indicat, in plenilunio, n. festa mobilia (Deo, non sine magno mysterio, iubente) celebrantur. Quamuis enim dicat Deus Ieremiæ. A signis cœli nō timueritis: sicut gentes timent; in Genesi quoque tamen dicit, quòd luna debebat esse in menses, & solemnitates. Vnde & Neomeniæ omnes in nouilunio celebrabantur. secernebat igitur Deus plenilunia pro solemnitatibus celebrandis, quia tunc illustrato aere in die per solem, & tota nocte per lunam, potestates tenebrarum fugatæ a lumine, minus in mortales peruasabant latitantes in cauernis: sicut propheta, canit. Ortus est sol & congregati sunt: & in cubilibus suis collocabuntur. Et, qui congregantur, sunt catuli leonum, bestiæ siluæ, Onocentauri, Harpyę, Tigrides, & huiusmodi portentorum genera, humani generis hostes significātia: de quibus præmiserat propheta, dicens. Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ siluæ. Per hanc lunā, Deus alludebat (ut dicit Zohar) ad Archetypam lunam, quæ lumine repleta superni solis fulgidius insurgit, quàm priuata lumine,

quæ

quæ quidem luna supramundana, dicitur à secretioribus theologis speculum non lucens. Nec enim lucet, nisi quatenus illustrata sit a sole illo diuino. Cuius solis ac lunæ archetypæ, ista duo luminaria typum tenent. Ideo dicitur quod luna nocti dominatur: quia lux eius, qualiscumque sit, melius in nocte discernitur, quam in die. Et quia ipsa in die cedit soli, tanquam marito & Galo cæli. Quia tamen ipsa ducit & reducit aquam tam die quam nocte (vt patet in fluxu ac refluxu maris) videtur etiam operari in die. præest ergo nocti: quia præest nocturnis potestatibus, quæ lucē diurnam & solarem fugiunt, ut dixi, nam lunę lumen non timent: vt ibidem dicitur. Facta est nox, in ipsa pertransibunt omnes bestiæ syluę, catuli leonum rugientes. Altius conscendens, dico quod id ad supramundanam lunam refertur, quæ nocti præest, id est, rei & obtenebratæ: nisi perfundatur lumine solis superni: quia tunc est bonis benefica. Duo ergo luminaria sunt à Mose descripta, vnum maius, & alterum minus; luminare maius dictum est sol eo quod solus luceat per essentiam: luminare vero minus a maiori dictum est per participationem luminare. maius primæua in pe-

i, c-

nerationeſui omnem poteſtatem obtinuit in cælo, & in terra, ſuperiora enim, ac inferiora illuminat. de quo dicitur. Fecit Deus ſolem, vt poteſtatem haberet in diem: per quam omnes tenebras fugat, & tanquam omnium ornamentum ſedet, ſicut Rex in meditullio errantium ſiderum, omnia ornans, ac decorans: ad cuius greſſum omnia regulantur adeò, vt eorum motus idem dicantur diurna, vel nocturna, meridionalia, vel aquilonaria, orientalia, vel occidentalia. Eſt inſuper inter ſidera tanquam ſtatua, & imago ſummi opificis, & eſt exercens poteſtatem in inferiora, ſine ulla pietate tyrannica. Dicitur præterea Apollo: eò quod vis eius ex multis ignibus conſtet, omnium ſcilicet ſiderum vim, lucemq; ſolus continens. Nec ſtellarum concurſus, effectus ſuos conducunt: quouſq. phœbeio ſemine grauidentur. Cui & gallus (qui datur, vt gallinarum oua ſint fœcunda) dedicatus eſt. Hinc opinatur Chryſippus Apollinem dici ab à quod eſt ſine, & poly, multitudine, quaſi ſolum cæleorum, ſiderumque vim continens: vnde latini ſolem dicunt, quaſi ſolum lucentem: & Aſſyrii, Adad, quod eorum lingua ſolum ſignificant. Hebræi vero, ſemes שמש quod pro-

pelium

peium, interpretari potest: eò quòd lux & eius beneficium sibi ipsi sit proprium. Ceteræ uerò sidera ab eo ueramq; impartitam habent. Vulcanus quoque est à maiori vi dictus, ac violentia ignea vel quia candens, id est, candidus in flamma volat: & alia plura sibi competunt, quæ causa breuitatis omittimus: quæ omnia soli archetypo competunt (qui dicitur typheret) loco Messiæ data est enim illi omnis potestas in cælo, id est, in septem sephiroz inferiores archetypos: & in terra, scilicet virtutum, dicta Malchut, quę luna Archetypa cognominatur. quare Messias dimensionis illius dominus, dicit: Ecce vobis dedi potestatem calcandi supra serpentes, & scorpiones, & super omnem inimici virtutem. dat etiam potestatem, vt filii Dei fieri possint: & hoc per lucem: quę illuminat omnem hominem, & tenebras peccatorum detegit & tenebras infernus deiicit, vnde Iob: cum subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. Et Dauid (cum loqueretur de catulis leonum, quærentibus ab elohim deuorandi licentiam) subinfert. Ortus est sol, & congregati sunt & in cubilibus suis collocabuntur (vt supra dixi) respondet hic sol supremo soli, scilicet Messię tanta consonantia, vt Plato eum uocet conspicuum summi boni

filium

filium, nō quidem primum, sed Messiam, secundum scilicet, per quē in primi cognitionem deuenimus. Et Iamblicus illum vocat imaginem diuinæ intelligētiæ, chocmah scilicet filij, seu Messiæ, qui potestatem non tyrannidem exercet in omnes, cū est illi data potestas in cælo, & in terra. Nec rapinam arbitratus est se Deo esse æqualem. quare igneus est, plures habens in se gradus, id est, dimensiones omnium virtutum. In signum beneficij, ab ipso sole archetypo recepti, prisci instituere orationes publicas, accenso lumine facere. Hinc Pythagoras in symbolis, ne loquaris de Deo sine lumine. Atque per hunc solem vim sui influxus præstat, vt luna Malchut fœcunda sit, & pariat, & tantum habet, quantum recipit a sole superiori. Et, sicut luna inferior planeta est matrix omnium planetarum (influūt enim omnes planetæ in ipsam tanquam in vltimum, suscipiens omnes superiorum influxus, inferioribus communicandos) sic luna diuina nobis omnia immediate cōmunicat, quæ a superioribus canalibus imbibit, iterū refundenda, & quamuis vltima sit planetarum connumeratur tamen cum illis inferioribus planetis: sic Malchut cum diuinis illis numeratur. & sicut luna effectus varios sensibiles producit (quia quandoq; est debilis,

quandoq; potens est, vt in plenilunio pa-
cet) sic Malchut quādoque potens, qnq; est
debilis, secundum aspectus multiplicitatem
ad solem tiphereth. Dicit ergo conclusio. Qđ
Gen. textus dicit, Dixit Deus, fit lux. Non
de luce aduentitia intelligitur: vt opinantur
aliqui de nebula quadam, quousq; sol pro-
duceretur. Sed de luce illa, de qua Iohan-
nes, ait. Quod factum est, in ipso vita erat:
& vita erat lux. Per vitam enim illā sapien-
tes communi sententia interpretantur esse
ideale & viuum. Quod omnia habēt in ver
bo, iuxta dictum Arati, ab Apostolo comē
datum: in ipso viuimus, &c. Et ab hac luce
vnumquodque habet, vt sit, viuat, informe-
tur & appareat: vt de ipsa loquendo expo-
nit Plato. Euāgelista igitur declarat, quod
verbum, vitam & lux idem sunt: per quę
omnia producta fuerunt. Est nēpe lux illa,
splendor, ad quem nobis (vt zoroaſtres do-
cet) festinandum est: & declarat, dicens. Fe-
stina ad splendorem patris vnde tibi demis-
sus est animus. Qui pater etiam a Iacobo di
citur pater luminum. De quo etiam Pau-
lus loquitur, dicens. Pater habitat lucem in-
accessibilem. A qua luce venit illa, quę om-
nia illuminat, quę est Christus. Hinc Eccle
sia canit. Lumen de lumine. Venit inde
quoque omnis anima, radius quidam di-
uinitatis

tinitatis existens. Ad quam fontanam lucem nobis redeundum est. Rerum enim series exigit vt vnumquodque redeat ad locum, vnde venit. Iuxta illud Eccl. Ad locum vnde exeunt flumina reuertuntur. Felicissimus est autem hic reditus, iuxta dictū Apostoli. Festinemus ergo ingredi in illam requiem. Quamuis tamen homo sit productus ad requiem illam possidendam; tamen viam eius ignorat, nisi diuino lumine collustretur: sicut Baruch aperte testatur, dicens. Non est, qui possit scire viam eius, neq; qui exquirat semitas eius. Hinc indigemus diuina luce ductrice, vt videamus, vbi figere pedem debeamus. Iuxta prophetæ dictum. Lucerna pedibus meis, verbum tuum, & lumē semitis. Cui adstipulatur Xenophon, dicens. Omnibus patens est diuinas res cō prehendi cognitione humana non posse. Hinc debemus Deum ipsum pie ex animo colere, illoc leuantes oculos, vt illuminemur. Quod exemplo suo Vates docet, dicens. Ad te leuaui oculos meos, qui habitas in cælis. Idemq; Lactantius longo sermone testatur, dicens. An expectabimus donec Socrates aliquid sciat, aut Anaxagoras lumen in tenebris videat: aut Democritus veritatem è puteo extrahat: aut Arcesilas & Carneades aliquid sentiant &

participent. Et tandem post multa conclu-dens, ait. Vt suscipiamus doctorem è cælo lapsum, sine quo laboramus frustra. Et hoc quia ipse est sol, id est, solus lucens, & per quem cætera lucent. Hanc lucem dedit Deus pater mundo quando dixit. fiat lux scilicet illuminans omnem hominem & angelos. Cuncta enim participant de illo lumine, (quia de plenitudine eius omnes accepimus, ut dicit Iohannes) quia est speculum lucens per naturam. Et facta est lux, id est, participata est à creaturis illuminatio. Quia tamen Deus immediatè nō agit nobiscum, sed medio malchut seu regno, quod dicitur speculum non lucens, scilicet à se, nam illuminatur à sole supremo Tiphereth filio. Ideo de illo dicitur. Et facta est lux, id est, malchut speculum non lucens à se, illuminatum fuit à tiphereth sole Archetypo.

502 P.M. Quod dicunt cabalistæ beatificandos nos in speculo lucente reposito sanctis in futuro sæculo: idem est præcisè sequendo fundamenta eorum: cum eo, quod nos dicimus beatificandos sanctos in filio.

Ho-

S.A. "Hominem esse propter beatitudinem formatum probat Aug. li. 13. de trinitate & ad talem beatitudinem, ipsa natura compellit & in libro confessionum idem ait. Fecisti nos domine ad te, & inquietum est cor nostrum, donec requiescat in te. ratio huius est: quia nihil quiescit nisi in eo, à quo primo processit. Exemplum naturale de patre familias, qui relicta patria, ad aliena peregrè proficiscens, ad propria reuerti desiderat licet: ibi multa bona possideat; non, n. quiescit nisi in termino, à quo primo processerat: quare Christus dixit. Exiui à patre, & veni in mundum iterum relinquo mundum, & vado ad patrem nam Christus non quiescit nisi in patre essentiali sumpto, à quo exordium sumpsit. Flumina quoque (vt Eccle. ait) egrediuntur ex mari, & semper in continuo motu sunt, donec illuc reuertantur. cum igitur anima nostra sit à formarum datore scilicet Deo: sequitur, quod solum i Deo beari habet. Beatitudo seu vera gloria, in quo consistat, diuersa est opinio. nam Thomas ponit illam in cognitione, vel visione Dei iuxta illud Christi. Hęc est vita aeterna, vt cognoscant te Deum verum, & quem misisti Iesum Christum Scotus vero, in fruitione & amore. Plato autem in transformatione & vnione cum Deo

per intelligentiæ & amoris vim. Quod Plotinus, vbi de vno, & beatitudine tractat longo sermone prosequitur: non discrepans a Christo, qui patrem rogauit, ut omnes vnum fierent in eo, sicut & ipse patri vnitus erat. Et hoc per transformationem quandam in ipsum Deum, iuxta illud Apostoli. In eandem imaginem transformamur. Et Plato in symposio loquitur de amore Dei erga creaturas, non intelligens amorē vniuersalem, quo Deus mundum fabricauit, & totam hanc machinam connexit, iuxta illud prophetæ. Verbo Dominī cœli formati sunt, & spiritu oris eius, omnis virtus eorum. Sed de amore gemino, per suas geminas veneres denotato. Et quamuis altera venus spiritualem, altera vero corpoream pulchritudinem significet: vel altera rectum, altera vero obliquum amorem denotat. Illæ tamen Veneres in Deo, possunt intelligi per hunc amorem, qui etiam Deo attribuitur, & a Deo exoritur: habēs principium per conuersionem spiritus Dei in seipsum. Potest etiam intelligi de Angelorū amore, aliarumq; creaturarum, nato (vt ipsemet ait) in horto Iouis ex coniugio peniæ, & pori. Penia enim egestatem significat, porus autem affluentiam. Vnde innuitur, quod amor nascitur ex inopia rei, quæ

quæ quã caret (si enim illam haberet, non appeteret) & ex abundantia rei quam appetit. In hortis autem Iouis nasci dicitur, quia rectus & æquus amor esse debet. Porus quoque dicitur filius consilii: cum non sine cõsilio, & matura deliberatione appetenda sit abundantia. Et talis amor est in Deo, & si nullius egeat, secundum psalmographum, differt enim amor Dei ab amore creaturæ: cum Deus oblectetur in distribuendo, & donando: homo autem, vel creatura, in suscipiendo. Et ideo creatura ex indigentia habere appetit: Deus autem ex affluentia, distribuere oblectatur; & cũ omnia à Deo nobis donata sint per filium, per quẽ fecit & reparauit omnia, ideo ipse dicitur porus, idest, abũdantia, iuxta illud Apostoli: Quoniam placuit Deo, omnem plenitudinẽ habitare facere in eo. Et insuper non tantũ dicitur filius consilii: sed magni consilii Angelus, cũ sciat optime consulere, quantũ nobis tribuat, & quantum petere debeamus. Vt autem horum sapientum dicta in vnũ conuenire videantur dicimus, quod beatitudinis principium est in cognitione, progressum in fruitione, complementum vero in visione. Et hoc quantum ad essentialia, consequentia autem ipsam beatitudinem quamplurima sunt, æternitas videlicet: dura-

tio, incorruptibilitas, agilitas, claritas, subtilitas corporis immo transmutatio in fortem spiritualem, corona multiplex, pro statu & conditione cuiuslibet, siue martyrum, siue doctorum & huiusmodi. Quę omnia concludit Augu. vno sermone, dicens. Beatus est, qui habet, quicquid vult, & quicquid desiderare potest. nam beatitudo, est status omnium bonorũ aggregatione perfectus. Et quãuis creatura sit finita, tamẽ Deus datur nobis in fruitionis obiectũ: sicut dicit Deus Abrahe. Ego ero merces tua magna nimis; qui tamẽ est infinitus. Qui Deus in denarium se extẽdit, nonquã tamen ab infinitate & vnitate sua descendit. Ipse est denarius laborantibus in vinea dñi promissus. nam ipse Deus & idẽ est, distribuit tamen & prębet seipsum (prout vult) in primeua distributione. in remuneratione autẽ prout vnusquisq; meretur. Vnde non dat se totũ vnicuiq; secundum rationem infinitã, sed secundum portionẽ quandam, eo modo, quo portio potest esse in Deo. Est autem portio in Deo respectu accipientis, non autem dantis. Hinc Dauid canit. Dixi, tu es spes mea, portio mea in terra viuentium. Non tamen videlicet eorum quę mihi contingere possunt, sed eorum, quę ex Dei bonitate mihi debentur. Quamuis

igitur

Igitur Deus beatificet nos in illo denario su-
pradicto, seu in decem illis mansionibus,
præcipue tamen beatificat nos in Tipheret
lucente speculo Christo, teste ipso & di-
cente. Hæc est vita æterna, ut cognoscant
te solum Deum, & quem misisti Iesum Chri-
stum. Hæc cognitio haberi non potest sine
mente, quam, lumen diuinum, & lucem
omnes illuminantem esse dixi, sine quo lu-
mine Deum cognoscere vel contéplari ne-
quimus: sicut nec solem, nisi solis lumine
uidere valemus. Regnum enim Dei est di-
uinitatis habitatio in nobis per lumen, &
amorem ipsius Dei. Quod lumen cum Chri-
stus nobis attulerit, non immerito de se lo-
quens, ait. Hæc est vita æterna &c. Qua-
re patet veritas conclusionis, quæ dicit.
Nos beatificandos in filio. Verú est tamen
quod per unionem quam habemus cum
spiritu sancto nobis magis domestico, de-
uenimus ad illam supremam lucem patris
æterni dictæ Elion nominatam: in uno est
uera & perfecta beatitudo, quia uirtus col-
lecta scilicet denarii diuini supradicti, for-
tior est seipsa dispersa in decem. Hinc Chri-
stus laudauit hoc unum, dicens: porro
unum est necessarium, nam in ipso est sum-
mum bonum collectum, tanquam in primo
fonte. Et quia istud unum pater, omnia sua
dedit

dedit tipheret filio suo, ideo cabalistæ bene
dicunt, dicendo nos beatificandos in filio.
In domo patris Christi multæ sunt mansio-
nes (ut dixi) sicut testatur ipsemet. quæ man
siones secretiores theologi sephirot, ac di-
mensiones siue numerationes vocant. Quæ
decem sunt: quæ nobis in præmium dan-
tur, sicut ostendit nobis Christus in con-
uentione facta ex denario diurno cum agri
colis, id est, fidelibus, in uinea euangeli-
cæ legis laborantibus: qui præmium in de-
nario numero supradictarum decem se-
phirot accipient. Et, quanquam omnes
prædictæ mansiones sigillatim satis sunt
ad beandum, præcipue tamen una datur
cæteris præstantior ad talem effectum;
quæ est, Tipheret, qui est pater vitæ, & sol
Archetypus, omnem hominem illuminans.
Et hoc est, quod dicit hic doctor, nos bea-
tificandos in solem siue in speculo lucen-
te de se, & nomine participante. Cuius di-
mensionis Messias est dominus quapro-
pter ipse dicit: ego vitam æternam do eis:
quia (supple) sum beatitudinis obiectum:
vt Iohan. testatur per supradicta verba
quia tale obiectum est in medio dimensio-
num supradictarum, extremarum illis a
xus participans scilicet tam ab his qui ade-
xtris degunt, quam ab his qui à sinistris.
quæ-

quare Tiphereth pulchritudo vocatur; eò quod perfecta existat: quia pulchritudo idem est quod perfectum. hoc nouit Plato, qui in libro de pulchro, siue honesto, inducit Socratem & Hippiam disputantes. & Socrates ibi agit aduersus Hippiã sophistam: qui cum ignoraret, se scire putabat, quæ ignorantia animum reddit indocilem. & ibi quid pulchrum sit, haud satis docet, sed, quid non sit, ostendit, & falsas opiniones redarguit. Interrogat igitur socrates Hippiam: quid ipsum sit per se pulchrum, quo reliqua omnia pulchra fiunt, & quamobrem omnis multitudo ad unũ, quod in multitudine est, reducitur; Quare, cum multa sint pulchra, oportet singula per pulchritudinem omnibus communem, ac omnibus unitã esse pulchra; & pulchritudinẽ, quæ in omnibus est, sicut in aliis est, non in seipsã sed ab aliis omnia seipsis pendere: unũquodque in singulis pulchrũ hoc Plato vocat formã, in omnibus, pulchritudinem, speciem et ideam supra omnia, ipsum pulchrum: primum sensus attingit, opinio est secundum, ratio cogitat, tertium mens intuetur. in primis itaque Hippias pulchram virginem, ipsum pulchrum esse respondet. Hoc est falsum dicit Socrates non enim cuncta quæ pulchra sunt, per virginem pulchra sunt

& virgo, si cum beluis cōparetur, pulchra, si cum Diis, deformis apparet: quare non magis pulchra, quam turpis esse videtur. tunc Hippias: Aurum quippe ipsum pulchrum est, quo omnia fiunt pulchra. quod eadem ratione respuit Socrates. siquidem aurum quibuscumque conuenit: pulchra illa facit, sed cum decet; quocirca non sui magis, quā alterius ratione res ornat: nec aurum solum est, quo cuncta ornātur, sed argentū quoq; ac ebur, &c. loco tertio Hippias aliud quiddam infert, quod etiam proprium est potius, quam commune. pulchrum inquit, corpore bene valere, diuitem esse, & honoratum senem mori, & sepeliri a filiis, sepelisse parentes. sed falsum hoc omne patet; non enim, res omnes, praeter hominem, pulchrae hoc ipso redduntur. Hoc praeterea inter homines forte pulchrum: inter Deos, Deorumq; filios, turpe est, ubi parentes non moriuntur. Tunc Hippias: illud est summum pulchrum, quod est conueniens. Cui Socrates. Hoc minime est verum, nam lebeti habere cōueniēt operimentum: tale igitur operimentū est pulchrum, quo omnia pulchra sunt, siue procedunt: q; est falsum. Et subdit Socrates dicens pulchrū consistere in debita membrorum distinctione; vnde oculi nō dicuntur pulchri eo quod

sunt nigri, nec quia magni, uerum quia illi capiti sunt proportionati. & ita de cæteris mébris. Plato tamen altius ascenderat, dicit summũ pulchrũ esse diuinitatem, quæ pulchra facit omnia, idq. est Deus Tiphereth sol archetypus, Messias Christus, cuncta pulchrefaciens, & illuminans. De quo Augu. pulcher in præsepio, pulcher in cælo, &c. Hoc sine, nihil est pulchrũ: quo circa is dicit: sine me nihil potestis facere. Ab hoc pulchro archetypo venit magnus Adã .i. uniuersalis species humana, nam cunctis hominibus dat uitã. Ab eodem loco venit secundus Adam de cælo cælestis, Christus scilicet pulchritudinis plenus, aliis tribuens pulchritudinem, cuncta pulchrificans, & cuncta illuminans; cum sit candor lucis æternæ, & speculũ sine macula: & quanto quis illi est similior, tanto pulchrior est: quare dicitur pulchrũ, quo cuncta pulchra dicuntur: nam pulchritudo nihil est aliud quã splẽdor summi boni, in eis fulgẽs, quæ oculis, auribus, mente percipiũtur, perq; illa ad ipsum bonum, visum, auditum, mentemq; conuertens: quo fit vt pulchritudo circulus quidam diuinæ lucis existat, a bono manans, in bona residens, per bonũ & ad bona reflexus sempiternus.

Dicit igitur conclusio (Quod dicunt cabalistæ, beatificandos nos in speculo

lucente

lucente, id est, in Tiphereth, qui sol archetypus dicitur (reposito sanctis in futuro seculo) id est, ordinato pro sanctis, in futuro seculo, post iudiciū (idem est, quod nos dicimus beatificandos sanctos in filio) nam dicimus nos. Haec est vita aeterna, ut cognoscant te Deum, &c. etenim ipse sol est supramundanus, in cuius visione beamur aeternaliter.

F.M. **Quod dicunt cabalistae lumen repositum in septuplo lucere; plusquàm lumen relictum, mirabiliter convenit arithmeticae pythagoricae.**

F.A. Deus summus moderator multa permittit mala, ut inde maius & extrahat bonum: & appareat sapientia, & bonitas ipsius moderatoris. A principio enim in mundana fabrica posuit malum contra bonum, inversum contra rectū, tenebras contra lucē, passivū contra activum, frigus contra calorem pari modo in membris mystici corporis unū contra alterū collocavit: in eo dextrū contra sinistrum, Angelum tenebrarum contra Angelum lucis, malos contra bonos, Cain contra Abelem, gigantes contra Noe, Pharao contra Abrahamum, Esau contra Iacob,

cob, Magos contra Mosem, diabolum contra Christum, & sic omnia suum habent contrarium. Mundus enim cum sit bifarius, ex duobus constat crateribus. Multi tamen asseruerunt dicentes: Mundum vnum esse ab vno opifice fabricatum: & est animal vnum, cum anima vna, cuius omnia creata sunt membra. In quam sententiam omnes philosophi, nec non & theologi nostri veniunt. Quamuis antiquorum nonnulli, mundorum pluralitatem non abhorreant. De quo in præsentia non est disserendum. Hic tamen mundus vnicus, à summa vnitate, plerisque in locis bifarius dicitur. Regnum, inquit, meum, non est de hoc mundo, & iterum. Testimonium, perhibeo de mundo, quia opera eius mala sunt. Vbi alludit ad craterem inferiorem, in quo sunt omnia immūda, ad immunditiæ principem spectantia. Alius est mundus, crater videlicet superior: quem ipse Christus vocat regnum amicis præparatum: & in ipso sunt omnia munda, nec ipsum possunt obtinere nisi mundi. Hunc summa cura eos emundari voluit, quibus huiusmodi regnū paratum est. Et mundus factus est ex illis duobus crateribus, primo vt ex illis cōpleretur perfecta voluntas; & haberet vestigium opificis qui est sphæra intelligibilis.

Se-

Secundo, vt omnia munda in superiori, im
munda verò in inferiori cratere locarentur.
Tertio ut vterq; princeps haberet regnum
suum: princeps videlicet munditię Christus
in cratere superiori mundo: princeps au-
tem immunditiæ diabolus in cratere infe-
riori, immundo ac polluto. Hinc Christus,
protestatus est se nullam habere partem in
mundo hoc, inferiori videlicet, in quo sunt
omnia immunda. Quarto id fuit, vt ornaret
fabricam perfectione sua, & harmonia, sta-
tuens malum contra bonum: vt videlicet
malum esset quasi antiparistasis boni, ad
suauiorem harmoniam conficiendam: Quæ
quidem harmonia (secundum Boetium)
est parium, disparium q; vocum vel propor
tionum in vnum redacta concordia. Ad hãc
harmoniam efficiendam, statuit Deus, bo-
num contra malum, & est contra vt in eode
sta stico dicitur. quia harmonia nequit pro-
uenire, nisi ex terminis distantibus, nec ter
mini medij possunt distare, sine distantia
extremorum. Quæ extrema vt distent, ne-
cesse est quod contrarientur sicut sunt supe
rius & inferius, ante & retro, dextrum ac si-
nistrum. sed cum in gradibus entitatis aut
substantiæ non sit localis distantia, sed est
distantia perfectionis Vnde quãto quis magis
distat gradibus à bono, tantò magis sapit naturam
mali

mali. Volens itaq; summus Opifex producere mundum cum harmonia in distantia graduum perfectionis & imperfectionis fundata: necesse fuit, vt ipse summè perfectus figeret aliud extremum imperfectissimum, vt inter hæc duo extrema, distribueret gradus omnium aliorum in perfectione, quæ consistit in maiori elongatione ab imperfecto, & approximatione ad perfectū. Quod imperfectum, & malum, & vnde malū prouenire solet ipsa materia est. Et si materia, Deo penitus opposita, sit malum in natura, aliunde quærendum est vnde venit malū in moribus, & immunditiæs rerum existētium in cratere inferiori. Dicunt aliqui, quòd hoc est à materia ipsa. Alii, ab aliqua potestate immundante. Alii, ab influxu superiori immundante, & inficiente. Ex materia quippè quæ distat à perfecto, & est prope nihil, prouenit facilitas ad immunditiem suscipiendam: cui magis spirituale magis resistit. Sed immunditiæs in intelligentiis immūdis prouenit quia se rebus naturalibus immiscuerunt vt dicit Rab. Rechanati, & communiter Doctores Hebræi super illud, Videntes filii Dei, filias hominum, quòd essent pulchræ accesserunt ad eas & ingenuerunt. Polluti igitur sunt ex indebita commixtione; Sicut ex admixtione lactis & vini,

sic esse generatur corruptio, & ex admixtione seminis cum terra: licet nec semen, nec terra habeant à se corruptionem. Ex huiusmodi itaque commixtione polluti fuerunt vtrique; filii Elohim videlicet, & filiæ hominum. Et hoc secundum Hebræos. Et quamuis dicatur in Gen. Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona. Responderi tamē potest, quod cūcta, quæ fecit Deus, sunt bona; non tamen cuncta, quæ creauit, quia malum nō sit a Deo. Et hoc est quod dicit Esa. 45. Ego sum creās malum, & faciens bonū. Et in Gene. habetur: Deus fecit lucem, & creauit tenebras. Et Amos magna confidentia prompsit, dicens. Non est malum in ciuitate, quod non faciat Dominus. Vnde malum in natura est in Deo, vt patet a Dionysio in eo, in quo agit de Diuinis nominibus de malo disserit, tanquam de aliquo pertinente ad Diuinam prouidentiam, & ad concinnam rerum dispositionem. Malum igitur creauit Deus in natura, quia materiam creauit; quæ ex ipsius natura est mala. Et omnia illi adhærentia, inuixaq; ad malum trahit; facit enim recedere a primo ac summo actu, quæ est regula ipsa boni, & veritatis, quocirca in Gene. dicitur. Terra autem (idest materia prima) erat inanis & vacua, idest, erat absque forma, & per consequens

sequens mala: nam forma est bonum, per quod materia dicitur bona. idcirco materia priuata forma, est priuata bonitate: & cōsequenter est mala. quare subdit Moses. Et tenebræ erant super faciem abyssi, id est, priuatio formæ erat in materia. quæ priuatio est malum. nam priuat bonum, id est, formam: & insuper, quia tenebra est priuatio lucis. Et hæc omnia sunt à Deo. ergo Deus creauit malum in natura, quæ est materia prima. fecitq; omne malū, quia leue, & materiæ annexum: unde efficitur pœna ad malum. Hocq; conueniens fuit, vt seipsam cognoscens creatura omnis rationalis diceret cum Augustino: quando steti, per te steti, quando cecidi, per te cecidi. Et cum cecidissem semper in luto iacuissem, nisi tu me erexisses. Immo in mūdo archetypo est aliquod malum, secūdum secretiores Theologos. unde Samael est intelligentia addita dimensioni Aquilonari: attamen dicitur venenum Dei, & est à Deo creatus: idq;, quia, cum Deus hominem liberum fecerit ad bonum, & ad malum, vt habetur in Deut. Apposui tibi ignem, & aquam, &c. Posui ante te bonum & malum, &c. Oportuit, vt, si homo erat liber ad bonum, & ad malum, hæc duo inuenirentur: aliter esse non poterant, nisi Deus

 illa

illa creasset, & precipuè ipsum malũ, quia bonum est ipse Deus, qui ab alio non est; malum non erat Deus; oportuit igitur à Deo fuisse. & hoc malum est positum in Geburah aquilonari archetypa. de quo dicitur in lege, Ab Aquilone pandetur omne malum. Et ab eo loco venit lex scripta, quę mala pœnę transgressoribus infligebat; ideo malum pœnę ab eo loco prouenit. Et, quãuis sint, qui dicant, quod Deus non creat pœnam. Malus enim generat eam ex dissonantibus moribus, animoq; turbato: cum omnis inordinatus animus (vt Augu. rectè sentit) sibi ipsi pœna sit; malum tamen in natura ipse creauit: vt dicitur: pusillum, & magnum creauit Deus. Et si Deus (vt diximus) mala supradicta creauerit; attamen ipse malus censeri non potest, cũ multo maius remedium bonitatis præparauerit, & illud volenti prestet, quàm sit pronitas ad malum. Nec poterat vlla creatura produci, quæ suapte natura à prima regula non distaret: à qua & moribus, & voluntate discrepans, errat. Hinc Anselmus, & cæteri eum sequentes. Dicunt, Deum nõ potuisse facere naturam impeccabilem: non enim potuit facere alium Deum, qui esset omnium regula prima. Non est tñ aliquod mali propriè, aut formaliter a sũmo bono

sed

sed illud in quo fundatur malũ, natura scilicet vertibilis: & illud, à quo trahitur ad malum, quę materia, prorsus elongata à bono, id maximè impellente nequissimo suggestore, qui penitus elongatus à Deo, secum constringere affectat omnes ad centrum nequitię suę, & diuellere illos à sphæra boni & felicitatis. nec malum aliquod reperitur effectũ à Deo, quod cõcupiscens homo peccatum faciat; quia nihil extra vniuersum: & ea, quæ, in ipso reperiuntur, sunt valde bona. Aliud fundamentum materiæ huius purè cabalisticum ponam. Dimensio est malchut matrix omniũ Sephiron quę tãtum in nos influit, quantũ à supernis dimensionibus recipit. Vnde nobis legis obseruantiam custodientibus, tunc sol Archetypus, influit in lunam supramundanam, bonum influxum: è contrario lege transgressa tũc iustitia aquilonaris malum influxum, videlicet pœnæ in malchut influit, ipsaq; in nos (est enim luminare minus de se vacuum bono, & per consequens plenũ mali eius oppositi) ideo bonum non potest de se influere influxum, nisi quatenus à supernis impletur dimensionibus dextralibus: cuelligio est mala, si impleatur à sinistralibus dimensionibus, vt puta, à Geburah, & cęteris eiusdem lateris & tunc dicitur tenebrosa, &

& lumine boni priuata: & hic ordo pro statu illo, vsque ad iudicium obseruatur. Post vero iudicium vniuersale, bonorumque; præmium, ac retributionem malorum, malchut luna erit, sicut modo est tiphereth sol lucēs: nam vltro non grauabitur impreßionibus malis ad puniendos malos, quia mūdus erit labiū vnius, atque Deo seruiet humero vno: & lumen malchut lunæ erit, sicut lumen tiphereth solis: & tiphereth lumen erit sicut lumen septem sephiroth: omnes enim sephirot concurrent in tiphereth suo influxu. & hoc est, quod Esai. dicit, erit lux lunæ (scilicet malchut) sicut lux solis (scilicet tiphereth) & lux solis erit septempliciter, sicut lux septem dierum (id est septem sephirot) idcirco conclusio ait: Quod dicunt cabalistę lumen repositum id est, malchut, quia reposita est, id est, præparata recipere lumē post iudicium: sicut nunc est lumen Tiphereth (in septemplū lucere) scilicet post iudicium erit namque tiphereth simile, plusquam lumē relictum, scilicet tiphereth, quæ nobis relicta est in statu viæ, ad nobis fauendum, mirabiliter conuenit arithmeticæ pythagoricæ, quæ consistit in proportione; nam illa proportio, quæ nunc est inter tiphereth, ad malchut: quæ est septupla. nam tiphereth nunc excedit in septuplo malchut, eadē propor-

tio

sio erit malchut modo ad seipsam post iudicium, quae septupla erit: etenim malchut erit, sicut nunc est tipheret, quae in septuplo excedit malchut.

7.11. Qui sciuerit explicare quaternarium in denarium, habebit modum, si sit peritus cabalae, deducendi ex nomine ineffabili, nomen lxxii. litterarum.

111. Exodi.14. ponuntur tres passuchim, siue textus, idest, sententiae: & quaelibet illarum sententiarum habet.72. litteras, quae unitae reddunt numerum.216. & per hasce.216. litteras, Moses distincte protulit nomen ineffabile, & diuisae sunt aquae: non autem ueniunt pro nomine expanso. Dei nomine quatuor litteris notato, quae illas.216. litteras praesentant, componentes illud nomen expansum, quod facile est cognitu illis, qui sciunt explicare quaternarium, idest, Iod he uau he יהוה, in denarium, hoc modo. Iod, י, prima littera reddit unum: he ה duo, quae unita uno, reddit tria. uau ו, tertia reddit tria, quae, unita tribus praecedentibus, reddunt sex. he ה quarta littera reddit quatuor, quae unita sex praecedentibus,

reddit numerum denarium, numerus ordinate sic ponitur. 1. 2. 3. 4. Iste C habet modum, si sit peritus in cabala, deducendi ex nomine ineffabili יהוה, nomen 72. literarum, hoc modo videlicet. iod reddit. 10. he ה. 5. vau ו. 6. he ה. 5. Ex his numeris 10. 5. 6. 5. resultat arithmetice, numerus 72. Sic callo tiando praedictos numeros. 10. 10. & 5. reddit 15. demum, 15. & 6, reddit, 21. postmodum 21. & 5. reddit 26. summantur ergo, 10. 15. 21. 26 constituunt numerum. 72. patet igitur haec conclusio, quam brevibus explicavi, quoniam tractatum proprium de hac re aedidi gratia Dei: in quo mirabilia Dei opera apparent.

P.M. Per praecedentem conclusionem potest intelligens in arithmetica formali intelligere, quod operari per sem ammephoras est proprium rationalis naturae.

P.A. Numerorum quatuor sunt species: vocalis, formalis, rationalis, & divinus. Primus scilicet vocalis est mercatorum numerus: de quo numero magister Iordanus multa disserit: & per hunc numerum Aristo. in Platonem invehit idque non recte: Plato enim sur-

formalem considerat, Aristo vero vocalem qui necessario est relinquendus à Theologizantibus, si recte, Ezechielem, & Ioannem explicare voluerunt: nam sacra scriptura (vt Aug. probe sentit) & pythagorici, atque academici de illo parum curant, intendentes ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum formalem, vel naturalem vocant, quod & Theologi obseruantes facile Ezechielem, ac Ioannem exponunt: summa enī totius circuitus ciuitatis ab Ezechiele est posita, decem, & octo millibus calamorum terminatur, qui numerus consummatam illius ciuitatis perfectionem resignat: ratio est, quia numerus millenarius ad vltimum complementum pertinet, cum sit cubus, & solidus numeri completi, vltra quem denarium non datur vlterior; sed numerorum praecedentiū repetitio: ideo Ezechiel millenis calamis ciuitatem metitur, & templum, & totius regionis spatiū. & Ioannes eandem metitur ciuitatē duodenis millibus virgarum, quo etiam numero partem electorum, & multitudinem, milleque suorum annorum quieto statui assignat, post calamitates perpessas, &c. Numerus igitur formalis nihil aliud est, quam aliquorum proporcio, à vocali abstracta.

gratia

gratia uerbi, in numero quaternario respectu diuersorum est multiplex proportio, dupla videlicet tripla, sesquialtera & sesquitertia reperitur, vnde resultat diapason bis diapason, diapente, ac diatesseron, & etiam tonus, si quatuor summantur, tria, & vnum, quæ reddunt 8. & iterum 4.3. & 2. quę faciunt 9. à quo numero ad. 8. est proportio sesquioctaua, excedit namq; in vno, & facit tonū: & sic resultat harmonia & data est hominibus talis harmonia: quia Deus disposuit omnia, in numero pondere, & mensura. Vnde omnia sunt consonantissima & præcipuè homo perfectissimum Dei opus. Alia ratio fuit, quam in hunc mundum antea homo venit intellecturus omnia. Hinc ei necesse fuit cum omnibus proportionem habere. Vnde resultat tertia numerorum species rationalis videlicet. nam (vt omnes philosophantes conueniunt) operari nequit ulla obiectum potentia, nisi quatenus, cum eo proportionē habeat. Hinc dixit Mercurius. Musicen vero nosce nihil aliud est, nisi cunctarum rerum ordinem scire, quæq; sit diuina ratio sortita. Ordo enim rerum singularum, in vnum omnium artificem ratione collatus, concentum quendam melodia dulcissimum, verissimumq. conficit.

Musica

Et

Et paulò ante concludit, dicens. nec immerito in hominum cœtum musarum chorus à summa diuinitate est demissus, ne scilicet terrenus mundus uideretur incultior, si modulorum dulcedine caruisset, etiam ut Plato ait. Data est nobis harmonia, non ad uoluptates rationis expertes, sed ut per eam, dissonantem circuitum animarum componamus, & ad concentum sibi proprium redigamus. nam ad id tributus est concentus, ut habitum in nobis immoderatũ, gratiaque carentem aptissime temperemus. Ad huius harmoniæ fontes, non peruenerunt poetæ, qui à fonte caballino cum musarum choris potarunt. neque græci musica arte pollẽtes, secũdum omne genus harmoniæ: diatonicum uidelicet chromaticum & enharmonicum. Quorum primum tantummodo tempestatis nostræ musici celebrantissimi habent in usu. Neque inspectatores naturalium concentuum. Quod genus musicæ longè celebrius est, quàm uocale. sed adhuc peruenerunt illi, qui ad diuinos nos numeros deuenerũt, quibus omnia summus opifex consonantissima fabricauit: De quo opifice spiritu sapiens, ait. O quam suauis est domine spiritus tuus in omnibus. Quamquidem suauitatem multo perfectius sentiunt cœlestes ciues de quibus propheta canit.

hit. Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Alius numerus rationalis, & est proportio, quam habet anima, siue intellectus cum rebus intelligibilibus: quia, nisi talem cum rebus proportionem haberet, ac conuenientiam, non posset eas intelligere: vt nec oculus visibile apprehenderet, nisi cum tali visibili per speciem conueniret, & hæc est ratio: quamobrem oculus non percipit sonum. Vnde Aristo. dicit intellectus agens est omnia facere: intellectus possibilis est omnia fieri: vnde Plato partitur animam per ternarii cubũ: quia anima debebat diuidi eadem ratione, qua totus mundus distributus est: vt Chalcidius & Proculus innuunt. Et sicut mundus corporeus distribuitur trina extensione, in longum videlicet, latum & profundum: Ita anima, quamuis legibus corporeis absoluta eadem mensuræ distribui debet (quamuis sit insectibilis) quia proportionatur eodem numero, non tamen eadẽ mensura diuiditur. Extrahitur enim numerus a mensura, & numerus naturalis, vel formalis a vocali, ab vtroque autem numerus rationalis ac diuinus. Complectitur Deus omnia numero ternario: vt ex Platone & Aristotele colligitur: quia posuit in omnibus, principium, medium, & finem, veluti quod-

dam

dam trinitatis vestigium, per ternarii etiam quadratum, qui est nouenarius, & per cubum eiusdem, qui est viginti septem, Deus compleuit totam fabricam corruptibilium rerum, cœlestium & spiritualium. nouem namque fecit genera corruptibilium, & generabilium, nouem cœlos, ac nouem choros & exercitus Angelorum, terminando vnumquodq; illorum in suo denario, qui naturam sapit vtriusq; vt dixi in tractatu de Merchaua. Et per cubum denarii reuertitur ad vnum (secundum Platonem) id est, ad millenarium, vltra quem alius non datur numerus. Vnde Deo solus ternarius numerus est addictus: Et quamuis nomen suum sit quadriliterum, tres tamen sunt literæ, nam harum quatuor vna geminatur, he n videlicet denotans geminam opificis productionem. Alteram, quam fecit ad intra, personarum videlicet diuinarum: & alteram, quam fecit ad extra ipsarum scilicet creaturarum: est etiam numerus diuinus, & hic numerus ab vnitate, numquam discedit, nam licet tres sint personæ diuinæ, in Deo tamen identificantur. decem item sunt sephirot: vnum sunt tamen in diuinitate: quia numquam discedunt ab vnitate. Ad conclusionem (operari per Sem amimephoras)

Sem dicitur nomen, ammephoras expansum significant, siue declaratum & sibi vult, quia vult operari per nomen explicatum scilicet à Mose in illis 216. literis (est proprium rationalis naturæ, intellectus enim est, qui numerum formalem à vocali abstrahit. voces explicatum non habent: quia ad inuocandum Deum, & spiritus uoce spirituali opus est, non clamore, ceu sacerdotibus Baal, quibus ab Helia dicitur. Clamate voce maiori, forsitam Deus est in diuersorio, aut in itinere, aut certe dormit, vt excitetur. At si qua oratione in supplicatione vtimur, non ideo fit, vt Deum, vel Angelos syllabis, vel dictionibus, tanquam erga mortales vsi commoneamus: sed vt vires nostras in ardorem formalis numeri incitemus & fiduciam numerum, quasi anchoram iugamur.

9.M. Rectius foret illud Becadmitis, quod ponit glosa chaldaica super dictionem bresit, exponere de sapientialibus ideis, quā de 32. viis vt dicunt alii cabalistæ: utrūq; tamen est rectum in cabala.

7.A. Antiqui Hebræorum sapientes conati sunt verba legis siue illius sensum enodare diuersis sub terminis, vt clarius elucesceret

sensus

sensus eius ideoq; targum triplicem cōposuerunt. Et primus scriptor fuit Onchelos filius sororis Titi imperatoris, non diu post deuastationem secundi Templi, paraphrasim suam in chaldeum conscripsit alterum verò paraphrasten Ionathan filius Vzielis chaldaice edidit quem ante deuastationem Templi conscripsit. Tametsi sint qui velint unumique totam filiam in linguam chaldaicam transtulisse. Vnde Galatinus, libro primo de arcanis catholicæ veritatis. c. 3. ita scribit, per idem ferme tempus, anno scilicet ante Christi natalem, circiter secūdo & quadragesimo Ionathas Vzielis filius, totum vetus instrumentum, in chaldeam verbe linguam atque exposuit; Ita sensum è sensu traducens, & ita obscurissima quæq; exponens vocabula; adeò, ut eius æditio, non tam interpretatio, quam glosa atque expositio videatur. Quam Hebræi targum, id est, expositione siue potius translationem nuncupāt. Tantæq; apud eos est authoritatis, ut non solum ei contradicere nemo audeat sed non minus quoq; fidei, quam ipsi textui passim omnes eidem adhibeāt, Tum ob viri sanctitatem ac peritiam, tum maxime ob ipsius interpretationis expositiq; veritatem. Vnde ut eodem Ionatha dixerunt magistri. Quod in litera, qua eidem ęditioni

&

& exponi vacabat, si musca, aut quodcunq; volatile, super eum, aut super chartam volasset: illico absq; vlla eius, aut chartæ læsione cælitus exurebatur. De Onkelos sic scribit. Onkelos totam bibliam in chaldæum vertit atq; exposuit: quam etiam targum appellant. Reliqui fuerunt sapientes Iudæorum, qui colebant Hierusalem: & hic liber Targum Hierosolymitanum dicitur. Hique omnes coincidunt in sensu, vel saltem non contrariantur. Exemplum, Moses in principio Geneseos, dicit, Bresit, id est, in principio secundus, scilicet onkelos, dicit. Becadmin, id est, in antiquis. Tertii scilicet docti Hebræorum, dicunt, Chocmach, id est, in sapientia. Verba sunt varia, & sensus idem. nam principium, antiqui, & sapientia idem sunt. Vnde Becadmin בקדמין chaldaica vox est ambigua ad tempus, & ad ordinem. Vnde & bifariam reddi potest ideo, Becadmin, id est, in principio, hoc est, olim, cum omnes res creatæ suum illud primum exordium sumerent. vnde & Hebræi, maiores veteresq; suos Kadmonim קדמונים appellant. Vel in primis Deus creauit cælum & terram: vt ordinem significet, quasi dicat. Ante omnia, cum nihil adhuc in rerum natura extiterat: creauit Deus, cælum & terram. Vel in sapientia

quæ

quæ sup habet triginta & duos gradus, Deus creauit, & separat: nam Dauid, de sapientia loquens ait. Omnia in sapientia fecisti, id est, per filium, qui est patris sapientia. Et Ioannes Omnia per ipsum facta sunt. De antiquis, fuit idem pater. Nam Abraham in libro qui dicitur de formatione dicit. Deū in trigintaduabus semitis diuinæ sapientiæ mundum creasse, quas omnes creatis non communicauit, nam si sic, creaturæ fuissent sicut Deus: & mundum nouum creare sciuissent. & ad hoc ostendendum Moses in mundanæ fabricæ descriptione, introducit nomen Elohim bis, & 30. idest, trigesies, & bis solummodo, & non aliud diuinum nomen: sed, dum repente complementa, & confirmationes rerum describit, simul cum Elohim introducitur Tetrag. ad ostendendum, triginta & duas semitas illas esse Tetrag. & figurantur per vigintiduas litteras alphabeti hebraici, & per decem sephirot; quælibet enim littera sigillum est alicuius semitæ præsentatiuum; nam sacris in literis iota, quæ minima est littera alphabeti: & apex, qui est punctus non vacant a mysterio, quod confirmat Christus, dicens. Iota vnum, aut vnus apex non præteribit a lege. Ponuntur etiam decem sephiros in mundi creatione, ut

ostendatur, quod ipse quoq; in nos influat. Et hæc omnia nobis cognitioni nostræ sunt necessaria. vnde Elzoar dicit, quod Deus vult ea, quæ creata sunt, nobis cognita esse, & intelligibilia: patet de primo homine; ad quem Deus omnia animalia conduxit, vt videret, quid vocaret ea, id est, dedit ei cognitionem, per quam illis nomina imponeret. vnde & eis nomina imposuit, secundum eorum proprietatem: ergo cognouit. De nobis item intendit Deus: neque est satis cognoscere: sed scire oportet exprimere. iccirco Arist. primo Periherm. dicit. Termini sunt notæ earum, quæ sunt in anima passionum. Voluit igitur Deus nos habere litteras, & puncta, & voces, quibus conceptus nostros manifestare possimus, siue illa, quæ in mente cognoscimus. Ad conclusionem igitur; dicit Doctor, quod melius est dicere, quod Deus creauerit mundum per. 32. ideas, quam per. 32. vias, siue semitas, s. per. 22. litteras alphabeti, & per decem dimensiones: ratio est, quia nihil ponitur in esse reali, nisi sit in mente diuina idearum: est enim idea radix vniuscuiusq; rei. Socrates in cratylo dicebat se sommare Ideas; non quia contemneret eas, vt peripatetici solent. non enim quippe contemnebat eas, quas tot in locis laudauit. Sed hoc est,

est, quia in hoc mundo ipsis vti nequimus. Et quamuis Aug. dicat, quod ideis tanta vis inest, vt eis ignoratis nihil intelligere possumus: dicendum, quod per imagines quasdam secundarias ipsis ideis correspondentes eas indagando discurrimus (sicut idem Aug. super Ioannem innuere videtur), sed ipsas Dei veras ideas non percipimus, nisi aliqualiter somniando: ipsas tamen esse firmissime tenemus, & oraculis edocemur. Vnde Plato in Timeo, dicit. Paucos homines idearum esse peritos: sed Deos quidem omnes. Nam illi verbum vident, in quo ipsæ ideæ resident. Vnde Salomon in canticis assimilat oculos sponsæ piscinę chesbon. Loquitur enim Salomon de Ecclesia sponsa: cuius caput ac sponsus est Christus, vbi sunt oculi id est, visio ac cognitio plena rerum omnium, etiam antequam fiant. Et bene huiusmodi oculi comparantur piscinæ, quæ est locus, in quo congregantur aquæ illæ videlicet, de quibus dictum est. Producant aquæ serpentum animæ viuentis. Quę quidem aquæ sunt rationes ideales. Hinc piscina illa dicitur chesbon, id est, cogitationum. Ideę enim sunt excogitatæ rationes rerum producendarum. Quæ omnes erãt in verbo: vt non solum Aug. Sed etiam omnium sapientes maxime Zohar, & Elchana,

Aquæ

Ideæ

qui dicunt, quod omnia præerant in ver-
bo. Quod quidem verbum ideo dicitur bet
vel bait בית, idest, domus receptiua om-
nium rerum producendarum ad extra. Quæ
quidem res in eo, quod sunt in verbo, unū
sunt: & habent idem esse, quod habet ipsa
cognitio: ad extra vero productæ, multæ
sunt. Hinc magno mysterio subinfert Salo-
mon: Quæ sunt in porta, filiæ multitudi-
nis. Filiæ enim multitudinis sunt res ad ex-
tra productæ: in porta autem sunt; dum
existunt in mente diuina, breui producen-
dæ. Nec abre dicimus verbum illud esse por
tam, cum ipsemet dicat. Ego sum ostium;
per me si quis introierit saluabitur. Intrat
enim creatura saluanda, & vnienda cum
Deo, per illud ostium, vt saluetur: Sicut
aliquando exierat vt produceretur. Has
ideas in verbo videbunt omnes, qui ad ip-
sius verbi visionem subuehentur. Vident
etiam ij, quibus datur cum Paulo mori sibi
metipsis, & rapi ad arcana diuina, quæ vide-
re potest anima a corpore separata in ope-
rando, quamuis non in essendo. Hinc apo-
stolus statum suum, in quo tunc erat, an-
cipitem reliquit dicens. Siue in corpore,
siue extra corpus nescio, Deus scit. Qui
autem vident ideas in verbo existentes, pos-
sunt etiam videre, quæ extra verbum sunt,

& quæ reperiuntur: vt Platoni, & antiquis theologis placet. Est melius tamen exponere Becadmim, idest, in antiquis (& dicuntur antiquæ semitæ illæ dicuntur, quia sunt Dei attributa æterna, nam hoc fundamentum habemus: cur dicantur 32 viæ, siue semitæ, non autem sic locū habemus, quare sint. 32. Ideæ, vt ponit Doctor iste; quia 32. semitæ sunt. 22. litteræ, & 10. sephirot, quæ reddunt numerum. 32.

12. Qui profundè considerauerit quadruplicem rerum statum. Primo vnionis, & stabilitæ mansionis: secundo processionis: tertio reuersionis: quarto beatificæ reunionis: videbit litteram beth cum prima littera primum, cum media medium, cum vltimis vltima operari.

14. Hominis natura est in Deum tendere a quo processit: est enim illæ processus motus circularis secundum procuriorum in tractatu de orationibus & precibus. In hoc

 circulo

s enim triplex. per quadrum
Ideã p°

circulo sunt creaturę in triplici statu: primus status est, quatenus creatura est in Deo per ideam, per quam viuimus, mouemur, & sumus, & hoc intendit Ioannes cũ dicit, quod factum est (scilicet ad extra) in ipso (scilicet Deo) vita erat, id est, idea erat in Deo, per quam viuimus. nam illa Idea est radix, sine qua res esse nõ potest ad extra. Vnde Plato in Epinomide, dicit. Coelum esse omnium bonorum causam: non quia ipsum est cœleste animal, a quo terrena hęc omnia, vt quibusdam placuit, generantur. Sed hoc dixit propter ideas, quas ipse Plato voluit inter causarum genera annumerari ponendas. Et quamuis hoc attribui deberet Deo, a quo (vt Iacobus ait) omne datum optimum, & omne donum perfectum emanat: cui adstipulatur Apostolus, dicens. Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Adeo quippe esse omnia fatetur Plato, dũ vocant ipsum opificem, genitoremq; vniuersitatis. Sed dum cœlo, vel ideis aliquid attribuunt. id facit tanquam instrumentis & medijs, per quę summus opifex, rerum seriem obseruans, operatur. Ideo mundus comparatur à Platone exemplari ingenito, quod est idearũ ratio, in verbo scilicet existentium, aut in suprema regione productarum; vt ipsi Platoni placet. Qui quidem Plato

Plato procul dubio edoctus fuit à Mose, qui ait, Producat terra, scilicet viuentium, animam viuentem in genere suo. De qua productione supra dixerat, quam produxerit aquę in species suas, aquę videlicet maris magni supramundani: de quibus ipse Plato Mosaicæ doctrinæ consentiens amplissime loquitur. Secundus status creaturæ, vel hominis est, quatenus emanat à Deo in esse reale existẽtiæ in propria forma. Et si Deus sit summè vnus & immortalis, sunt tamen in eo quamplurimę cędes, prout à Poetis fingitur. Sunt enim in eo cędes veræ, quando animæ demittuntur in corpora; Tũc enim animæ deciduntur à Deo, tanquam à viuo fonte. Vnde animę & intelligentię Angelicę ab antiquis theologis dicuntur intelligẽtię diuisę & separatę, non à materia (vt aliqui opinantur) sed ab ipsa diuinitate. Decisę vero dicuntur animę, quia constituunt creaturas, non identicè, vt aiunt, cum ipso Deo vnitas, sicut est filius ac Spiritus sanctus. Nec tamen sunt sic diuisę, quin habeãt esse in eo, in quo viuimus &c. Non læditur tamen Deus ex huiusmodi incisione. Deus enim animantibus dedit, vt, dum generant, in decisione seminis non patiantur, immo valde oblectentur. Si vero id creaturis indultum est, nonnè multo magis in ipso Deo

omnium agentium perfectissimo id asserendum est: vnde sicut Doctor extra producendo ac manifestando ideas per verba quę profert, non dolet, nec patitur, sed oblectatur. Pari modo Deus, dum verba ac iussu suo explicat ideas illas rerum producendarum, quas in se habet, non lęditur, sed summopere gaudet. Et quamuis explicando ponat aliquid ex suo fonte infinito, nihil tamen patitur, aut diminuitur, sed tanquã summum bonum delectatur communicando seipsum, vt boni proprium est. Ideo bene dicit Pythagoras, dum ait. Diuinum genus hominibus inest: quia anima, quæ in nos infunditur, est quodammodo semen Dei in corpus infusum: vnde generatur homo melior, de quo Apostolus ait. Secundus homo de cęlo cęlestis. Hinc ipse Apostolus Simonidis dictum laudauit. Ipsius.n. genus sumus. Sed cum vltra primam genituram, de qua pythagoras meminit, secundo renati sumus ex aqua, quæ est filius Dei, & Spiritu sancto. Hinc bifariè genus Dei sumus. Tertius status est, in quo Deus vult, vt satagamus reuerti ad ipsum Deum, a quo exorti sumus. Deus nempe est figura circularis (secundum Mercurium & Hermetem) nam ipse est principium & finis omnium. Hinc omnia creata, ad rotunditatem

tatem tendens. propter hoc homo naturaliter beatitudinem appetit. Dicunt Platonici facilius, & felicius ad Deum conscendimus, quando iter nostrum per Mercurium, Venerem, & Solem, siue (vt ipsi declarant maxime Plotinus de triplici reditu ad Deum) per arithmeticam, vel Musicam, Amatoriam, & philosophiã. Quod explicantes dico, quod, dum homo intelligit rerum consonantias, vnde resultat musica & harmonia, & inde pulchritudo; suapte natura, delectatur rebus pulchris. Ex quarum pulchritudine, quæ est quædam diuinitatis imago, subuehitur ad contemplandam ipsam diuinitatem, quod vt melius efficiat, vtitur sole, id est, lumine, quo abstrahit pulchritudinem veram ab hac feculenta, ipsam speculando in summa eius ratione, & perfectione; cuius hæc inferior tenet imaginem. Et hoc, eo modo, quo Augustinus docet contemplari Deũ per bonũ dicens, Tolle hoc, tolle illud, & considera bonũ, si potes. Vñ Plato refert qualiter orationẽ fecerit Socrates moriẽs, dicẽs O Pan, cęteraq; numina date, vt intus pulcher fiam, & quę extrinsecus sunt, intrinsecus sint amica. Quibus verbis, pulchritudinis sacramentum, & cõditionẽ innuit. Intus aũt pulcher effici cupiebat, idest, habere q̃tã diuinitatis capere

Pulchrit

capere poterat. Nec enim alia pulchritudo intrinsecus, idest, in anima suscipi potest. Nam quanto lympidior quis efficitur per uirtutes, tanto magis templum eius pro Deo suscipiendo disponitur. Cui pulchritudini summae adeo ipse Socrates afficiebatur, vt omnia, quantumcumque extrinseca optaret esse, quantum fas erat, illi summae pulchritudini conformia. Et hoc, vt posset deuenire ad illud summum pulchrum, de quo Plotinus, ait. Efficiatur quis diuinus, pulcher, atque Deiformis si modo diuinam pulchritudinem sit inspecturus. Et tanto opere Socrates, rebus pulchris oblectabatur, quia pulchrum est sua pte natura diligibile, quia quanto quis est pulchrior, tanto diuinior, & summo diligibili, quod Deus est, omnium rerum pulcherrimus, immo pulchritudinis fons, est propinquus. Et possumus effici diuini, etiam in hoc seculo. Nam mens, est intellectus noster cum Deo unitus, adeo ut suscipiat radios ipsius diuini intellectus nos illustrantis, amoto omni impedimento. Reducitur igitur anima a diuinitate auulsa in eandem. Et hoc secundum Plotinum, ut supra citauimus. Per Amatoriam, Musicam, & philosophiam. Quod clarius explicans dico, quod duplex musica nos illuc reducit: altera enim est naturalis: consonantia videlicet

uelicet

delicet partium omnium, quæ sunt in nobis sicut Origenes exponit illud Christi. Vbi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum. Duo (inquit) sunt congregati, quando corpus, vel animalis homo submittitur animæ, vel homini spirituali, ab eo nihil discrepans, sed perfecta consonantia ipsi adhærens; sicut neruus vel chordæ in instrumento bene cordato conueniunt. Tres autem sunt congregati quando illi ambo homines sunt cum Deo concordes, obseruantes ad unguem, quæ præcipit, docet & innuit. Tunc enim adimpletur, quod alibi Christus ait. Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Altera musica est rationalis, quando videlicet intellectus noster est adeo cum omni intelligibili proportionatus, ut omnia intelligere possit, sed potissime Deum, quantum mortalibus fas est. Tunc autem excitatur Venus & amor diligenti proportionata, & cognita, quantum ea diligenda cognoscit. Deinde succedit vera philosophia, idest, contemplatio absoluta & clara rerum diuinarum, quæ est vera philosophia. Nam contemplatio (inquit Vgo) est visio mentis in spectacula æterna, cum admiratione suspensa. Quartus status est, in quo vidit Deus ut in se permansionem habeamus,

mus, & quietem, ac pacē in se possideamus. Tūc enim perficitur motus. Vnde Christus ait. Exiui à patre, & veni in mundū: iterum relinquo mundum & vado ad patrem, vnū enim quodq; reuertitur ad locum, vnde exiuit. Vnde docemur, quod anima tendit in Deum, quia ab ipso exiuit Vnusquisque.n. viuit in Deo & tanquam in radice omnia sunt viuum, a quo omnia: sicut rami à radice, hauriunt vnde viuant & conseruentur. Vnde Mercurius, ait. Nihil est in hoc mundo expers vitæ; vnde vbique vita, vbique immortalitas. Quod de speciebus intelligendum est, & non de indiuiduis, quæ morti & corruptioni subiecta esse manifestissimè patet. Viuit enim terra alioquin non esset ferax, nec plantas vitales produceret. Viuunt aquæ, viuos pisces producentes. Viuit aer, qui quasi est spiritus mundi. Viuūt lapides, quia crescunt, & transmutantur. Hinc merito lapides viui dicuntur. Et sic omnia viuunt, alia tamen & alia vita. Omniaq; superiora meliori vita gaudent secundum quam vitam & secundum esse, atque virtutes de multis simul verificantur. Pythagoræ nostri, aliorumq; sapientum symboli, prouerbia, atque parabolæ. Particulari tamen influxu diuino viuit homo, scilicet, per fruitionem diuinæ essentiæ.

Beatur

Beatur enim in solo Deo animæ: contenta enim sunt illic videntes obiectum illud, in quo omnia videut, & in quo continentur omnia, quæ desiderari possunt: sicut longo sermone differit August. Hinc Deus Abrahæ dixit. Ego ero merces tua magna nimis. Augustinus tamen super Gene. Ponit triplicem visionem beatorum. Quarum prima dicitur Vespertina, id est, creaturarum in seipsis, matutina, id est, creaturarum in verbo, & meridionalis id est, ipsius verbi proprie. Beantur tamen in solo Deo illi ciues: in quo solo est fœlicitas: Teste enim Deo (inquit Aristo.) non est fœlicitas in rebus exterioribus, nam ipse est fœlix, sine aliqua re exteriori: vt propheta canit. Oblectantur autem beati in creaturis, cum Deo iam vniti. Sicut oblectantur oculi corporei, non tantum in sole, quin etiam in radiis solaribus. Hinc saluator ait per me si quis introierit saluabitur, & ingredietur, scilicet ad diuinitatem: & egredietur, ad creata videlicet: & vtrobique pascua inueniet: maxime in humanitate Christi. Dixit ergo conclusio. (Qui profundè considerauerit quadruplicem rerum statum: primo vnionis, & stabilitæ mansionis, id est, quatenus

quatenus habemus esse ideatum in diuina sapientia firmum stabile, incorruptibile, & perpetuum (secundum processionis) idest, quatenus a Deo procedimus in esse realis existentiæ, tertio reuersionis, idest, quatenus per viam bonorum operum tendimus in Deum, quarto beatificæ reunionis, scilicet quando beatificabimur, videlicet literam beth, littera beth est sigillum filii chocmah. Littera aleph est sigillum patris. Littera he est sigillum Spiritus sancti, vnde Elchana dicit, quod beth, & baith idem sunt, & significant domum: & ideo est sigillum filii, qui est omnium idearum domus, quę sunt in diuinis, eo quod sit patris sapiẽtia. & ex hoc concluditur, quod filius sit fundamentum creaturarum omnium ratione idearũ. quare Paulus merito clamat, dicens. Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus. & alibi. Portans omnia verbo virtutis suę. Dicit igitur conclusio, quod beth filius, quatenus respicit aleph, idest, patrem, cuius est sigillum, producit creaturas in esse: quatenus vero idem beth filius respicit cęteras inferiores numerationes, satagit reducere creaturas ad Deũ cheter Elion diuersis mediis, ratione diuersarum dimẽsionum. vnde per Geburah. reducit per viam martyrii: per Gedulah

Ghedulah per viam clementię, & eleemosynę, sicut patet de Abraham: per Tiphereth per viam virtutum, quę consistunt in medio. Per necah & hod per viam confessionis verę fidei. Per Iesod per viam perseverantię fundamentalis, per Malchut per viam bonorum operum. Et hęc est ratio, cur decem sephirot non habent litteram, quę sit sigillum ipsarum: nam variis modis per ipsas trahimur, & hoc est, quod dicit propheta, in funiculis Adę attraxi te. Adam magnus est tiphereth, sui funiculi sunt numerationes septem inferiores. Sequitur (videbit litterã beth cum prima littera primum) primum est nostrum esse ideale in filio, in quo vivimus, &c. Cũ media, semper sumendo beth cum media, id est, cũ he; medium, illud est esse productum in esse realis existentię, sive physicalis, primum dicitur esse metaphysicale; cum ultimis, scilicet sephirot; ultima operata, ultima sunt extrema, & penultima. s. reversionis, & beatificę reunionis, quia beth cum. x. sephirot attrahit creaturas, & beatificat: tunc enim oculi beatorum omnium tam corporis, quam mentis in lucis naturam conversi, pervia, & lucentes solo intuitu intelligentię radios in socios imprimunt saltu illo in utrisque coruscantes, ideo fulgebunt alla luce suprema tam abũde, quod

feliciter

feliciter in cœlestis, ut hic sol in stellis, & multo magis: nam beatorum felicitas illius solis naturam transsiliunt, dicente saluatore: Fulgebunt iusti, sicut sol, in conspectu Dei patris eorum. Rident ciues illi, & gaudent luce ipsa, omnia quamuis diuersissima col lustrante: etenim, iam filii lucis effecti, mēte, & corpore in lucem eandem sunt conuersi atq; manuducente sphere sole supramun dano cum ceteris sepulturi.

P. M

Ex præcedenti conclusione potest contemplatiuus homo intelligere, cur lex Dei a beth littera incipit: de qua scribitur, quod est immaculata, quod erat cum eo cuncta componens, quod est cō uertens animas, quod facit dare fructum in tempore suo.

F. A

Elchana Hebræorum Doctor & cabalista peritissimus dicit, quod Moses accepta lege ab Angelo suo, qui Mittatron Serapanim dicitur interrogauit eum: quare lex a beth inchoaretur: Cui Angelus. Etiam, si ab alia qua ceterarum litterarum principium sumpsisset, eandem quæstionem proponere potuisses: quasi a responsione, dubitare uidebatur.

Vltimo

Vltimo respondit, dicens exorditur ab beth ב eo quod sit diuinæ sapientiæ sigillum, qui est filius, vt ostentaret, legem esse diuinæ sapientiæ factã, seu à verbo, vel filio. Vnde Augu. de trinitate. 14. Et. 12. de ciuit. Dei, dicit, quod lex primo erat in verbo, priusquàm Mosi traderetur ad promulgandum: & hæc est ratio, cur Christus dicitur arbor boni, & mali, quia in se continet legem prohibẽtem malum, & inducentem ad bonum. Et Pau. In ipso sunt repositi omnes thesauri sapientiæ, &c. A beth igitur incipit, vt ostendatur venisse à filio. Vnde nota, quod tabernaculum à parte orientali apertum erat, quia figurabat primum & summum tabernaculũ, verbum diuinum videlicet, in quo (vt Ioãnes inquit) quod factum est, præerat, & habebat esse vitale, antequàm in formas particulares explicaretur. Cuius verbi (secundum antiquos Theologos) sigillũ est beth ב, à parte anteriori apertum: vnde magno mysterio denotatur, quod verbum & filius Dei apertus est paterno Orienti, suscipiens ab eo quicquid habet. Sicut ipsemet profitetur, dicens. Omnia dedit mihi pater: & iterum. Omnia, quæ dedisti mihi, ab te sunt. Et iterum. Omnia tradita sunt mihi à patre meo. Quod verbum & filius habet pro sigillo beth ב, vt dixi. Beth בו autem, vt

pluries dixi, domum significat. Vnde denotatur, quod ipse sit præcipua domus, per hoc tabernaculum figurata. Et propter hoc canit psalmographus. Omnia in sapientia fecisti. Vnde Targum Ierosolimitanus, vbi nos habemus. In principio creauit Deus: habetur, Bechocmach neera, id est, in sapiẽtia creauit Deus cælum & terram (vt supra patuit) De quo Elchana pulchre & diffusè pertractat, declarans, quod principium fabricæ incipit à beth, quod domũ significat sapientiæ. In qua sapientia, tanquam in domo, pexistebant omnia, antequam per Elohim, vel per Spiritum sanctũ in proprias formas explicarentur. Est enim chocmah filius seu sapientia paterna, fundamentum omnium, Iuxta illud Apostoli. Portans omnia verbo virtutis suæ. Et alibi. In ipso sunt condita vniuersa in cælo & in terra, visibilia & inuisibilia. Et id quia intelligendo, id est, in sapientia Deus omnia fabricauit Sapiẽtia autem & verbum Dei vnicum est, quo intelligit seipsum & creaturam. Nec enim potest a Deo operante per intellectũ produci res, nisi in verbo. Communicatio vero ad extra, quæ amore fit, per Spiritum sanctũ, qui est amor producta est. Omnium igitur formarum particularium, vis est à Spiritu sancto, eas explicãte. Est igitur verbum, quod caro

factum

factum est, illud, in quo (vt Apostolus ait) condita sunt vniuersa: & in quo omnia præexistebãt veluti in domo (vt dixi) vnde Dauid. Omnia in sapientia fecisti, quã sapiẽtiã, Elchana filium vocat. Et ne tantum per ipsam sunt facta, quinimmo etiã per eandem viuunt, præbens vitam omnibus: et lux præbens formas & particularia lumina rebus. Incepit ergo lex in Beth ב, dicens. Beresit בראשית, quia beth ב significat domũ (vt dixi) & indicat sapientiam diuinã sine superiorem in qua omnia collata erãt prius, quã in formas proprias educerentur: & p ipsam producta sunt omnia, iuxta illud Ioannis, qui dixit omnia præfuisse in verbo, veluti vitam quandam creatricẽ & postea omnia, p ipsum verbum facta fuisse. Sequitur littera res, ר, quoniam cum bet ב, importãs duo in numero denotet primum productum in diuinis qui est filius, & secunda persona trinitatis. Res ר, importans duo centenaria: innuit primam rem productã in rebus crassissimam, materiam videlicet, quæ apud pythagoreos denotatur per dualitatem. Tertio loco patitur aleph א, littera quidem diuiniana, & primi fontis omniũ bonorũ, ignotus quoniã producta materia, interuenit datoe formarũ, qui (vt Elchana ait) influẽs in beth ב & res ר, dat, vt materia formetur,

אשית
בית
2 א
200

& viuificetur per filium, qui est sapiētia creatrix, & omnium rerum vita: & iuncto aleph א cum beth ב fit ab אב, quod patrem significat, qui pater non potest esse sine filio. Et sic hebraicè ostenditur trinitas. nam de Spiritu sancto, nulla est apud eos ambiguitas. Qui primus dator formarum deducens formam in materiam, quę præerat in filio, tanquam idea, & vita rei producendæ, causat scim ש, quæ litera ternarium centenariorum importat innuens expressè illis, qui huiusmodi mysteria norunt, quod in materia illa crassa producta sit forma. Et cum nihil stare possit in mundo nisi repleatur diuinitate: iuxta illud propheticum: auferes spiritum eorum, quem scilicet viuificantem dedisti eis, & deficient, ac in puluerem reuertentur: aperiente autem te manū tuam, omnia implebuntur bonitate, siue & magis propriè, vbertate. Ideo quinto loco ponitur iod י, quæ litera diuinitatem significat rebus infusam, & omnia replentem: iuxta illud Ieremiæ. Cœlum & terrā ego impleo. Quæ plenitudo prius fuit in Christo, dicēte Paulo. Quoniam placuit patri videlicet, omnem plenitudinem habitare facere in eo. Omnibus itaque sic productis, concernata est massa generis humani, & separatus electorum cœtus dictus populus Israel: ad quē

solum

solum reparandum venit Mesias. Et vt etiã hunc complecteretur in primo verbo legis, & historiæ mundanæ fabricæ, addidit Tau ת, quod congregationem Israel significat, sicut ait Elchana. Quorum omnium summarius est sensus: In sapientia, quæ est verbum, & filius summi patris, producta est prima materia omnium rerum: postea à fonte omnium bonorum data est forma rebus & consequenter omnia sunt bonitate completa & tandem propter genus hominũ, propter quos facta sunt omnia: dedit ei legem, vt per eius obseruantiam, reduceret illud ad ipsum Deum, quæ cuncta, cum reduci debeant ad illud primum, a quo prodierunt: prima littera secundæ dictionis iterum est beth ב, sigillum sapientiæ, quæ Christus est & est principium dictionis bara ברא, denotando quod Mesias reducit hominẽ, mediante obseruatione legis, quæ incipit à Beth ב. Lex & arbor vitæ, atque Mesias idem sunt. Et si dicatur arbor scientię boni & mali habuit tamen a patre doctrinam. Nã sicut arbor omnem vim suam trahit à semine, consita & irrigata terra à superno influxu: sic Christus virtutem seminariam habuit à patre. Ipse enim pater, memoria fœcunda dictus: semen aut germen produxit in arbore illa, quæ irrigata fuit, & continuiẽ

 terra-

irrigatur ab influxu superiori; patris videli-
cet, ipsum filium cōtinue producētis. Sicut
Doctores sanę exponunt dictum prophetę.
Ego hodie genui te. Nam pater semper ge-
nerauit & quotidie generat filiū. Quemad-
modum sol semper produxit, & continue
producit radios suos. Fouetur autē haec ar-
bor, quae Christus est, in terra viuentiū, quę
est diuina essentia, ei à patre cōicata, vt bene
exponunt sapientes illud Christi. Quod de-
dit mihi pater, maius est omnibus, id est, di
uina essentia. Lex enim mirabilia continet
testimonia, ideo data est a Deo, cū adeo sit
profunda & immensa, vt sapientiā & splen
dorem ipsius, atq; artificiū, nullum huma-
num ingenium excogitare potuerit. Hinc
ipsamet perhibet testimoniū, quod sit data
a Deo, vt patet bene inspicienti ipsius mira-
bilia. De quibus mirabilibus propheta ca-
nit. Reuela oculos meos, & cōsiderabo mi-
rabilia de lege tua. Et est testimoniū fidele
de praemio bene merentibus reddendo, &
pena male operantibus infligenda. Hinc vi
demus multos secundū legem punitos, in
testimoniū videlicet, quod tādē vnusquisq;
reportabit mercedē in lege promissam. Est
nempe lex causa salutis: & si paulus dicat,
Lex subintrauit vt abundaret delictū. & pau
lo superius. Cū lex non esset, peccatum non
im-

imputabatur. Et alibi dicit. Virtus vero pec-
cati lex. Idem tamen Paulus dicit. Lex quidem
sancta, & mandatū sanctū. Et propheta. Lex
dñi immaculata, conuertēs animas. Lex igi
tur est velut sol, qui illustrat, lętificat, & vitā
praebet: oculos autē lippientes offendit. Si-
cuti & vinū, quod hominis cor laetificat be-
ne dispositi, praebet autem mortem pleure
ticis, & febricitantibus. Pari modo Christus,
in quo descripta est lex, fuit in ruinam & in
resurrectionem multorū in Israel: vt Sime-
hon praedixerat. Sic & corpus ipsius vt canit
Ecclesia Mors est malis, vita bonis. Data est
igitur lex, in nostrā vtilitatem: vt ordinaren
tur ossa corporis nostri, & neruis oēs, quos
habemus & per obseruantiā ipsorum, me-
reremur promissa praemia. Ideo dat fructum,
remunerationis in tēpore suo, data enī sunt
illa mandata, vt homo haberet, vnde exer-
ceret intellectum & portionē illam superio
rem & pateficeret sibi viā per quā ad diuina
conscenderet. Ideo cōuertit animas ad diui-
na spectanda. Nam homo in Deū conscen
dere non pōt, sine lumine scripturarū. Hoc
aperte depromit Baruch, dū ait Non est qui
possit scire viā eius, nec qui excogitet semi-
tas eius: sed qui scit vniuersa nouit eā, & tra
didit eā Iahacob puero suo, & Israel dilecto
suo, i lege videlicet. Post haec, vt ipsemet Ba

nuch subinfert, in terra visus est, tradens sci delicet lumen euangelicum, quia sicut sol non videtur nisi in lumine ab ipso emanã te: sic Deus non potest deprehendi nisi in lumine diuino, iuxta illud prophetę. In lumine tuo videbimus lumen. Hęc omnia intelliguntur de Messia filio Dei, qui dicitur lex. Lex ista secundum Elchana, quatuor producit effectus, in superiori conclusione notatos: per hoc Moses in lege primo mũdi fabricam assignauit, hominumq; notabilium generationem, ac eorum notabiles, & precipuos effectus, vsque ad Abrahamũ, qui Dei cultum ampliauit: deinde Iudęorũ captiuitatem, ac eorum liberationẽ: vltimo ponit legem in monte Sina habitam. Ratio huius fuit, vt ostenderet nobis, quemadmodum Deo debemus, nec tantum creationis ratione, sed etiam liberationis, & redemptionis; & ideo, quamuis Dei filius noster sit creator, & consequenter ei obedire debeamus. Voluit preterea pater ęternus, quod eidem filio debeamus etiam humano iure, nempe redemptionis ratione: volunt enim leges humanę redemptum à seruitute, redemptori ad pretii solutionem debere: sed ei seruire quinquennium; nos vero sumus a Dei filio a peccati seruitute, & Diaboli liberati; nec enim sanguinis pretio aequiualens

rediderũ

reddere possumus: quare quinque annos ei seruire tenemur, idest, quinque ętatibus: ideo dicit Zacharias. Vt sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, seruiamus ei, in sanctitate & iustitia coram ipso omnibus diebus vitę nostrę, vnde soluitur dubitatio illa, cum Christus sit paternę hęreditatis hęres, quare Luc. dicitur. Oportuit Christum pati; & ita intrare in gloriam suā. Respondetur, quod erat hęres in re hęreditaria, sed iure redemptionis, nisi pro nobis passus fuisset. voluit igitur Christū pati pro nobis, vt ei teneremur iure redemptionis. Ideq; facit Deus, ut ostendat nobis, quàm iustè nobiscum agat, quoniam &, si à nobis velit honorem, & seruitutem, id iustè velit etiam iure humano, quapropter Deus in Exo. dicit. Ego sum dominus Deus tuus, q eduxi te de terra Aegypti; & liberauit te in brachio meo extento, &c. Ideo pręcipio tibi, vt obserues pcepta mea, quia scilicet teneris iure humano Qui igitur volebat Deus nos seruos filii sui esse, ideo voluit, quod filius conferret nobis quatuor, mirabiles effectus per quos ei teneremur. Primus effectus est, quod nos in esse ideali produxit. Secundus effectus, quod nos in esse reali existentię posuit, vna cum patre, & Spiritu sancto. Tertius est, quod nos ad Deum reuocauit,

et ipse dixit. Cum exaltatus fuero a terra; in cælum. sua ascensione, omnia traham ad me. Tot martyres ob Christum tormenta sunt passi: de confessoribus idem dicatur, & de Virginibus, &c. Quartus effectus est beatitudinis, sicut ipse testatur, dicens. Ego vitã do illis æternam. Dein igitur conclusio, cur lex Dei à beth incipit, ad denotandum, quod beth filius Dei vna cũ patre, & Spiritu sancto dedit legem, quod est immaculata, idest, perfecta: eo quod veniat à fonte sapientiæ filio, quòd erat cuncta componens, id est, beth filius erat cũ patre concurrens ad mũdi fabricã, idcirco Io. dixit. Omnia p ipsum facta sunt (quod est conuertens animas, id est, per filium conuertimur ad Deum, siue per legem à filio procedentem, sicut ipse testatur. Veni vocare peccatores: & Paulus. Sic Deus dilexit mundum, vt vnigenitum suum daret; vt, qui credit in illum, habeat vitam æternã, quod facit dare fructũ in tẽpore suo, idest, beatitudinẽ, vt ipse dicit: Ego veni, vt vitam habeãt, & abũdantius habeãt.

Per eandem conclusionem sciri potest, quod idem filius, qui est sapientia patris, est, qui omnia vnit in patre: & per quem omnia fa-

cta sunt: & a quo omnia conuertuntur: & in quo demum sabbatizant omnia.

f. A. Multorum sapientum conuentus in eandem sententiam, ostendit illius veritatem. In negotio Idearum, non solum catholici, aut christiani omnes conueniunt: sed externi sapientes, & tanti viri, vt omnis suspitio merito tolli possit, quod nostri magis lege quam veritate eas affirment. Zeno antiquus philosophus Deum praedicat naturae principem & dispositorem, quem logon, id est, verbũ nominat, quod, est intelligẽtia, sui ipsius, & rerũ faciendarum, & cõsequẽter Idea. Quod accepisse creditur ex officina Mercurii, qui in Pymandro, ait. Mens deus vtriusq. sexus, foecunditate plenissimus, vita, & lux verbo suo mẽtem alterã opificem peperit. Postea clare loquitur, quomodo Dei verbum, id est, excogitatio rerum faciendarum, aut in quo est ipsa excogitatio, fabricauit hoc mundanum opus, vniendum cum opifice primo. Et sicut ipsum verbum est consubstantiale, & vnitum primo, id est, summo patri, sic omnia, quae per ipsum facta sunt ad vnionem deducit. Et ab illis, vel a superiori officina prophetis, & sanctis viris reserata didicerant Socrates,

Idea

& Plato, qui dixerunt ideas seiunctas à materia, in penetralibus Dei existentes: nō inter nubes, aut in concauo lunæ: vt falso calumniantur peripatetici. Sunt igitur Ideæ in summi Architecti mente, vel verbo, tanquam rerum causę. Verum in Opifice vna est idea, & vniuersalis causa, virtute omnia habens, & præhabens: sed multiplicata per respectum ad ideata, quia multorū est: vnde origine vna existit, multæ autem ex determinatis ab ea. Et vocatur à philosophis, intelligentia Dei causatiua rerum: & hæc nihil aliud est, quam verbum eius, per quod facta sunt omnia. vnde Paulus, cum de verbo incarnato cum Colossensibus dissereret, ex promptuario tertij cæli hæc depromit. Ipse est primogenitus omnis creaturæ, in quo condita sunt vniuersa in cælo, & in terra. Nec quippe condita sunt materiali structura, aut in officina ferraria, vel lignaria: sed per rationes exēplares existentes in verbo, & in filio, quem constituit hæredem vniuersorum, per quem fecit & secula. Moses quoque cum mundi fabricam miro artificio describeret, binas semper productiones meminit, quarum alteras in mente, alteras in productione exteriori fuisse innuit. Illas quidem per verbū, dum ait. Et dixit Deus: Fiat, producat, vel faciamus. hęc autem exterius

terius explicate describūtur. Salomon Dei, & hominum iudicio sapientissimus adiudicatus, cum de sapientia Dei loqueretur in qua facta sunt omnia. Ipsam productam fuisse ante terram, montes, colles, abyssos, vel materiam informē, aut flumina, maria, & quicquid in eo continetur; & cælorum atque inferiorum fabricæ astitisse, dum ait. Quando præparabat cælos aderam; quando statuto suo, & gyro vallabat abyssum, omnia videlicet, formans, & in omnibus imperitatem suis mensuris, & ordine. Vnde sequitur, quando æthera firmabat sursum: vel cū deduceret nubes desuper, & formaret fontes aquarum, & poneret aquis statutum, ne transirent fines suos: cumq; ordinaret fundamenta terræ, eram apud eum Amon, quod magister in qualibet arte, aut artifex, & figurans interpretatur. In sapientia ergo diuina est artificium, quo omnia formātur, & moderātur. Et illud est exemplar, & idea rerum faciendarum. Est ergo illa sapientia filius patris, qui omnia primo vidit in se, demum in patre, quod cōfirmans Paulus ait. Colloss. Ipse est caput omnis principatus, & potestatis. Et iterum. Cum Eph. Et ipse dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ corpus ipsius, & plenitudo eius, qui omnia in omnibus adimpletur. Et cum ipse sit vnitus

patri

patri tanquam caput nostrum: ergo & nos
tanquam membra eius erimus uniti: ideo
omnia iure ad eum connectuntur, tãquam
finis omnium quietans & beatificans. Ipse.n.
tanquam caput totius mystici corporis, in-
fluit in omnes articulos & artus vitæ nutri-
mentum, regimen motũ. Quę omnia secũ-
dum spiritualem influxũ, proueniunt a ca-
pite nostro Christo. In ipso.n. sũt, & ab ip-
so replentur omnes sensus interioris homi-
nis: enim nec gustare nec uidere, nec odora-
re, nec audire possimus, quę Dei sunt, nisi
per uirtutem huius capitis Christi. Dicente
Paulo. Gratia Dei sum id quod sum, quę
gratia in nos emanat per Christum. Ad Ro
ma. Hæc cõclusio est eadem cum superiori,
varians tñ terminis ut clarius elucescat. Pri
mo dicit. Per eandem conclusionẽ sciri põt,
quod idem filius, qui est sapientia patris, si-
cut ipse testatur. Omnia quę tradita sunt mi
hi a patre meo, nota feci uobis: est enim sa-
pientia genita, est, qui omnia unit in patre,
ut pater in Iohanne. Rogo pater, ut sicut
ego, & tu unum sumus, ita & isti unum sint
in te. Et Paulus cum Romanis, & corinthus
cõsserit, dicens. Sicut unum corpus est, &
multa membra habet: ita & Christus in uno
enim spiritu omnes nos in unum corpus ba
ptizati. Et cum Christus sit unicus patris, &
nos

nos sibi: nos igitur Deo unit, & per quem omnia facta sunt, tanquam per artē patris, ut dicit Augustinus. Nam creaturæ habent esse per principium ideale, qui est filius, & à quo omnia conuertuntur, tanquam. s. ad suum principium, a quo sumpsere principium, & in quo demum sabbatizat omnia, est. n. Christus uia media, & scalæ, per quas ascendimus ad patrem: ut ipsemet in Iohāne, dicit. Ego sum uia, nemo uenit ad patrē, nisi per me. Rursus: ego sum ostium, p me si quis introierit, saluabitur & pascua inueniet. Et hoc est sabbatizare, id est, quiescere per Christum.

P.11 Qui profunde considerauerit nouenarium beatitudinum numerum, de quo apud Matthæum in euangelio, uidebit illas mirabiliter conuenire nouenario nouem numerationum, quæ sunt infra primam, qui est inaccessibilis diuinitatis abyssus.

r.41 Quicquid ad nos è cælo descendit, a decem sephirot, sumitbus archetypus prouenit, sediq; quoniā, idē manēs idē, facit semp idē

se.

(secundum Aristotelem) quare Deus, volens diuersas procreare creaturas, induit se multimoda vestimenta, vt supra vidimus, A quibus tam mali, quam boni procedunt effectus: vnde eadem influentia, siue influxus est bonus, & malus, bonus benedispositis, malus male dispositis. Exemplum, de cibo, vni proficuo, alteri nociuo: sic est de influxu sephirot fontium. In huius ostentationem Deus puniuit Aegyptum decē plagis: ad denotandum, quod ad illam punitionem omnes decem illę dimensiones concurrerent: sic versa vice, conueniunt omnes, ad bonum premium: ideo ait Thomas in sequentia corporis Christi. Mors est malis, vita bonis. Et Paulus. Qui manducat, & bibit indigne, reus erit corporis, & sanguinis domini. In huius consonantiam Mercurius Trismegistus, Ierro cognominatus. Et Moses Iocer dicit, quod omnes coelorum influxus vni prosunt, si sit bene dispositus, & alteri obsunt, si male sit dispositus. Idem affirmat Iulius Firmicus in suis prognosticationibus: vbi probat, quod malum ab indispositione subiecti prouenit, non a coelis. Ad conclusionem. Matthaeus. 5. cap. nouem posuit beatitudines (nam & si octo videantur tantum) & appropriantur nouem sephirot, dimissa prima sephira, quę est pater, & om-

nium

nium inferiorum sephiroz fons in eas in-
fluendi est. Sicut summus pontifex inter
cardinales, qui ab eo dependent, non econ-
trario: itemq; prima sephira operatur inde-
pendenter, adeo vt Christus filius Dei.
Omnia tradita sunt mihi à patre meo. Et ali
bi, Omnia, quæ habui à patre meo, nota fe-
ci vobis. Sicq; pater dicitur Filio est sum vni
uersalis. Prima igitur beatitudo est (Beati
pauperes spiritu, &c.) Mansiones multæ
sunt in domo patris æterni, vt prædicat Ioã-
nes. Non quod sint diuersa, ac distincta ha-
bitacula pro conditionibus habitantium, vt
puta pro martyribus, apostolis, virginibus,
& huiusmodi: vt quidam sentiunt: sed illa
separatio ad quid? magis enim oblectantur
simul vniti, & congaudentes. Cum in beatis
non sit liuor, iurgium, odium vel perdendi
timor, quibus de causis solent constitui mã-
siones separatæ. Sunt igitur mansiones mul-
tæ, cum multipliciter & variè sint remune-
randi beati iuxta illud Apostoli, Sicut stel-
la differt à stella in claritate; sic sanctus à sã
cto in gloria. Sunt etiam varii fontes parti-
culares, à quibus emanant animæ (quamuis
vnus sit fons primarius & præcipuus Deus
tamen) sic ad varia loca redeunt eiusdem do
mus & regni beatitudinis. Quodquidem re-
gnum amplissimum esse non dubitamus.

 Quales

Quales autem sint hæ mansiones ille solus
nouit qui ipsas disposuit: & ii tantum, qui-
bus ipse dignatus est reuelare. Iuxta illud
Isaiæ. Oculus nõ vidit Deus absque te, quæ
præparasti expectantibus te. Quarum huius-
modi mansiones descriptæ sint à Christo,
sub nomine beatitudinum, quæ sunt nouẽ.
Et quamuis animæ sint eiusdem speciei, pre-
parantur tamen illis variæ mansiones, pro
varia animarum conditione. Et quamuis
dicat sapiens. Ab initio sortitus sum animã
bonã. Et Christus. Vni dedit (inquit) quin-
que talenta, alii duo, alii vero vnum: vnicui-
que secundum propriam virtutem. Varia
sunt dona gratuita, non naturalia. Vnde vt
tris aut gradus naturalis, correspondet gra-
dui gratuito, & è contra. Etsi Peripateticí
dicant: species se habent sicut numeri, in
quibus uno variato, species quoque nume-
rorum variantur. Hoc quippe contingit in
numero vocali, vel materiali, non autem in
numero naturali vel formali: quibus nume-
ris distribuuntur species. Nam bonum nu-
merorum vnitas est diuisibilis: vt patet in
musicis semitoniis & venantibus. Hic enim
diuidunt vnitatem, qua nouenarius excedit
octonarium, vnde resultat tonus. Qui mu-
sici procedunt per numeros naturales, sicut
physici. Mansiones ergo illæ, seu regnum
cælorum

cælorum promittitur pauperibus spiritu. Pauperes multimodis sunt: alii enim ex egentia quadam ad inopiam deueniunt. Alii, quia nimis prodigi. Alii sunt pauperes spiritu & debiles, adeo, vt parum vel nihil speculari queant. Alii sunt diuites rebus, mēte vero pauperes: cum diuitias non habeant tamquam possessores, sed tamquam dispensatores: nec eis indebitē afficiantur, iuxta illud psalmographi. Diuitiæ si affluant, nolite cor apponere. Et his datur regnum cælorum: sicut & iis, qui sunt pauperes rebus & mente. Hinc per pulchrē dixit Christus. Beati pauperes spiritu. Alioquin nec Abraham, nec Isahac, nec Dauid, nec multi alii diuites nostri temporis eleemosynarii, & pastores pauperum, regnum Dei possidebunt. Nec obstat dictum saluatoris de difficultate seu impossibilitate, quā habet diues ad intrandum in regnum cælorum: veluti camellus ad intrandum per foramē acus. Id enim intelligitur de iis, qui nō possident diuitias: sed ab ipsis possidentur. Sicut (teste Seneca) felicitatis non possidet felices: sed ab ipsis possidetur. Beatitudo ergo consistit illa, in relinquendo temporalium rerum affectū: & illum apponere circa rerum diuinarum speculationem, & amorem erga Deum. Homo ideo, quo sapientior cæteris extitit, eo

circa sapientiam diuinam, & circa vnum.s. Deum se accingit. vnde Boethius: quid.n. quaeritis extra vos bonum faelicitatis, cum intra vos consistat. Et Mercurius Trismegistus, dicit. Bonum externum est multiplex. Nempe, quot sunt sensuum obiecta interiorum, & exteriorũ puta, diuitię fama, etc. Hoc exterius bonum sequebatur Martha, cui Christus dixit. Turbaris erga plurima; nimirum exteriora bona; Maria autem optimam partem elegit, id est, bonum interius, quippe affectum circa diuina; & parui pendendo mundana: atque captiuando intellectum, & oēs animae vires circa Deũ, ipsum amando, eiq; adhaerendo. Et hoc est, quod Christus subdit. Porrò vnum est necessarium illud vnũ est exteriora relinquere & vnum omnium centrum eligere Deũ. Beati ergo pauperes spiritu, qui scilicet vnũ tantum, modo dicto, diligunt. nam, vt is in fortunae bonis est pauper, qui tãtum modo vnum habet denariũ: ita ille est spiritu pauper, qui vnum tãtum diligit. diues in bonis fortunae est, qui multa possidet bona. ita diues spiritu est, qui permulta vagans per cõcupiscentiam, & amorem subdit. Quoniam ipsorum est regnum caelorum. nam ait Veritas. Haec est vita aeterna vt cognoscant te Deum patrem. Diligendo namque, cogni-

dio & regnum cælorum sunt idem. Cũ hac beatitudine associatur chocmah, quia adinuicem conueniunt: chocmah enim idem est, quod sapientia diuina, qui est filius. ideo quando quis quærit in uno, id est, in sapientia diuina quiescere: ecce est pauper spiritu, nempe rerum exteriorum. Secunda beatitudo: beati misericordes, &c. Misericordibus misericordia promittitur. Quia clemẽtissimus moderator nõ patitur uinci à mortalibus misericordia & pietate. Cũ ipsa Deo quoddam proprium & peculiare sit. Sicut canit Ecclesia: Deus cui est proprium misereri semper & parcere. Etiam stat regula illa immutabilis, a redemptore promulgata. Eadem mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. unde secundum hanc regulam, docet nos ipse redemptor, ut orãtes dicamus. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quæ regula (teste zohar) nunquã deficit: licet aliæ omnes aliquando cessare possint. Hæc conuenit cum Gedulah, cui misericordia attribuitur, quæ ad nos etiã peruenit. unde Ezohar dicit. Apud Deum multæ sunt regulæ, quæ si quãq; suum desinunt effectum, hæc tamen, nempe Gedulah misericordia nunq; deficit, quia semper miseretur: illi enim proprium est misereri, & parcere ille,

qui aliorum miserentur, & parcunt. Et subdit Hebraice ad literam. Eadē mensura, quā mensi fueritis, remetietur & vobis. Quod idem Christus affirmat. Et in iudicio vniuersali de nullo alio opere à lege praecepto, vel prohibito ita distinctè disquiretur, sicut de misericordiae operibus. ideo dicit, Esuriui &c. Quare, qui proximi miserebitur, misericordiam consequetur. merito igitur dicit. Beati misericordes, quoniam misericordiam consequentur. Tertia beatitudo. beati, qui lugent, &c. Regnum caelorum lugentibus etiam promittitur, & paenitentibus, sicut & pauperibus spiritu, & patientibus propter iustitiam, quia ex eadē radice prodeunt haec quae in verbis diuersa videntur. Paenitentiam enim agere, est remouere affectum ab omnibus creatis. Quod in rei veritate idem est, quod esse pauperem spiritu, id est, nihil affectare ex iis, quae in mundo sunt. Huiusmodi vero in Deum collecti, omnia extrinseca parui pendunt, adeo vt non solum aduersa mundi aequanimiter tollerant, sed oblectentur priuatione commodorum, aut oppressione hominis animalis, quia Deo meliorem hominem retulit. Hinc verè adhaerentes Deo passionibus animalis hominis laetantur. Quorum primi ac praecipui fuerunt Apostoli, de quibus Lucas ait. Ibāt

Apo

Apostoli gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati. Et huiusmodi ab inferioribus separatis, regnum cælorum aperitur, quod (vt diximus) est suscipere Deum in se, remota omni contrarietate, quæ est dilectatio in creaturis. Hæc beatitudo cum Binali sociatur, qui est locus Spiritus sancti docentis nos miserias nostras flere, quando scilicet permittimus animalem hominē spirituali dominari, quare compungit cor, & diuisionem inter vtrumque hominē ponit, & societatem soluit: & inducit spiritum ad resistendū carni. & hoc est, quod dicit Christus. Regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. Et tanto erga nos Spiritus sanctus amore afficitur, vt fleat calamitates nostras, teste Paulo, Ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus, idest docet nos flere & compungi. Quare dicit Paulus, Sermo Dei est efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens ad diuisionem animæ & spiritus. & hac ratione lectionem Spiritus sancti in nobis operantis. Et separata hominū duorum amicitia, rationalis videlicet, & animalis hominis, quę constituta infirmitatis [?] &: naturaliter enim se diligebant: tunc Spiritus sanctus partem consolatur rationalem, & spiritualem. Quare dicitur,

consolator optimus ab Ecclesia, patet de iu-
sto moriente quae mors est animae, & corpo-
ris separatio: & sic cum tristitia, quia (secun-
dum Aristotelem) mors est ultimũ terribi-
lium. Tamen post mortem spiritualis conso-
latur: propterea quod beatur ideo bene di-
cit: beati qui lugent. Per separationem, s. a
sensualitate, parte animali. Quoniam ipsi
consolabuntur: nempe per adventũ Spiritus
sancti. Quarta beatitudo, Beati mites, &c.
Mitibus permittitur terra, non terra quam
calcamus, nec terra patribus promissa: prae-
terit iam figura. Est igitur terra illa supre-
ma, quã Plato tantis laudibus prosequitur:
& quam David vocat terrã viventium: in
hac.n.terra, plantata est arbor vitae, arbor
scientiae boni & mali: & omnes cedri Dei ele-
cti, quas ipsemet plantavit. Iuxta illud sum-
mae veritatis, Omnis plantatio, quam non
plantaverit pater meus caelestis, eradicabi-
tur. Qui secus dicitur terra: non quia gravis
& ad centrum tendens: sed quia ex ea om-
nes arbores & plantae Dei pullulant. Quam
terram possessuri sunt mites, non hispidi &
duri. Hanc scriptũ est, quod Iacob lenis
dilectus fuit a Deo. Esau vero hispidus &
pilosus odio habitus, quando videlicet in
sua duritie perseveravit. Ergo cum Malchus
convenit, quae est terra viventium: ideo
beati

beati mites, quoniam ipsi hereditabunt terram, nempe viuentium [illegible]. Quinta beatitudo. Beati mundo corde, &c. Mũdis cordis Dei visio promittitur. Et quamuis dicatur In Exodo. Non videbit me homo & viuet. Augustinus, & alii perhibent aliquot in vita mortali vidisse Deũ: quibus Ioannes adstipulatur, dicens. Vidimus gloriã eius, scilicet Christi. Nã gloria Christi est ipse Deus: et Paulus inquit. Homo tamen viuens sensibus animalibus, Deum nõ videbit: sed mortuus illa morte preciosa, de qua Apostolus: mortui estis, & vita vestra abscondita est cũ Christo. Et hoc idem est, quod habere cor mundum cum mundari ab omnibus voluptatibus & mundanis affectibus sic mori mũdo & carni. Hinc Apostolus ait. Christo crucifixus sum cruci: viuo autem iam non ego: viuit vero in me Christus. Nec n. Deus, qui facit nos sibi templũ, venit habitare in nobis, & ostendere ac praebere se nobis: nisi quatenus ipse summe purus videt in nobis aliquam maculam [illegible] puritati ipsius repugnantem. Haec cum [illegible] conuenit, vt quia beatificabimur, & per quem pulchra efficiemur, ac munda: nam Ioannes ait, nihil coinquinatum intrabit in illud, vnde [illegible] mundi, vt munditiam [illegible] Sexta

beati

Mũdo cord [illegible]

6

beatitudo. Beati, qui esuriunt, & sitiunt iustitiam, &c. Sitientibus iustitiam, saturatio promittitur. Prouisor summus, qui omnibus etiam animalibus rationis expertibus, nullis accedentibus meritis praeparat escam tempore opportuno, deficiet iis, qui esuriunt iustitiam? multo magis non deficiet his, qui sunt fideles in domo eius. Et saturatio praecipue promittitur his, qui esuriunt iustitiam, vt obseruetur lex ab ipso principe Christo lata, qua dicitur. Quaerite primo regnū Dei, & iustitiam eius; & haec omnia adiicientur vobis & illa, quae nuper adducta est. eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. Quae regula (vt dixi) nūquam deficit. vnde si nos zelamus honorem Dei & cultum, qui potissimum in iustitia cōsistit, cogetur ipse Deus, per regulam illam inuariabilem zelare commodum nostrum, saturando nos, non solum corporeis cibis: sed quodcumque honeste desiderare possumus tribuendo, iuxta illud. Iacta cogitatum tuū in domino & ipse te enutriet. Ista cum Geburah conueniunt, quia omne iudicium & iustitiā contra malos, ille influxus in se est bonus sed male dispositis propter peccata est malus, vnde Gebura infliit vindictam zelo honoris Dei, &, si eo quis vtatur in inimicorum vindictam est malus, si vero in Dei

ho-

honorem, est bonus. Hoc zelo Dei feruebat Helias, qui ob Dei honorem quadringentos falsos prophetas interficere fecit, qui adorabant Baal. unde ipse dixit. Zelo zelatus sum propter dominum. Ioseph itē hunc ob zelum abstinuit se a fornicatione, vel adulterio. Martyres idola contempserunt: propter quod Helias meruit ab inimicis liberari. Ioseph Aegypti princeps factus est. Martyres praemium sumpserunt. Deq; hoc zelo loquebatur Christus, quando dixit: ego veni mittere gladium. Hic in intentione consistit. Si oculus tuus fuerit simplex, idest, intentio tua bona, & recta ad honorem Dei: totum corpus lucidum erit, idest, opus perfectum erit: nam quicquid faciunt homines intentio iudicat omnes. Septima beatitudo. Beati pacifici, &c. Pacem Christus nobis tradere: & ipsam nobis aliis denunciandam proposuit. Et hoc quia regnum ipsius est regnum spiritus & pacis. E conuerso autem regnum Diaboli, est regnum carnis & litigii: ratio est, quia bona carnalia & temporalia ea sunt, ut pluribus cōmunicata diminuantur. Unde qui ea appetit, semper cū alio certat: si pars socii augeatur, ipsius portio diminuitur. Hinc Iacobus dixit. unde bella & lites in uobis? nonne ex concupiscentiis uestris, quae militant in membris uestris? Spiritualia

spiritualia vero bona magis communicata, magis augentur. Hinc de sapientia inquit sapiens, Quam sine inuidia communico, non enim Doctor sapientiam docendo, imminuit, immo ipsam adauget. Etiã beatitudo nõ potest stare cum litigiis: nam beatus (teste Aug.) est ille qui habet quicquid vult. Litigãs autem non habet quicquid vult: immo quęrit & appetit, quod nõ habet. Christus etiã quęrit pacẽ à nobis, quia sicut recessimus à Deo per diuisionẽ: sic in Deum reuerti debemus per vnionem, quæ sine pace esse nõ potest. Hinc ipse dixit. Rogo pater, vt sicut, &c. Ideo Salomon qui Rex pacificus interpretatur, fuit dictus dilectus dñi. 2. Reg. quia natus de Bersabee, id est, de puteo septem supernorum defluxuum, qui faciunt homines super quos descendunt, filios Dei propter hoc pacifici filii Dei vocantur. Hæc conuenit cum Nezach, in sinistram fundamentalem. Et hęc reformatio fit per amorem habitum erga Deum, qui enim amat Deum, cætera paruipendit: nam, ei amor foras mittit amorẽ proprium, & fortunæ bonorum. Quare dicetur filius Dei, vt habetur in Iohanne. Dedit eis potestatem, filios Dei fieri, his, qui non ex sanguinibus, id est, qui non sequuntur amorem carnis, nec proprii hominis, neque ex voluntate viri, id est, qui non

Pacifici

se-

sequuntur motus sensuales. Nec ex voluntate viri, id est, qui non sequuntur concupiscentiam oculorum qualiter auaritiæ, sicut idem Iohannes ait, Omne, quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ. Vnde Iaco. vnde lites inter vos, nisi quia carnales estis. Et Paulus ad Gala. Opera carnis sunt odia, inimicitiæ, &c. Homo vero, ista relinquens, fit Dei filius. ideo bene dicitur. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur. Octaua beatitudo: beati, qui persecutionem patiuntur, &c. Regnum cælorum promittitur patientibus propter iustitiam, quia amore Dei pati, est potissimum fidelitatis & adhærentiæ cum ipso Deo, signum. Hinc notanter dixit Christus: propter iustitiam: non autem propter crimen, aut honora, propter quæ multi sæpe pati solent. Etiam, quia ærumnis & calamitatibus æquanimiter toleratis adeo expurgatur homo: vt mundus mereatur fieri conueniens Dei templum purissimum. Tribulationibus quoque animalis homo & caro spiritui inimica castigatur, & ipsi spiritui subiicitur, adeo vt in ipsum tempore suo immutari possit: & nouus homo fieri capax regni cælestis & Dei. Etiam, quia bene: hac regula distribuuntur: vt potentes temporalibus,

pri

priuentur aeternis: iuxta id, quod Abrahã diuiti illi dixit. Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua: & lazarus similiter mala: nũc autem hic consolatur: tu vero cruciaris. Hinc Apostolus dixit. Oportet nos per multas tribulationes introire in regnum Dei. Haec cũ Hod conuenit. illa diminutio est hiemulus geburah: a geburah namque venit diuinae iustitiae iussum. quare, qui operatur zelo iustitiae, siue Dei amore, tolerat etiã eius amore malos incursus. Et talis dicitur regnum caelorum habere. Ideirco ait: beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiã, quoniam ipsorum est regnum caelorum. Talem iustitiam, siue Dei honoris zelum habuit Elias, & martyres, vt supra. Vnde nos dupliciter à Deo patimur. Primo propter peccata nostra sic exigentia, vt de Dauide patet: cui post commissum scelus vxiae, dixit Nathan. Non recedet gladius de domo tua: vt patet in Absalom qui fratrem Amon occidit. Et hoc est, quod dicit Hieronymus, quod amico Dei cito poena rependitur, quia caducitatẽ supplicii grauis te compensat, contra, inimicis sero: mors etiam iudicat, signum est damnationis aeternae. Ille vero, qui patitur sine demerito, propter iustitiam ut patiuntur iustitia manente maius exigit praemium, vbi maius meritum intercesserit. Nona beatitu-

do:

do, beati eritis, cum maledixerint vobis homines, &c. Hic exquirit Christus à nobis iniuriarum remissionem, vt inde pacem facilius habeamus, & inde à Deo remissionem cōsequamur. Hinc ipsemet Christus docuit nos omnes dicere, Dimitte nobis, &c. Et alibi. Dimittite (inquit) si quid habetis aduersus aliquem, vt & pater vester, qui in cœlis est, dimittat vobis peccata vestra; & hoc quia vindicta Deo peculiariter competit, iuxta illud. Mea est vltio, & ego retribuam. Vnde nullus iure vindictam de male actis sumere potest, nisi Deus, & is, qui vicem Dei i terris gerit, iudex videlicet. Nec maiorem vindictam de iniuriis sibi vel aliis illatis quis sumere potest, quam si eis vindictam committere. Iuxta illud Apostoli. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sitierit, potanda illi. Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Sapientes enim non præmuntur malis, angustiis, & iniuriis. Vnde Plotinus excludit sapientem à timore, & dolore, dicens De nullis enim se timet aut dolet. Hinc Socrates venenum non timuit; nec martyres exhorruere tormēta. Immo in ipsis lætabantur. Iuxta illud Apostoli. Rapinā bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes vos habere meliorem, & manentem substantiam. Veri enim sapiētes

collecti

collecti sunt ad mentis arcem: ubi existentes nihil curant, nec titillantur (ut asserit Boetius) ānimę ex secularium iactura. Hinc quoque collecti oderunt corpus & quaeque ad ipsum pertinentia: tanquam impedimenta quaedam mentis possidendae, & regni illius, quod verum gaudium, & vera oblectamēta parit. Hinc laetabantur martyres, verae sapientiae compotes, cum cruciatus corporibus suis inferrentur, & mutirent. Haec conuenit cum Iesod a qua dimensione prouenit vita; ab hoc loco peruenit Helias, & Ioseph, qui persecutionem passi sunt propter iustitiam, iccirco mercede magnam recepere in hoc mundo, & in alio; nam hic princeps Aegypti est constitutus; ille à fame pręseruatus, & martyres complures è carceribus liberati; & tandem hi omnes in caelo sunt coronati; vnde conuenienter dicitur: merces magna dabitur illis, idest, vita aeterna, quae a Iesod procedit. Et patet conclusio.

cg— 61. Sicut Aristoteles diuiniorem philosophiam, quam philosophi antiqui sub fabulis, apologis velarūt; ipse sub philosophicae speculationis facie dissimulauit & verborū breuitate obscurauit; ita Rab.

Naha

Moses Aegyptius in libro, qui a latinis dicitur Dux neutrorum, dum per superficialem verborũ corticem videtur cum philosophis ambulare, per latentes profundi sensus intelligentias, mysteria complectitur cabalæ.

f.A Omnis scola Hebræorum in tres sectas diuisa est. In philosophos, in cabalistas & in Talmudicos. Declarantes & exponẽtes scripturam, & legem, quatenus ad hunc mundum sensibilem, & inferiorem: & ad quæ vitam attinet, Talmudistæ dicti sunt. Alii mũdanarum rerum curam, iudicialia, & omnem modum vitæ, tam reipublicæ, quàm priuatarum rerum Talmudistis relinquentes, cõtemplationiq; vacantes, & vitæ supernæ, omnia quæ scripta sunt ad Archetypum retulerunt: & in illo, aut per numeros, aut per symbolicam rationem, vel per anagogicum sensum omnia interpretati sunt. Alii vero tantummodo cortice literę dubii facti est. Exponunt tamen bibliam (post sensum literalem) secundum philosophiam. Primus horum fuit Rab. Moses de Aegypto, quo adhuc viuente floruit Aueroes Cordubensis.

Hic Doctor ergo comparat Mosem de Aegypto Aristoteli. Hic Moses fuit natione Hebraeus, & patria Hispanus. Ille nulli sectae credidit: nec Mosi, nec Christo, nec Maumeto. Et licet per superficialem verborum corticem videatur cum philosophis ambulare: & intelligat nihilominus in illis antiquorū verbis theologorum, idest, cabalistarum secreta detegere: illi tamen doctrinae tāquam verae minime credidit, sicut & Auerroys, qui vir nullius fidei fuit, omnes deridens sectas, dicit: pro ut dicunt locutores triū legum, idest, loquaces. Quasi dixerit, leges nihil firmitatis habere, nisi tantum in verbis: &, quamuis in commen. Primi caeli & mundi, dicat, quod Deo tenemur honorem triplicem impendere, orationis videlicet, sacrificii, & amoris: in hoc tñ sibi ipsi cōtradicit: quia, si Deus haec inferiora nō intelligit (vt ipse asserit) qūo eum orare oporteret &, si necessario agit, vt ipse affirmat, qūo potest sacrificiis flecti? &c. Ecce qūo ille de diuinis loquitur, & contrarium tñ credit. Aristoteles vero qūq; loquitur de diuinis, & illa credidit: fuit.n. auditus ad pedes diuini Platonis, quod ipse in xi. metaphs. affirmat, dicens: vt tenent patres chaldaei, idest, Hebraei: idq; , quia pmiserat dicta sui magistri Platonis tacito eius nomine, vt vindicaret, sibi

sibi cum honorem re ipsa tamen Aristo. nihil in diuinis valuit respectu Platonis. Est enim multorum sententia doctorum virorum, quod Plato doctrina tantum excedit Aristotelicam, quantum diuina quibus semper redolet Plato, simul cũ pythagora eminent terrestribus, quibus deprimitur Aristotelis qui (vt ait proculus, & Academici, & Peripatetici dogmatis professor) simul cum theophrasto, & aliis Peripateticis, vsque ad formas vniuersorum mouentes, suæ speculationis lumen accenderunt, Plato vero ab eo, quod inter entia dignitatem habẽt longe remota, & eo quidẽ digniora sumit exordiũ unde & eius progressum sublimior. Excedit igitur Aristoteles Platonem in diuinis, immo ostendit se in huiusmodi ignarum: dum ideas platonicas negat, quod fecit (vt Franciscus de Maironis ait) aut tanquam malignus, magistri sui opinioni cõtradicẽs: aut tanquã pessimus theologus. Quare Græci vocant Platonem diuinum: Aristotelem vero Demonẽ, illi .n. semper fuit cura de diuinis agere, & ab eis addiscere, quæ à diuinis susceperat oraculis, id est, ab Hebræis, hic autem, propriis viribus nixus, ea tantũ admittere voluit, quæ suis sensibus, & rationibus probare iudicabat. In naturalibus fuit excellens præcedentium philosophorũ: & hoc idẽ

ipsemet fatetur, vbi de posterior, anal. agit,
docens, quod scientia est per demonstratio-
nem; & hæc per quidditates (vt aiunt) &
proprias rerum differentias nobis occultas.
In theologia fuit ignarus: in logica fuit ma-
iori ex parte, eiusdem inuentor. Et, si XII.
metaphi. dicit, Entia nolunt male disponi,
vnum, ergo princeps, hoc habuit ab Home-
ro. Multa igitur theologalia dicit sub philo
sophiæ velamine. Gloriatur tamen & peri-
pateticorum Dux, se Alexãdro (Themistio
referente) ex lege sua naturalia instituta tra
didisse: vt nemo intelligeret, nisi ipso qui tra
didit interpretante; ergo Aristo. dissimula-
uit sub philosophicæ speculationis caballa,
quam philosophi antiqui sub fabulis, Apo-
logis velauerunt. Semper enim antiquorum
studium fuit sacramenta Dei, & naturæ in-
uoluere, & obtegere: & Dei eloquia sibi cre
dita in corde suo abscondere, ne peccarent.
Quam legem obseruarunt ex Indis Brach-
manæ Aethiopes, Persæ, & Aegyptii. Hinc
dicebat hocum splendor Mercurius. Tracta
cum tota numinis maiestate plenissimum,
irreligiosæ mentis est multorum conscientiæ
publicare. Hoc Orpheus; & vates omnes
antiqui, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristo
tenus, ammonium inuiolabili fide seruaue-
re. Hinc Herennius: Plotinus: & Origenes,
(vt

(vt scribit porphirius in de educatione & disciplina Plotini) iurarunt, ne ammonii dogmata ederent: & quia plotinus violato iureiurando ab ammonio praestito sacramenta publicauit in transgressionis poenam (vt nõ nulli asserunt) horrendo pediculorum edulio consumptus est. Iesus redemptor filius Dei discipulos docet, ne dent sanctum canibus, nec margaritas exponant porcis conculcandas, quae magistri monumenta, vt seruarent discipuli, aut non scripserunt: aut a quae solum ad miracula, mores componendos, & legis instituta pertinent, ab omnibus obseruanda tradiderunt. Sic fecere Apostoli, & Euangelistae omnes, paulo & Iohanne excepto: nam hic tribus euangeliis iam vulgatis, multisq; exactis annis, ad extirpandã haeresim Ebionitarum, qui Christum hominem, non Deum esse asseuerabãt: de aeterna filii Dei generatione: deq; per ipsum hominis vnione cum Deo, mortificato primo animali nostro aliqua paucis, & obscurè pronunciauit. Apoca. vero mysteria tot inuoluit aenigmatibus, vt nec Salamon qui Sabae Reginae aenigmata soluebat, nec quispiã alius enodaret, nisi eo spiritu perfusus, quo erat plenus ille, qui scripsit. Sed Paulus cũ iam praeterisse senserit figuram huius mundi, aliquos vel paucos elegit discipulos: de

 quibus,

quibus, ait, nos autem reuelata facie gloriam Domini speculantes: dolens se non habere beneinitiatos quam plurimos: quibus haec sacramenta credere posset. Secernit igitur apostolis perfectiores discipulos, inter quos loquitur ea, quae ad superiorem sapientiam pertinet, factus ueri magister discipulus: qui nomen Dei patris manifestauit eis tantummodo quos ipse pater dederat; & eos delegit, quibus loquebatur mysterium regni Dei, ab eis, quos in parabolis docebat primũ igitur quanti sit cabalam.

P. M In textu, audi Israel, dominus Deus noster, dominus vnus, rectius est, vt intelligatur ibi collectio ab inferiori ad superius; & a superiori ad inferius, quam ab inferiori ad superius bis.

P. I. Est peripateticorum patens controuersia cum antiquis, Parmenide, de, Melisso, & sequentibus circa rerum unitatem: quae altercatio potius est verbalis, quam realis, ut recte simpliciores sentit, & alii sapientes: in quam concertationem inteant ei, qui aut non intelligunt, aut intelligere simulant ut discepandi ansam nanciscantur. quorum litigia facile explantur

nis, si admittant (ut debent) Deum rerum authorē, sustentaculū & uinculum de quo Plato ad Hermiam erastum, & coriscum loquens ait uos, qui tres estis, hanc epistolam legere oportet, uel saltem binisidque quanto frequentius fieri potest: ut cognoscatis Deum omnium rerum quæ fuerunt, quæ sunt, & quæ futura sunt, principē, & principis, opificisq; causæ patrem, & dominum; quomodo philosophando aperte felicia hominis naturam attingere poterimus: cognoscendo uidelicet rerum causam, finem, & sustentaculum: aut continue diffusum in nos Deum iuxta quod scribit sapiēs quidā astronomus, nāq; canā tacitæ naturæ mente potenē infusumq; Deū cælo terræq; fretoq; sicut per Ieremiā ait, Cælum & terram ego impleo, q nisi faciat, unificet, & sustentet, cūcta facile in nihilū resoluerētur. Sic itaq; est vnum esse diffusum omnibus in rebus, in quo sunt, & conseruantur, cuius rei exemplum probare possumus etiam in insensibilibus: nam sol, qui (teste Iamblico) est perspicua diuinę intelligentiæ imago, perspicua statua in hoc templo mundano (ut docet Dionysius) unicus est in essentia, & luce, multiplex tantum in radijs: sicuti primum ipsum esse unicum est in se: & illud Diuinum, æternum & Sol

immutabile: multiplex tamen in creaturis diffusum, ratione videlicet multitudinis sephiroth. Non enim conueniens in Deo talem praeexistere multiplicitatem dimensionum, quia secundum naturales idem manens idē, semper producit idem: sicut ignis, qui naturam habet inuariabilem in qualitatibus; semper calefacit, & urit; ita Deus mundum volens multigenum creare, oportuit se varia vestimenta attributorum induere, nempe, Geburah, Gedulah &c. Suntq; septem mutatoria vestimentorum diuinorum, quibus cum millia millium effectuum producere potest, quod, etsi sint tantum septem cognomina Tetrag. tum quodlibet illorum septē cognominum sub se continet mille, & plura agnomina, ut ait cant. Et mille tibi Salomo. Sicut sunt. Septem tantum inferiores planetae, qui ordinationem vniti vario modo influxe inferioribus tot millia indiuiduorū distinctorum, ac eorum species producunt: sicut sol cum luna vnum producit effectū, cum Saturno alium, &c. Similiter de signis zodiaci dicatur à simili; Deus per vnam sephirah producit vnum effectum, per aliam alium &c. Essentia tamē est vna, ut Elcabar dicit. Aduerte, quod, etsi sephiroth sint decem, non discedunt tamen ab vnitate: omnes enim sunt vnus Deus, vt nos dicimus,

palam,

pater, & filius, & Spiritus sanctus, sunt tres personæ, & tamen sunt unus Deus: arbor est una, & habet distinctos ramusculos, folia, flores, & fructus, & hæc tamen dicuntur una arbor: licet partes sint distinctæ, quia partium distinctio non distinguit totum: ita est unus homo, & eius membra sunt distincta. Omnia igitur mundi entia sunt unum in Deo ideatum, & radicatum: per quod esse (secundum Aratum) uiuimus mouemur & sumus. Et, si Arist. probare conatur entium pluralitatem: magis arguit ad uerba, quam ad sensum. Probat hoc pacto. Mēbrum differt à membro, ergo sunt plura, ergo non unum. Respondetur, quod sunt plura realiter distincta: sunt unum tamen radicaliter, &c. Sine qua radice esse non possumus, ut cantat Dauid: auferes eum spiritum: idest, esse reale, & deficient. Ad conclusionem igitur dico. Deut. 6. cap. dicitur. Sema Israel, Adonai Adonenu Adonai Echad. Hoc est Audi Israel, Deus Deus noster Deus, unus est. Super hunc textum, dicit Rab. Symeon ben Iochai in Hazohar. Audi Israel, ait Rabbi Ibba. Hic est ô Israel antiquus [illegible], idest, Deus, qui est principium omnium rerum, antiquus antiquorum, horum radicum, & omnium rerum perfectio, & dicitur pater, Elchenu אלהינו, idest, Deus

noster,

nosser, profunditas fluminum & fons scien-
tiarum, quæ procedūt ab illo patre & filio nuncupantur, id est, Deus, hic est spiritus sanctus, qui à duobus procedit, unus est ut unum cum alio concludat, & colligit neq; alium ab alio diuidi possit: Et propterea ait. Sema, id est: congrega Israel hunc patrem & filium & Spiritum sanctum, eumq; ad unam essentiam unamque substantiam quicquid est in uno, est in alio totus fuit, & totus est totusq; erit. Hæc ille. dico ergo, quod sicut in prædicamento substantiæ substantia est una & tamen diuiditur per corpoream, & incorpoream animatam & inanimatam, &c. ita a simili. Deus est unus, tamen plures habet sephiroth, siue dimensiones siue numerationes, siue attributa quæ omnia sunt unū. Et ista unitas est, siue hæc collectio ab inferiori ad superius (id est, exordiendo a malchut ad cheter Elion (& a superiori ad inferius) id est, a cheter Elion ad malchut (quia ab inferiori ad superius) scilicet incipiendo à dextra parte inferius sursum ascendēdo: postea iterū à sinistra incipiendo inferius, & sursum ascendendo.

T.H. Rectius est, ut amen Tiphereth dicat, & regnum (ut pertinens numeri

meri ostenditur, quam quod dicat regnum tantum, ut quidam uolunt.

I.A. Amen dictio, significat uere & sum confirmandi ea quæ præmittuntur, aut subsequuntur, habet hinc ecclesia in omnium orationum fine apponit, amen: acsi diceretur, sit, aut fiat, quod petitur. si uero altius conscendere uoluerimus, secretioresq; theologos consulere libuerit, idē importat, amē, quòd coniunctio duorum principiorum, & fontium: à quibus in nos cuncta diffunduntur quorū unius nomē יהוה est Iehouah, & Tipheret cognominatur & illud Iehouah profertur per Adonai penultimam breuem: alterū uero אדני Adonai penultimā longam habet, & cognominatur malchut quarū literarum numerus utriusq; nominis importat unū, & nonaginta: hoc modo, nominis Iehouah. Iod י leuat decē, he quinq; vau sex he quinq;, quæ simul, numerū 26. reddunt. Item Adonai nominis אדני: aleph א reddit unū, dalet ד quatuor, nun נ 50. iod י, 10. quę simul reddunt 65. & huic numero addito superiori, uidelicet, 26. reddunt numerum. 91. eundē numerū præcise reddit hæc dictio, amen, אמן hoc modo: aleph, א. 1.

Amen

mem

mem ם 40, nun נ 50, qui numeri simul
uniti reddunt numerum 91. Vnde innuitur, quod i hac dictione includitur uirtus utriusque nominis simul, nempe tipheret, & malchut, amen igitur uult inferre, uniantur Tipheret, cum malchut faemina, ad producendum hunc, uel illum effectum. Et, si, amen tantum per Adonai malchut exponé retur, uellet tantummodo effectum implorare a faemina malchut, quod minime conuenit: a faemina quaerere prolem ignara uiro; ita nec malchut potest nobis bonū praestare influxum, nisi cum a masculo tipheret recipiat, tamquam matrix semé. Sicut luna non splendet sine luce, a sole recepta, ita nec luna archetypa malchut splendet bono influxu, nisi respiciatur ab sole archetypo tipheret. Haec duo nomina, Complex Adonai modo praedicto notarum, si quis sciret coniungere, effectus mirabiles producere sciret quod sanctorum, ac perfectissimorum est, quod fecerunt Abraham, Isaac, qui foderunt puteum illum malchut, quem uocarūt beersebah, id est, puteum septem, quia in ipsum deducebant influxum, nō modo Tetrag tipheret, sed caeterorum etiam sex fontium desuꝰ scilicet, Nezah, Hod, gedulah, gehurah. Idq; prae caeteris fecit ipse redemptor. Hinc ipse horum sacramentorum

nun

non ignarus huiusmodi verbum amen, sæpissimè frequentabat.

P. M. Ego animam nostram sic decem sephirot adapto, vt per vnitatem suam sit cum prima, per intellectum cum secunda per rationem cum tertia. Per superiorem concupiscibilem cum quarta per superiorem irascibilem cum quinta per liberum arbitrium cũ sexta. Et per hoc totum vt ad superiorem se conuertitur cum septima, vt ad inferiora cum octaua. Et mixtum cum vtroque potius per indifferentiam, vel alternariam adhæsionem, quam simultaneam continẽtiam, cum nona: & per potentiam, qua inhabitat primum habitaculum, cum decima.

I.A. Moses in Genesi describendo hominis formationem, inducit Deum summum opificem, dicentem. Faciamus hominẽ ad imaginem

ginem, & similitudinem nostram: postea concludit, dicens: ad imaginem suam fecit illum, tacita similitudine: & ratio huius est, quia uult Deus nos tali similitudini cooperari per liberum arbitrium; & hoc non conuenit cæteris animalibus: quæ nec Deo nec naturæ cooperantur: non naturæ, quia non seminant, nec serunt, sed ea pascit Deus: comedunt enim de his, quæ sponte a terra producuntur, in uestitu non nent, neque glomerant, neque texunt: sed propriis contenti pilis, aliud non quærunt indumentũ. Homo uero non tantum naturę, sed Deo etiam cooperatur. De natura patet: nam fructus terræ, usui hominis deputati non sponte pullulant à terra, sine hominis cooperatione, ut patet de uino & frumento, quę tot laboribus habentur: sicut adæ minatus fuerat Deus: in sudore uultus tui uesceris pane tuo, patet agricolarum labor; qui martyrio æquoperatur, de Deo etiam patet: uult enim Deus nos uirtutibus uacare & eius cooperatores esse, teste Paulo, cooperatores sumus gratiæ eius: idque ut hanc similitudiné acquiramus: non additur ergo in Genesi. Ad similitudinem suam fecit illum, vt ostendatur, quod hæc similitudo non datur sine nostris cooperationibus: unde Augustinus. Qui

fecit

fecit te sine te, non saluabit te sine te. Quare Deus præcepta dedit: 613. affirmatiua sunt, 248. quot sunt ossa præcipua in corpore nostro, & negatiua, 365. quot sunt nerui in eodem corpore: quæ omnia significant.613. uires nobis collatas: quibus legem obseruare possumus, & similitudinem illam acquirere: ideo Christus dicit: estote perfecti, sicut & pater uester cælestis perfectus est: qui solem suum oriri facit super iustos, & iniustos. In lege item præcepit Deus, ut comederent panem azimum id est, sine fermento, hac etiam de causa Deus primum hominem creauit in æquinoctio ueris: in quo frumentum non habet corruptioné & hæc omnia facta sunt, ut & nos doceamur esse sine fermento malitiæ, ac nequitiæ (ut docet Paulus) ut & facilius hanc acquiramus similitudinem, itaq; similitudo consistit in actibus secundis, sicut Imago in actibus primis: quia tantum in potentiis est, in intellectu scilicet uoluntate & memoria & hæc omnia a Deo facta sunt dicente Dauide. Ipse fecit nos & non ipsi nos. Actus secundi sunt potentiæ sub actibus propriis, siue operationibus. Et isti actus sunt in nostra potestate possumus enim amare, & odire: loqui & non loqui unde exclamat Scotus, imaginem in actibus

Pri-

primis ponendo, & simul in secundis, quia
ad imaginem habendam cooperari nō pos-
sumus: nam totum Deum praesentat ita, qd
nihil est in deo, quin eius imago in homine
splendeat, quia imago dicit totum, vesti-
gium vero partem: & per partem totum.
Maximum miraculum huius mundanae sce-
nę. Non est sol, cuius lumine omnia clare-
scunt, & illustrantur. Nec est totum cęlum;
vnde omnis influxus in inferiorum benefi-
cium prouenit. Sed est homo (ut Abdala Sa-
racenus asserit) in quo non tantum sol, &
omnes caeli continentur: sed aer, aqua, ter-
ra, & omnia quae in eis sunt. Iuxta illud sa-
pientis. Fecit Deus hominem de limo terrę:
& dedit ei virtutem continendi omnia. cui
adsipulatur Mercurius, dicens, quod Ho-
mo est quoddam totum omnia continens.
Et iterum in Asclepio loquens, ait. Magnū
miraculum (o Asclepi) est homo animal
adorandum & honorandum prae caeteris,
quae in hoc mundo sunt. Et hoc quia est ra-
tionis capax, beatitudinis particeps, domi-
nus omnium creaturarum. Iuxta illud psal.
Omnia subiecisti sub pedibus eius. est natu
rę interpres. Est (vt dicunt persę) hymenę-
us mundi: est factus arbitrarius, honora-
bilisq; superstitibus praestes. Habet enim potesta
tem, in quam maluerit formam, se transfor

mandi,

mundi; in lapidem videlicet, plantam, animal brutum, Diabolū, Angelum, & ipsum Deum iuxta illud Iohannis: dedit ei potestatem (scilicet hominibus) filios Dei fieri. Hinc chaldæi dicunt, cum cetera omnia habeant determinatas formas, solus homo, nullam habet effigiem propriam: sed extraneas & aduentitias quamplurimas. Propterea non ab re propheta dixit, In imaginem pertransit homo. Magis omnibus est adorandus homo, quia veri imaginem cōtinet. Imago quippe totū repræsentat: igitur anima totum ordinem sphiristicum archetypū continet, qui ordo ex denario constat (vt notum est peritis in cabala.) Hinc perbellè Mercurius asserit animas ex denario numero esse generatas. Anima enim cum sit perfecta, & vltimum Dei opus: vltra quod nil aliud creatum fuisse legimus. Hinc Deus ipsam perficere studuit denario, numero videlicet completo, vltra quem alius non datur. Ex illo enim denario numero diuino, emanauit anima. Vnde in productione hominis omnes fuerunt illi decem fontes, vel numina ad quæ (vt zohar inquit) directus fuit ille sermo, quo dictum est: Faciamus hominem, ad imaginem & similitudinem nostrā. Nam ex omnibus illis, conflata est animā, sicut ex omnibus corporis membris emittitur

semen ad formandum corpus. unde si ex ali
quo membro non emitteretur semen, nasce
retur homo mēbro illo diminutus, & ideò
sicut filius imaginem patris corpoream por
tat sic anima gerit imaginem Dei: quia con
flata est ex omnibus, quæ in ipso Deo sunt.
propter hoc (ut dicit Zoroaster) per tem-
pus breue exultans ob harmoniam, quam
in se sentit, inebriatur. Tempus enim ui-
tæ huius breue est curriculum omni uola-
tu uelocius. In quo quidem curriculo
existens homo sentit harmoniam: non so-
lum eam, quam in membris habet, sed
cum Deo, & omni creato ac corporeo:
eam autem potissime, quam cum Diis,
ac Deo deorum habet. Vnde magna uolu-
ptate inebriatur: Deum quodammodo in
se (ut oraculum prosequitur) trahēs. Dum mo
do grauaminibus terrenis perpeditus non
sit. Tunc .n. quando scilicet ab huiusmodi
grauaminibus solutus est, sentit mentis ra-
ptum, aut osculi mortem (ut Hebræi di-
cunt) ubi uidet arcana, quæ homini loqui
non licet ut Paulus perhibet. Hęc harmonia
quā sentit homo bene conditus cum Deo,
prouenit ex harmonia partium, siue poten
tiarum animæ, cum numerationibus Diui-
nis. Siue cum homine archetypo, prout de-
cit hac conclusio (ego animam nostram).

sic

sic decem Sephirot a deo, ut per unitatem suam, &c. sicut anima essentialiter est una: ex qua caeterae potentiae emanant, intellectus videlicet, & voluntas: ita (sic cum prima) id est, cum cheter elion pater: essentia namque diuina in se est una, de qua personae diuinae procedunt, ut dicit filius: omnia mihi dedit pater (per intellectum cum secunda) id est, cum chocmah, sapientia diuina filium; cum qua conuenit intellectus noster: filius enim generatur per memoriam foecundam, id est, per intellectum essentiam habentem pro obiecto (per rationem cum tertia) id est, cum binah Spiritu sancto: nam binah non est propria sapientia diuina, illa enim est chocmah, nota patri, ut Christus confirmat: quis nouit filium, chocmah, nisi pater, & cui (nempe Spiritui sancto) voluerit filius reuelare, quia ipse a patre, & filio procedit. Est igitur binah intelligentia, non sapientia, immo ipsa inferior a similis ratio est potentia inferior ad intellectũ proprie dictum: est.n. rationis discursus, intellectum praesupponens proprie dictum, primo apprehendentem (per superiorem concupiscibilem cum quarta) superior concupiscibilis est animae portio quae nesamach dicitur, prout est tota diuinis rebus intenta, de terrenis nil

curans: & conuenit cum quarta dicta Geda lah, quæ est locus amoris plenus erga Deũ, & proximum. Quo influxu perfruebatur Abraham, dilectionis erga Deum, & proximum plenus. De primo patet in hospitali inter Angelorum: de secundo patet de sacrificiis septem sephirot oblatis, ut sodomorũ indulgentiam obtineret, qui videns in illis se nihil proficere, reuersus est in domum suam gedulah, per superiorem irascibilem cum quinta) idest, geburah: talis enim superior irascibilis est zelus honoris Dei: sicut habuit Helias, qui, videns latriam floccipendere, iratus zelo Dei honoris, interficere fecit pseudoprophetas. Talis ira superior dicitur: tali irascibili Christus expulit de tẽplo ementes, & vendentes. Sicut de illo prophetauerat Dauid: zelus domus tuæ comedit me, & conuenit cum geburah, quæ est terror diuinæ vindictæ: cuius fuit plenus Ishac: ideo talis locus attribuitur illi: patet: dum enim Laban insequeretur Iahacob: eo quod furtim ab eo recessisset, inter alia, quæ dixit ipsi Labam, dicit; nisi fuisset Pachad patris mei Isaac in te (idest, terror, cuius heres fuit Iahacob) me occidisses. Iste Pachad, vel terror est actiuus: & est in homine, animalium respectu aliorum: patet de Apollonio Tyaneo, qui aliquando ambulans cum quodam

quodam viro; nomine Vames; qui videns paruulum, elephantem ducere, dixit ipsi Apollonio vnde est, quod animal tã ferox permittit se a puero ducere. cui Apollonius ratio est, inquit, quia in nobis posuit Deus terrorem æternum, quo cetera animalia terremus; per liberum arbitrium cum sexta; id est, cum tipheretinam, vt ipsa dimidio est in medio gedulah, & geburah: ita liberum arbitrium est in medio irascibilis, & concupiscibilis: &, sicut qui est in tipheret in sua est potestate influxum recipiendi à gedolah, vel à geburah: ita, qui vtitur libero arbitrio, potestatem habet irascendi ob zelum honoris Dei: & potest ad libitum cælestia concupiscere; per hoc, quod totum, vt ad superiora se conuertitur, cũ septima; id est, cum nezah, quæ interpretatur, vincens, vel victoriæ, vel effundens sanguinem, vel in fine. Illi ergo qui se totaliter propter amorẽ ad Deum conuertuntur, nihil de filiis, nec de se ipsis curantes: neque de fortunæ bonis nisi prout charitas exigit, vt fuerunt martyres, qui vltro se Deo offerebant in holocaustum, nec minas, nec principum verbera timentes, tales in nezach esse dicuntur, id est, fruuntur tali influxu; vt ad inferiores cum octaua, id est, cũ hod, quod idem est, quod decor. &, quãdo quis eis, qui nobiscum de-

 gunt,

gunt, proximis auxilium impendimus in suis indigentiis, nemini nocendo. Iis habet hod idest, decorē hod est influxum ab hod. & ita fuerunt uiri patriarchæ, uiri misericordiarum, & patres prophetarum, & huiusmodi, et mixtum ex utroque potius per indifferentiam, uel alternariā adhæsionem, quā simultaneam coexistentiam, cum nona id est, 9a Iesod cū Iesod, hæc dimensio est media inter hod, & nesach. Et, sicut, hic existens potest ab utraq; dimensione influxum precipere indifferēter, ita in anima nostra uis inest quædā; qua Deo, & superis uacare tota mēte possumus: uel inferioribus, se in ministerium pauperū præbere. hoc est dictu, anima nostra in tali est statu, q potest uitę actiuę, uel contēplatiuæ uacare: sicut legitur de Martha, & Magdalena, & per potentiā qua inhabitat primum habitaculum cum decima, id est, 10a Malchut cum Malchut quod dicitur regnum quod in nobis existit; ut testatur ueritas dicens. Regnum Dei intra nos est. Et illud nihil aliud est, quam quædam potentia: per quam Deus in nobis recipi potest; quia, nisi talem possideremus dispositionem, Deus in nobis non habitaret.

r. 11 Per dicta cabalistarum, quod cæli sunt exigue, & aqua simul & ve-

nia-

ritatem theologicam de ipsis sephirot nobis manifestat & Philosophicam ueritatem, quod elementa in cælo sunt tantum secundum actiuam uirtutem.

T.A. Docet Plato, utrumq; mundum factum fuisse in proportione. unde in Timæo disserit mūdum fuisse factū per cubum ternarij, 27. uidelicet In quo quidem numero, omnis harmonia & consonantia consistit. Vtrumq; autem mundū dicimus maiorē uidelicet & minorē; quia qua proportione factus est mundus maior, & anima ipsius, ex eadē & mundus minor, uidelicet homo & anima ipsius constant. Quod necesse fuit: ut uterq; mundus diutius permaneret, & delectabilior esset. Et hoc ipse Plato à Timęo pythagoræo didicit: cui & quis suum inscripsit. Et ipse Timæus, fortassis hausit a sapiē te, qui ait. Omnia disposuisti in numero, pondere & mensura. Similiter & elementa, simul conueniunt in proportione secundum Platonem. In quatuor elementis est etiam, pondus numerus, harmoniacus proportione mirabili conueniens: sicut in numeris quadratis contingit; qui semper conueniunt in medio utrique proportionato

Elemen

tionario. Nam inter quatuor & nouem; quadratos numeros, senarius est medius, a quo sicut ad quatuor est proportio sesquialtera, quia sex includit. quatuor, & dimidium eius, idest, duo. Pari modo a nouem ad sex. Et eadem consonantia est in sequenti quadrato. a nouem videlicet ad sexdecim. Quorum medius est duodenarius; a quo sicut ad nouem, est proportio sesquitertia. Et eadē est harmonia a sexdecim ad duodecim; q̃a 16. continet. 12. & tertiam partē ipsius, 12. videlicet. 4. Et denique ordine procedit omnis subsequens quadratus. Simili modo cōueniunt elementa. Aqua enim est humida & frigida humidum sibi retinens propriū, in frigido vero cum terra participans. Terra autem frigida atque sicca est; frigidum habens sibi proprium: cum aqua tamen in eo conueniens, in sicco igni coequatur. Ignis autem, qui cum terra in siccitate conuenit; cum aere tamē caliditate cōsentit. Similiq; proportionem habent in subtilitate, mobilitate, & acutie; vt pythagorici, & Academici docent. Quos imitatus Boetius canit. Tu numeris elementa ligas; vt frigora flammis: Arida conueniant liquidis: ne purior ignis Euolet, aut mersas deducant pōdera terras. Magna etiam proportione conueniunt elementa in composito, eo quod inter se conueniant,

ueniant. De hac conuenientia, multi multa senserunt. Et tamen est consonantia, à qua si aliqua qualitas discedens praeualeat, aut deficiat, totum corpus dissonum redditur, & insurgunt febres, aliaeq; multigenae infirmitates, iuxta humorum, qualitatumq; dissonantiam. Quae autem illę sint praecipue veri medici disceruant. Habent etiam elementa pondus & figuram. Proportio ponderis est per decuplum; sicut Aristo. opinatus est de extensione elementorum, dicens, quod ex pugillo terrae fiunt decem aquae, & totidem aeris ex pugillo terrae, fiunt decem aquae: & totidem aeris ex pugillo aquae, totidemq; ignis ex pugillo aeris; adeo vt terra in aquā conuersa sit maior in decuplo; in aerem in centuplo, in igneum vero in millecuplo. Timaeus etiam Locrensis & Plato docent; & Proculus, & Calcidius exponunt, quod est proportio ponderis illorum: proportio musica, vnde resultat harmonia. Diapasonica, bisdiapasonica, terdiapasonica, diapasonica & diapentica simul. De quibus satis docui in tractatu de numero triplici. Et ista elemēta reperiuntur in caelis; alioquin Astrologi nō dicerēt, esse tria signa terrea, tria aquea, tria aerea, & tria ignea. Et quamuis elemēta reperiantur subiecta alterationi & corruptioni, non propter hoc corrumpuntur caeli,

quia

quia meliori nota ibi ipsa elementa reperiuntur, quam in generabilibus & corruptibilibus: sicut perfectiori nota reperiuntur in Angelis: perfectissima uero in Deo: qui dicitur uiuentium terra, aqua sapientiæ, & ignis deuorans. Vnde non suis uidentur legibus collocata sunt inferiora cælestia & diuina: nec per easdē leges quærenda est eorum cognitio: sed per debitā analogiam. sunt ergo, in omnibus rebus elementa, ut amplissimi testes sunt: sed ea, quæ in hoc mundo inferiori habentur, fæculenta & crassiora sunt: quæ in cęlo, nitida & pura: quæ supra cęlos, uiuentia, & omni ex parte benefica, & ut ab inferioribus incipiamus. Et hæc terra circa centrum, stabile firmamentum pedibus, omnium seminum matrix fęcundissima est in elementatis, ut primum de homine ex limo terræ formato. est in cælo densitudo, quæ uideri potest potissimum in sole, & luna & stellis; quę, ut Plotino placet, radios solares repellunt. sunt etiam tria signa taurus uidelicet, uirgo, & Capricornus hæc sunt signa feminea nocturna, terrea frigida, sicca melancholica, saporæ acria, meridiana est in Angelis, ut sint firma Dei sedilia: & nobis fæcundi dantes, tanquam ministri Dei, terrę huic fæculentæ fæcunditatem. patet etiam de dęmo-

ne

nie a Christo expulsa, de quo dicitur, quod erat mutus: nam sicut, terra non est Sonora: ita nec angeli terrei uocem emittunt. est in archetypo omnium firma, fecundissimaque natura de qua dicitur. Aperiatur terra & germinet saluatorem. & alibi Dauid, credo uidere bona Domini in terra uiuentium, quia in Deo uiuimus, mouemur & sumus. De aqua, quod est unum ex elementis: de elementaris primum in urina animalium, in aqua herbarum stillata, in ligni sudore. Est in cælis suo affluxu, terram irrigans, & commixtibilis uirtus, sunt insuper tria signa aquea Cancer nimirum, Scorpius, & Pisces: quæ sunt feminea, nocturna, Septentrionalia, aquatica, flegmatica, frigida, humida, sapore salsa: est in angelis, maris undas commouentibus est præterea in angelis docens, & mundans. Est in opifice quæ peccatorum ablutionem facit, & regenerat, mundificat, collustrat, & pascit. quarum sic est differentia aquarum. humor hic vitæ calorem obruit: cælestis irrigat: super cælestis intelligit, diuinus mentes purgat, & pascit. De aere est aer hic elementaris, quo respiramus, uidemus, audimus, & odoramus. Est in elementaris. primum in respiratione animalium. Est item

in herbis, tanquam conciliãs elementa ad inuicem, secundum cabalistas. Est in coelis transluçens natura; vltra quam stellas fixas prospicimus. Est in cęlo superiori spatium, vbi resonant suauissimi beatorum concentus, vbi patet visio illa, & corporis principis & reginæ, & militum omnium. Sunt insup aerea signa, nempe, gemini, libra, & Aquarius; suntq; masculina, diurna, sanguinea calida scilicet, humida, aerea, sapore dulcia, & occidentalia. Est in angelis, qui spiritus dicuntur aerei. Est in angelis vitalis flatus, & aura tenuis. Est in opifice summa, & perfectissima vita; & spiritus, quo spirans in omnes, dat omnibus, vt viuant, ac respirent; & quo, tanquam sibilo auræ tenuis Heliam, ceterosq; domestico alloquitur. De igne; elementaris est ignis apud nos calefaciens, coquens, & perficiens. Est in elementatis, vt patet in excussione ignis ex silice; sicq; in animalibus patet in cholera. Est in cælo, sol lucens, & calefaciens inferiora; & mars agitans, & robur dans; sicut luna est terrea, & non aquea, ut quidam putant; etenim aqua non attrahit aquam, sed terra, teste Solomone. Tria sunt insatiabilia; & quartum, quod nũquam dicit, sat est. Et inter illa est terra, quę nunquam dicit sat est. Et hoc est, quod luna in suo ascendente attrahit aquam; &

in

in suo descendente decrescere facit aquas; ergo est terrea: Mercurius aqueus; de quo Lucanus dicit. Est arbiter vndis: Mars igneus, Saturnus aqueus, cælum stellatum terreum (nam, sicut terra decoratur floribus, sic illud stellis, primum mobile igneũ. Venus aerea, Jupiter aereus. Sunt tria etiam signa ignea, videlicet Aries, Leo, Sagittarius. Et sunt masculina, ignea, diurna, calida, sicca, cholerica, sapore amara. Est etiam in Angelis seraphicus, & feruidus amor. de quo Dauid, qui facis Angelos tuos spiritus, & ministros tuos, flammam ignis. Est in Archetypo (vt Heraclitus, & alii sapientes ponunt) ignis idealis, ac spirituale lumen Zeno vero dicit in ipso esse artificiosum ignẽ, ad omnia producenda egredientem. Et cleantes dicit, quod ignis ille est incorporeus, diuinus, vitalis, salubre, qui omnia gignit, conseruat, sustinet & alit. Confirmant Moses, & Paulus dicẽtes: Deus ignis est, de quo Christus: ego veni mittere ignem in terram, & quid volo, nisi vt ardeat. Et sicut Deus est ignis, est etiam lux, in inferno malos cruciant. Exemplum ponit Plato de sole, qui in æstate lætificat existentes supra montes, & cruciat in vallibus existentes propter radiorum reuerberationem. Ita à simili eadẽ lux, beatifica, & lætificat bonos, & cruciat malos.

loi. Ad propositum conclusionis: quæ dicit (quod cæli sunt ex igne, & aqua) assamaim שמים, dicuntur cæli, es אש significat ignem, quæ dictio includitur in Assamaim, in cælo igitur est ignis. is איש uero significat uirum, & iod י dictio medians in ea dictione, denotat hominem habere diuinitatem, id est, nesamach: cum qua uenari possumus Deum: mulier autem non habet hanc potentiam nesamach. idcirco in nomine mulieris non ponitur iod, sed dicitur illah אשה: & hæc est ratio: quare mulieri inhibetur administrantio sacramentorum. unde Dauid. Ecce quam bonum, &c. sicut unguentum, id est, crisma, uidelicet Christus, quod est caput: descendit in barbam, scilicet diuinitas prouenit a capite Christo, in barbam, id est, ad sacerdotes, qui immediate sunt Christo uniti, & tandem prouenit in oram uestimenti illud crisma, id est, in seculares. sine iod igitur nomē uiri diceretur, es אש, quod ignem signat & denotat, quod homo sine bono influxu diuinitatis, est totus igneus in rebus creatis, in luxuriis (& ueritatem theologicam) theologica ueritas est, quod influxus descendunt ab illis cælis Archetypis. & etiam, secundum antiquam theologiam, quod elementa

Barba Aaron

menta sint in cælis (& philosophicam veritatem) non intelligo, quod sint ibi quo ad esse materiale, sed potentia tantum, quo scilicet ad aliquas proprietates. Dicimus enim quod, sicut hæc aqua materialis abluit à sordibus: ita superior aqua, à superioribus cælis proueniens, abluit à spiritualibus immunditiis: vt ignis, confortat, & côburit: ut laetificat est diuinus ut comburit minime; nam secundum Dionysium, quicquid dicit perfectionem in creaturis, tale quid in Deo reperitur. concludamus igitur celos compositos ex materia aquea & ignea: non quidem ex aqua & igne corruptibili & alterabili, uerum melioris notæ: quod confirmat ex etymologia hebraici vocabuli in quo cæli dicunt, assamaim, שמים, ubi tres ultimæ literæ, uidelicet ים maim, aquas sine controuersia signant duæ vero primæ, quæ sunt שמ, uertendo hen, in א aleph dictu, secundum caballistarum regulas, sic אש es igneam signant vt supra uidimus. Et coniunctæ simul quinque illæ litteræ, ignem, & aquam significant à quibus cælorum denominationem, tanquam ex partibus componentibus, dicimus & hæc est ratio, quare cęli ab astronomis, nonnullis dicantur ignei, alii aquei, &c.

&

Cælis ig... et aqua...

& actiuam tantum habent virtutem, nõ passiuam. non enim recipiunt peregrinas impressiones, tam materiales, quam archetypi caeli. Qui caeli archetypi sunt & ipsi ex igne & aqua, hoc est habent virtutem igneam mi dah hadin seu iustitiae, vt sunt sephiroth in sinistra locati, vt puta Geburah, cum reliquis eiusdem ordinis. Habent etiam virtutem aqueam midah rachamim diuinae misericordiae & pietatis. Et sunt qui ad extra degunt in archiuo diuinitatis.

P. 34 Qui sciuerit, quid sit denarius in arithmetica formali: & cognouerit naturam primi numeri sphaerici, sciet illud, quod ego adhuc apud aliquem cabalistam non legi. Et est, quod sit fundamentum secreti magni iobelei in cabala.

P. A. Numerus formalis est numerorum proportio in mercatoriis numeris fundata, vt supra patuit. Denarius formalis est proportio nita numero denario vocali, vltra quem non est processus, nisi per iterationem tantum, vt x i. sunt decem & vnum. Numeri sphaerici, idest, qui in se multiplicati reddũt idem, & tres sunt. s. quinarius, senarius, & denarius.

denarius. de primo patet; nam quinquies
quinque, reddunt, 25. et quinquies uiginti
quinque, reddunt numerum. 125. &c. Ita
sexies sex reddunt 36. ut de quinario simi — Senarius
liter decies decem, reddunt. 100. & decies — Denarius
centum, reddunt 1000 quod est decies,
100. Et multiplicando quinarium per dena
rium, reddit 50. & quinquies 50. reddit
250. semper reddit annum iobeleum, id est,
50. in quolibet enim quinquagenario e-
rat iobeleus. numerus septenarius, est nu- — Septenarius
merus remissionis unde canit Ecclesia:
Deno dierum circulo quo lege fit remis-
sio, peccatorum remissio non fiebat in eo.
anno iobelei: uerum in anno praecedente,
scilicet in quadragesimo nono, quod
est quadratum septenarii numeri, nam se-
pties septem 49. reddit, & tamen est quia
quamuis a filio fiat peccatorum remissio,
ut Christus testatur, cum dicit. Vt au-
tem sciatis quoniam filius habet potestatem
dimittendi peccata dico tibi paralitice: con
fide fili remittuntur tibi peccata tua. Tolle
grabatulum tuum & ambula, & alibi plu-
ra: tamen haec remissio in uirtute fit Spiri
tus sancti, quare Christus misit Spiritum
sanctum in die Pentecostes, in die iubilei et
solemnissimo significans, quod Spiritus sanctus
iam Apostolos mundauerat & Christum ante.

quam absoluendi authoritatem apostolis daret, dedit eis Spiritum sanctum dicens. Accipite Spiritum sanctum. postea subdit. Quorum remiseritis peccata, &c. in septenario igitur fit remissio. quare Deus septimũ diem obseruandũ instituit, ut in tali die peccator quærat à Deo peccatorũ remissionem. & ratio remissionis huius à Spiritu sancto binach est: nã cuilibet sephirah correspondet numerus, & ita cuilibet attribuuntur 7. anni qui simul uniti reddũt numerum 49. Binach septimæ sephirah competenti, exclusiue tamen. & in tali anno, ut dixi, fiebat remissio: in anno uero sequenti. s. solemnissimo non fiebat remissio: sed gaudiũ erat cunctis, & gratiarum actio Deo fiebat de superiori anno In cuius gratitudinem unusquisque donabat seruum suum libertate, & possessiones primo domino reddebantur, & similia, & canebant tuba (quę dicitur terua) id est, sono continuo non interciso, in signum gaudii. In anno uero precedenti scilicet quadragintanouem remissione canebant Teruach, id est, sono interciso sic ·—·..—..—..—·—·. sacra scriptura utitur nunc tuba ænea, nunc cornu: unde per cornu intelligitur tuba ænea flexa. et per tubam, instrumẽtum illud æneũ, sc-

Tuba
ab initio et [illegible] in [illegible] gaudii.
ab initio [illegible] ad [illegible]
Cornu

rectum, De quorũ utroq; canit poeta, non tuba directi, nõ æris cornua flexi. & Teruah תרועה uocabatur ille sonus. Quod uocabulum uenit à Iarah ירע, uel Rahah רעה quorum utrũq; malum & destructionẽ significat. huiusmodi autem Iubileus erat destructio peccati, debitorum & inimicę potestatis omniumque denique malorum. Erat enim ille clangor terribilis & infestus, ac terrificus malis. De quo psalmus in te inimicos nostros uentilabimus cornu. Et Amos, si clanget tuba uel cornu in ciuitate & populus non expauescet? erat q; ille sonus iucundus bonis, & influxum illius beneficium consequentibus. sonabatur ergo tũc cornu, ut innuerent quanta esset tunc uirtus & potestas Dei, qui omnia mundi peccata tollebat, omniaq; renouabat. Quę potestas ab Abacuch cornu dicitur, ubi ait, Et cornua id est, potestas in manibus eius. Ibi abscondita est fortitudo eius quam uidebat, et non uidetur nisi in [illegible]. Extra primam conclusio, quod scilicet quinarius primus numerus sphæricus, multiplicans per denarium, reddit 50, qui est numerus Iubelei. Alio tamen modo prędictam conclusionem declaro, & declaui, proponendo talem figuram Platonicam

cornu

 quę

quæ fit ex figurarum numeralium super centrum, quod sit quinque scilicet est .n. medium denarii & eius circumferentia particulariter, denarii supputationis numeri singuli describantur: transeatque diameter a minimo ad maximum, hoc est ab uno, ad 9. cuius diuisio duos efficiet semicirculos: a parte siquidem dextera sphæræ post unum, & ante. 9. superius commemorata ponantur. 2. 3. 4. 5. a parte uero sinistra post unum reponantur 5. 6. 7. 8. & trahantur lineæ per centrum a 2. ad 8. a 3. ad 7. a 4. ad 6. a 5. ad 5. tamen si maximo cuique tantum subtraxeris, quantum abundat supra quinque, quod est sphæræ denariæ centrum; atque idem suo minimo addideris, quod a quinque deficit, semper ex utrisque oppositis numeris quinque & quinque adæquata surgent. quare comparata ad inuicem linearum puncta, qualibet lineæ descriptio numeralis, quinque 5. & quinque 5. obtinet. Quinarius igitur numerus

merus in circulo denariæ reuolutionis dicitur sphæricus: nam, vt patuit, omnes numeri sphæræ ad quinq; redigantur. id autē fit per quinq; lineas in sphera duci, quarum singulæ, x. continent. eo itaque sphærico numero, per decem multiplicato, 50 nascentur, siue portæ intelligentiæ seu anni Iobelei: cuius proportio dupla, id est, decem, qui in duplo excedit quinque, quæ est aritmetica formalitas (quæ consistit in proportionibus, & non in numeris uocabilibus, ut dixi, in se multiplicata) 5. per quadratum (millesimā generationem procreabit) quia decies decem, reddit centum, & decies, 100 reddit mille. Quod si perpetuo hoc facias, apparebit infinitas, quod est regnum omnium seculorum, à cabalistis ensoph nominatum & est deitas in se sine indumento.

36. Ex fundamento præcedentis conclusionis sciri pariter potest secretum quinquaginta portarum intelligentiæ, & millesimæ generationis, & regni omnium seculorum.

f.A. In precedenti cōclusione uidimus, quomodo denarius per quinarium multiplica-

nis: & e uestigio, reddunt numerum quinquagesimũ. & tunc erat iobeleus, hoc est quidam bonus influxus rerum temporalium: sicut in uere est herbarum iobeleus, id est, herbarum abundantia: erat pręterea iobeleus in solemnitatibus, & quibusdam calendis ultra quinquagesimum annum. De primo dicit David Iubilate Deo Iacob de secundo dicitur in Psal, buccinate in Neomenia tuba in insigni die solēnitatis ue strae. Et instrumentum, quo tali tempore canebant, quandoque dicitur cornu, quandoque tuba: cornu dicebatur quatenus rectum erat tuba: prout circularis figurae erat (ut dixi) & cum istis pulsabant teruah, id est, sonum rectum, non interpollatum, sic ——ad propositũ igitur, per denarii multiplicationem per quinarium, quinquagenarius numerus graduum intelligentię binah surgit: quaelibet enim Sephirach suos habet gradus intelligentię, binah uero sunt gradus quinquaginta, gradus autem sive semitae Diuinę sapientia cochmach, sunt triginta duo. gradus enim dantur secundum magis & minus in gradibus sephiroth Exemplũ tenue, Episcopus benedicendo confert 40. dies ueręindulgentię, Cardinalis centũ, summus uero pontifex, benedicendo confert plenariũ remißionē gradus benedictionis

nis papalis est dignior: nam plures cæteris confert gradus. non ita est de gradibus Sephirot, ita quod qui plures sunt, digniores existant: gradus enim binach sunt. 50. qui sunt inferiores gradibus chocmach, qui sunt. 32. patet: nam Moses 49 gradum binach penetrauit, & quinquagesima porta, uel gradus est ei negatus, qui est finis graduum intelligentiç binach, & principium chocmach: uidit tamen ianuam illam à longe: uerum non est ingressus in eam, tunc enim potuisset nouum creare mundum & hanc portam non ingreditur, nisi pater, & spiritus sanctus, teste Christo. Quis nouit filium (chocmah videlicet) & cui, id est, spiritui sancto, voluerit reuelare, ut testatur ipse filius, dicens. Ille accipiet de meo, Omnino multi ingressi cāpum sephirot, usque ad binach peruenere, sicut legitur de Mose: Abrahamus ascendit ad Gedulach, Isac ad Geburach Iahacob ad tiphereç: ad netzach & hod ascenderunt prophetæ, & Paulus apostolus. Illæ namque duæ Sephirot dicuntur tertium cælum, alibi declarandum. dicuntur præterea duo vbera, quæ prophetas lactarunt: quia nemo prophetare potest, nisi ablactetur ab illis. quare de Christo summo propharum scribitur. Butyrū & mel comedet. Et Solomon in canticis. Veni

 dile-

dilecte mi, & dabo tibi ubera mea. nam, nisi Salomon lactasset ubera illa, minime prophetare potuisset. Sicut nec Moses legem cognoscere scivisset, nisi ad Binah peruenisset: quia lex illa humanum captum excedit. Dicit igitur conclusio: quinquaginta portarum intelligentiae, omnia per motum circularem graduantur, admotum corporum celestium, perque septenarium numerum ut probatum de septe hebdomadae diebus: incipimus enim hebdomadam in die dominico: deinde sequitur dies lunae: & tandem ad diem dominicam reuertitur. ita fit etiam in horis diei: aliter non redirent idem dies, nisi eadem hora redirent: pariter supra sic fit circulus in septem sephiroth, ascendendo a binah, & descendendo sunt septem, computando nesach, & hod pro una. et in quadratura numeri septenarii, resultat numerus 49. quia quinquagesimus est ipsa binah, & principium chochmah. & in perfecta quadratura numeri septenarii fit peccatorum remissio, scilicet in 49. Et in 50. est Iobileus, id est, gratiarum actio de peccatorum remissione in precedenti anno facta, & millesima generationis, numerus millenarius est cubus denarii, quilibet enim numerum trinam habet dimensionem, longitudinem videlicet, latitudinem, & profundita-

tem

tem. Denarii igitur longitudo est, numerando, 1. 2. 3. 4. &c. usque ad decem, latitudo eius est, multiplicãdo seipsum, ut 10. & 10. reddunt, 20. & 10. reddunt, 30. &c. usque ad 100. profundum eius est multiplicando centum per decem, & reddit, 1000. mille & est ultimus numerus ultra quem non proceditur, & dicitur cubus denarii, & iste mil lenarius dicitur holam, siue seculum, seu ætas &, quamuis antiqui patres minus mille annis uixerunt: non tamen potuissent ultra pro trahere uitam,: quia nobis constituti sunt termini, quos præterire non possumus ulterius tamẽ diceriis. modo non datur nobis talis holam uitæ. & hoc est, quod dixit Deus post diluuium: non permanebit spiritus meus in homine in æternum, idem, per holam, siue per mille annos; nam caro est. scilicet intenta carni magis quam spiritui & subdit: sed erunt dies hominis centum & uiginti, & totidem annos uixit Moses, Aaron & Maria eorum soror. Et, si Abraham plus prædictis annis vixit, hoc euenit quia ipse, fuit renouatus, patet: nam nuntiantibus angelis illis tribus conceptum Sarræ, non credidit illa, asserens sui sterilitatem: & Abrahæ senium: & tamen post mortem Sarræ post 30. annos accepit cheturam in uxorem: ex qua sex habuit

buit filios: quod fieri non potuisset, nisi fuis
set renouatus. possumus tamen minus. 120.
annis uiuere nam in paruo spatio valemus
mereri coronam à Deo nobis promissam.
& hoc est, quod dicitur. Consummatus in
breui, expleuit tempora multa. Aut potest
hoc fieri propter peccata, uiri enim ini-
qui, non dimidiant dies suos, secundū Psal
mum: aut propter crapulam: quæ plures
occidit, quam gladius, &c. (regnū omnium
sæculorum, tale regnum, & numerus mille-
narius ad Deum pertinens nam sicut nu-
merus millenarius est ultimus numerus: sic
Deus est ultimus noster finis de quo Solo-
mon. Et mille tibi Solomo. Et holam signi-
ficas millenariū, æternitatem etiam signant
(& sæculum) prout facit ad rem; idem est,
quod perduratio mille annorū. Et tale Dei
millenarium dicitur regnum omniū sæcu-
lorū: cętera namq; sæcula .i. hominū ætates
mille scilicet annorū transeunt, sæculū uerò
Dei est æternū, immobile, ac omnibus aliis
sæculis præteritis præsentibus & futuris exi
stens. Est numerus in Deo, & si ipse sit sum
me unus. est nempe in eo numerus idealis
sicuti in numero intellectu unico per ratio-
nes has ideales multa cōtinentur. Est etiam
numerus in eo quē Proculus uocat nume-
rum rationalem: qui est proportio ratio-

nit & intellectus ad omnia intelligibilia: sed cum Deus non habeat aliud obiectum intelligibile, quam seipsum, in quo omnia intelligit: Igitur hic numerus est foecunditas omnium productionũ, tam ad intra, quam ad extra, dans rebus ut uariae sint, ex uirtute multigena productiua, quam in se habet. Quę uirtus multiplicaria; cum radicata sit in unitate illa sua infinita, ratione infinitatis (ut dicunt Theologi) idem est cum ea, & ipsius essentiae, unitate semper gaudet. Vnde illa multiplex uirtus, & omnia quae in Deo sunt, quamuis uaria; nunquam ab unitate discedunt, dum in Deo sunt in creaturis autem diffusa multiplicantur. Et haec diuinitas unita diffunditur usque ad denarium (ut docent cabalistę, cuius denarii cubus est millenarius.

64. Per modum legendi sine punctis in lege: & modus scribendi res diuinas; & vnialis continentia per indeterminatum ambitum rerum diuinarum nobis ostenditur.

714. In patria lingua Hebræa utuntur in quo idiomate data est lex, prædicatum euangelium à Christo, conscripti diuini hymni, & data omnia oracula: dempta tantummodo illa reuelatione, quæ græce Apocalypsis dicitur græco sermone tam excerpta quam habita. Tum quia illæ literæ dicuntur scriptæ in sede Dei, quod cælum est; instar cuius figuratum sunt formatæ literæ ipsæ, quibus primus usus fuit Moses in danda lege. Tum, quia hæc fuit prima lingua emanaminque è cælo, & fuit ante confusionem linguarum exorta in Babylone, ita erit ultima, extirpata confusione illa, quæ in punitionem (ut inquit Augustinus) tantæ temeritatis & fastus inflicta est: pœna enim grauissima est hæc linguarū varietas, ob quam non possit unusquisque uel contubernali, uel commeanti socio suos manifestare conceptus, & necessaria petere: ut melius sit (dicit idem Augustinus) esse cum catulis, vel equo suo, quā cum socio extranei idiomatis: quia intelliget catulus quæ ille non intelliget. perstitit igitur hæc lingua uel in Heber (ut opinatur idem Augustinus) uel in familia aliqua pia quæ elationi Nembrot non consenserat qui turrim in cælum erigere præsumpsit, ut semotum a bacrea alteratione (ut de olimpo monte dicitur) possent

Lingua Hebrea

ablatu

ablato omni impedimento vacare speculationi, & alios excedere elati supra id, quod natura praestabat, nec aliquando defuit pia familia tantae temeritati non assentiens: ex qua descendit Abrahā, qui primus in sacris literis Hebraeus dictus est ab Habar עבר, quid est transire. Sicut igitur haec fuit prima lingua semper perseuerans inuariata; sic erit ultima etiam in patriis si quis dabitur sermo uocalis: cuius signum est, quia intelligentiae dum hominibus loquuntur sermonibus ipsam linguam, utuntur sermone Hebraico. hinc Iamblicus ait. Dii, id est, angeli agentes nobiscum, sermonem barbarum, id est, Hebraeum approbauerūt. conuenientissimum igitur esse ut sicut quaelibet victoriosa ciuitas non solum iugum imponit domitis gentibus, sed multoties & idioma: ut primum de Romanis: qui superatis Hispanis ac Gallis: cogebant eos loqui Italice. Sic Imperator illius ciuitatis supernę: & astantes principes decernent: ut omnes illic cuncti loquantur lingua & sermone inde oriundo: & quo solebat uti princeps illius regni: dum inter homines versabatur. Quod forsitan erit priusquam illo deueniamus: vel saltem post iudicium futurum per ignem: iuxta id quod propheta Sophonias dicit. Dominus in igne zeli sui de-

deuorabitur omne in terram. Et tunc reddam populis meis labium electum vt inuocent nomen domini, & seruiant ei humere vno. sicut igitur. Haec lingua Hebraica est sancta & excellens: ita & literae quibus vtitur, sunt figurae, formae ac virtutes rerum productiuae. Literę enim Hebraicę quaecunque vel quotcunque copulantur, mutae sunt, & sine vita, aut prolatione, & veluti corporum mortuorum frusta. Et hoc quousq; apponantur puncta quibus quodammodo viuunt. Et sic viuunt, proferuntur, uel motum habent: vt Hebraei dicunt, nec adhuc pleno motu uel prolatione gaudent, nisi accentus apponantur: qui sunt tanquam vires operatiuae, & motiuae, & in fluxibus supernis correspondentes. Vnde si quis Hebraeum idioma bene pronuntiare sciat secundum accentuum rationem, totam caelestem & supramundanam Harmoniam repraesentat: dum sacram scripturam debita prolatione in proprio idiomate scriptam legit. quod nulli alii literarum contextui contingere videmus & hinc sacrorum eloquiorum, ac Hebraei idiomatis dignitatem deprehendere possimus: quod in literis repraesentat omnia compositorum partes, in punctis vero omnes formarum modificationes motus,

in accidentibus uero omnes debitas operationes suis principiis celestibus, & diuinis correspondentes. nam ex his non dicam species tantum, sed indiuidua creaturarum producuntur. tribus igitur characteribus uariis est insignita sacra biblia, literis uidelicet, punctis, & accentibus: quæ in homine tria repræsentant, partem scilicet materialem, partem formalem, id est, animam, idq; per puncta: nam sicut literæ hebrææ sine punctis sunt mortuæ, id est, immobiles, hoc est, nullius prolationis; & additis punctis cõtinuo uiuificantur, & mouẽtur siue proferuntur, ita corpus sine anima est immobile, illa addita corpori, subito fit habile ad motum: unionẽ cum Deo idq; per accentus: nã accentus uniunt sententiã sententiam: idq; unit nos Deo. dicat igitur conclusio: quod textus sacre scripturæ, ex quo habet præsentare res diuinas ergo præsentare non possunt nisi proferantur & proferri non possunt sine punctis. requiritur ergo q̃ textus legis habeat puncta, sed quoniã glosatores, legẽ tantum exponunt ideo sine pũctis ipsi glosas suas notare possunt; q2 ad ipsos nõ pertinet primo presentare diuina, dicit ergo (per modũ legẽdi sine punctis) loquitur de expositoribus & glosis (& modus scribendi res diuinas) scilicet

cum

enim punctis & loquitur de textu bibliæ (& unialis continentia) sicut enim figulus ex eadem massa potestatem habet unum vas componere in honorem, alterum in contumeliam: illis tribuendo uarias formas, ita, quod de se est indeterminatum ad omnes formas, a simili, quando diuersas literas consonantes habemus, possumus eisdem multigenas ... & formas, id est, puncta (quæ sunt uocales Hebræorum) addere, per quas uocales uaria significabant. sunt enim literæ non punctatæ indifferentes ad hunc, uel ad alterum punctum. debent tamen puncta consonantibus addi ita, quod possint præsentare suum determinatum significatum. sunt tamen literæ consonantes per se mutæ sine punctis, sicut apud nos, consonantes nihil significant sine uocalibus, quia proferri non possunt idcirco dicuntur consonātes, quasi cum uocalibus sonantes, hoc est significantes. diuersæ præterea animalium species eadem in se habent elementa, ergo si differunt, hoc erit ratione diuersorum spirituum: quo uariato spiritu, uariabitur etiam species: ita uariatis punctis, uaria erunt significata. sicut igitur literæ, quæ sunt partes materiales: sunt indifferentes ad diuersa significata: ita a simili creaturæ, quoad esse materiale, indifferentes sunt

ad

ad diuersos spiritus, & formas: potuit enim Deus corpori huic animam carnis infundere, uel leonis, uel lupi, & illi similiter, &c. & sicut per literas alphabeti formantur plusquã mille millia nominum (ut primum experto in Cabala) per illas etiam literas cognoscere possumus, quot creaturas creauit Deus: & quot creabit in futurum. sine errore literarum ędificium fieri potest: quod antiqui theologi Siruph uocant. Habetur ab Abraham, quod illuminantur primæ resolutiones cum numero sequenti, & complicantur adinuicẽ: & tot dictiones ex illis literis componuntur, ex duabus enim literis, duæ dictiones, uel domus (ut ipse ait) fabricantur vt ab אב & ba בא. Ex tribus autem tot domus fabricantur, quot numeri resultant ex binario & ternario sex videlicet, nam bis tria, aut ter duo senarium reddunt. Ex quatuor uerò literis, uiginti quatuor domus fabricantur: cum tot numeri ex senario & quaternario complicatis resultẽt ex quinq; vero literis centum uiginti domus ædificantur. Huiusmodi enim numeri ex complicatione uigintiquatuor per quinarium facta resultat: & sic de aliis. Vide theoricam in Sepher Iecirca Abrahę. sicut igitur iste numeri crescant quasi in infinitum, ita & in diuidua, per ipsa facta & re-

M M pre-

presentata. Sicut ergo literæ sunt materiales compositorum partes, ex eis, omnibus modis possibilibus coniunctis, deprehendere possumus numerum rerum creatarum, qui supputari potest, perfectum verò nequaquam, nisi ab eo, qui numerat multitudinem stellarum, & capillos capitis, & arenam maris, & pluuiæ guttas. Ex omnibus enim literarum combinationibus secundum regulas secretiorū theologorum infallibiles, absque punctorum aliqua immixtione hic numerus resultat, videlicet hoc modo 112 40025908277196800000. Si verò permixtiones cū punctis addantur, erit numerus nec expressibilis, nec supputabilis, à nobis; Deo tamen cognitus. Plato conatus est innuere primaria & secundaria rerum genera atq; species, ipsarū unde, se absq diuiduis tanquam innumerabilibus continēs. Hinc porphyrius dixit. Descendentibus ad particularia iubet Plato quiescere. Cabalistæ verò diuino oraculo edocti in libro de formatione Abrahæ ascripto, innuunt, etiam indiuiduorum multiplicationem inexpressibilem tamen. Et per hos numeros ac per literas. Mundus fabricatus dicitur, non numeris quibus numeramus aut literis quibus verba formamus, fabricatus est mundus: sed per significata per ipsos characteres & nu-

numeros: nulla enim res est expressibilis, quin sit. Vnde quicunque character exprimens rei expressibili respondet: & quicunque numerus, rei numeratae respondet, & rebus, quibus res distinguuntur, vt numerentur. sunt etenim in archetypo primarii fontes: vnde secundarii egrediuntur riui, ex quibus rerum multitudo & varietas resultat. Literae verò (vt dixi) secundarios fontes significant, elementa videlicet sydera & signa: & consequenter primarios, ex quibus hi secundarii prodeunt. Ex quibus primariorum & secundariorum influxibus omnia producta sunt, & producuntur vndeq; per ea (quae omnes suos numeros continent) à secretioribus Theologis denotantur à Platonicis, & pythagoraeis per numeros designantur. Ex quorum principiorum permixtione (vt dictū est) haec varia producuntur. De punctis vide quae dixi super arte Cabalizandi.

LXI Per id, quod dicūt Cabalistae de Aegypto, & attestata est experientia, habemus credere, quod terra Aegypti sit in analogia, & subordinationis proprietatis potentiae.

F. A In sacris codicibus, duæ inueniuntur ur-
bes, quę inuicem magnam uidentur habere
contrarietatem; Hierusalem uidelicet, ac
Aegyptus: supponuntur, enim oppositis
influxibus ratione diuersarum Sephirot, si-
cut enim quęque creata alicui planetarum
influxui supponuntur: ita alicui Sephirot
fauori subiiciuntur. quare Aegyptus sup-
ponitur Geburah tribunali iustitiæ & Hie-
rusalē Gedulah tribunali pietatis, ideo Chri
stus, volens opus pietatis, & gratiæ in nos
redimendo operari, Hierusalem ciuitatem
elegit in qua patiendo, nostram operaretur
salutem. Geburah uerò fortitudinem in-
fluit: qua si in bonum utimur, bonum
tribuit influxum: si in malum, malum tri-
buit defluxum, quare, si urbs Aegyptus sit
mala, hoc non est ratione influxus Gebu-
rah; sed est, quoniam ipsi Aegyptii inter na
tionum proceres, sibi dominum elegerunt
Amonimmon tenebrarum principē, super
aurum influxum habentē. Qui tribus appel
latur cognominibus, Mãmona, scilicet Al-
zazel, & Asmodeus. Et hæc tria sibi cogno
mina competunt, ratione trium malorum
effectuū: quos habet in sua potestate primo
tentat de auaritia: unde à Christo uocatur
Mammona. Facite uobis amicos de Mam-
mona iniquitatis. Secundo de superbia: &
dicitur

dicitur Asmodeus Tertio de luxuria; & dicitur Alzazel. Et iste dæmon dicitur Mundi huius princeps, ut dicit Christus: nunc princeps huius mundi eiicietur foras: & insuper, quia (vt ait Ioannes) omne quod est in mondo, aut est concupiscentia carnis: aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ, quæ omnia in potestate sunt huius tricerberi canis; tentat enim de his tribus: immo ista triplici tentatione Christũ tentauit. Quoniã igitur Aegyptii istum sibi in dominum constituerant, vt auro abundarent: ideo illis malé successit. Et item Romani ut ipsum haberent in auro fauorabilẽ, in eius honorem tẽplum erexerunt in mõte Esquilio cuius titulus erat, Ioui Ammonio, omnino illis, qui in Aegypto habitãt vt, fortitudinẽ & robur acquirant & bene illis stantur, bonum est: sicut fecerunt antiqui patriarchæ: omnes in Aegypto fuerunt, ut hanc fortitudinem acquirerent, primum de Abrahamo, Mosé, & cæteris. idque, vt per corporis robur animo, & spiritu robustiores fierent: in nobis enim sunt tria animale scilicet naturale, & spirituale, bellum est inter animale & spirituale: naturale veró quãdo est vigorosum, & potẽs adiuuãt ualde spirituale ideo Paulus ait: Cum infirmor fortior sum. hic non loquitur de
 car-

carnis infirmitate, & corporis, sed animalis, quod tunc dicitur infirmari cũ naturale roboratur, & per consequẽs spiritualẽ, iam mutuo sese adiuuant. In Aegypto est aeris optima temperies, & bonae aquae Nili; quae naturali ad fortitudinem conferunt quia Aries, illi dominatur regioni, & fortitudinem tollit. Hic arietis influxus ab Aegypto sublatus fuit Ioseph tempore: nam, sicut Aegyptus subiacitur planetae alicui determinato, & signo Zodiaci; ita & Hierusalem (caetera quoque, secundum Ptolomaeum, & caeteros astronomos) quae Virgini subiicitur, & tauro: qui est dux armentorum, sicut leo ferarum, & aquila uolatilium, & homo rationalium. Si igitur est taurus armentorum dux; est ergo fortior ariete. Et, cum Ioseph habuerit tauri influxum (Hierosolimitanus, enim erat futurus) ideo uigorem, & influxum arietis abstulit ab eis: & tributarios sibi constituit. Et in huius signum, constitutus est princeps totius Aegypti. Ad rem, de mammona dico, quod ipse influxum habuit ab hoc ariete archetypo Geburach; est enim aries aquilonaris: a quo pandetur omne malum, id est, Daemon, secundum prophetam: &, quoniam lex *Mosaica* est aquilonaris, ideo ab aquilone prouenit omne

sit malum culpæ propter legis transgressionem, & pœnæ, id est, punitionis contra transgressores. Mammona etiam Christi tempore regioni Aegyptiacæ dominabatur, aurum, & argentum tribuendo siue influendo: sed Christus illum expulit, dicens, princeps huius Mundi eiicietur foras. Et quoniam ei Christus semper contrariatur, præcepit, vt eius diuitiæ contemnerentur, ac despicerentur: quamobrem Christus paupertatem elegit, ne in aliquo cum inimico suo conueniret: atque, ad hoc faciendum, alios hortatus est, dicens, nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus: sed ad conclusionem (per id quod dicunt cabalistæ de Aegypto) nempe quod ibi influitur fortitudo ex aera temperie (& attestata est experientia) nam certum est de antiquis patribus; quod in Aegyptum descenderunt, vt hanc acquirerent fortitudinem naturalem, & consequenter spiritualem, vt contra animalem possent præualere. Hocq;, ut confirmaret pater æternus, uocauit filiũ suum Christum in Aegyptum, sicut prædixerat propheta. Ex Aegypto uocaui filium meum: non enim ex Aegypto illum euocasset nisi primo illuc adiisset: non ut fortitudi-

nem acquireret (cũ esset leo fortissimus de tribu Iehuda, sed, ut comprobaret aliorum adductum fuisse bonum, & salubrem (quod terra Aegypti sit in Analogia) Analogum est, quid de pluribus dicit secundum magis & minus, seu perfectius & imperfectius, ut ens, respectu Dei, & creaturæ. Ita influxus roboris geburah, licet in alia influat loca, præterquam in aegyptum magis tamen, & intensiori modo in Aegyptum influit, quam in ceteras prouincias. &, si instetur de Ishac, quia nunquam fuerit in Aegypto Respondetur: quod hoc fuit in causa: nam Ishac fuit dominus dimensionis huius geburah fortitudinis. &, si ipse adiisset Aegyptum: nimia fortitudine perfunctus fuisset, ita quod Messię ferè æqualis fuisset, qui gradus omnibus denegatur: impeccabilis enim fere fuisset per gratiam (et, subordinationis potentię proprietatis) potentia est geburah: quæ robur, & fortitudinem ubique diffundit, magis tamen in Ageyptum. Addamus, quod Deus legem scriptam dedit, ut hominis naturale roboraret dedit & euangelium, ut spirituale muniret, patet de Iohanne baptista, qui uenit bibens & manducans, id est, debilis in naturali, & consequenter in spirituali: respe-

ctu

ñis Christi: non tamen aliorum respectu: nam inter natos mulierum non surrexit illo maior.

r.xi. Sicut vera Astrologia docet nos legere in libro Dei: ita Cabala docet nos legere in libro legis.

A.r. Liber uitæ, est liber grandis qui ab Esaia iubetur sumi & est in quo omnia ab æterno scripta & præuisa sunt nedum in esse uitali (vt Iohannes & Paulus docent) sed etiam quo ad omnia dona, quæ hominibus dantur: & omnia opera bona uel mala, iuxta illud, Imperfectum meum viderunt oculi tui: & in libro tuo omnia scribentur. Ibi quoq; descriptæ sunt omnes regulæ quibus coformiter uiuere debemus vt Augustinus docet. Quem librum etiam Angeli consulunt ibidemq; sunt regulæ, ad quarum metas omnia, nedum creata sunt, sed disponuntur & gubernantur. Et hæc est radix & fundamentum totius prouidentiæ diuinæ. Et ea quæ ibidem continentur exarata sunt stylo hominis (secundum Esaiam) sicut & ciuitas illa supramundana mensurata dicitur, mensura hominis. Et hoc quia dispositio fit pro hospite homine, cui debuit esse conformis & proportionata, pari modo & omnia quæ continentur in libro diuinæ prouidentiæ,

ad hominē spectantia: propter, quę omnia facta sunt: scribi debuerunt stylo hominis. nā inquantū referuntur ad Deū prouidentem, scripta sunt digito Dei (ut habetur Deute.) & æterna ac immutabilia sunt sicut in eo: quod scripta sint stylo hominis, sunt mutabilia et incertū quæ ibi scripta sunt an possint deleri vel ne. Exclamare possumus cū Paulo ô altitudo diuitiarū sapientiæ & scientię Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius: tamen collucescente diuino lumine per scripturam dicemus (ut nuper dictum est) quod scripta digito Dei non delentur & de illis habetur infallibilis prouidentia diuina: sed scripta stylo hominis; quando videlicet opera nostra non correspondent vocationi & scripturæ diuinæ quæ semper stat ex parte Dei: qui semper vult omnes saluos fieri, ut Apostolus testatur. Et in illo libro possumus legere, Sicut Esaias, ait. Quærite in libro dñi diligenter. & relegite Et iste liber vitæ, est arbor vitę, fons vitæ, panis vitæ, & ipse Deus viuus, principium, omnis vitæ, Expositus est liber iste in secundo cælo, ut tenent secretiores theologi. Et ideo ipsum legit Paulus, cum raperetur usque ad tertiū cælū ubera videlicet diuina. Tunc ex his, quę ibi legit, illud depromplit. salutate clemen

tem

cem cum cæterĩs adiutoribus meis: quorum nomina scripta sunt in libro vitæ. legerunt & ipsum prophetæ omnes cum ipsi peruenerint vsque ad vbera illa, quæ iam tertium cælum diximus. Ad quæ vbera peruenit homo sibimetipsi mortuus. Iste liber in se cõtinet theoricam septem planetarum Archetyporum, sine cuius cognitione errant in suis prognosticationibus mathematici, quia .s. non attendunt cooperantes causas cũ cælo quas ipsorũ dux Ptolomeus attendendas docet. Et quia stellarũ concursus, & earum virtutes non plenè à nobis cognoscũtur, vt omnibus sapiẽtibus notũ est: hinc etiam de eorũ effectibus, iudiciũ certũ dari nõ potest accedẽte etiam arbitrii libertate, qua multa respuere, & multa pro voto suscipere possumus. Et quãuis hæc oĩa sint in causa, potior tamẽ causa est, ignorãtia istius libri vitæ, seu septem planetarũ supramundanarũ, à quibus tanquam à primis fontibus scaturit omnis casurus ros: per quem rorem cuncta fiunt, id est generantur & corrumpuntur in his inferioribus. Hic astrologia imbutus fuit super oẽs protoplastes: qui hoc lumine vidit Deum ambulantem ad meridiẽ (clemẽtiæ videlicet) & creaturarũ omniũ naturas, vt singulis quibusq; nomẽ conueniẽs imponeret. Hac scientia vero, cæpit imuu

care

care nomen domini Tetrag. יהוה adhuc occultum. Enos cœpit futura prædicere; & in ipsum Deum transferri. Noe futuram inundationem prædixit, arcam fabricauit, hominum & iumentorum saluauit semen (sicut narrat Berosius) postea Armenios & Scythas, deinde Italos, naturæ secreta, theologiam, sacrosq; ritus docuit & cursum astrorum, tam naturalium, quã archetyporum, annosque ad motum solis. & menses pro lunæ cursu distinxit. intelligens tamẽ per hãc astrologiam diuiniorem scilicet, sed super omnes supradictas hæc sapientia Abrahæ mentem perfudit, ut ritus meliores docuerit, signum circũcisionis electæ familiæ dederit, hac sapientia, Deum unicum in trinitate diffusum primus agnouerit de nomine Dei reduso, deq; sacramentis solitariæ suæ celsitudinis, & quomodo in alios seipsum per uestes sacramentales, aut canales diffundat ante omnes (ut asserunt secretiores Theologi) scripserit. Alexander & Eupolemon dicunt Abraham Genticate, & sapientia omnium prestantissimus. Chaldæos primum, deinde phœnices, demum Aegyptios sacerdotes Astrologiam & diuina docuit. Sed Iulius Firmicus astronomus ipsum ob mirabilẽ sapientiam, diuinum appellat. Quæ omnia istuc quasi hæreditario iure

iure reliquit. Et hic Iahacob, & ipse fami lia suæ, huiusmodi tradidit monita cuius astrologiæ inscius, ipse Iahacob quæ uentura erant filiis prædixit, ut primum in suis benedictionibus: Qui super omnes peritus fuit Moses, qui nedum futura, quin etiam præterita narrauit & sic illam Iohuæ tradidit, & septuaginta duobus sanhedrim siue sapientibus qui de spiritu eius acceperunt. Et hæc astrologia diuina, dicitur Cabala. Et quotquot prædixerunt tã prophetæ quam patres antiqui: per hanc Astrologiam decem Sephirot. siue cælorum archetyporum prædixerunt. Ad conclusionem. Sicut vera astrologia docet nos, &c. Petrus Eliacus magnus astronomus definit, quod cæli sunt libri Dei: nam, sicut in libris legimus, quæ facta, & quæ facienda: ita perfectus astronomus per motus astrorum præuidere potest quæ facienda sunt: & de præteritis; quæ sunt facta, ut primum in pronosticis ab astronomis factis: Et si sequuntur astrorum cursus materialium, & inferiorum: Alia est astronomia: quæ cælos superiores archetypos Sephirot appellatos considerat. Et hanc est Abraham secutus. qui ob talem astrologiam à gentibus est receptus vt Deus (vt dixi supra) Et hæ Sephirot hoc planetæ archetypi dicuntur liber vitæ. De quo Dauid.

Et in libro tuo oēs scribentur: vel omnia scribuntur. Licet traditio nostra habeat omnes. Et quamvis omnes sephirot septem inferiores libri Dei dicantur: tamen Nezach & hod sunt communiores: quibus studuerunt indifferenter omnes prophetę, de quo libro Esaias Romæ ruinam prædicēs, dixit. Legite in libro vitæ, id est Sephirot Nezach & hod. Et videbitis hic notum esse. Et quia peritus est in hoc libro Sephirot (cuius doctrina, Cabala dicitur, siue receptio, scilicet oretenus, quia ob eius excellentiam, cartæ mortuę non tradebatur, sed cordibus solum uiuis videlicet ad os) scit legere in libro legis, nimirum Mosaicę: qui plenus Cabalisticorum secretorum existit. Vide quę super Sarah hora notaui ad plenum.

FINIS.

Series Cartharum.

Omnes sunt quaterniones præter ? qui est duernio.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. AA BB CC DD EE FF GG HH II KK LL MM.

RECOGNITO DILIGENTER, CANDI- [illegible]

[illegible]

id eſt, ac. 154. a. 5. Iod & uau, adde, ſunt, & l. 7. ſignum ſignificat & f b. 11. ens i. eſſe 155. b. 7. denotata 156. 14. binah 61 a. 7. ſecundũ & li. 19. reſpondit. reſpondet 164. b. 1. & vacat illo 165. a. 20. vt vacat 168. b. 24 puros i. poros 169. 1. 5. legis. & fa. b. mouentur 173. b. 4. pandetur 176. b. 1. lex 177. 22. ſi vacat 179. b. 7. roris. & li. 22. diuinæ 140. b. 22. bellamur 181. a. 15. Tipheret adde qui ſunt, & fa. b. 1. hanc. & li. 6. uiuum. 192. a. 3. Regem & li. 5. creauit coronauit. 193. a. 18. Binah cõcipit Et fa. b. 4. quæ fit adde, per. & li. 7. impedire 195. b. 24. fauet 197. a. 10 protoplaſtum 198. a. 22. generationes, adde uſque. & fa. b. li. 15. mathan uel Elcazar i. nathat qui & Ahiaſar & li. 21. melcha Heliacin & li. 15. parentem. & li. 16. nomen. 1. Helih & li. 21. Iuda 202. a. li. 14. impietate 203. a. 10. dimenſiones dimenſionum 206. b. 15. diſcedit 210. b. 19. & eſt. i. & ẽ & li. ultima iſtat i. diſtat 212. a. celorum legas. 205. a. 10. deſiderat. 206. a. 1. Quæ. qua 210. b. ultima linea quanto magis diſtat. 211. a. li. ult. uim pro uini. 215. a. l. ult. a. vocali. 216. a. 27. Quam 218. a 27. expoſitionis 229. a. 7. ſumma. 239. a. 6. Augit Auguſtinus. ibidem li. 20. tenuit renuit. 240. a. 11. Egi Ego. 241. b. 3. ſimiliter ibidem li. 4. hunc hinc. 242. a. 18. potanda potunda. ibidem b. 3. ſupellectilium li. 18. uberati liberata 243. b. 20. oportet. 245. a. 3. ederẽt ubi cederent ibidem 17. exactis 18. hæreſim ibidem. b. faciæ. ibid. 20. de & 251. b. 11. curriculo. 252. b. 5. hoſpitalitate anget. 263. b. 26. noſtro intellecto.

Hæc autem Impreſſa ſunt, habita prius facultate, & auctoritate Reuerendi Domini D. Leonis Leonori Canonici, & Generalis Vicarii Bonon. Die Februario. 1 5 6 4.

Ac Inſuper R. Patris Inquiſitoris &c.